

Funded by
the European Union

GATE

TEACHERS TRAINING PROGRAMME
FOR SUPPORTING GIFTED
AND TALENTED STUDENTS

METODISKAIS MATERIĀLS

Skolotāju apmācības programma
apdāvināto un talantīgo
studentu atbalstam (GATE)

2022 - 2024

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Informācija par projektu

Projekts ir izstrādāts "Erasmus+" programmas ietvaros

KA220 – Sadarbības partnerības skolu izglītībā

2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Periods: 01.01.22 - 30.04.2024

HYPERLINK

["http://www.gate2gifted.eu" \h](http://www.gate2gifted.eu)
www.gate2gifted.eu

[Gate2gifted](#)

Projekta partneri

1. VšĮ "eMundus" (Valsts iestāde "eMundus"), Lietuva
2. Vytauto Didžiojo Universitetas (Vytautas Magnus Universitāte), Lietuva
3. Informācijas sistēmu menedžmenta augstskola (ISMA), Latvija
4. Зинев Арт Технологии (Zinev Art Technologies), Bulgārija
5. מרכז רון ורדי (En., Ron Vardi Centrs), Izraēla

Projektu koordinējošās institūcijas kontaktinformācija

VšĮ "eMundus"

Kauņa, Lietuva

emundus.lt

info@emundus.lt

emundus.lt

Metodisko materiālu autori

Drąsutė Vida, Juozaitienė Nida, Hamovitz Yehuda, Kondrotienė Kristina, Kuodienė Rūta, Prisacaru Doina, Staneva Zornitsa, Totoraitienė Eglė, Tsvetkova Ivana, Zmičerevskā Diāna

Metodisko materiālu līdzstrādnieki

Rudminaitė Edita, Svirchev Martin

Metodiskā materiāla redaktors

Kuodienė Rūta, Staneva Zornitsa, Svirchev Martin

Metodiskā materiāla dizainers

Jocytė Goda

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. The European Union can be held responsible for them.

creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/

Saturs

Priekšvārds.....	6
Ievads.....	8
1.1. Iepazīšanās ar projektu Apdāvinātie	11
1.1.1. Pamatinformācija un konteksts	11
1.1.2. Visa projekta mērķis un konkrētie uzdevumi.....	14
1.1.3. Galvenās projekta sastāvdaļas	15
1.1.4. Rezultāti.....	17
1.2. GATE vērtības un paredzamā ietekme: visaptverošs pārskats.....	19
1.2.1. Programmas galvenās vērtības	19
1.2.2. Paredzamā ietekme	20
1.3. GATE metodiskā materiāla struktūra	21
1.3.1. Izpratne par apdāvinātu bērnu mācīšanu	21
1.3.2. Apdāvinātā bērnu skolotāja tēls un rakstura iezīmes.....	22
1.3.3. Mācību metodes un mācīšanās stratēģijas.....	23
Izmantotie informācijas avoti	25
Ievads.....	27
2.1. Apdāvinātais bērns	28
2.1.1. Apdāvinātības un apdāvinātā bērna definīcijas	28
2.1.2. Apdāvināto bērnu veidi.....	31
2.1.3. Apdāvinātā bērna testēšana, pārbaude un identificēšana	35
2.1.4. Apdāvinātā bērna īpašības, uzvedība un sabiedriskums	42
2.2. Apdāvinātā bērna sociālā infrastruktūra	47
2.2.1. Ģimeņu raksturojums, kurā aug apdāvinātais bērns	47
2.3. Ko mēs varam sagaidīt no apdāvinātā bērna?.....	49
2.3.1. Akadēmiskās spējas, mācīšanās temps, mācīšanās grūtības.....	49
2.3.2. Individuālā un sociālā uzvedība	51

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

2.3.3. Apdāvinātais bērns pēc skolas beigšanas	53
Izmantotie informācijas avoti	54
Ievads.....	56
3.1. Apdāvināto bērnu skolotāja īpašības: pieredze un izglītība	57
3.1.1 Atbilstoša skolotāja pamats apdāvinātiem bērniem	60
3.2. Modeļi, kas identificē efektīvu skolotāju.....	70
3.2.1 Efektīvas mācīšanas izpakošana: raksturlielumi un ietekme uz skolēnu sniegumu ..	70
3.2.1 Efektivitātes prognozētāji	71
3.2.2 Efektivitātes pasākumi skolotāja profesijā	72
3.2.3 Skolotāju efektivitātes novērtēšanas modeļi.....	73
3.3 Apdāvināto izglītības programmu pamati un īstenošana.....	83
3.3.1 Apdāvinātās izglītības galvenie aspekti.....	83
3.3.2 Pasākumu organizēšana.....	83
3.3.3 Individuālais un grupu darbs ar apdāvinātiem bērniem.....	85
3.3.4 Cerības attiecībā uz aktivitāšu kvalitāti.....	91
Izmantotie informācijas avoti	92
Ievads.....	95
4.1. Apdāvinātā klase.....	96
4.1.1. Sapratne	96
4.1.2. Apdāvinātā klase kā dabiska attīstības arēna	97
4.1.3. Iekļaujoša klase	99
4.2. Apdāvināta mācīšana un apmācība: paņēmieni un stratēģijas	101
4.2.1. Kļūstot par apdāvinātu skolotāju	101
4.2.2. Pedagoģiskās prakses apdāvinātajā izglītībā	103
Izmantotie informācijas avoti	109
4.2.3. Stratēģiskā apdāvinātā pedagoģija: efektīvas mācīšanas pieejas izstrāde	111
4.3. Apdāvinātā mācību programma	139
4.3.1. Mācību programmas izstrādes process	139
4.3.2. Atbilstoša struktūra.....	140

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

4.3.3. Skelets	141
4.3.4. Mehānisms.....	142
4.3.5. Mācību metožu un priekšmetu krustpunkts apdāvinātajā mācību programmā	143
Izmantotie informācijas avoti	146

Priekšvārds

*„Svētīgi ir tie, kas redz skaistas lietas pazemīgās vietās, kur citi cilvēki neko neredz.” Camille
Pissarro*

Miljardiem gadu ilgas evolūcijas rezultāts ir cilvēce. Mēs esam unikāli savā daudzveidībā, pateicoties mūsu intelektam, izgudrojumam un spējai mainīties. Tomēr paradoksālā kārtā mēs bieži vien esam nobažījušies par to daudzveidību, kas ir bijusi šīs evolūcijas dzinējspēks. Mēs vilcināmies iziet ārpus tradicionālās domāšanas robežām, izaicināt vispārpieņemtās patiesības un pieņemt savu jutīgumu.

Šīs vilcināšanās un neelastība var īpaši ietekmēt apdāvinātus bērnus. Apdāvināti bērni ir daudzveidības, netradicionālas domāšanas un smalkas jutīguma sarežģīta kombinācija. Tie ir dzīvi piemēri milzīgajam potenciālam, kas pastāv, un atgādina par to, kas ir iespējams, ja mums ir drosme domāt tālāk.

Katrs bērns ir nenovērtējams, viena no nedaudzajām vispārpieņemtajām patiesībām, kuru nekad nedrīkst apstrīdēt. Tā kā visi bērni ir mūsu sabiedrības spogulis, kas atspoguļo ne tikai mūsu vērtības un uzskatus, bet arī mūsu nākotnes cerības un centienus. Tie atspoguļo mūsu iekšējo potenciālu un solījumu par to, par ko mēs esam spējīgi kļūt. Tas jo īpaši attiecas uz ļoti talantīgiem bērniem, kuru izcilās prasmes sniedz logu cilvēka potenciāla robežās.

Ar savām neparastajām kognitīvām spējām un intensīvo zinātkāri apdāvināti bērni iezīmē jaunu robežu cilvēka evolūcijā. Viņi ir cilvēces progresā aizstāvji, vienmēr cenšoties paplašināt mūsu izpratni un zināšanas. Viņu oriģinālajiem viedokļiem un radošajām koncepcijām ir spēks ietekmēt mūsu sabiedrības attīstību nākotnē.

Tomēr šie izcilie bērni bieži vien tiek pārprasti un atstumti, viņu unikālās spējas tiek uzskatītas par atšķirībām, nevis pieņemtās. Viņi izaicina status quo, apšaubā pieņemtās patiesības, konfrontē gan ar vienaudžiem, gan pieaugušajiem un izjūt apkārtējo pasauli ar dziļu jutīgumu, kas var būt nepārvarami.

Lai gan apdāvinātiem bērniem var būt neparastas intelektuālās spējas, ir svarīgi atcerēties, ka viņi joprojām ir bērni. Tāpat kā visiem bērniem, viņiem ir virkne stipro un vājo pušu, sapņu un baiļu, zinātkāres un neieinteresētības.

Arī apdāvinātie bērni iesaistās bērnības universālajās aktivitātēs – spēlējās, sapņo, iztēlojas. Viņu zinātkārei bieži vien nav robežu, un viņi priecājas par izpēti prieku. Viņiem ļoti rūp apkārtējā pasaule.

Viņi piedzīvo visas emocijas, kas var būt cilvēkam, no laimes līdz skumjām. Viņi nav imūni pret vientulību un nepareizu saziņu. Arī viņiem ir gadījumi, kad viņi jūtas demotivēti, garlaicīgi un mazdūšīgi.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Atspulgs, ko mēs redzam šajos apdāvinātajos bērnos, atklāj arī izaicinājumus, ar kuriem saskaramies kā sabiedrība. Tas mums parāda nepilnības mūsu sociālajā un izglītības sistēmā, vajadzību pēc iekļaujošākas un personalizētākas mācību pieredzes un to, cik svarīgi ir audzināt katra bērna unikālās spējas un individuālo potenciālu.

Lai gan ir grūti nodrošināt precīzu apdāvinātu bērnu skaitu, kuri paliek nepamanīti, ir svarīgi atzīmēt, ka daudzi apdāvināti bērni visā pasaulē paliek neatzīti un netiek atbalstīti. Tas ir saistīts ar plašu sarežģītu elementu klāstu un sarežģītu faktoru daudzveidību, tostarp, bet ne tikai, sociāliem maldīgiem priekšstatiem par apdāvinātību, neatbilstošām izglītības metodēm un ierobežotiem resursiem.

Turklāt daudzi apdāvināti bērni var neiekļauties tradicionālajā izglītības sistēmā, kā rezultātā viņu talanti tiek ignorēti vai pārprasti. Viņi var saskarties arī ar sociālām un emocionālām problēmām, kas var kavēt viņu progresu, ja tās netiek pienācīgi risinātas.

Būtībā katrs apdāvināts bērns, kurš netiek atzīts vai atbalstīts, ir zaudēta iespēja sabiedrības attīstībai un cilvēka evolūcijai. Šie bērni spēj virzīt inovācijas, risināt sarežģītas problēmas un dot būtisku ieguldījumu savās kopienās un pasaulē kopumā.

Tāpēc sabiedrībām ir ļoti svarīgi palielināt izpratni un ieguldīt apdāvināto bērnu identificēšanā. Mūsu pienākums ir pārvarēt stereotipus un izmantot viņu prāta neticamo potenciālu. Mums ir jārada vide, kurā tiek koptas viņu unikālās spējas, kur viņi tiek mudināti apšaubīt, izpētīt un ieviest jauninājumus, nebaudoties no spriedumiem vai pārpratumiem. Mums ir arī jāatzīst viņu cīņas, sniedzot viņiem nepieciešamos norādījumus un atbalstu, lai virzītos savā unikālajā ceļojumā. Tas ietver ne tikai progresīvus izglītības resursus, bet arī emocionālu atbalstu un izpratni.

Skolotājiem ir galvenā loma, un viņiem ir milzīga atbildība. Skolotājiem, kuri ir uztveroši, iejūtīgi un patiesi ieinteresēti savos audzēkņos, ir neaizstājama loma visu bērnu, īpaši apdāvināto, vadīšanā. Viņu unikālā pozīcija ļauj viņiem veicināt šo bērnu intelektuālo un emocionālo izaugsmi. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai mēs atbalstītu viņu profesionālo attīstību un ieguldītu tajā.

Apgādājot skolotājus ar zināšanām un prasmēm, lai izprastu apdāvinātu bērnu unikālās vajadzības un reaģētu uz tām, mēs varam nodrošināt, ka šie bērni saņem ne tikai akadēmiskus izaicinājumus, bet arī emocionālu atbalstu. Šī holistiskā pieeja izglītībai ir galvenais, lai palīdzētu apdāvinātiem bērniem pilnībā izmantot savu potenciālu.

Turklāt, veicinot skolotāju nepārtrauktas mācīšanās un profesionālās izaugsmes kultūru, mēs varam nodrošināt, ka mūsu izglītības prakse attīstās līdztekus mūsu izpratnei par apdāvinātību. Tas dod labumu ne tikai apdāvinātiem bērniem, bet arī bagātina mācību vidi visiem skolēniem.

Būtībā, dodot iespēju skolotājiem, mēs sniedzam iespējas saviem bērniem, veidojot nākotni, kurā katram bērnam ir iespēja starot.

Projekta vadītāja, Vida Drasutė

Ievads

Eiropas izglītības dinamiskajā ainavā GATE – skolotāju apmācības programma apdāvinātu un talantīgu studentu atbalstam, transformējošs projekts Erasmus+ KA2, KA220-SCH sadarbības partnerības skolu izglītībā ietvaros, projekta ref. Nr.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713, ir sadarbības mēģinājums, iesaistot 5 projekta partnerus no 4 valstīm un vairāk nekā 40 asociētos partnerus, kuri atbalsta mūs testēšanā, novērtēšanā, rezultātu un mūsu izstrādāto materiālu izmantošanā, kā arī projekta izplatīšanā un ilgtspējībā.

Atzīstot, cik svarīgi ir palielināt skolotāju, direktoru, politikas veidotāju, vecāku un plašākas sabiedrības izpratni par apdāvinātu un talantīgu skolēnu unikālajām vajadzībām, izaicinājumiem un potenciālu, tādējādi cenšoties uzlabot pamatizglītības skolotāju kompetenci un prasmes, lai palīdzētu apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem. Talantīgi skolēni (vecumā no 8 līdz 11 gadiem) pilnībā attīsta savu potenciālu un uzplaukst, kā arī lai risinātu problēmu par talantīgu un apdāvinātu skolēnu nepietiekamiem sasniegumiem, novēršot katru riska faktoru, vienlaikus dodot iespēju skolotājiem izmantot efektīvas mācīšanas stratēģijas, projekts GATE piedāvā Metodisko materiālu, kas ir viens no tā galvenajiem intelektuālajiem rezultātiem. Grāmata, kas kalpo kā visaptverošs ceļvedis daudzveidīgai auditorijai, tostarp skolotājiem, direktoriem, politikas veidotājiem, vecākiem un plašākai sabiedrībai. Šī grāmata ir strukturēta četrās atsevišķās daļās, katra pievēršas unikālam projekta aspektam.

Pirmā daļa kalpo kā ievads, logs uz projekta “Apdāvināties” pasauli. Tas izskaidro projekta priekšvēsturi, kontekstu, mērķus, galvenās sastāvdaļas un rezultātus, tādējādi radot pamatu turpmākajām sadaļām. Tajā ir arī izklāstītas programmas pamatvērtības un paredzamā ietekme, kāda tai būs.

Otrā daļa ievieš lasītāju apdāvinātā arēnā, izpētot apdāvinātā bērna pasauli. Tas sniedz niansētu izpratni par apdāvinātību, pārrunājot definīcijas, īpašības, veidus un to, kā identificēt apdāvinātu bērnu. Tā tālāk pēta sociālo infrastruktūru, kas ieskauj apdāvinātu bērnu, un iezīmē to, ko var sagaidīt no apdāvinātā bērna attiecībā uz akadēmiskajām spējām, mācīšanās tempu un individuālo un sociālo uzvedību.

Trešajā daļā ir attēlota apdāvināto bērnu skolotāja. Tajā aplūkotas viņu īpašības, izcelsme, izglītība, profesionālās un didaktiskās spējas. Tas arī aptver evolūciju no tradicionālā skolotāja līdz tādām, kas ir aprīkotas, lai apmierinātu apdāvinātu bērnu unikālās vajadzības, un ir parādīti modeļi efektīvu skolotāju identificēšanai.

Grāmatas pēdējā daļā ir izklāstītas mācīšanas metodes un mācīšanās stratēģijas. Tajā aplūkoti apdāvinātās mācīšanas un apmācības pamatmehānismi un pieejas, tostarp holistiski kognitīvā pieeja, sociāli emocionālā pieeja un līdzsvars starp klases orientāciju un individuālo skolēna orientāciju un daudz ko citu. Tajā aplūkota arī apdāvinātiem bērniem pielāgotas (piemērotas) mācību programmas struktūra.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Šajā grāmatā ir uzsvērts, cik svarīgi ir pievērst uzmanību apdāvinātu un talantīgu studentu īpašajām prasībām, grūtībām un potenciālam. Tās mērķis ir palielināt (uzlabot) pamatizglītības skolotāju un mentoru kompetences un prasmes, ļaujot viņiem palīdzēt apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem pilnībā realizēt savu potenciālu un attīstīties. Tā pievēršas talantīgo un apdāvināto skolēnu nepietiekamības problēmai, novēršot katru riska faktoru un sniedz skolotājus ar efektīvām mācīšanas stratēģijām. Šī grāmata ir dokumentācija par projekta centību nodrošināt apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem iekļaujošu un atbalstošu mācību vidi.

KUR SĀKĀS *GATE*?

*Dr. Yehuda Hamovitz (Ron Vardi Centrs), Vida Dr̄sutē (Všļ "eMundus"),
Zornitsa Staneva (Zinev Art Technologies), Doina Prisacaru (Všļ "eMundus")*

Pirmā sadaļa darbojas kā ievada pārskats, sniedzot ieskatu projektā "Apdāvinātie". Tajā ir izskaidrots projekta vēsturiskais konteksts, mērķi, galvenie komponenti un rezultāti, tādējādi veidojot pamatu turpmākajām sadaļām. Turklāt tajā ir norādītas programmas pamatvērtības un paredzamā ietekme, ko tā vēlas sasniegt.

1.1. Iepazīšanās ar projektu

Apdāvinātie

1.1.1. Pamatinformācija un konteksts

Projekts GATE (skolotāju apmācības programma apdāvinātu un talantīgu studentu atbalstam) radās kā atbilde uz neatliekamo vajadzību novērst apdāvinātu un talantīgu skolēnu nepietiekamību. GATE, kas sakņojas pētniecībā un starptautiskā sadarbībā, sākās ar atziņu, ka tradicionālās izglītības sistēmas bieži vien nespēj apmierināt augsti spējīgu izglītojamo unikālās vajadzības. Tas radās no kolektīvas atzišanas, cik svarīgi ir attīstīt apdāvinātu studentu potenciālu, lai veicinātu sabiedrības progresu un inovācijas.

Pēdējās desmitgadēs ir pastāvīgi pieaugusi interese par nepietiekamu sasniegumu fenomenu apdāvinātu un talantīgu studentu vidū, un pēdējos gados tas ir piedzīvojis ievērojamu pieaugumu. Šo pastiprināto uzmanību nosaka vairāki galvenie faktori, tostarp pārmaiņas globālajā ekonomikā un straujā tehnoloģiju attīstība. Darba tirgu mainīgais raksturs, jo īpaši attīstītajās valstīs, uzsver prasmju un zināšanu pieaugošo nozīmi dabaszinātnēs, tehnoloģijās, inženierzinātnēs un matemātikā, jo 75% no visstraujāk augošajām profesijām ir nepieciešamas prasmes un zināšanas STEM jomā (White, E., & Shakibnia, A. F., 2019). Prognozes paredz ievērojamu darba vietu zaudēšanu saistībā ar mākslīgā intelekta (AI) automatizāciju un attīstību nākamajās divās desmitgadēs 40% no pašreizējām profesijām (White, E. & Shakibnia, A. F., 2019), kā arī bažas par to, ka Rietumu valstis atpaliek no Āzijas partneriem būtiski inovācijas priekšmetos, ir veicinājuši konkurences bažas visā Eiropā.

Katras sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai ir ļoti svarīgi nodrošināt, lai visi skolēni pilnībā izmantotu savu potenciālu izglītības sistēmā. Lai palielinātu produktivitāti un ilgtspējīgus jauninājumus, efektīvas izglītības prakses izveide ir galvenā prioritāte saskaņā ar ES politikas ietvaru (ET 2020) izglītības jomā.

Topošajiem speciālistiem ir efektīvi jāapgūst prasmes un zināšanas, lai virzītu Eiropas attīstību un paplašinātu progresu. Apdāvinātu un talantīgu skolēnu izglītošana ir ļoti svarīga, jo viņiem ir potenciāls kļūt par nākotnes novatoriem (Subotnik & Rickoff, 2010).

Tomēr tādas aptaujas kā Ofsted Apvienotajā Karalistē (2013. gadā) atklāj, ka vairāk nekā 40% iesaistīto skolu ziņoja, ka viņu spējīgākie skolēni neizmanto savu potenciālu. Nacionālā apdāvināto bērnu asociācija (NAGC) izceļ apdāvinātu un talantīgu skolēnu nepietiekamību (neatbilstību starp spējām un sasniegumiem) kā globālā mērogā izplatītu parādību, kas ir jārisina.

Saskaņā ar OECD Starptautisko studentu novērtēšanas programmu (PISA) Lietuvas skolēnu sasniegumi lasītprasmes un STEM priekšmetos ir no 10 līdz 5 punktiem zem OECD vidējā līmeņa

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

(PISA, 2018). Līdzīgi rezultāti ir Bulgārijā (kur skolēnu sekmes ir no 67 līdz 55 punktiem zem vidējā līmeņa) un Latvijai, kur skolēni gūst labus rezultātus matemātikā, bet vājus sasniegumus lasītprasme un dabaszinātnēs (no 10 līdz 5 punktiem zem vidējā līmeņa). Pieaugošais globalizācijas spiediens, ekonomiskā konkurētspēja un neapmierinošie studentu snieguma rezultāti ir radījuši pastiprinātu uzmanību talantīgu un talantīgu studentu akadēmiskajiem sasniegumiem, kuriem ir potenciāls kļūt par nākotnes novatoriem un līderiem.

Apdāvinātība un talants tiek definēti kā “sasniegumi, kas nepārprotami atrodas sadalījuma augšdaļā noteiktā talantu jomā pat attiecībā pret citiem labi funkcionējošiem indivīdiem šajā jomā” (Subotnik et al., 2011). Tomēr pat tad, ja tiek atzīts, ka studenti spēj sniegt līdzīgus priekšnesumus, viņi bieži vien neizdodas un nespēj pilnībā izpaust savu potenciālu. Šie gadījumi tiek saukti par “apdāvinātiem nepietiekamiem sasniegumiem”.

Apdāvinātu nepilnību, kas ir izplatīta problēma izglītības sistēmās, raksturo apdāvināto studentu nespēja pilnībā izmantot savu potenciālu. Pētnieki ir identificējuši trīs galvenās jomas, kas veicina šo fenomenu: motivācija, emocijas un skolas uztvere. Šiem bērniem bieži ir zemāks motivācijas līmenis, viņi izjūt trauksmi saistībā ar akadēmisko sniegumu un emocionālās iesaistes trūkumu. Turklāt šīs problēmas vēl vairāk pastiprina neapmierinātība ar izglītības programmām pamatzglītībā un vidējā izglītībā un uztvertais atbalsta trūkums no skolotāju puses.

Galvenie iespējamie cēloņi ir:

- intereses trūkums par mācību programmu, jo trūkst izaicinošu un saistošu materiālu.
- zemas cerības uz skolotāju.
- neiespējamība tikt atpazītam nelabvēlīgas vides dēļ, kas viņus atstāj ārpus pārbaudītās populācijas.
- psiholoģiskas/sociālas problēmas, kā arī nediagnosticēti mācīšanās traucējumi.

Vēl viens būtisks jautājums ir atzīšana, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu vai to skolēnu vidū, kuriem nav diagnosticēta mācīšanās grūtības. Daudziem skolotājiem trūkst nepieciešamo rīku un apmācības, lai efektīvi identificētu apdāvinātību, saasinot nepietiekamu sasniegumu problēmu.

Pētījumi šajā jomā ir skaidri parādījuši, ka “apdāvināto” skolēnu populācijai ir īpašas vajadzības, kurām nepieciešamas īpašas mācību metodes un pielāgota, izaicinoša mācību vide.

Ar ierobežotu laiku un pieaugošo spiedienu pielāgoties augstākām izglītības prasībām, uzsverot kritisko domāšanu un problēmu risināšanu pretstatā mācībām, kas balstītas uz ieradumiem, skolotāji uzņemas atbildību, lai pielāgotos savu izcilo skolēnu unikālajām vajadzībām un prasībām. Lai maksimāli izmantotu savu laiku — gan viņiem, gan viņu skolēniem — skolotājiem ir jājūt, ka viņu laiks tiek pavadīts labi un efektīvi.

Pētījums ([Khalil & Accariya, 2016](#)) uzsver, cik svarīgi ir, lai skolotāji, kuri strādā ar apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem, piemīt tādas īpašības kā:

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

- Apdāvinātu un talantīgu skolēnu izziņas un afektīvo vajadzību apzināšanās.
- Zināšanas par apmācības metodēm, kas piemērotas ļoti spējīgiem audzēkņiem.
- Atbilstošu instrumentu trūkums, praktiskas aktivitātes apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem.
- Spēja sniegt skolēniem intelektuālu zinātkāri un entuziasmu mācīties.
- Augsts enerģijas, entuziasma, pārliecības un atjautības līmenis.
- Vēlme meklēt ekspertus, lai papildinātu programmu, kur nepieciešamas papildu zināšanas.
- Spēja organizēt un vadīt apmācību, lai nodrošinātu struktūras un elastības līdzsvaru.
- Atvērtība inovācijām un atšķirīgas, novatoriskas domāšanas atzīšana.
- Spēja veicināt studentu neatkarību un personīgās atbildības veidošanos par savu mācīšanos (NaN, Academia.edu).
- Vēlme iegūt izglītību, lai iegūtu vēlamās ekspertu zināšanas un kompetenci.

GATE projektā partnerība cenšas reaģēt uz šīm vajadzībām, izmantojot aktivitātes, apmācību, mācību un didaktisko materiālu un mācību programmu izstrādi, jo visas šīs darbības un pētījumi liktu pamatus izpratnei par efektīvām un jēgpilnām īpašībām. apdāvināto klašu skolotājiem.

Turklāt pētniecībā galvenā uzmanība tiks pievērsta plaisas izsekošanas, atlases un pārvarēšanas novēršanai, lai šie skolotāji varētu pilnībā strādāt klasē, īpaši ņemot vērā Covid-19 pandēmijas kontekstu un tās sekas izglītībā. Izglītības digitalizācijai vairākās valstīs ir bijusi liela ietekme uz tradicionālo mācību metožu efektivitāti (NaN, Neanias projekts).

Reimers, F. M. un Schleicher, A. (2020) apgalvo, ka zināšanu zudums izraisa prasmju/ražīguma zudumu, kas rada negatīvas ekonomiskās sekas nākotnes sabiedrībām Covid19 ietekmes izglītībā dēļ.

GATE uzsver, ka steidzami ir jāpaātrina un efektīvi jāpilnveido visspējīgāko studentu spējas un prasmes, jo tas ir būtiski, lai mazinātu Covid-19 negatīvās sekas nākotnes sabiedrībās.

Noslēgumā jāsaaka, ka, pievēršoties tādiem svarīgiem elementiem kā iesaistīšanās mācību programmā, skolotāju cerības un atbalsta sistēmas, GATE projekts cenšas novērst apdāvinātu skolēnu nepietiekamību. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas radītos šķēršļus, GATE mērķis ir novērst plašu sasniegumus, nodrošinot skolotājiem specializētas stratēģijas un apmācību. Ar mērķtiecīgu izpēti un iesaistīšanos GATE mērķis ir likt pamatus apdāvinātu studentu attīstībai (izglītībai), kuri var vadīt sociālās pārmaiņas un inovācijas, nodrošinot labāku nākotni visiem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

1.1.2. Visa projekta mērķis un konkrētie uzdevumi

Programmas "Erasmus+" ietvaros izstrādātā projekta "Skolotāju apmācības programma apdāvinātu un talantīgu studentu atbalstam" (GATE) mērķis ir uzlabot pamatizglītības skolotāju kompetences un prasmes, lai palīdzētu apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem (vecumā no 8 līdz 11 gadiem) pilnībā attīstīt savu potenciālu. attīstīties un risināt talantīgu un apdāvinātu skolēnu nepietiekamu sasniegumu problēmu, novēršot katru riska faktoru, vienlaikus dodot iespēju skolotājiem izmantot efektīvas mācīšanas stratēģijas.

GATE projektam ir svarīgi :

- Izveidot pielāgotas globalizētas programmas, kas piemērotas apdāvinātu bērnu izsekošanai, atlasei, mācīšanai un izglītošanai partnerības valstīs.
- Dot bērniem no visiem sabiedrības slāņiem godīgu un vienlīdzīgu iespēju attīstīt savas īpašības un spējas.
- Attīstīt personīgās izcilības, morālās un sociālās atbildības uztveri, neņemot vērā iesaistīšanos un personīgo apņemšanos pret vidi un citiem.
- Lai sasniegtu savu vispārējo mērķi un galvenos mērķus, lai risinātu daudzpusīgās problēmas, projekts GATE sasniegs šādus specifiskos mērķus:

a. Izstrādāt inovatīvu mācību metodiku, kas atbalsta apdāvinātu un talantīgu skolēnu izzinas un emocionālās vajadzības; Tā kā pašreizējās mācību metodikas, kas pieņemtas lielākajā daļā skolu, nespēj apmierināt apdāvinātu un talantīgu skolēnu vajadzības, GATE projekta mērķis būs pārvarēt šo problēmu, no jauna definējot pareizo praksi, kas skolotājiem būtu jāievēro, lai maksimāli palielinātu savu skolēnu potenciālu. Šī projekta ietvaros izstrādātā metodoloģija tiks izstrādāta saskaņā ar holistisku pieeju, risinot gan apdāvinātu un talantīgu studentu kognitīvās, gan afektīvās vajadzības, integrējot STEAM pieeju ar sociāli emocionālo mācīšanos (SEL), lai palīdzētu skolēniem izstrādāt šādas trīs prasmju kopas, t.i., mācīšanās prasmes, rakstpratības prasmes, dzīves prasmes, ko sauc arī par "21. gadsimta prasmēm".

b. Nodrošināt apmācību programmu skolotājiem, kas palīdzēs viņiem iegūt atbilstošas zināšanas un prasmes, kā atpazīt un mācīt apdāvinātus un talantīgus skolēnus. Tā kā lielākajai daļai skolotāju trūkst kompetenču un prasmju, kas nepieciešamas, lai sniegtu apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem adekvātu atbalstu, lai viņi varētu izteikt savas spējas un justies motivēti, GATE centīsies novērst šo trūkumu, izstrādājot un pārbaudot īpašu apmācību programmu, kuras mērķis ir attīstīt šādas prasmes sākumskolas izglītības skolotājiem. Programma tiks balstīta uz jaunākajām atziņām literatūrā, un tajā tiks apmācīti skolotāji GATE metodoloģijā.

c. Palielināt apdāvinātu un talantīgu STEAM neseismīgo personu akadēmisko sniegumu, kā arī viņu sociāli emocionālās prasmes. Projekta mērķis būs palielināt apdāvinātu un talantīgu STEAM neseismīgo personu rezultātus un uzlabot viņu sociāli emocionālās kompetences, apmācot sākumskolas un izglītības centru pamatskolas skolotājus un pedagogus apdāvinātiem un talantīgiem

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

skolēniem. "Apmācīti skolotāji pārbaudīs savās skolās un centros apgūto metodiku, radot tūlītēju pozitīvu ietekmi uz apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem savās klasēs" (NaN, Neanias projekts).

d. Paaugstināt skolotāju, skolu darbinieku, valsts iestāžu un izglītības ekspertu izpratni par apdāvinātiem un talantīgiem bērniem. "Projekta mērķis būs arī palielināt informētību mērķa grupās (t.i., pamatzglītības skolotāji, pedagogi, skolēni) un ieinteresētās puses" (NaN, Neanias projekts) (t.i., skolas darbinieki, valsts iestādes, izglītības eksperti) par apdāvinātu un talantīgu skolēnu tēmu, lai veicinātu jaunu stratēģiju izplatību un pieņemšanu, kas palīdz samazināt to apdāvinātu un talantīgu skolēnu skaitu, kuriem ir nepietiekami panākumi.

Pievēršoties šīm galvenajām jomām, GATE projekta mērķis ir veicināt izglītības vidi, kas dod iespēju apdāvinātiem skolēniem pilnībā realizēt savu potenciālu, veicina plašākus sabiedrības mērķus inovācijas un konkurētspējas jomā, kā arī veicina vienlīdzību un izcilību izglītībā visiem skolēniem. Sniedzot apdāvinātiem bērniem iespējas uzplaukt akadēmiski, ētiski un sociāli, programmas mērķis ir izaudzināt pilnvērtīgu indivīdu paaudzi ar pilsoniskā pienākuma apziņu un personisku apņemšanos pret vidi un sociālajiem mērķiem, kas tādējādi sniegs pozitīvu ieguldījumu sabiedrībā un pasaulē.

1.1.3. Galvenās projekta sastāvdaļas

Īstenojot projekta trīs posmus, ir izstrādātas vairākas galvenās sastāvdaļas, lai atbalstītu gan skolotājus, gan apdāvinātus un talantīgus skolēnus, lai uzlabotu viņu izglītības pieredzi un risinātu apdāvinātības nepilnības.

- Veicināt audzināšanas programmas, kas atbilst kognitīvām, emocionālām, sociālajām un morālajām vajadzībām un apdāvinātā aspektiem visu gadu garumā.
- Izstrādāt apmācības un kursus skolotājiem, kuri mācīs apdāvinātos bērnus, ļaujot viņiem izmantot savu augstāko potenciālu.
- Izstrādāt pētniecības un novērtēšanas instrumentus, lai novērtētu programmu un tās panākumus, vienlaikus attīstot sadarbību ar citām attīstītajām valstīm.
- Izsekot un atlasīt apdāvinātus un izcilus skolēnus un novirzīt tos uz atbilstošu programmu, kas ir piemērota viņiem un viņu vajadzībām.

Tika izstrādāts:

a. Inovatīvās mācību metodikas izstrāde: Programma uzsver, cik svarīgi ir īstenot uz pētniecību balstītas, uz studentiem vērstas mācību pieejas, kas pielāgotas apdāvinātu studentu vajadzībām. Integrējot STEAM pieeju un sociāli emocionālo mācīšanos (SEL), GATE mudina pedagogus izstrādāt saistošu un intelektuāli stimulējošu mācību pieredzi, kas atbilst apdāvinātu izglītojamo kognitīvajām un emocionālajām vajadzībām.

Detalizēts pārskats par GATE metodiku apdāvinātiem un talantīgiem studentiem ir sniegts aktuālajā: „GATE metodiskais materiāls”, kas piedāvā praktiskas vadlīnijas STEM un SEL ieviešanai

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

un integrēšanai, labas mācību prakses, stratēģijas skolēnu apdāvinātības un talantu atpazīšanai un digitālo rīku izmantošana apdāvinātu un talantīgu skolēnu mācīšanai.

b. Visaptverošas skolotāju apmācības programmas: Tā kā tā ir GATE stratēģijas pamatā, tā sniedz skolotājiem zināšanas, prasmes un resursus, kas nepieciešami, lai efektīvi atpazītu, atbalstītu un izaicinātu apdāvinātus audzēkņus. Izmantojot mērķtiecīgas apmācības programmas, pedagogi gūst ieskatu apdāvinātības noteikšanā, diferencētas apmācības īstenošanā un apdāvinātu skolēnu sociāli emocionālās attīstības veicināšanā.

GATE apmācības programma ir paredzēta sākumskolas skolotājiem un apdāvināto centru pedagogiem, lai nodotu GATE metodoloģijā noteiktās prasmes un apmācītu dalībniekus. Programma, kas ir sadalīta teorētiskās un praktiskās sadaļās, nodrošinās pedagogus ar zināšanām un instrumentiem, lai efektīvi iesaistītu apdāvinātus studentus STEM un SEL aktivitātēs.

21. gadsimta skolotāju prasmju kopuma dokumentā tiks aprakstītas stingras un mīkstās prasmes, kas skolotājiem nepieciešamas, lai efektīvi izglītotu apdāvinātus un talantīgus skolēnus. Tās mērķis ir nodrošināt skolotājus ar kognitīvām un emocionālām kompetencēm, kas nepieciešamas, lai veiksmīgi īstenotu holistisko GATE metodiku, veicinot 21. gadsimta prasmju attīstību skolēnu vidū.

c. Talantu izsekošana un atlase: Sistemātiska apdāvinātu un izcilu skolēnu no dažādām vidēm identificēšana un atlase. Izmantojot stingrus novērtēšanas procesus un talantu noteikšanas iniciatīvas, programma identificē studentus ar izcilām spējām un potenciālu dažādās jomās. Pēc tam atlasītie skolēni tiek novirzīti uz specializētām programmām un izglītības ceļiem, kas ir pielāgoti viņu unikālajām spējām un attīstības vajadzībām.

d. Izpētes un novērtēšanas rīki: Apdāvinātā programma uzsver pastāvīgu izpēti un novērtēšanu, lai noteiktu programmas efektivitāti un studentu rezultātus. Pētījumu metodoloģiju un vērtēšanas rīku izstrāde ļauj skolotājiem izsekot studentu progresu, novērtēt programmas efektivitāti un noteikt jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi. Turklāt sadarbības veicināšana ar citu valstu partneriem ļauj apmainīties ar labāko praksi, ieskatiem un novatoriskām pieejām apdāvinātā izglītībā, kas uzlabo programmas efektivitāti un globālo perspektīvu.

e. Mērķtiecīgas iejaukšanās un atbalsta mehānismi: GATE īsteno intervences, kuru mērķis ir novērst apdāvinātu studentu nerasniegumu pamatcēloņus. Šīs intervences var ietvert mācību programmas bagātināšanu, personalizētus mācību plānus un sociāli emocionāla atbalsta iniciatīvas, lai mazinātu faktorus, kas veicina apdāvinātu nepietiekamu sasniegumu, un veicinātu akadēmisko izcilību.

f. Sadarbība un ieinteresēto pušu iesaistīšana: Programma veicina sadarbību starp pedagogiem, direktoriem, vecākiem un kopienas locekļiem, lai palielinātu izpratni un izveidotu atbalstošu ekosistēmu, kas veicina apdāvinātu skolēnu holistisku attīstību. Iesaistot ieinteresētās puses diskusijās, lēmumu pieņemšanas procesos un izglītības iniciatīvās, GATE veicina kopīgu

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

apņemšanos audzināt apdāvinātu izglītojamo potenciālu un maksimāli palielināt viņu iespējas gūt panākumus.

GATE projekts ietver daudzpusīgu pieeju, lai atbalstītu apdāvinātus un talantīgus studentus un uzlabotu viņu izglītības pieredzi. GATE izmanto primāro pētījumu ziņojumus, 21. gadsimta skolotāju prasmju kopumu, GATE metodisko materiālu, GATE apmācības programmu un pārbaudes ziņojumus, lai informētu un vadītu savas iniciatīvas.

1.1.4. Rezultāti

GATE projekta komanda izstrādāja divus galvenos rezultātus (R):

R1- GATE Metodoloģiskais materiāls.

Šis rezultāts ietver trīs galvenos rezultātus:

a. Pieci valstu ziņojumi un 1 starpvalstu analīze.

Kopsavilkums par rezultātiem, kas iegūti primārās izpētes posmā, kurā partneri pētīja sākumskolas skolotāju, pedagogu, darbinieku, skolēnu (8-11 g.v.), pētnieku un izglītības viedokļus, perspektīvu un cerības par apdāvināto izglītību un to, kas definē labs skolotājs”.

b. 21. gadsimta skolotāja prasmju kopums.

Otrs šī rezultāta sasniegums ir „21. gadsimta skolotāja prasmju kopuma” definīcija, kas nosaka stingras un mīkstās prasmes, kurām jābūt skolotājiem, kuri strādā ar apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem, lai nodrošinātu kvalitatīvu izglītību.

c. Metodiskais materiāls.

Trešais un pēdējais sasniegums ir e-grāmata, kurā apkopoti visi iepriekšējie dokumenti kopā ar dokumentālā pētījuma rezultātiem: a) sistemātisks literatūras apskats par apdāvinātiem un talantīgiem studentiem piemērotām mācību metodikām; b) praktiskas vadlīnijas, lai atbalstītu skolēnu apdāvinātības un talanta atpazīšanu; c) nacionālās un starptautiskās labās prakses prezentācija; d) GATE Mācību metodikas apraksts apdāvinātiem un talantīgiem studentiem.

R2-GATE apmācību programma.

Gatavā programma, kuras mērķis ir apmācīt pamatzglītības skolotājus par GATE metodiku, lai mācītu apdāvinātus un talantīgus skolēnus. GATE apmācības programma ietver teorijas un prakses sajaukumu, lai maksimāli palielinātu tās apmācības potenciālu. Teorētiskā daļa galvenokārt balstās uz R1 rezultātiem, iepazīstinot ar ieguvumiem, ko GATE metodika var sniegt, mācot apdāvinātus un talantīgus skolēnus. Kurša teorētiskajā daļā skolotāji pamatīgi apgūst GATE metodoloģiju atbalstošās prakses (t.i., STEAM pieeju un sociāli emocionālo mācīšanos [SEL]), savukārt praktiskajā daļā pēta reālās dzīves scenārijus, lai apgūtu pareizu uzvedību.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Šis rezultāts ietver arī divas atsevišķas pārbaudes – vienu sākumskolās un otru apdāvinātu skolēnu izglītības centros. Šo divu testu rezultāts ir divi ziņojumi par GATE metodoloģijas un GATE apmācības programmas efektivitāti, tostarp instrukcijas un padomi, kā tos labāk izmantot.

Galvenie sasniegumi:

1. GATE apmācību programma;
2. Divi ziņojumi no testēšanas notika sākumskolās un apdāvināto centros.

1.2. GATE vērtības un paredzamā ietekme: visaptverošs pārskats

1.2.1. Programmas galvenās vērtības

Programmas GATE mērķis un metodika, kas atbalsta apdāvinātus un talantīgus skolēnus, vadās pēc vairākām būtiskām vērtībām. Tās ietver:

Izpratnes veicināšana

GATE atzīst, cik svarīgi ir veicināt skolotāju, skolu administratoru, politikas veidotāju, vecāku un plašākas sabiedrības izpratni par apdāvinātu un talantīgu skolēnu unikālajām vajadzībām, izaicinājumiem un potenciālu. Paaugstinot izpratni par apdāvināto nepietiekamību, personalizētas mācīšanas nozīmi un apdāvinātu izglītojamo atbalsta priekšrocībām, programmas mērķis ir izpratnes, empātijas un apdāvinātu izglītības atbalsta kultūra.

Taisnīgums un iekļaušana

GATE ir apņēmies veicināt vienlīdzību un iekļaušanu izglītībā, nodrošinot, ka apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem no dažādām vidēm un apstākļiem ir pieejams atbilstošs atbalsts un iespējas. Programmā ir atzīts, ka ir jārisina apdāvinātu skolēnu, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošu vai atstumtu grupu, nepilnības, lai piedāvātu vienādas iespējas un pilnībā atraisītu savu potenciālu.

Holistiskā attīstība

GATE izmanto holistisku pieeju izglītībai, kas atzīst sarežģīto mijiedarbību starp kognitīviem, emocionāliem un sociālajiem faktoriem apdāvinātu skolēnu attīstībā. Programmas mērķis ir veicināt ne tikai akadēmisko izcilību, bet arī sociāli emocionālo labklājību, noturību un rakstura attīstību, ļaujot studentiem attīstīties visos dzīves aspektos.

Izcilība un inovācijas

GATE virza apņemšanās sasniegt izcilību un inovācijas izglītībā. Programmas mērķis ir izstrādāt un ieviest inovatīvu mācību metodiku, integrējot gan STEM, gan SEL pieejas un atbalsta intervences, kas izaicina tradicionālās paradigmas un iedvesmo radošumu, kritisku domāšanu un problēmu risināšanas prasmes apdāvinātu studentu vidū.

Uz pierādījumiem balstīta prakse

GATE ir veidots, pamatojoties uz pierādījumiem balstītu labāko praksi un pētījumiem, iekļaujot jaunākos atklājumus un atziņas no izglītības psiholoģijas, pedagogijas un apdāvinātās izglītības pētījumiem. Programma uzsver uz datiem balstītas lēmumu pieņemšanas, nepārtrauktas uzlabošanas un stingras novērtēšanas nozīmi, lai nodrošinātu, ka iejaukšanās ir efektīva, atsaucīga un pielāgota apdāvinātu studentu īpašajām vajadzībām.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Sadarbība un partnerība

GATE atzīst sadarbības un partnerības vērtību starp izglītībā ieinteresētajām pusēm, piemēram, skolotājiem, direktoriem, vecākiem, kopienas locekļiem un pedagogiem. Programma veicina sadarbības kultūru, izmantojot kolektīvās zināšanas, resursus un atziņas, lai izveidotu atbalstošu ekosistēmu, kas maksimāli palielina apdāvinātu studentu potenciālu.

Pilnvarošana

GATE cenšas dot iespēju apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem uzņemties atbildību par savu mācību ceļu, īstenot savas aizraušanās un intereses, pieņemt izaicinājumus, pieņemt dažādību un kļūt par aktīviem pārmaiņu veicinātājiem savās kopienās un ārpus tās.

1.2.2. Paredzamā ietekme

GATE projekta paredzamā ietekme ietver:

a. Apmācītu skolotāju kopienas izveide, kas pārzina GATE metodoloģiju:

Izmantojot visaptverošu apmācību programmu un resursus, skolotāji iegūst nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai efektīvi atpazītu, atbalstītu un mācītu apdāvinātus un talantīgus skolēnus. Apgūstot GATE metodoloģiju, skolotāji var izveidot iekļaujošu un bagātinošu mācību vidi, kas atbilst apdāvinātu audzēkņu dažādajām vajadzībām.

b. Apdāvinātu un talantīgu skolēnu akadēmiskā snieguma un apmierinātības uzlabošana

Sniedzot pielāgotu atbalstu, GATE pievēršas faktoriem, kas veicina apdāvinātu audzēkņu nepietiekamību un atslābināšanos. Rezultātā tiek sagaidīts, ka skolēnu akadēmiskie rezultāti tiks uzlaboti, tiks paaugstināta motivācija un būs lielāks gandarījums par savu mācību darbību.

c. Izglītībā ieinteresēto pušu lielāka izpratne par unikālajām vajadzībām un izaicinājumiem, ar kuriem saskaras apdāvinātie un talantīgie skolēni:

Projekta mērķis ir veicināt skolotāju, skolu darbinieku, valsts iestāžu un izglītības ekspertu izpratni par apdāvināto skolēnu atpazīšanas un atbalsta nozīmi, izplatot pētījumu rezultātus un sadarbības iniciatīvas. Veicinot dziļāku izpratni par apdāvinātību, ieinteresētās personas var labāk atbalstīt efektīvu stratēģiju un iejaukšanās pasākumu īstenošanu.

d. Ilgtermiņa ieguvumi, tostarp efektīvas mācīšanas prakses izplatīšana, apdāvinātu skolēnu nenasniegumu mazināšana un pastiprināta sadarbība starp apdāvināto skolēnu izglītības centriem un sākumskolām:

GATE projekts paredz vairākus ilgtermiņa ieguvumus izglītības sistēmai un sabiedrībai. Izplatot efektīvas mācību prakses, kas izstrādātas projekta ietvaros, GATE mērķis ir veicināt izcilību apdāvinātā izglītībā un samazināt apdāvināto skolēnu nenasniegumus. Turklāt ir sagaidāms, ka apmācītu skolotāju kopienas izveide, kas pārzina GATE metodoloģiju, veicinās ciešāku sadarbību

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

starp apdāvināto skolēnu izglītības centriem un sākumskolām. Šī sadarbība var atvieglot apdāvinātu skolēnu nemanāmu pāreju starp dažādām izglītības iestādēm un veicināt viņu mācību pieredzes nepārtrauktību. Kopumā šie ilgtermiņa ieguvumi veicina vienlīdzīgākas un atbalstošākas izglītības ainavas izveidi apdāvinātiem un talantīgiem bērniem.

Noslēgumā jāsaaka, ka GATE projekta mērķis ir panākt būtisku ietekmi dažādās izglītības un sabiedrības dimensijās gan īstermiņā, gan ilgtermiņā.

GATE inovatīvās mācību metodikas, mērķtiecīgu intervences pasākumu un visaptverošas skolotāju apmācības programmas mērķis ir būtiski uzlabot apdāvinātu un talantīgu skolēnu akadēmisko sniegumu un sasniegumus. Novēršot nepietiekamu sasniegumu pamatcēloņus un sniedzot pielāgotu atbalstu, programmas mērķis ir palīdzēt apdāvinātiem skolēniem sasniegt visu savu potenciālu, kā rezultātā uzlabojas atzīmes, motivācija un palielinās interese un vispārējie akadēmiskie rezultāti.

Integrējot STEM un sociāli emocionālās mācīšanās (SEL) komponentus, programma cenšas attīstīt emocionālo inteliģenci, noturību un labklājību apdāvinātu izglītojamo vidū. Uzlabotas sociāli emocionālās kompetences var uzlabot pašapziņu, pašregulāciju un starppersonu prasmes, veicinot pozitīvus garīgās veselības rezultātus un vispārējo studentu labklājību.

Pievēršoties apdāvinātu skolēnu, jo īpaši tiem skolēniem, kuri nāk no nelabvēlīgas vai atstumtas vides, nepietiekamības problēmām, GATE cenšas samazināt atšķirības izglītības iespēju un atbalsta pieejamības jomā.

Palielinot izpratni par apdāvinātu nepietiekamību, personalizētas mācīšanas nozīmi un apdāvinātu izglītojamo atbalsta priekšrocībām, programmas mērķis ir izpratnes, empātijas un apdāvinātu izglītības atbalsta kultūra.

Papildus tūlītējai ietekmei, GATE mērķis ir veicināt ilgtermiņa ilgtspējību un attīstību apdāvinātās izglītības jomā. Programmas mērķis ir izveidot ilgstošu struktūru, kas spēj apmierināt apdāvinātu un talantīgu skolēnu vajadzības, izplatot labāko praksi, veidojot skolotāju un pedagogu kapacitāti un veicinot sadarbības tīklus. GATE uzsvars uz iespēju palielināšanu, sadarbību un uz pierādījumiem balstītu praksi ir paredzēts, lai liktu pamatu iekļaujošākai, vienlīdzīgākai un novatoriskākai izglītības ainavai.

1.3. GATE metodiskā materiāla struktūra

1.3.1. Izpratne par apdāvinātu bērnu mācīšanu

Izpratne par apdāvinātu bērnu mācīšanu nodaļā vai, kā mēs saucam šo jomu - apdāvināto arēnu - koncentrējas uz zinātnisku izpēti apdāvinātu bērnu intriģējošajā valstībā, tiem neparastajiem indivīdiem, kuru izcilās intelektuālās spējas un unikālās spējas atšķir viņus sabiedrībā.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Šīs nodaļas mērķis ir izskaidrot sarežģītus aspektus, kas definē apdāvinātu bērnu, sākot no pamata izpratnes par apdāvinātību līdz identifikācijas un sociālās dinamikas sarežģītībai.

Tas sniedz ieskatu par apdāvinātā bērna pārbaudi un virzās pa ievērojamām teorētiskajām ietvarām, ko ierosinājuši tādi ievērojami pētnieki kā Hovards Ērls Gārdners, Roberts J. Sternbergs un Džozefs S. Renzulli, un katrs piedāvā unikālu skatījumu uz apdāvinātā intelekta būtību.

Apdāvinātība, mīklaina īpašība, kas ir savaldzinājusi gan pētniekus, gan pedagogus, gan vecākus, nav viegli definējama. Tas ir vairāk nekā tikai neapstrādāts intelekts; tas ir izsmalcināts kognitīvo prasmi, izgudrojuma domāšanas un spējas ātri saprast un apgūt sarežģītas koncepcijas sajaukums; tā ir sarežģīta konstrukcija, kas nav statiska.

Šajā nodaļā ir apskatītas dažādas metodoloģijas, definīcijas un mērījumi, kas izstrādāti, lai identificētu šos neparastos prātus, un tiek pētīti smalkumi, kas tos atšķir.

Papildus novērtējumiem un metrikām šī nodaļa cenšas uzsvērt iespaidīgās īpašības, aizraujošo uzvedības un īpašību klāstu, apdāvinātā bērna īpašās iezīmes un viņu unikālās problēmas. Tajā tiek pētīts, kā viņu iezīmes ietekmē viņu mācīšanās procesus, sociālo mijiedarbību un personīgo attīstību. Tajā analizētas atbalsta sistēmas un izglītības stratēģijas, kas var palīdzēt šiem bērniem attīstīties un pilnībā izmantot savu potenciālu.

Izmantojot visaptverošas diskusijas par apdāvinātības definīcijām, apdāvināto bērnu veidiem, šo neparasto prātu mērīšanas un identificēšanas metodēm, kā arī sociālo infrastruktūru, kas saistīta ar apdāvinātību, "Apdāvinātās arēnas apguve" sniedz holistisku skatījumu uz apdāvinātā bērna ceļojumu. Tas iedziļinās viņu īpašību, uzvedības un sabiedriskuma niansēs, atklājot gan viņu ievērojamās spējas, gan izaicinājumus, ar kuriem viņi var saskarties.

Galu galā "Apdāvināto arēnas apguve" kalpo kā zinātnisks ceļvedis gan pedagogiem, gan pētniekiem, gan vecākiem, sniedzot ieskatu apdāvinātu bērnu daudzpusīgo vajadzību izpratnē un atbalstīšanā, kad viņi virzās akadēmiskās un personīgās attīstības ceļojumos.

1.3.2. Apdāvinātā bērnu skolotāja tēls un rakstura iezīmes

Nodaļas mērķis ir izpētīt apdāvināto bērnu skolotāja tēlu un raksturojumu, veicot ieskatu ceļojumā izglītības jomā, īpaši pievēršoties skolotāju niansētajai lomai, kas vada apdāvinātus skolēnus. Tas pēta daudzpusīgos aspektus, kas nosaka ideālo skolotāju apdāvinātiem bērniem, sākot no viņu izcelsmes un izglītības sagatavošanas līdz būtiskajām profesionālajām un didaktiskajām spējām, kas viņiem piemīt vai kurām vajadzētu būt.

Nodaļas pamatā ir izcelti pamata elementi, kas veido efektīvu skolotāju apdāvinātiem bērniem. Šie pedagogi lepojas ar unikālu akadēmiskās pieredzes, pedagoģiskās prasmes un dziļas izpratnes par apdāvinātības sarežģītību sajaukumu. Viņiem ir augstākais grāds izglītībā vai specializētā apmācībā apdāvināto izglītībā, kas ļauj viņiem pielāgot savas apmācības, lai efektīvi apmierinātu apdāvinātu audzēkņu dažādās vajadzības.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Diskursa centrā ir 21. gadsimta skolotāja prasmju kopuma izpēte, kas uzsver apdāvinātu skolēnu pedagogiem nepieciešamās kritiskās kompetences. Šie skolotāji spēj veicināt kritisko domāšanu, problēmu risināšanu un radošumu skolēnu vidū, sākot no uz pētniecību balstītas mācīšanās atvieglošanas un beidzot ar tehnoloģiju nevainojamu integrēšanu klasē. Viņi atzīst, ka apdāvinātie skolēni bieži mācās ātrāk, viņiem ir dziļa zinātkāre par pasauli un viņiem var būt intensīva emocionāla jutība. Šie skolotāji spēj nodrošināt izaicinošu un saistošu mācību pieredzi, kas atbilst skolēnu spējām un interesēm. Tie arī rada drošu un atbalstošu klases vidi, kurā apdāvinātie skolēni jūtas saprasti un novērtēti.

Turklāt nodaļā ir izcelts pārveidojošais ceļojums, ko skolotāji iziet, pārejot no tradicionālās pedagoģiskās pieejas uz tām, kas pielāgotas apdāvinātai izglītībai. Tajā uzsvēta domāšanas veida maiņas, pastāvīgas profesionālās attīstības un apņemšanās nepārtraukti uzlabot apdāvinātu audzēkņu apmācības kvalitāti.

Pamatojoties uz tādiem vispāratzītiem modeļiem kā diferencētais apdāvinātības un talanta modelis (DMGT) un integrētais mācību programmas modelis (ICM), šī nodaļa sniedz ieskatu apdāvinātu skolēnu efektīvu skolotāju identificēšanā. Šie pedagogi izrāda dziļu centību savu audzēkņu holistiskai attīstībai, audzinot ne tikai viņu intelektuālās spējas, bet arī viņu sociālo un emocionālo labklājību.

Būtībā "Apdāvinātu bērnu skolotāja tēls un īpašības" uzsver pedagogu galveno lomu apdāvinātu skolēnu visa potenciāla atraisīšanā. Tas kalpo kā norādījumu bāka skolotājiem, direktoriem un ieinteresētajām personām, atbalstot izcilību apdāvinātā izglītībā un tādas vides izkopšanu, kurā apdāvinātie audzēkņi var attīstīties un plaukt.

1.3.3. Mācību metodes un mācīšanās stratēģijas

Nodaļā aplūkotas apdāvinātu bērnu izglītošanas sarežģītības, piedāvājot pedagogiem visaptverošu instrumentu kopumu viņu pedagoģiskās prakses uzlabošanai. Tās mērķis ir kalpot kā ceļvedis skolām un skolotājiem, atklājot efektīvas metodes un pieejas, kas pielāgotas apdāvinātu skolēnu unikālajām vajadzībām.

Savā pamatā nodaļa virzās pa pamatmehānismiem un pieejām, kas ir neatņemama apdāvinātā mācīšanās un mācīšanās sastāvdaļa. Tajā tiek pētīta holistiski kognitīvā pieeja, akcentējot kognitīvo spēju attīstību, un sociāli emocionālā pieeja, uzsverot apdāvinātu bērnu sociālās un emocionālās izaugsmes nozīmi. Tiek pētīts arī smalkais līdzsvars starp orientāciju klasē un individuālo skolēna orientāciju, atzīstot atšķirīgos mācīšanās stilus un preferences apdāvinātajā klasē.

Tā koncentrējas uz apdāvinātās klases kā dabiskas attīstības arēnas izpēti, nodrošinot audzinošu vidi, kurā apdāvinātie bērni var izpētīt, mācīties un mijiedarboties ar vienaudžiem, kuriem ir līdzīgas spējas un intereses. Un aplūko apdāvinātiem bērniem piemērotas mācību programmas struktūru, uzsverot elastību un pielāgošanās spēju, lai pielāgotos apdāvinātu audzēkņu dažādajām mācību vajadzībām un tempiem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Nodaļa aptver daudzveidīgu tēmu loku, sākot no apdāvinātās klases jēdziena izpratnes un piemērošanas līdz emocionālās noturības attīstīšanai apdāvinātu bērnu vidū. Tas pēta mācību metodes un stratēģijas, ilustrē sadarbības ar vecākiem un ģimenēm nozīmi un pievēršas skolotāju emocionālajām vajadzībām apdāvinātā klasē.

Īpaša uzmanība tiek pievērsta skolotāju iedvesmošanai izmantot radošumu un inovācijas savā mācību praksē, un šī sadaļa mudina pedagogus izmantot piedāvātās teorētiskās pieejas un izveidot tās pašas. Tajā mācīšana tiek atzīta par dinamisku valodu, dodot skolotājiem iespēju izstrādāt savus mācību stāstus, kas pielāgoti apdāvinātu audzēkņu vajadzībām.

Būtībā "Mācību metodes un mācīšanās stratēģijas" kalpo kā visaptverošs ceļvedis skolotājiem, kas veltīti apdāvinātu bērnu spēju audzināšanai. Tas veicina izcilības kultūru, nepārtrauktu mācīšanos un pielāgošanās spēju, dodot skolotājiem iespēju veidot bagātinošu mācību pieredzi, kas atraisa un palīdz apdāvinātiem studentiem pilnībā izmantot savu potenciālu.

Izmantotie informācijas avoti

1. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, (2021). *Education and training 2020 : highlights from the ET 2020 Working Groups 2018-2020*, Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/960>
2. Khalil, M., & Accariya, Z. (2016). Identifying “Good” Teachers for Gifted Students. *Creative Education*, 7, 407-418¹¹:
<https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=64495>
3. National Association for Gifted Children. (n.d.). Myths about gifted students. From <https://nagc.org/page/myths-about-gifted-students>
4. OECD (2019), *PISA 2018 Assessment and Analytical Framework*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b25efab8-en>.
5. Ofsted. (2013). The most able students: Are they doing as well as they should in our non-selective secondary schools? [PDF file].
[https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a800153e5274a2e87db747b/The most_able_students.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a800153e5274a2e87db747b/The_most_able_students.pdf)
6. Reimers, F. M., & Schleicher, A. (2020). Schooling disrupted, schooling rethought: How the Covid-19 pandemic is changing education, 4 [PDF file]. Harvard Graduate School of Education.
https://globaled.gse.harvard.edu/files/geii/files/education_continuity_v3.pdf
7. Iegūts no <https://neanias-atmospheric.openaire.eu/search/organization?organizationId=erasmusplus::f92f886c6b9a4edfa07720536ceaa875>.
8. Iegūts no https://www.academia.edu/79006585/A_Review_of_Teaching_Reading_Arabic_Text_Cultivating_Curiosity_for_Gifted_Students_in_the_Classroom.
9. Subotnik, R. F., & Rickoff, R. (2010). Should eminence based on outstanding innovation be the goal of gifted education and talent development? Implications for policy and research. *Learning and Individual Differences*, 20(4), 358-364.
<https://doi.org/10.1016/j.lindif.2009.12.005>
10. Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P., & Worrell, F. C. (2011). Rethinking giftedness and gifted education: A proposed direction forward based on psychological science. *Psychological Science in the Public Interest*, 12(1), 3-5411:
<https://www.apa.org/ed/schools/gifted/rethinking-giftedness.pdf>
11. White, E., & Shakibnia, A. F. (2019). State of STEM: Defining the landscape to determine high-impact pathways for the future workforce. Proceedings of the Interdisciplinary STEM Teaching and Learning Conference, 3, 23-34. [ERIC, https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1287251.pdf](https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1287251.pdf)

APDĀVINĀTĀS ARĒNAS MĀCĪBAS

*Dr. Yehuda Hamovitz (Ron Vardi Centrs), Eglė Totoraitienė (Vytautas Magnus
Universitāte), Vida Drąsutė (VšĮ "eMundus"), Rūta Kuodienė (Vytautas
Magnus Universitāte)*

Ievads

Šī nodaļa uzsāk ceļojumu pa valdzinošo apdāvinātu bērnu valstību, kuru intelekts un spējas paceļas virs normas. Iedziļinoties šīs neparastās ainavas dziļumos, mēs atklāsim daudzpusīgos aspektus, kas definē apdāvināto bērnu: no pašas apdāvinātības būtības un tās dažādo izpausmju izpratnes līdz sarežģītajām metodēm, kas tiek izmantotas, lai izmērītu un identificētu šos īpašos prātus.

Brauciens cauri šai nodaļai mūs iepazīstina arī ar daudzajām īpašībām, uzvedību un sabiedriskuma modeļiem, kas atšķir šos īpašos bērnus, atklājot izaicinājumus un uzvaras, kas pavada viņu īpašo ceļojumu.

Apdāvinātība, mīklaina īpašība, kas ir fascinējusi gan pētniekus, gan pedagogus, gan vecākus, ir pretrunā vienai definīcijai. Runa nav tikai par neapstrādātu inteliģenci; drīzāk tā ir sarežģīta kognitīvās spējas, radošās domāšanas un spējas ātri aptvert un apgūt sarežģītas koncepcijas mijiedarbība. Bet kā mēs varam noteikt šādu spožumu? Kādus rīkus un paņēmienus mēs izmantojam, lai atšķirtu mūsu vidū apdāvinātos? Šajā nodaļā ir sīkāk aplūkotas dažādas metodoloģijas, definīcijas un mērījumi, kas izstrādāti, lai identificētu šos īpašos prātus, izpētot nianšes, kas tos atšķir.

Papildus novērtējumiem un rādītājiem apdāvinātajam bērnam ir virkne aizraujošu īpašību un uzvedības. No neremdināmas zinātkāres, kas veicina viņu neremdināmās zināšanu slāpes, līdz tieksmei risināt problēmas, kas biedētu viņu vienaudžus, apdāvinātais bērns ir neparastu īpašību gobelēns. Tomēr līdzās savām ievērojamajām īpašībām šie bērni bieži vien saskaras ar unikālām cīņām – pārvietošanos starp savām intelektuālajām spējām un emocionālo attīstību, cīnoties ar cerībām un atrodot savu vietu plašākā sociālajā struktūrā..

Kad mēs ieejam unikālā ceļojuma centrā, lai iepazītu labāk apdāvinātus bērnus un izprastu viņus, mēs aicinām jūs ceļot kopā ar mums.

2.1. Apdāvinātais bērns

Šo nodaļas daļu, kurā tiks runāts par apdāvināto bērnu un to, kā būtu iespējams izskaidrot šī bērna izņēmumus pēc definīcijas, mēs vēlamies sākt ar salīdzinājumu:

Pasaulē, kurā katram indivīdam ir unikāls talantu un spēju kopums, daži izceļas kā spīdošas zvaigznes naksnīgajās debesīs. Šos izcilos cilvēkus sauc par apdāvinātiem bērniem, kuriem piemīt iedzimts spožums, kas viņus atšķir no vienaudžiem.

Šī nodaļa iedziļinās apdāvinātības valdzošajā sfērā, pētot aspektus, kas nosaka, identificē un audzina šīs ievērojamās jaunās personības.

2.1.1. Apdāvinātības un apdāvinātā bērna definīcijas

Apdāvinātība ir iedzimta, bet ne statiska; tas kvalitatīvi attīstās un attīstās praktiskā darbībā. Ja iedzimtās spējas netiek koptas un attīstītas, tās nevar izpausties. Apdāvinātība ir visu spēju pamatā, kas iegūtas mācoties un strādājot (Jovaiša, 1993).

Visizplatītākās un plaši izmantotās apdāvinātības teorijas visā pasaulē, tostarp GATE projekta partnervalstīs, ir šādas:

Amerikāņu psihologa, autora, **profesora Hovarda Ērla Gārdnera teorija**, kas apgalvo, ka spējas pārsniedz tikai intelektuālās spējas un ka IQ izmantošana kā intelekta mēraukla nav pietiekama, lai pilnībā aprakstītu cilvēka spējas. Saskaņā ar viņa daudzveidīgo intelektu teoriju cilvēka intelekts ir daudzšķautņains, un dažādi intelekta veidi izpaužas dažādās darbības jomās. Pamatojoties uz to, H. E. Gardner (1983) identificēja vairākus atšķirīgus un neatkarīgus izlūkošanas veidus:

- Lingvistiskā inteliģence: labi attīstītas verbālās prasmes un jutīgums pret vārdu skaņām, ritmiem un nozīmēm;
 - Loģiski matemātiskā inteliģence: spēja domāt abstrakti un izšķirt loģiskus vai skaitliskus modeļus;
 - Muzikālā inteliģence: spēja radīt un novērtēt ritmu, toni un kokmateriālus;
 - Telpiskā inteliģence: spēja precīzi uztvert vizuālo pasauli un tās telpiskās īpašības;
 - Ķermeņa kinestētiskais intelekts: spēja kontrolēt ķermeņa kustības un prasmīgi rīkoties ar priekšmetiem;
 - Starppersonu inteliģence: spēja noteikt un atbilstoši reaģēt uz citu cilvēku noskaņojumu, temperamentu, motivāciju un vēlmēm;
 - Intrapersonālais intelekts: spēja apzināties sevi un saskaņoties ar savām jūtām un spējām, tās atšķirt un izmantot, lai kontrolētu savu uzvedību, kā arī spēja atpazīt savas stiprās, vājās puses un vēlmes.
- Amerikāņu psihologa un psihometriķa Roberta J. Sternberga teorija, kas atbalsta Gārdnera

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

konceptiju par vairākiem intelektiem, bet izšķir tikai trīs inteliģences veidus:

- Analītiskais (vai akadēmiskais problēmu risināšanas) intelekts, ko parasti novērtē ar tradicionālajiem intelekta testiem;
- Radošā inteliģence, kas izpaužas, veiksmīgi reaģējot uz jaunām situācijām un radot jaunas idejas;
- Praktiskā inteliģence, ko demonstrē spēja izprast ikdienas praktiskās situācijas un pārvarēt grūtības. Šī inteliģence bieži ir nepieciešama ikdienas dzīvē, un to parasti ir grūti precīzi definēt.
- Amerikāņu izglītības psihologa Džozefa S. Renzuli teorija, kas vairāk vērsta uz sasniegumiem, kur spējas noved pie rezultātiem. Autore identificē trīs īpašību kopas, kurām vajadzētu būt apdāvinātiem indivīdiem:
 - spējas virs vidējās;
 - uzdevumu apņemšanās;
 - radošums un spēja formulēt jaunas idejas un pielietot tās problēmu risināšanā.

Rezumējot, var secināt, ka:

- Apdāvinātība ir sarežģīta konstrukcija, kas nav statiska. To ietekmē dažādi faktori gan iekšēji, gan ārēji. Apdāvinātības attīstību nosaka ne tikai kognitīvās īpašības, bet arī motivācija, intereses un citi faktori.
- Apdāvinātības fenomena daudzpusīgais un sarežģītais raksturs ir novedis pie vairākām teorijām, kas mēģina to izskaidrot, taču joprojām nav vienprātības ne par apdāvinātību, ne par apdāvināta bērna praktisko definīciju.
- Neskatoties uz visām domstarpībām, "lielākā daļa ekspertu izglītības jomā tiem, kam ir īpašas dāvanas un talanti, norāda, ka apdāvinātība attiecas uz izcilām spējām noteiktās darbības jomās, kuras dažos apstākļos var izpausties, bet citos ne" (Gallagher un Gallagher, 1994, kā Hallahan un Kauffman, 2003, 459. lpp.).

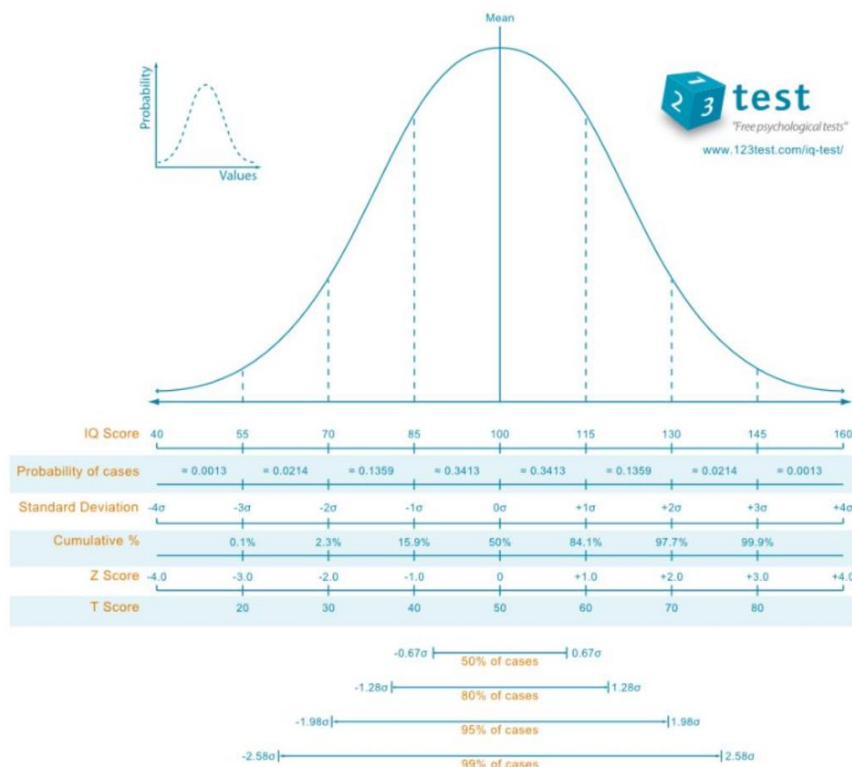
"Neatkarīgi no izmantotās konsensuālās definīcijas mēs varam pieņemt, ka persona var izrādīt apdāvinātību, ja ir piemēroti apstākļi apdāvinātam veikumam - tas ir, ja personai ir ne tikai spējas un radošums, kas ir augstākas par vidējo, bet arī tiek dotas iespējas un stimuli uzstāties ārkārtīgi augsts līmenis" (Hallahan un Kauffman, 2003, 459. lpp.).

Valstis, kas gadiem ilgi strādā ar apdāvinātu bērnu identificēšanu un izglītošanu, šajā konkrētajā gadījumā Izraēla un tās eksperti, apdāvinātus bērnus definē šādi:

Apdāvināti ir tie, kuru intelekta (IQ) vērtējums ir lielāks par 130 un tie veido aptuveni 3 % iedzīvotāju. Teicami ir tie, kuriem IQ ir lielāks par 145 un tie veido 0,18 % iedzīvotāju.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

IQ = Mantojums (40%) + Vide (40%) + Mantojums / Vide (20%).

Žīm 1. Normāls IQ sadalījums (avots www.123test.com/iq-test/)

Apdāvinātie iedzīvotāji, avoti, sociālās vērtības:

1. Potenciāli apdāvinātie bērni ir vienādi sadalīti starp iedzīvotājiem.
2. Mēs atrodam apdāvinātības vienlīdzību bērniem tikai dzimšanas brīdī.
3. Izglītotākiem vecākiem un tajā pašā laikā spēcīgākiem sociālekonomiskajiem statusiem ir vairāk apdāvinātu bērnu.
4. Ir ārkārtīgi liela ietekme uz vidi, kurā bērns aug, un potenciālu kļūt apdāvinātam.
5. Bērnam, kas nāk no audzināšanas vides, būs ievērojami lielāka iespēja attīstīt savu potenciālu.
6. Vienlīdzīgu iespēju un vienlīdzīgas pieejas kvalitatīvai izglītībai sociālā vērtība liek mums pēc iespējas ātrāk izsekot potenciālajiem apdāvinātiem bērniem un nodrošināt viņiem pieejamību procesiem, kas ļaus viņiem audzināt.

7.

Kur mēs varam atrast apdāvināto?

1. Apdāvinātie bērni aug visos sabiedrības slāņos.
2. Atšķirība ir pieejamība novērtēšanas procesam, kas definē bērnu kā apdāvinātu.
3. Viņus var pamanīt/atpazīt ģimenē, izglītības iestādē, norādot uz viņu uzvedību, zinātkāri, interesi par vidi, zināšanām, kas atšķiras no vienaudžiem.

Rezumējot, "apdāvinātība" un "apdāvināts bērns" joprojām ir pretrunīgi jēdzieni, kurus ir grūti viennozīmīgi definēt, jo apdāvinātu bērnu atšķirīgā iezīme nav tikai IQ jautājums, bet ietver daudz vairāk, tostarp citus unikāli izteiktus radošus, mākslinieciskus. un pat sociālās prasmes un īpašības. Tādējādi pētniekiem un pedagogiem ir bijis izaicinājums izstrādāt visaptverošu definīciju, kas pilnībā aptvertu apdāvinātības būtību.

2.1.2. Apdāvināto bērnu veidi

Apdāvinātie bērni izceļas ne tikai no vienaudžiem, bet nereti arī viens no otra. Šī iemesla dēļ pat apdāvinātus bērnus var iedalīt īpašos veidos, pamatojoties uz viņu uzvedības un personiskajām īpašībām. Šo veidu apzināšana un atpazīšana ir vērtīga, jo, saskaroties ar dažādiem bērniem un viņu izaicinājumiem, kļūst vieglāk ātrāk pamanīt viņu vajadzības un sarežģītās situācijās atrast piemērotākos risinājumus. Bērnu vajadzību apzināšana un pūliņu pielikšana, lai tās apmierinātu, ir labākais ieguldījums, ko varam sniegt mūsu "augošajā nākotnē". Dr Aida Šimelioniene, lietuviešu izglītības psiholoģe un pētniece, kas specializējas kognitīvajās spējās, mācīšanās grūtībās un dinamiskā mācīšanās novērtēšanā, identificē 6 apdāvinātu bērnu veidus:

1. "Uz panākumiem orientēts" vai "veiksmīgs" apdāvināta bērna tips (1.tips)
2. "sarežģīts" vai "izaicinošs" apdāvinātais bērns (2. tips)
3. "Savu talantu slēpšana" vai "pagrīdes" apdāvināta bērna tips (3.tips)
4. "Apdāvināta bērna "atkrituma" veids (4. tips)
5. "patstāvīgs" vai "autonoms" apdāvināta bērna tips (5. tips)
6. "Divreiz izņēmuma" apdāvināta bērna tips (6. tips)

"Veiksmīgais" apdāvināta bērna tips

Vairāk nekā 90% identificēto skolas vecuma apdāvināto bērnu ietilpst šajā kategorijā. Šāda veida apdāvinātie bērni izceļas starp saviem vienaudžiem ar labām atzīmēm un augstiem rādītājiem IQ un sasniegumu pārbaudēs. Viņi klausās savos skolotājus un vecākus, uzvedas un dara to, ko no viņiem prasa un gaida.

Identifikācija. Šos bērnus ir visvieglāk identificēt. Viņi izceļas akadēmiski, iegūst augstus IQ vai sasniegumu testus, un skolotāji viņus pamana diezgan agri.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Uzvedība. Parasti šāda veida skolēni ir zinoši un kompetenti, lai gan ne vienmēr radoši. Viņiem bieži ir garlaicīgi nodarbību laikā un viņi cenšas mācīties ar pēc iespējas mazāku piepūli un darbu. Parasti šāda tipa bērni ir perfekcionistiski un tiecas pēc augstiem rezultātiem, bieži vien seko citu (skolotāju vai vecāku) mērķiem vai interesēm, nevis savām. Viņiem ir ārēja motivācija mācīties. Viņu uzvedība un mācīšanās centieni ir vērsti uz atzinību vai uzslavu no skolotājiem un vecākiem. Viņi mēdz izvairīties no riska, parasti atbilst pieņemtajiem noteikumiem un pieņem un ievēro norādījumus. Viņi ir atkarīgi no pieaugušo viedokļiem, un viņiem bieži trūkst neatkarības. Šiem bērniem reti ir uzvedības problēmas.

Attiecības ar vienaudžiem, skolotājiem un vecākiem. Viņi patīk vienaudžiem un mēdz piederēt noteiktām sociālajām grupām. Viņus apbrīno un pieņem arī skolotāji un vecāki.

Emocijas, jūtas un vajadzības. Viņiem parasti ir pozitīvs paštēls, jo viņiem ir labs akadēmiskais sniegums. Viņi ir atbildīgi, nemierīgi un jūtas vainīgi, ja viņiem neizdodas. Viņi arī ir labi pielāgojušies sabiedrībā, taču viņiem var būt grūti pielāgoties mainīgajiem dzīves apstākļiem. Lai gan viņiem ir labas sekmes akadēmiskajā jomā, viņiem bieži trūkst neatkarības un radošuma. Viņiem ir vajadzīgas pārmaiņas un saistošas aktivitātes, lai pārvarētu garlaicību skolā.

Atbalsts skolā. Agrīna iestāšanās un bagātināta vai paātrināta izglītība, pašmācība un iespēja izmēģināt dažādas mācīšanās formas ir visefektīvākās šāda veida bērnu izglītības pieejas. Ļoti svarīga ir arī iespēja komunicēt un mācīties ar līdzīgi apdāvinātiem bērniem.

Apdāvinātā bērna "sarežģītais" tips

Šis ir unikāls apdāvinātā bērna veids. Šie bērni izrāda ievērojamu radošumu. Viņi apšaubā autoritāti, bieži iebilst pret skolotājiem un var izrādīt netaktiskumu, sarkasmu un stūrgalvību. Viņi mēdz būt konfrontējoši mijiedarbībā ar citiem un saņem maz atlīdzību vai pozitīvu novērtējumu.

Identifikācija. Skolotāji uzskata, ka šie bērni ir pakļauti nepareizai uzvedībai un bieži vien neievēro savas izcilās spējas. Viņus biežāk pamanīs vienaudži vai citi ārpus klases, nevis skolotāji. Šie bērni ir ļoti radoši. Viņu izcilās spējas parāda radošuma testi vai viņu sniegums.

Uzvedība. Stundu laikā viņiem bieži ir garlaicīgi, viņi labprāt "labo" skolotāju, šaubās, apšaubā un izaicina pieņemtos noteikumus un patiesības. Tie ir spontāni (dažreiz viņu spontanitāte var būt destruktīva).

Viņi ir arī godīgi un aizstāv savu pārliecību. Šāda veida bērni jūtas tā, it kā skolu sistēma nenovērtē viņu talantus un spējas. Viņi bieži jūtas saspringti un mēdz sacensties. Viņu darba prasmes ir nepastāvīgas, viņu paškontrolē ir vāja, un viņi izrāda nepacietību.

Attiecības ar vienaudžiem, skolotājiem un vecākiem. Vienaudži viņus uzskata par klases izklaidētājiem, daži viņus apbrīno un citi atstumj. Viņi parasti ir burvīgi un pievilcīgi saviem vienaudžiem viņu radošuma un humora izjūtas dēļ. No pieaugušo viedokļa šie bērni viņus apzināti kaitina, ir slinki un bieži iesaistās "cīņā par varu".

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Emocijas, jūtas un vajadzības. Viņi ir jutīgi un bieži piedzīvo garastāvokļa svārstības. Viņi pieder pie augsta riska skolēnu kategorijas, kuri izlaiž skolu vai vēlāk pievēršas alkohola vai narkotikām un noziedzīgām darbībām, ja nesaņem atbilstošu palīdzību un atbalstu. Viņi meklē sociālo mijiedarbību, bet savās mijiedarbībās jātīcas uz lielāku taktiskumu, elastību un paškontroli.

Ir svarīgi viņus atbalstīt, atpazīt, atzīt viņu radošumu un mēģināt ar viņiem saprasties.

Atbalsts skolā. Visefektīvākā palīdzība un atbalsts šiem bērniem skolā ir piemērots skolotājs, kurš izprot viņu vajadzības un uzvedību, ļauj izteikt savas jūtas, skaidri un mērķtiecīgi virza mācību procesu, sniedz iespējas bagātinātai mācībai, attīsta viņu izziņas spējas un sociālās prasmes. Uzvedības mainīšanai var izmantot dažādus uzvedības līgumus.

Apdāvināto bērnu tips "slēpj savus talantus"

Parasti pie šāda veida pieder bērni, kuri zaudē motivāciju un interesi par to, kas viņus kādreiz interesēja, un kuri noliedz un slēpj savus talantus, cenšoties iekļauties mazāk apdāvināto vienaudžu vidū. Šāda veida apdāvināti bērni parasti sastopami vidusskolu vecuma meiteņu vidū.

Identifikācija. Skolotāji viņus uzskata par vairāk nekā tikai skolēniem ar vidējo spēju vai veiksmīgiem skolēniem. Viņus identificē pēc augstajiem sasniegumiem un IQ testu rādītājiem. Neskatoties uz centieniem slēpt savas spējas un neizcelties, viņu talantus joprojām ievēro skolotāji, vienaudži un vecāki.

Uzvedība. Viņi bieži iesaistās konfliktos ar vecākiem un skolotājiem, kas tikai vairo bērnu spītu, un mēdz iebilst pret iesaistīšanos dažādos projektos.

Emocijas, jūtas un vajadzības. Viņi bieži jūtas nospiesti, apmulsuši, vainīgi un nedroši, mazinot savas emocijas un spējas un šauboties par savu taisnību. Viņi var arī justies vainīgi par savu jūtu slēpšanu.

Attiecības ar vienaudžiem, skolotājiem un vecākiem. Viņi vēlas piederēt vienaudžu grupai un bieži maina draugus. Daži tiek uztverti kā līderi, bet citi paliek nepamanīti. Citi vienaudži varētu viņus uzskatīt par sūdzībām un kautrīgiem, savukārt pieaugušie uzskata, ka viņi nevēlas riskēt un ir izturīgi.

Atbalsts skolā. Labākais veids, kā palīdzēt un atbalstīt šos bērnus skolā, ir viņus identificēt pēc iespējas agrāk. Ir svarīgi nodrošināt atbilstošu tāda paša dzimuma apdāvināta bērna uzvedības modeli un sniegt ieteikumus ar karjeru un profesiju saistītos jautājumos.

Apdāvināta bērna "nozušana" veids

Parasti šāda veida bērnu intereses ir ārpus skolas, jo viņiem trūkst atbalsta un viņi nerealizē sevi tradicionālā skolas vidē. Viņi bieži apmeklē skolu nekonsekventi, un, kad viņi to apmeklē, viņiem ir grūti piedalīties klases un skolas aktivitātēs.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Identifikācija. Skolotāji viņus uzskata par vidējiem vai pat zem vidējā līmeņa skolēniem. Šo bērnu apdāvinātība tiek atzīta tikai ar vispārēju un visaptverošu novērtējumu, atklājot neatbilstību starp viņu IQ un akadēmisko sniegumu. Dažkārt atpazīšanu palīdz citu apdāvinātu bērnu ieteikumi un viņu izrādītais augstais radošuma līmenis, kas biežāk izpaužas ārpusskolas aktivitātēs.

Uzvedība. Skolā šiem bērniem ir raksturīgas neierašanās un uzvedības problēmas. Viņu dalība nodarbībās un skolas pasākumos ir nekonsekventa; viņi mācās un strādā sporādiski, bieži vien nespēj izpildīt uzticētos uzdevumus. Viņi ātri kļūst noguruši un izsmelti.

Emocijas, jūtas un vajadzības. Viņi bieži jūtas aizvainoti, dusmīgi, skumji un nomākti. Viņi bieži ir dusmīgi, kad mijiedarbojas ar pieaugušajiem. Viņi ir dusmīgi, jo skola neatbilst viņu vajadzībām; viņi jūtas nesaprasti un atstumti. Viņi bieži pauž savas dusmas, būdami skumji vai noslēgti, vai atbildot "aizsardzīgi". Viņi var būt viegli dusmīgi, niecīgi un traucējoši. Viņiem var būt arī nosliece uz paškaitējumu.

Attiecības ar vienaudžiem, skolotājiem un vecākiem. Pieaugušie parasti izjūt dusmas uz šādiem bērniem, uztverot viņus kā bīstamus un dumpīgus. Vienaudži mēdz viņus tiesāt, vainot nepareizā uzvedībā un uzskatīt viņus par vientuļniekiem, noslēgtiem vai izsmieklu.

Labākais veids, kā palīdzēt un atbalstīt šos bērnus skolā, ir atbilstoša pedagoģiskā psiholoģiskā novērtēšana, kas apvienota ar netradicionālām un alternatīvām mācību metodēm. Individuālas programmas, intensīvie kursi un dažādas mācību metodes (piemēram, individuāla mācīšana, šķirtība no citiem klasesbiedriem utt.) vislabāk atbilst šāda veida bērnu vajadzībām.

"Neatkarīgais" apdāvināta bērna tips

Šis tips ietver apdāvinātus bērnus, kuri ir neatkarīgi un akadēmiski veiksmīgi. Tie ir līdzīgi apdāvināto bērnu "veiksmīgajam" tipam, taču šie bērni cenšas paši radīt savas mācīšanās iespējas. Viņi paši "paņem" to, ko izglītības sistēma viņiem nevar nodrošināt.

Identifikācija. Viņi ir viegli atpazīstami, vienaudžu vidū izceļas ar izciliem akadēmiskajiem sasniegumiem un augstiem IQ vai sasniegumu pārbaudes rezultātiem; skolotāji parasti pamana savas spējas agri.

Uzvedība. Viņi izceļas akadēmiski, demonstrējot neatlaidību un apņēmību. Viņi ir neatkarīgi, kompetenti, radoši un entuziasma pilni. Šiem bērniem ir spēcīga iekšēja motivācija mācīties un cītīgi strādāt pat bez uzslavas. Turklāt viņiem ir atbilstošas sociālās prasmes, viņi novērtē neatkarību, tiecas pēc saviem mērķiem un ir gatavi riskēt.

Emocijas, jūtas un vajadzības. Viņi var formulēt savas emocijas un vajadzības. Parasti šiem bērniem ir pozitīvs paštēls. Viņiem ir zināšanu slāpes, viņi atzīst savas neveiksmes un konstruktīvi reaģē uz tām, izrāda atbildību un demonstrē iekšējo spēku. Ir svarīgi, lai viņi saņemtu atbilstošu atgriezenisko saiti un izglītību, kas atbilst viņu vajadzībām.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Attiecības ar vienaudžiem, skolotājiem un vecākiem. Viņus pieņem un ciena pieaugušie un vienaudži, un arī viņi pieņem un ciena citus.

Atbalsts skolā. Viņiem ir vajadzīga atgriezeniskā saite, pienācīgi norādījumi un piemērotas mācību alternatīvas. Ir svarīgi bagātināt un papildināt viņu mācību programmu, paātrināt mācīšanos, izvairīties no mācību laika ierobežošanas, kā arī plānot studiju un karjeras iespējas.

"Divreiz izņēmuma" apdāvināto bērnu tips

Šis tips ietver bērnus ar divējādām izņēmumiem – viņi ir gan apdāvināti, gan ar vienu vai vairākiem traucējumiem, piemēram, jušanas traucējumiem, mācīšanās traucējumiem utt. Invaliditātes klātbūtne neļauj izpausties viņu apdāvinātībai. Rezultātā šo bērnu apdāvinātību ir grūti noteikt, un viņi bieži nesaņem atbilstošu izglītību un atbalstu.

Identifikācija. Skolotāji šos bērnus uzskata par vidējiem vai zem vidējā līmeņa skolēniem. Speciālisti tos identificē, pārbaudot un novērtējot viņu darbības vai uzdevumu izpildi.

Neskatoties uz acīmredzamo invaliditāti, šie bērni netiek atzīti par apdāvinātiem.

Uzvedība. Viņu uzvedība klasē var būt destruktīva un traucēt viņiem pašiem un citiem. Šie bērni var izmantot humoru vai noniecināt citus, lai aizsargātu savu pašcieņu un izvairītos no neveiksmēm. Turklāt viņu mācību un darba centieni ir nekonsekventi.

Emocijas, jūtas un vajadzības. Viņiem var būt izcilas intelektuālās spējas, bet viņi nespēj pārvaldīt savas jūtas un negatīvismu. Turklāt viņi var būt nepacietīgi un kritiski, uz citu kritiku reaģējot ar dusmām un spītību..

Attiecības ar vienaudžiem, skolotājiem un vecākiem. Viņi var izturēties neapdomīgi un bezpalīdzīgi pret saviem vienaudžiem, uzsverot savas invaliditātes un izvairīties no citiem bērniem. Citi var uztvert tos kā dīvainus, mazliet "neprātīgus", bezpalīdzīgus un izvairīties no saviem vienaudžiem.

Visefektīvākais veids, kā atbalstīt šos bērnus skolā, ir ļaut viņiem piedalīties programmās, kas paredzētas apdāvinātiem skolēniem, nodrošinot alternatīvas mācību iespējas un uzlabojot viņu esošās prasmes. Ir svarīgi uzsvērt viņu stiprās puses un iemācīt viņiem atbilstošas sociālās prasmes.

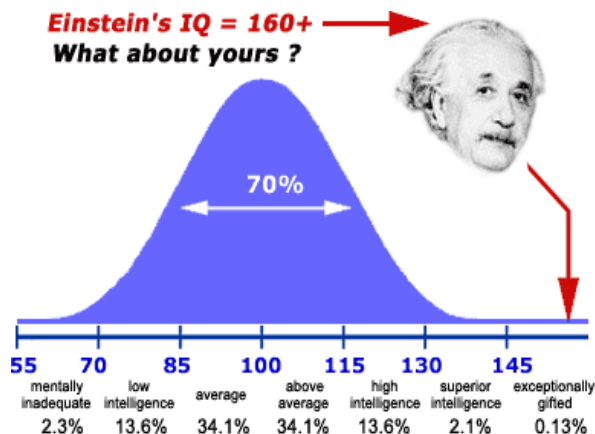
(Informācija sagatavota, pamatojoties uz Aidas Šimelionienes metodiskajiem ieteikumiem "Kā atpazīt bērna apdāvinātību?". Vairāk lasiet https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/10_Vaiko-qabumai.pdf)

2.1.3. Apdāvinātā bērna testēšana, pārbaude un identificēšana

Lai atšķetinātu apdāvinātības sarežģītību, ir jāizstrādā precīzas un uzticamas identifikācijas metodes. Lai novērtētu bērna potenciālu, ir izstrādāti dažādi rīki un novērtējumi, kas bieži ietver kognitīvo testu, radošu novērtējumu un viņu darbības novērojumu kombināciju dažādās jomās.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Tomēr process nav bez problēmām, jo apdāvinātības daudzdimensionālais raksturs var izvairīties no vieglas klasificēšanas.

Lai strādātu ar apdāvinātiem bērniem, tie vispirms ir jāapzina un jānovērtē. Tas tiek darīts, izmantojot intelekta testus un virkni apdāvinātu testu. Katra valsts izvēlas bērnu pārbaudes rīkus un iespējas. Dažas valstis novērtē visus noteikta vecuma bērnus, savukārt citas koncentrējas tikai uz tiem, kuriem ir izcili akadēmiskie panākumi. Viss atkarīgs no valsts pieejas apdāvinātai izglītībai un tai atvēlētajiem finanšu līdzekļiem.

Izpratne par vērtējumu:

1. Novērtēšana ir veids, kā pārbaudīt veikspēju pēc kritēriju kopas.
2. Ir dažādi rīki un pieejas, lai novērtētu cilvēkus, un tie visi ir paredzēti, lai sniegtu atbildes uz noteiktām personas īpašībām.
3. Par cik vēlams precīzāks rezultāts, tests ir detalizētāks.
4. Precīzs novērtējums tiek panākts, izmantojot dažādus un dažādus testēšanas līdzekļus.
5. Novērtējums var būt neformāls, lai pārbaudītu progresu, vai formāls, lai apstiprinātu sasniegumus.

Pamatinformācija par vērtēšanu un testēšanu:

1. Hipokrāts (460.-377.g.p.mē.) iedalīja cilvēkus četros temperamentos: sangvīns (ekstraverts un sabiedrīks), holēriķis (ambiciozs un enerģisks), melanholiķis (apdomīgs un radošs) un flegmatīķis (stabils, relaksēts un uztverošs).
2. Grieķu-romiešu ārsts Klaudijs Galens (130-216 AD) tos apvienoja ar četriem dabas elementiem un gadalaikiem.
 - a. Rudens - Melanholisks - Zeme.
 - b. Ziema - Flegmatisks - Ūdens.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

- c. Pavasaris - Sangvīns - Gaiss.
- d. Vasara - holerisks - Uguns.

Šveices psihiatrs, psihologs, analītiskās psiholoģijas pamatlicējs Karls Jungs (1876-1961) ierosināja četrus personību arhetipus

- a. Introverts pret ekstravertu
- b. Jutīgs pret intuitīvu
- c. Domāšana pret jūtām
Spriešana pret uztveri

- 3. Diferenciālās psiholoģijas, eigēnikas pionieris, viens no zinātniskās kriminālistikas pamatlicējiem. Londonas Karaliskās biedrības biedrs (1856) Frensiss Galtons (1822-1911) bija pirmais mēģinājums izveidot standartizētu testu, lai novērtētu cilvēka intelektu. "Psihometrijas pionieris un statistikas metožu pielietojums cilvēku daudzveidības pētījumos un cilvēka īpašību pārmantošanas pētījumos viņš uzskatīja, ka intelekts lielā mērā ir iedzimtības produkts un ka vajadzētu pastāvēt korelācijai starp intelektu un citām novērojamām iezīmēm, piemēram, kā refleksi, muskuļu saķere un galvas izmērs."

IQ – Intelektu koeficients:

XIXa. Franču psihologs, viens no eksperimentālās psiholoģijas pamatlicējiem Alfrēds Binē (1857-1911) izgudroja terminu IQ. Viņš koncentrējās uz verbālajām spējām. Tas identificē skolēnu garīgo atpalicību, bet īpaši pretrunā ar psihiatru apgalvojumiem, ka šie bērni bija "slimi" (nevis "lēni") un tāpēc ir jāizņem no skolas. Rezultāts Bineta-Simona skalā atklātu bērna garīgo vecumu salīdzinājumā ar hronoloģisko vecumu.

Cilvēku pārbaudes pamatojums:

- 1. Pārbaudot cilvēkus, mērķis ir uzzināt pārbaudīto personu. Dot mums iespēju novērtēt savu īpašību un spēju saderību ar konkrēta profila prasībām un īpašībām.
 - 2. Jāizveido labs tests, lai demonstrētu konkrētu kvalitāti vai spējas.
- a. Standarta — visi pārbaudītie cilvēki to darīja vienādā formātā, laikā un vidē.
 - b. Derīgs — pierādīts, ka var pārbaudīt segmentu, kas tam ir jāpārbauda.
 - c. Uzticams - ja to izmantos vēlreiz, tiks iegūti līdzīgi rezultāti.
 - d. Mērķis – rezultāti netiktu pakļauti neobjektivitātei, piemēram, kultūrai, vērtētājam utt.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

3. Labi izveidots novērtējums ir vairāku vērtēšanas leņķu apkopošana, ko veic dažādi testi un dažādi vērtētāji.

Apdāvināto personu vērtētāja tēls un vērtētāja pieeja:

1. Vērtētājs ir instruments, kura mērķis ir apvienot vēlmi zināt un mācīties.
2. Ērtētājs izmanto pareizos instrumentus, novērtējot konkrētu vēlmi zināt.
3. Vērtētājs pārstāv misiju, uz kuru viņš tika nosūtīts, un viņa personiskajām vēlmēm nevajadzētu ietekmēt novērtēšanu.
4. Vērtētājam ir jābūt plašākam priekšstatam par visu procesu un viņa īpašo lomu tajā.
5. Pārbaūžu veikšanai jābūt uzticamai un objektīvai. Rezultātu analīzē nozīme ir vērtētāja personībai. Labi konstruētiem testiem ir rokasgrāmata veikspējas vērtēšanai, lai mēģinātu atvienot vērtētāju no rezultātiem.
6. Mūsdienu pieejas, galvenokārt holistiskas, mēdz būt saistītas ar vērtētāja subjektivitāti kā faktu un iesaka izmantot vairākus vērtētājus un informācijas avotus, lai risinātu šo problēmu.

Diferenciāldiagnozes izveide un praktizēšana:

1. Terminu "diferenciāldiagnoze" ierosināja vācu psihiatrs Emīls Krēpelins (1856-1926), un to galvenokārt izmanto medicīnā un farmakoloģijā.
2. Diferenciāldiagnoze ir novērošanas māksla, spēja novērot situācijas, uzvedību, simptomus un informāciju un nonākt pie stingra secinājuma, kas var kļūt par nozīmīgu soli ceļā uz konkrēto novērojuma priekšmetu un tā vēlamajiem mērķiem.
3. Diferenciāldiagnoze prasa lielāku jutīgumu pret detaļām, augstākas analītiskās spējas, plašas zināšanas saistītās jomās, brīvu prātu un iekšējo brīvību uzdrīkstēties.
4. To izmanto, lai atšķirtu unikālus bērnus ar potenciālu būt apdāvinātiem no pārējās vecuma grupas.
5. Kā tāda diferenciāldiagnoze ir prasme, ko var apgūt, taču, lai to padarītu par speciālu zināšanu, ir nepieciešama rūpīga, vadīta pieredze.
6. Apdāvinātu bērnu gadījumā tas ir rīks, ko izmanto bērnudārza audzinātājas, lai novērotu visu kolektīvu un izdarītu stingrus secinājumus par to, kurš ir kurš.

Vispārīgi vērtēšanas līdzekļi, zināmi un mūsdienīgi:

- a. Kopumā tiek izmantotas divas testu grupas
- b. Personības testi – ar mērķi novērtēt uzvedību, jūtas un uztveri.
Intelektuāli testi – kuru mērķis ir kvantitatīvi noteikt cilvēka intelekta segmentus
Pārbaudot personību, mēs identificējam trīs testu grupas:
 1. Projekcijas testi (piemēram, TAT, Ink Blots, novērtēšanas kartes).

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

2. Pašpārskatu inventārs (5 lielās personības iezīmes — NEO240, MMPI).

3. Grupas dinamika – pārbaudāmā persona, kurai ir dota misija kā grupas daļa un tiek novērota.

Pārbaudot intelektu, mēs identificējam 2 galvenās daļas

1. Verbālā inteligence (Wechsler daļas, Stenfordas-Binē daļas)

2. Operatīvā izlūkošana (piemēram, Wechsler, Raven daļas).

2. Mūsdienu testēšanas rīks sastāv no divām revolucionārām pieejām

a. Jaunizveidotu novērtējuma karšu izmantošana personības projicēšanai

b. ināmu kastes spēļu izmantošana, lai pārbaudītu intelektu (piemēram, Tangram)

Bērnu no 3 līdz 7 gadu vecuma novērtēšana Psiholoģiskā pieeja:

1. Bērni tomēr ir uzņēmīgi, atkarīgi un viegli ietekmējami.
2. Vēl nespēj plānot savu nākotni.
3. Ir aizspriedumi pēc vecāku vēlmēs un viegli manipulējami.
4. Frustrācijas sliekšnis ir ļoti zems.
5. Piekrišana sadarboties atšķiras iekšēju un ārēju traucējumu dēļ.

Izmantotie instrumenti + prakse:

1. Lai iegūtu precīzus rezultātus, varat izmantot WIPSSI (Vehslera pirmsskolas un primārā intelekta skala) vai Binet testu akumulatoru.
2. Bērnudārza skolotāju un skolotāju atsauksmes pēc apmācības diferenciāldiagnostikas praksē.
3. Spēles, kuru pamatā ir norādījumu izpratne, ātrums un motivācija.
4. Novērtēšanas kartes, kuru mērķis ir atspoguļot vēlamās īpašības.

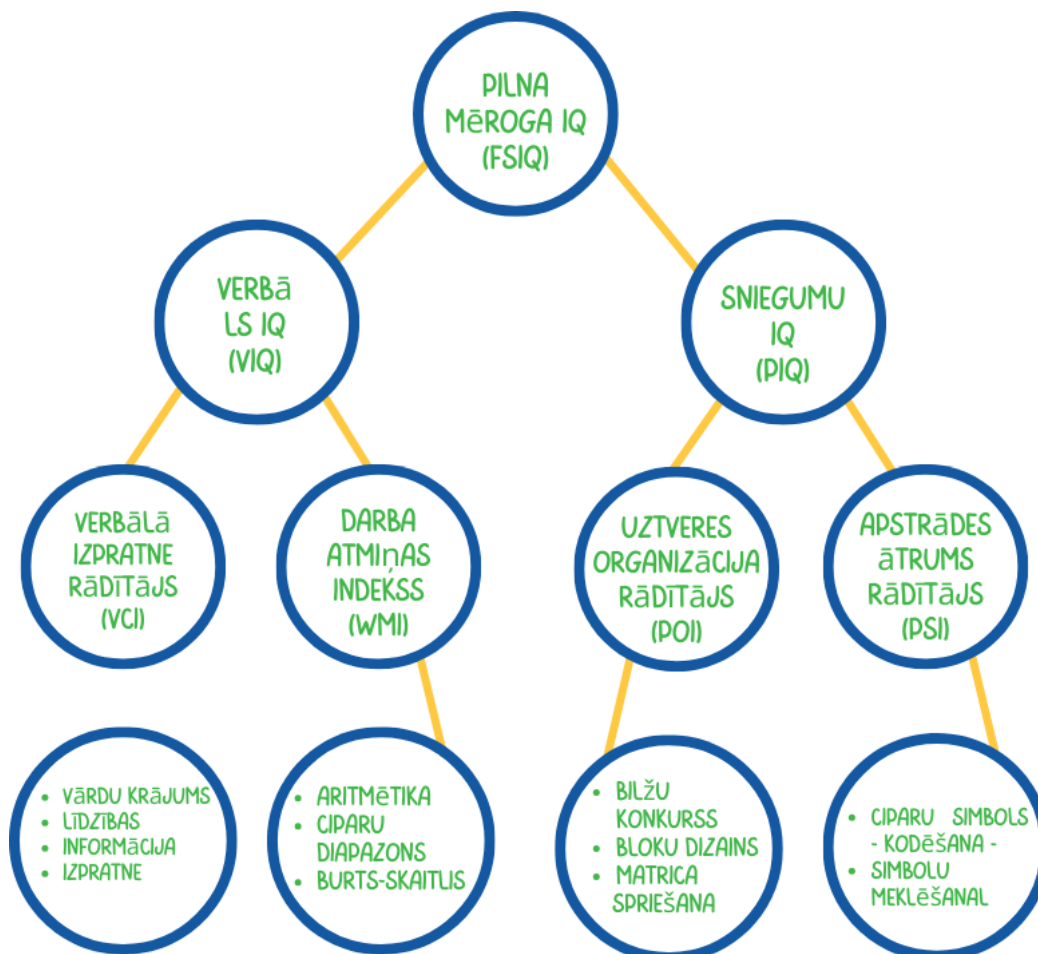
Bērnu no 7 līdz 12 gadu vecuma novērtēšana Psiholoģiskā un sociālā pieeja:

1. Skolēns ir gatavs pārbaudei pēc iepriekšējas novērošanas.
2. Skolēns ir apguvis valodu, ar kuru tiek pārbaudīts.
3. Skolēns saprot iemeslu, kāpēc tas tiek pārbaudīts, neveiksmju, kā arī panākumu sekas.
4. Viņa izcelsmes ģimene atbalsta viņu, lai viņš būtu pārbaudīts un zinošs par sekām un upuri, kas viņiem būs jāsniedz, un atbalstu, kas viņiem būs jāsaņem un jāsniedz.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Galvenie izmantotie instrumenti + prakse:

1. Precīzi instrumenti – WAIS
 - a. Verbālā izpratne – spēja apgūt valodu, sakārtot informāciju caur valodu, zīmēt, definēt, atskaitīt, secināt un veidot terminus.
 - b. Darba atmiņa – uzmanības funkcija, spēja saglabāt jauniegūto informāciju STM (Short term memory) caur verbālo kanālu un ar to manipulēt.
 - c. Uztveres organizācija – vizuālā uztvere, telpiskā organizācija, analīze, sintēze, mācīšanās ar minimālu verbālo arbitrāžu.
 - d. Apstrādes ātrums – uzmanība, mācīšanās ātrums reāllaikā, cik ātri subjekts internalizē jaunu noteikumu un aktivizē to.
2. Novērtējošie, netiešie testi:
 - a. TANGRAM
 - b. Novērtējošas kārtis

Zīm 4 Wechsler Intelligence Scale for Children-Revised (WISC-R), sākotnējās Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) pārskatīta un atjaunināta versija.

Bērnu, kas vecāki par 12 gadiem, novērtēšana Psiholoģiskā un sociālā pieeja:

1. Skolēns ir pietiekami nobriedis, lai varētu tikt galā ar vilšanos, izejot cauri ilgākiem procesiem un izvērtēšanai.
2. Skolēns veido savu nākotni, tāpēc ļoti uzmanīgs procesiem, kas varētu padarīt šo nākotni gaišāku.
3. Skolēnam ir ar to saistīta nozīmīga dzīves pieredze, un viņam jau jāizveido autonoma sprieduma sistēma un iekšējās vērtības.

Galvenie instrumenti + prakse:

1. Precīzi – WAIS, Raven
2. Vērtējošais – MMPI, NEO240, kārtis

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

2.1.4. Apdāvinātā bērna īpašības, uzvedība un sabiedriskums

Apdāvinātie bērni izpaužas valdzinošā īpašību klāstā, kas viņus atšķir no vienaudžiem. Viņu negausīgā zinātkāre, neremdināmais izsalkums pēc mācībām un neparastā spēja savienot dažādas idejas nosaka viņus uz raksturīgu izaugsmes trajektoriju. Šī nodaļa iedziļinās apdāvinātu bērnu sarežģīto izziņas procesu pasaulē, tostarp viņu tieksmē domāt dziļi, kritiski un atšķirīgi. Viņu neremdināmās zināšanu slāpes bieži liek viņiem izpētīt tēmas, kas pārsniedz viņu gadus, veidojot intelektuālās izpētes ceļus, kas atstāj neizdzēšamas pēdas viņu personīgajā attīstībā.

Apdāvinātu bērnu attīstības iezīmes

Pirmā pieeja: apdāvināto bērnu attīstība ir universāla, t.i., tāda pati kā visiem pārējiem bērniem, un atšķiras no vienaudžu ar vidējiem spējām tikai tādā mērā, ka katra bērna attīstība atšķiras.

Galvenās bērnu attīstības teorijas, piemēram, tās, ko ierosināja Piažē, Ēriksons, Maslovs un Kolbergs, kas pēta kognitīvo, identitāti, personību un morālo attīstību, ir piemērojamas arī, lai izskaidrotu apdāvinātu bērnu attīstību, jo tās atbilst universālai attīstības pieejai. Saskaņā ar šo pieeju apdāvinātie bērni parasti iziet cauri tādiem pašiem kognitīvās un morālās attīstības posmiem kā visi pārējie bērni, taču savu izcilo spēju dēļ viņi progresē šajās stadijās ātrāk un agrāk nekā viņu vienaudži ar vidējo spēju (Karnes and Brown, 1981). Tan-Willman un Gutteridge, 1981, kā Pagnin un Andreani, 2000).

Otrā pieeja: apdāvinātu bērnu attīstība ir universāla, taču tai piemīt noteiktas specifiskas īpašības. Tiek apgalvots, ka, lai gan attīstības posmi ir līdzīgi visiem bērniem, apdāvinātu bērnu unikālās iezīmes, piemēram, augstas intelektuālās spējas, asinhronija dažādos attīstības aspektos un paaugstināta pārmērīga uzbudināmība vai paaugstināta reakcija uz dažādiem stimuliem, veicina attīstības modeli, kas nedaudz atšķiras no visu citu bērnu attīstības (Dabrowski, 1972; Piechowski, 1991; tāpat kā Coleman & Cross, 2000). Līdz ar to apdāvinātu bērnu attīstība ietver specifiskākas iezīmes nekā viņu vienaudžu, kas nav apdāvināti (Silverman, Morelock, 1996; tāpat kā Coleman & Cross, 2000).

Tāpēc ir svarīgi izpētīt īpašības, kas atšķir apdāvinātus bērnus no lielākās daļas viņu vienaudžu.

Apdāvinātu bērnu paātrināta kognitīvā attīstība ir viena no galvenajām apdāvinātības īpašībām. Neatkarīgi no tā, vai viņi izceļas zinātnē vai mākslā, viņi parasti demonstrē:

- kognitīvā attīstība, kas apsteidz vienaudžu ar vidējām spējām;
- spēja mācīties ātrāk un efektīvāk, bieži vien ar minimālu pieaugušo palīdzību (Milbrath, 1998; tāpat kā Winner un Martino, 2000).

Daudzi pētnieki uzsver apdāvinātu bērnu paātrināto kognitīvo attīstību. Smalkā un rupjā motorika, kā arī runa ir jomas, kurās apdāvinātu bērnu paātrinātā attīstība ir visizteiktākā. Agrīna

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

lasīšanas prasmju apguve ir vēl viena no biežākajām pazīmēm, kas liecina par apdāvinātu bērnu paātrinātu kognitīvo attīstību. Apdāvināti bērni dod priekšroku grāmatām, kas sniedz būtiskas zināšanas, piemēram, atlanti, enciklopēdijas un zinātniskās grāmatas, nevis daiļliteratūras un pasakas. Ko lasa 11-12 gadus veci bērni, apdāvinātie bērni lasa 8-9 gadu vecumā. Lai gan lasīšana ir viena no apdāvinātības pazīmēm, apdāvināta bērna attīstība ir ļoti individuāla: lai gan viņa kognitīvā attīstība var būt ātrāka, viņš var neatšķirties no vienaudžiem fiziskās vai sociālās attīstības ziņā vai atsevišķos gadījumos var dažos attīstības aspektos pat atpaliek. Daži autori pat ir ierosinājuši, ka attīstības asinhronija būtu jāuzskata par apdāvinātības noteicošo īpašību (Morelock, 1999).

Apdāvinātu bērnu īpatnības:

Apdāvinātu bērnu specifiskā īpašība, ko visbiežāk atzīmē pētnieki, ir paaugstināta pārmērīga uzbudināmība (nevis jūtīgums!), kas var izpausties vienā vai vairākās jomās - intelektuālajā, psihomotorajā, jutekliskajā, iztēles un emocionālajā (Dabrowski, 1980; kā Sword, 2003).

- Paaugstināta pārmērīga uzbudināmība intelektuālajā jomā izpaužas šādi: apdāvināti bērni ir ļoti zinātkāri, bieži interesējas par dažādiem priekšmetiem, vērīgi, ar ātras informācijas apstrādes iemaņām, viegli un ātri mācās.
- Apdāvinātu bērnu psihomotoro pārmērīgo uzbudināmību raksturo augsts enerģijas līmenis, kas liek viņiem būt bieži aktīviem un baudīt vienlaikus vairākās aktivitātēs.
- Apdāvināti bērni izrāda paaugstinātu juteklisko pieredzi, t.i., viņi ir jutīgi pret skaistumu un viņus piesaista estētiskās vērtības.
- Literatūrā par apdāvinātiem bērniem Dabrowska aprakstītais iztēles pārspīlējums tiek saukts par radošumu. To raksturo spēja veikt uzdevumus netradicionālā veidā, spilgta iztēle un spēja fantazēt un atrast vairākus risinājumus vienai problēmai.
- Paaugstināta emocionāla pārlieka uzbudināmība raksturojas ar lielāku jūtīgumu, ļoti intensīvām emocijām un straujām emocionālām svārstībām. Šie bērni bieži vien spēcīgi reaģē uz komentāriem, pieņemot tos pie sirds un jūtoties kā neveiksmīgiem, tāpēc ir svarīgi šiem bērniem atbilstoši izteikt kritiku un kļūdas. Vēl viena izplatīta apdāvinātu bērnu īpatnība ir viņu tieksme uz perfekcionismu. Pētījumi liecina, ka tiekšanās pēc pilnības viņu darbībā kalpo kā pastāvīgs dzinējspēks apdāvinātām personām. Pārmērīga paškritika apdāvinātos bērnos bieži vien ir saistīta ar šo tieksmi uz perfekcionismu. Ir svarīgi atzīt, ka izvairīšanās ir kopīga perfekcionisma iezīme. Perfekcionisti, baidoties, ka nerasnīgs pilnību, var izvairīties no uzdevumiem vispār vai arī nevar veltīt pietiekami daudz laika un pūļu, lai izvairītos no neveiksmēm un nekompetences sajūtas. Daudzas grūtības, ar kurām saskaras apdāvināti bērni, piemēram, stress, nepilnīgi projekti un nevēlēšanās riskēt, ir saistītas ar perfekcionismu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Emocijas un emocionālā attīstība:

Ja jūsu bērns ir apdāvināts, jūs varētu pamanīt, ka viņam ir ļoti spēcīgas emocijas, intereses un uzskati, salīdzinot ar citiem viņu vecuma bērniem. Dažreiz apdāvinātiem bērniem ir grūtības pārvaldīt šīs spēcīgas jūtas.

Piem. jauns apdāvināts bērns var ļoti satraukties, ja uzskata, ka viņa zīmējums neatbilst oriģinālam grāmatā, kuru viņš skatās. Viņi var daudz intensīvāk nekā citi uztraukties par draudzības problēmām vai ne vienmēr visu perfekti izprot klasē.

Vecāki skolēni, piem. vidusskolēni, varētu būt ļoti noraizējušies par nespēju pozitīvi ietekmēt klimata pārmaiņas vai citas globālas problēmas. Vai arī viņi var būt ļoti satraukti par mākslas darbu un nesaprot, kāpēc citi nejūtas tāpat.

Vērtējot katra bērna attīstību, vienmēr ir ieteicams ņemt vērā visus aspektus - fizisko, kognitīvo un sociālo - un to asinhronitāti, it īpaši izvēloties izglītības iespējas apdāvinātiem bērniem, piemēram, agru ienākšanu, atzīmju izlaišanu utt.

Stratēģijas spēcīgo jūtu pārvarēšanai apdāvinātos un talantīgos bērnos:

Labā komunikācija ir viena no atslēgām, lai atbalstītu jūsu apdāvinātā bērna emocionālo attīstību.

Tas viss ir saistīts ar runāšanu, klausīšanos un jutīgu atbildi, pat ja jūsu bērna jūtas šķiet nesamērīgas ar notikušo. Runāšana un klausīšanās dod bērnam laiku pārdomāt savas jūtas un sniedz iespēju patiesi izprast šīs jūtas.

Ir labi palīdzēt bērniem iemācīties izprast un pārvaldīt savas emocijas, nosaucot jūtas un iesakot veidus, kā tās pārvaldīt. Piemēram, "Izklausās, ka jūtaties neapmierināts ar savu zīmējumu. Kāpēc jums nav klusuma brīža ar savu iecienītāko grāmatu? Jūs varētu vēlāk strādāt pie sava zīmējuma vēlreiz."

Pārdzīvot pusaudža kāpumus un kritumus var ievērojami palīdzēt, ja pieaugušajiem ir izdevies attīstīt aktīvu klausīšanos un problēmu risināšanu un viņi tos izmanto saziņā ar bērnu/jaunieti..

Sociālā attīstība un prasmes: apdāvināti bērni:

1. Apdāvināti bērni spēj domāt ātrāk un/vai dziļāk nekā citi bērni viņu vecumā. Tāpēc viņi bieži vien labi spēj iedomāties, kā ir atrasties kāda cita situācijā.
2. Dažkārt šīs īpašības nozīmē, ka jūsu apdāvinātais un talantīgais bērns labi saprotas ar citiem. Citreiz var šķist, ka jūsu bērns īsti neatbilst sava vecuma bērniem.
3. Tāpat jūs, iespējams, pamanījāt, ka jūsu apdāvinātais bērns dod priekšroku rotaļām vai būt kopā ar vecākiem bērniem. Tas ir tāpēc, ka jūsu bērns domā un jūtas līdzīgā līmenī kā vecāki bērni.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Stratēģijas, kā palīdzēt apdāvinātiem bērniem saprasties ar citiem:

1. Tāpat kā jebkuram bērnam, arī jūsu apdāvinātajam bērnam dažreiz būs nepieciešama jūsu palīdzība, lai uzzinātu, kā labi saprasties ar citiem.
2. Lielisks sākumpunkts sapratnei ar cilvēkiem ir izpratne, ka dažādiem cilvēkiem ir dažādas stiprās puses. Jūs varat palīdzēt savam bērnam to apgūt kā daļu no savas ikdienas ģimenes dzīves. Piemēram, ja jūsu bērnam ir brāļi un māsas, viņi uzzinās, ka citiem cilvēkiem ir atšķirīgi talanti un intereses.
3. Varat arī dot bērnam iespējas attīstīt un praktizēt sociālās prasmes:
 - a. rotaļu grupas – mazākiem bērniem;
 - b. interešu pulciņi vecākiem bērniem un pusaudžiem – piemēram, jauniešu kapela, drāmas klase, šaha pulciņš, skautu vai gaidu pulciņi;
 - c. pulciņi un programmas apdāvinātiem un talantīgiem bērniem.

Uzvedība: apdāvināti bērni:

Izaicinoši izturēšanās notiek arī apdāvinātiem un talantīgiem bērniem, tāpat kā ar visiem citiem. Daži no šīs izaicinošās uzvedības iemesliem varētu būt šādi:

- a. ātri apšaubā ģimenes noteikumus un kārtību;
- b. ir viegli neapmierināti;
- c. nepieciešamas izaicinošas mācību iespējas.

Ģimenes noteikumu un rutīnas pārvaldības stratēģijas:

1. Jūsu apdāvinātajam bērnam, iespējams, ir lieliska atmiņa, tāpēc viņš, visticamāk, labi atcerēsies noteikumus un kārtību.
2. Taču var būt grūti panākt, lai bērns ievērotu jūsu ģimenes noteikumus un kārtību. Piemēram, jūsu bērns var nevēlēties izslēgt gaismu, ja viņš lasa grāmatu, jo tas viņu patiešām interesē. Vai arī jūsu bērns var izdomāt dažus ļoti labus iemeslus, kāpēc lasīšana ir svarīgāka par aizmigšanu!
3. Tas var palīdzēt būt stingrai attiecībā uz jūsu vispārējām cerībām, piemēram, izslēdziet gaismu līdz pulksten 21:00 darba vakaros. Taču laba ideja ir būt gatavam sarunām par sīkumiem.
4. Ja jūsu bērnam ir brāļi un māsas, noteikumi, kas nosaka, kā jūsu ģimene rūpējas un izturas pret saviem locekļiem, var palīdzēt viņam saprasties, piemēram, "Pieklauvē un saņemiet atļauju, pirms ieejat viens otra istabās."

Neapmierinātības pārvarēšanas stratēģijas:

1. Apdāvināti bērni bieži izvirza sev ļoti augstus standartus un kļūst neapmierināti, ja nespēj tos izpildīt. Dažreiz tas var izraisīt dusmu lēkmes un citu sarežģītu uzvedību.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

2. Jūsu bērnam ir lieliski strādāt atbilstoši augstiem standartiem. Bet jūsu bērnam ir jāsaprot, ka viņam nevar būt augsti standarti visam. Ir pareizi kļūdīties, jo kļūdas palīdz mums uzzināt, ko nākamreiz darīt savādāk. Līdzjūtība pret sevi ir saistīta ar laipnu izturēšanos pret sevi, kad viss nenotiek labi. Ja jūs interesē, varat iedziļināties jēdzienos par līdzjūtību bērniem un pusaudžiem.

Stratēģijas pareizo mācību iespēju atrašanai:

Ja apdāvinātiem un talantīgiem bērniem netiek dots pietiekami daudz iespēju mācīties ārpus mājas, viņi var:

1. neiesaistīties aktivitātēs vai citos bērnu aprūpē vai skolā
2. šķiet labi bērnu aprūpē vai skolā, bet pēc atgriešanās mājās jums ir dusmu lēkmes vai šķiet, ka esat satraukts un noslēgts
3. novērst klasesbiedru uzmanību skolā vai skatīties ārā pa logu, nevis pildīt klases darbus.

2.2. Apdāvinātā bērna sociālā infrastruktūra

Apdāvinātu bērnu sociālā dinamika ir vienlīdz intrigējoša. Šie jaunie prāti bieži cīnās ar smalko līdzsvaru, integrējot savas progresīvās spējas sociālajā mijiedarbībā. Dažiem apdāvinātiem bērniem piemīt intravertas tieksmes, meklējot mierinājumu savās domās, bet citi pieņem ekstraversiju, izmantojot savas dāvanas, lai veicinātu sakarus un pārvarētu atšķirības starp vienaudžiem. Izpratne par sarežģīto mijiedarbību starp apdāvinātību un sabiedriskumu atklāj izaicinājumus un iespējas, kas sagaida šīs neparastās personas.

2.2.1. Ģimeņu raksturojums, kurā aug apdāvinātais bērns

Apdāvināta bērna sociālā infrastruktūra attiecas uz atbalsta tīklu un vidi, kas ieskauj un audzina bērna īpašās spējas un unikālās vajadzības. Šī infrastruktūra ir ļoti svarīga bērna vispārējai attīstībai, labklājībai un veiksmīgai sava potenciāla īstenošanai. Tas ietver dažādus aspektus, tostarp ģimenes atbalstu, izglītības iespējas, vienaudžu mijiedarbību un piekļuvi garīgās veselības resursiem. Spēcīgas sociālās infrastruktūras nozīmi apdāvinātiem bērniem nevar pārvērtēt, un šeit ir daži galvenie iemesli:

1. **Veicina intelektuālo un emocionālo izaugsmi:** Apdāvinātiem bērniem bieži ir uzlabotas kognitīvās spējas un mācīšanās vajadzības. Atbalstoša sociālā infrastruktūra nodrošina viņiem intelektuāli stimulējošu vidi un izaicinājumus, kas palīdz maksimāli palielināt viņu potenciālu. Tas arī risina viņu emocionālās vajadzības, ļaujot viņiem attīstīt veselīgu pašcieņas un labklājības sajūtu.
2. **Novērš nepietiekamību un garlaicību:** Bez atbilstoša atbalsta un iesaistīšanās apdāvinātie bērni var kļūt neieinteresēti un nesaistīti ar tradicionālo izglītības vidi. Tas var novest pie nepietiekamiem sasniegumiem un var izraisīt to, ka bērns nevar pilnībā izmantot savu potenciālu.
3. **Nodrošina piederības sajūtu:** Apdāvināti bērni var justies izolēti vai atšķirīgi no vienaudžiem savu unikālo spēju un interešu dēļ. Spēcīga sociālā infrastruktūra viņus savieno ar līdzīgi domājošiem vienaudžiem, mentoriem un skolotājiem, kuri saprot un novērtē viņu stiprās puses, veicinot piederības sajūtu un mazinot izolētības sajūtu.
4. **Veicina pozitīvu socializāciju:** Sociālā mijiedarbība ir būtiska visu bērnu, arī apdāvināto, attīstībai. Sociālā infrastruktūra palīdz apdāvinātiem bērniem veidot veselīgas attiecības, attīstīt sociālās prasmes un iemācīties sadarboties ar citiem.
5. **Pielāgotas izglītības un bagātināšanas iespējas:** Efektīva sociālā infrastruktūra ļauj izveidot personalizētus izglītības plānus, kas atbilst bērna individuālajam mācību tempam un interesēm. Tas paver durvis bagātināšanas programmām, padziļinātiem kursiem un ārpuskolas aktivitātēm, kas izaicina un vēl vairāk iesaista apdāvināto bērnu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

6. **Atbalsts emocionālajām un psiholoģiskajām vajadzībām:** Apdāvināti bērni var saskarties ar unikālām emocionālām problēmām, piemēram, perfekcionismu, paaugstinātu jutību un intensīvām emocijām. Spēcīga sociālā infrastruktūra ietver piekļuvi garīgās veselības speciālistiem, kuri saprot apdāvinātības sarežģītību un var sniegt atbilstošu atbalstu un norādījumus.
7. **Sagatavošanās pilngadībai:** Labi izveidota sociālā infrastruktūra palīdz apdāvinātiem bērniem attīstīt svarīgas dzīves prasmes, piemēram, noturību, pielāgošanās spēju un efektīvu komunikāciju. Šīs prasmes ir nenovērtējamas, pārejot pieaugušā vecumā un īstenojot savus centienus.
8. **Uzlabo radošumu un inovāciju:** Apdāvinātiem bērniem bieži ir dabiska tieksme uz radošumu un jauninājumiem. Barojoša sociālā infrastruktūra sniedz viņiem brīvību un iedrošinājumu izpētīt savas idejas, veicinot nākamās paaudzes izgudrotājus, māksliniekus, zinātniekus un domātājus.

Kopumā apdāvināta bērna sociālajai infrastruktūrai ir būtiska nozīme, veidojot viņu nākotni un optimizējot viņa ieguldījumu sabiedrībā. Vecāku, pedagogu, skolu un kopienu pienākums ir sadarboties, lai radītu vidi, kurā apdāvināti bērni var attīstīties, attīstīt savus talantus un pozitīvi ietekmēt pasauli.

2.3. Ko mēs varam sagaidīt no apdāvināta bērna?

Daudziem apdāvinātiem bērniem piemīt unikālas īpašības, kas ļauj mums viņus pamanīt kā tādus. Jau no mazotnes bērns ar paplašinātu vārdu krājumu vai lielu zinātkāri par to, kā lietas darbojas, var parādīt agrīnas apdāvinātības pazīmes. Tomēr citas pazīmes nav tik acīmredzamas, tāpēc ir grūti identificēt apdāvinātus bērnus daudzos apstākļos, tostarp skolā. Klases skolotājam var būt ļoti noderīga pārzināšana un spēja atpazīt īpašības, kas iezīmē apdāvinātību. Šeit ir dažas vispārīgas apdāvinātu bērnu īpašības. Acīmredzot neviens bērns nav izcils visās īpašībās.

2.3.1. Akadēmiskās spējas, mācīšanās temps, mācīšanās grūtības

Akadēmiskās spējas:

1. Parāda izcilas spriešanas spējas un izteiktu spēju tikt galā ar idejām; var viegli vispārināt no konkrētiem faktiem un saskatīt smalkas attiecības; ir izcilas problēmu risināšanas spējas.
2. Parāda neatlaidīgu intelektuālo zinātkāri; uzdod meklējošus jautājumus; izrāda īpašu interesi par cilvēka un Visuma dabu.
3. Viņam ir plašs interešu loks, bieži vien intelektuāla rakstura; attīsta vienu vai vairākas intereses līdz ievērojamam dziļumam.
4. Ir izteikti pārrāks rakstītā un/vai runātā leksikas kvalitātē un kvantitātē; interesējas par vārdu un to lietojumu smalkumiem.
5. Dedzīgi lasa un labi uztver grāmatas pēc saviem gadiem.
6. Ātri un viegli mācās un saglabā apgūto; atgādina svarīgas detaļas, jēdzienus un principus; viegli saprot.
7. Parāda ieskatu aritmētiskās problēmās, kas prasa rūpīgu argumentāciju, un viegli uztver matemātikas jēdzienus.
8. Parāda radošās spējas vai iztēles izpausmi tādās lietās kā mūzika, māksla, deja, drāma; parāda jutīgumu un smalkumu ritmā, kustībās un ķermeņa kontrolē.
9. Ilgstoši saglabā koncentrēšanos un izrāda izcilu atbildību un neatkarību klases darbā.
10. Izvirza sev reāli augstus standartus; ir paškritisks, novērtējot un korigējot savus centienus.
11. Izrāda iniciatīvu un oriģinalitāti intelektuālajā darbā; parāda elastību domāšanā un aplūko problēmas no vairākiem viedokļiem.
12. Dedzīgi novēro un ir atsaucīgs jaunām idejām.
13. Parāda sociālo nosvērtību un spēju nobriedušā veidā sazināties ar pieaugušajiem.
14. Gūst azartu un baudu no intelektuāla izaicinājuma; parāda modru un smalku humora izjūtu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Mācīšanās traucējumi apdāvinātu bērnu vidū:

(Pamatojoties uz Linda E. Brody & Carol J. Mills – LD NEA)

Skolēni, kuri ir apdāvināti un kuriem ir mācīšanās traucējumi, ir tie, kuriem piemīt izcila dāvana vai talants un kuri spēj sasniegt augstus rezultātus, bet kuriem ir arī mācīšanās traucējumi, kas apgrūtina kādu akadēmisko sasniegumu aspektu. Daži no šiem skolēniem tiek identificēti un tiek apmierinātas viņu vajadzības. Tomēr, lai tas notiktu, skolai ir jābūt īpaši izlēmīgam identificēt un pēc tam sniegt atbalstu šiem skolēniem. Daudzi skolēni, kuri ir apdāvināti ar mācīšanās traucējumiem, sistēmā "izkrīt cauri plaisām".

Ir vismaz trīs bērnu apakšgrupas, kuru dubultā izņēmuma būtība paliek neatzīta:

1. Pirmajā grupā ietilpst skolēni, kuri ir atzīti par apdāvinātiem, bet kuriem skolā ir grūtības. Šie skolēni bieži tiek uzskatīti par neseismīgiem, un viņu nesasniegumus var saistīt ar sliktu pašnovērtējumu, motivācijas trūkumu vai pat dažām mazāk glaimojošām īpašībām, piemēram, slinkumu (Silverman, 1989; Waldron, Saphire, & Rosenblum, 1987; Whitmore, 1980). Viņu mācīšanās traucējumi parasti paliek neatzīti lielāko daļu viņu izglītības dzīves. Skolai kļūstot arvien grūtākai, viņu akadēmiskās grūtības var pieaugt līdz tādām līmenim, ka viņi pietiekami atpaliek no vienaudžiem, ka kādam beidzot rodas aizdomas par invaliditāti. (Brodijs un Milss, 1997).
2. Otrajā grupā ietilpst skolēni, kuru mācīšanās traucējumi ir pietiekami smagi, lai viņiem būtu konstatēti mācīšanās traucējumi, bet kuru īpašās spējas nekad nav atzītas vai risinātas. Ir ierosināts, ka tā varētu būt lielāka studentu grupa, nekā daudzi cilvēki saprot. Vienā pētījumā pat 33% skolēnu, kuriem bija mācīšanās traucējumi, bija augstākas intelektuālās spējas. (Baum, 1985) Nepareizi vērtējumi un/vai IQ rādītāji bieži noved pie šo skolēnu intelektuālo spēju nenovērtēšanas. Ja viņu potenciāls paliek neatzīts, tas nekad neklūst par iemeslu bažām vai viņu mācību programmas uzmanības centrā. Šīs nenovērtēšanas vai pārāk neelastīgās identifikācijas un/vai apmācības cerību dēļ "apdāvināto programmā" viņi reti tiek novirzīti uz apdāvinātiem pakalpojumiem.
3. Iespējams, lielākā neapkalpoto studentu grupa ir tie, kuru spējas un invaliditāte viens otru slēpj; šie bērni sēž vispārējās klasēs, nevarot saņemt pakalpojumus skolēniem, kuri ir apdāvināti vai ar mācīšanās traucējumiem un tiek uzskatīti par vidēji spējīgiem. Tā kā šie skolēni parasti strādā klases līmenī, viņi netiek uzskatīti par problēmām vai īpašām vajadzībām, kā arī netiek uzskatīti par prioritāti skolām ar ierobežotu budžetu (Brody & Mills, 1997). Lai gan šķiet, ka šie studenti darbojas pietiekami labi, diemžēl viņu sniegums ir krietni zemāks par savu potenciālu. Tā kā darbs klasēs ar katru gadu kļūst arvien prasīgāks un bez palīdzības, kas šādiem bērniem ir nepieciešama, lai pielāgotos saviem ierobežojumiem, viņu akadēmiskās

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

grūtības parasti pieaug līdz līmenim, kad var rasties aizdomas par mācīšanās traucējumiem, bet patiesais potenciāls tiek reti atpazīts, ja vispār tiek.

2.3.2. Individuālā un sociālā uzvedība

Izaicinājumi, ar kuriem var saskarties apdāvinātie skolēni, var būt pārsteidzoši tiem, kuri tic mītam, ka viņiem palīdzība nav vajadzīga un ka viņi paši tiks galā. Apdāvinātiem bērniem ir dažādi vadu smadzenes, kas padara tos unikālus salīdzinājumā ar viņu neirotipiskajiem vecuma biedriem. Lai gan daudzi apdāvinātību uzskata tikai par akadēmisko apziņu, apdāvinātība attiecas uz bērna sociālo un emocionālo attīstību kopumā. Neraugoties uz to, ka visi bērni ir aicināti iet pa nevienmērīgo savas identitātes un sociālās piederības veidošanās ceļu, apdāvinātie šīs problēmas var piedzīvot atšķirīgi un ar lielāku intensitāti, pieaugot. Lai palīdzētu ģimenes locekļiem un pedagogiem pārvarēt dažas no emocionālajām problēmām, kas saistītas ar apdāvinātu uzvedību, šeit ir saraksts ar dažiem apdāvinātiem skolēniem visbiežāk sastopamajiem izaicinājumiem, kā arī padomi, kā palīdzēt skolēniem pārvarēt šīs problēmas.

Viena no visbiežāk sastopamajām problemātiskajām jomām bērniem, kuriem ir apdāvinātības īpašības:

- Jūtīgums un pārmērīga uzbudināmība
- Sociālās prasmes
- Perfekcionisms
- Paškonceptija

Jūtīgums un pārmērīga uzbudināmība:

Saskaņā ar pētījumu datiem, apdāvināti bērni piedzīvo paaugstinātu jutību un progresīvu emocionālo apstrādi. Šīs pazīmes bieži tiek ievietotas Dabrovska pārmērīgas uzbudināmības koncepcijas ietvaros, kas apzīmē paaugstinātu jutību un intensitāti apdāvinātiem bērniem psihomotorās (enerģijas pārpalikums un kustības), juteklisko (laba oža, tauste utt.), emocionālās (bagātīga iekšējā pieredze), intelektuālā (ziņkāre un zināšanu meklēšana) un iztēles (spilgta iztēle) (N/A, 2021). Šo unikālo īpašību dēļ apdāvinātie bērni dažreiz negatīvi reaģē uz intensīviem stimuliem, kas var izpausties kā problemātiska uzvedība virspusē. Piem. ja uztverošs bērns skatās ziņās kaut ko, kas viņu biedē, viņš noteiktā laika periodā var atteikties gulēt viens naktī. Bērniem, kuri ir pārmērīgi uzbudināmi intelektuālajā un kinestētiskajā jomā, var būt neiespējami mierīgi sēdēt pie sava galda un bieži traucēt skolotājus ar jautājumiem vai lūgumiem.

Sensoriska vai emocionāla jutība var izraisīt dažādas sajūtas, piemēram, vilšanos vai skumjas, kā arī dažādas uzvedības problēmas, kas saistītas ar apdāvinātību, piemēram, distancēšanos vai novēršanos ārpusaulei. Izpratne par to, kā jūsu bērnam izpaužas pārmērīga uzbudināmība vai jutīgums, var palīdzēt vecākiem atrast piemērotus risinājumus problemātiskajai uzvedībai.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Sociālās prasmes:

Daudzi cilvēki pieļauj kļūdu, uzskatot, ka apdāvināti bērni pēc savas būtības ir neveikli un slikti komunikatori, kas vienkārši nav taisnība. Apdāvinātu bērnu sociālās integrācijas problēma bieži rodas viņu izglītības vides nesaderības dēļ. Asinhronija jeb nevienmērīga attīstība bieži tiek uzskatīta par apdāvinātības galveno īpašību.

Šie studenti intelektuāli var būt koledžas vecumā, bet sociālajās prasmēs joprojām ir tikai 12 gadus veci. Tā rezultātā var būt grūti iegūt draugus ar līdzīgām interesēm vai zināt, kā pareizi izteikties grupā. Atkarībā no izglītības vides šie bērni var tikt apzīmēti ar problemātisku uzvedību, piemēram, valdzinoši, snobiski, antisociāli utt. Grūtībām iegūt draugus klasē var nebūt nekāda sakara ar viņu spēju vai vēlmi socializēties, taču tā ir problēma. rezultāts tam, ka nav līdzīgi domājošu cilvēku, ar kuriem viņi varētu sazināties. Runājot par apdāvinātām draudzībām, pastāv ievērojama plaisa starp klasesbiedriem vai vienaudžiem un to, ko viņi uzskata par īstiem draugiem.

Perfekcionisms:

Perfekcionisms var izskatīties kā normāla, labi funkcionējoša uzvedība, līdz tas sāk kaitēt bērna veselībai. Perfekcionisti bērni var izrādīt dažādus izaicinošus uzvedības veidus, piemēram, konkurēt ar citiem, sasniegt optimālus rezultātus uz sociālās mijiedarbības rēķina vai izvairīties no darbībām, kuras, pēc viņu domām, viņiem var neizdoties. Perfekcionisms bieži vien ir saistīts ar pašcieņu, kad apdāvināts bērns vai apkārtējie sagaida, ka viņi būs apdāvināti vienmēr un katrā priekšmetā.

Lai gan ir daudz diskusiju par to, vai perfekcionisms pastāv gan labā, gan sliktā nozīmē, daudzu apdāvinātu studentu problēma ir tāda, ka šis spiediens būt ideālam rodas no viņu nespējas redzēt tālāk par "gudra studenta" lomu klasē. Apdāvinātiem bērniem pastāvīgi jāatgādina, ka viņu vērtība nav balstīta tikai uz viņu atzīmēm vai sasniegumiem.

Paškonceptija:

Sevis jēdziens ir vēl viens izplatīts izaicinājums būt apdāvinātam. Apdāvināti bērni var sasniegt daudzus pusaudža vecuma posmus agrāk nekā pārējie viņu vidējie vienaudži, tomēr viņiem bieži ir grūti izveidot veselīgu paškonceptiju izšķirošajos periodos viņu identitātes veidošanai. Neskatoties uz vadošo lomu, kas vecākiem ir, palīdzot bērniem uzzināt par sevi, viņi ir arī diezgan neaizsargāti pret negatīvo pieredzi skolā un ar vienaudžiem, un tā var kaitēt tam, kā apdāvināts bērns uztver sevi. Zems pašvērtējums var rasties tāpēc, ka skolā jūtaties neatbalstīts un nepieņemts. Viņi varētu uzskatīt, ka viņu apdāvinātība atdala viņus no citiem. Nemiers un depresija var rasties no šī zemā pašnovērtējuma, un pat ja apdāvinātus bērnus nevar uzskatīt par uzņēmīgākiem pret trauksmi un depresiju nekā viņu vienaudžiem, saskaņā ar Treisijas Krosa un citu pētījumu, viņu unikālās intelektuālās īpašības var veicināt labāku akūta un intensīva trauksmes/depresijas pieredzi. Vecākiem svarīgi zināt, ka jāvēršas pie speciālistiem, piem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

apdāvināti terapeiti, ja viņiem ir aizdomas par padziļinātu depresiju vai akūtu trauksmi saviem bērniem.

Par laimi, stratēģijas, kas atbalsta apdāvināta bērna intelektuālo attīstību, var arī palīdzēt novērst dažas emocionālās un uzvedības problēmas. Atrodot kādu, kas pārbaudītu jūsu bērna apdāvinātību, jo īpaši ar individuālu novērtēšanas rīku, var palīdzēt atklāt sensorās apstrādes problēmas, kuru izmitināšanai vecāki un pedagogi var sadarboties. Apdāvināta identifikācija var arī palīdzēt ģimenēm piekļūt īpašām programmām, lai atbalstītu viņu attīstību vai veicinātu paštrinājumu. Izmantojot paštrināšanas paņēmienus, piemēram, spēju grupēšanu vai lēcienų pakāpē, studenti var iegūt intelektuālus vienaudžus, kuri tos saprot un vēlas mijiedarboties tā, kā viņi dara. Tas var būt arī atvieglojums, ja nejūtat, ka jums ir jābūt gudrākajam bērnam klasē. Emocionālos un sociālos ieguvumus no akselerācijas apstiprina A Nation Empowered atklājumi. Apdāvinātu bērnu intelektuālo un sociālo vajadzību atbalstīšana veicina veselīgāku pašcieņu un izaugsmes domāšanas veidu, kas ļauj viņiem novērtēt gan savas stiprās, gan vājās puses.

2.3.3. Apdāvinātais bērns pēc skolas beigšanas

Kāds ir absolventa tēls?

1. Kļūst izcils zinātnē, tehnoloģijā, mākslā, literatūrā, jurisprudencē, biznesā, filozofijā un uzņēmējdarbībā.
2. Parāda neatlaidību un neatlaidību, radošumu un oriģinalitāti, zinātkāri, intelektuālu un/vai māksliniecisku godīgumu, spēju un vēlmi pastāvīgi mācīties un attīstīt spēju domāt un rīkoties nenoteiktības apstākļos.
3. Demonstrē daudzvirzienu domāšanu, starpdisciplināru redzējumu, analītiskās spējas, efektīvu informācijas patēriņu, plašu redzējumu un izpratni par vērtību ietekmi.
4. Unikālo programmu absolventam jābūt cilvēkam ar sociālu apņemšanos un augstu morāles un cilvēcības līmeni.

Izmantotie informācijas avoti

1. Baum, S. (1985). Learning disabled students with superior cognitive abilities: A validation study of descriptive behaviors. Unpublished doctoral dissertation, University of Connecticut, Storrs.
2. Brody, L. E., & Mills, C. J. (1997). Gifted children with learning disabilities: a review of the issues. *Journal of Learning Disabilities*, 30(3), pp.282-286.
<https://www.ldonline.org/ld-topics/gifted-ld/gifted-children-learning-disabilities-review-issues>
3. Coleman, L. J., & Cross, T. L. (2000). Social-Emotional Development and the Personal Experience of Giftedness. In K. A. Heller, F. J. Monks, R. J. Sternberg, & R. F. Subotnik (Eds.), *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent* (2nd ed., pp. 203-212). Oxford: Elsevier.
4. Hallahan, D. P., & Kauffman, J. M. (2003). *Exceptional Learners, Introduction to Special Education*. Allyn and Bacon.
5. Jovaiša, L. (1993). *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa.
6. Morelock, M. J., & Morrison, K. (1999). Differentiating 'developmentally appropriate': The multidimensional curriculum model for young gifted children. *Roeper Review: A Journal on Gifted Education*, 21(3), 195–200.
7. N/A (2021). Types of Challenges Gifted Students Face, GIFTED RESOURCES.
<https://www.davidsonacademy.unr.edu/blog/challenges-gifted-students-face/>
8. Pagnin A, Andreani O (2000) New trends in research on moral development in the gifted. In: Heller KA, Mönks FJ, Sternberg RJ, Subotnik RF (eds) *International Handbook of Giftedness and Talent*. Amsterdam: Elsevier Science, pp. 467–487.
9. Šimelionienė, A. (2008). Kaip atpažinti vaiko gabumus? Metodinės rekomendacijos pedagogams, švietimo pagalbos specialistams ir tėvams. Parengė. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2008
10. Sword, L. (2003). Gifted children: Emotionally immature or emotionally intense.
<https://positivedisintegration.com/Sword2003.pdf>
11. Winner, E., and Martino, G. (2000). "Giftedness in non-academic domains: The case of the visual arts and music" in *International handbook of giftedness and talent*. eds. K. A. Heller, F. J. Monks, R. J. Stenberg, and R. F. Subotnik (Amsterdam: Elsevier), 95–110.

APDĀVINĀTO BĒRNU SKOLOTĀJA TĒLS UN RAKSTUROJUMS

Dr. Yehuda Hamovitz (Ron Vardi Centrs), Rūta Kuodienė (Vytautas Magnus Universitāte, VŠĮ "eMundus"), Vida Drąsutė (VŠĮ "eMundus"), Diana Zmicerevska (ISMA), Zornitsa Staneva (Zinev Art Technologies), Ivana tsvetkova (Zinev Art Technologies), Nida Juozaitienė (Vytautas Magnus Universitāte, Izglītības akadēmija, Apdāvināto centrs), Kristina Kondrotienė (Vytautas Magnus Universitāte, Izglītības akadēmija, Apdāvināto centrs)

ļevads

Skolotāja tēls un īpašības apdāvinātiem bērniem var atšķirties, taču ir noteiktas īpašības un atribūti, kas bieži vien saistās ar efektīviem pedagogiem šajā jomā. Apdāvinātiem bērniem bieži ir unikālas vajadzības un spējas, kurām nepieciešama specializēta pieeja mācīšanai un atbalstam, tāpēc arī apdāvinātu bērnu skolotājam ir jāpiemīt unikālam īpašību un īpašību kopumam, lai efektīvi audzinātu un izaicinātu šo skolēnu intelektuālās un radošās spējas.

Šajā nodaļā tiek runāts par īpašībām, kas varētu būt apdāvinātu bērnu skolotājam, modeļiem, kas identificē efektīvu skolotāju, un par apdāvinātu bērnu īpašībām. Tāpēc ir svarīgi atcerēties, ka katrs apdāvinātais bērns ir unikāls, tāpēc efektīvs skolotājs būs pielāgots katra skolēna individuālajām vajadzībām un stiprajām pusēm, vienlaikus veidojot iekļaujošu un intelektuāli stimulējošu klases vidi.

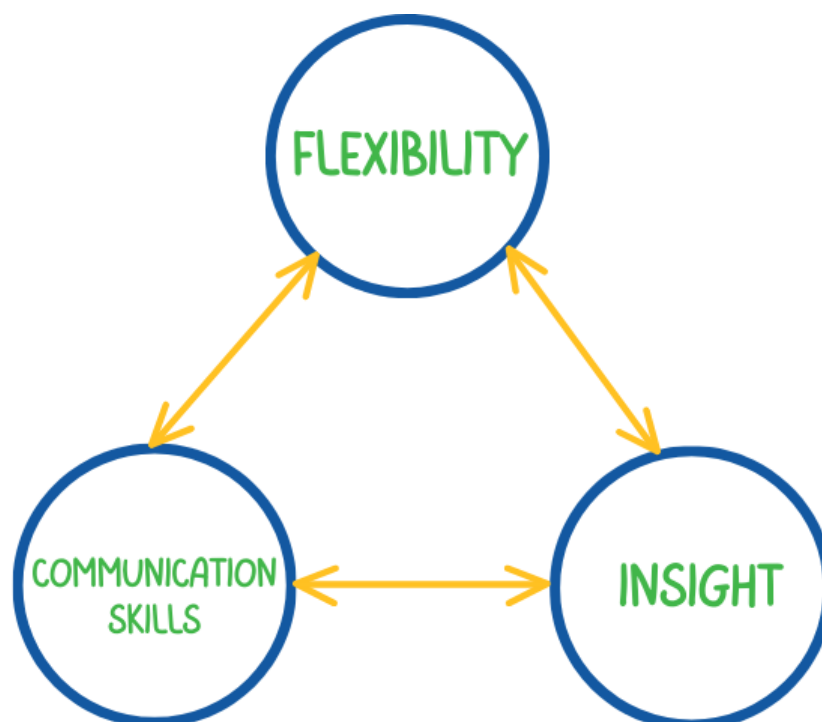
3.1. Apdāvināto bērnu skolotāja īpašības: pieredze un izglītība

Katra skola un rajons apdāvinātu izglītību apstrādā nedaudz savādāk, taču lielākā daļa pedagogu piekrīt, ka mācīt skolēnus, kuri ir pieredzējuši izglītojamie vai mācās ātrāk, augstākā līmenī vai abstraktākā un radošākā veidā nekā viņu vienaudži, var būt tikpat sarežģīti kā tas ir aizraujoši.

Apdāvinātiem studentiem vai īpaši talantīgiem un ātri domājošiem vienā vai vairākās jomās ir nepieciešams skolotājs, kurš zina, kā viņus satikt tur, kur viņi atrodas, un apzinās viņu stiprās puses un spējas.

Tāpēc ir svarīgi analizēt un prezentēt plašu priekšstatu par skolotāju, kurš audzina apdāvinātus skolēnus.

- Skolotājs, kurš nebaidās no misijas izglītēt apdāvinātus bērnus, zinot viņu īpatnības.
- Nebaidās no pārmaiņām, atvērts un elastīgs.
- Iesaistīts bērna dzīvē.
- Izglītots, prot orientēties dažādās situācijās.
- Spēj atzīt nezināšanu.
- Pieredzējis, pašpārliecināts.
- Uztur augstu inteliģences līmeni.
- ne tikai eksperts savā priekšmetā, bet arī dzīvo pasaules kontekstā (māksla, sports, citas jomas).
- Labvēlīga attieksme pret apdāvinātiem bērniem.
- Sistemātisks.
- Piemīt humora izjūta.
- Nebaidās iejusties bērna vietā.
- Nezaudēt līdzsvaru (organizēt darbu tā, lai tiktu galā ar problēmām).
- Tendence ieviest jauninājumus.

Žīm 5. Būtiskākās prasmes darbā ar apdāvinātiem skolēniem

Skolotāja elastība vai vēlme domāt un strādāt un dalīties informācijā jaunos un neparastos veidos ir īpaši svarīga, strādājot ar apdāvinātiem bērniem. Elastība ir nepieciešama uzdevuma izvēlē, tā radītā izaicinājuma paredzēšanā, uzdevuma izpildes laika un metodes noteikšanā. Elastīgs skolotājs apdāvinātiem bērniem dos vairāk vietas radošam darbam, lai iegūtu labākos rezultātus.

Strādājot ar apdāvinātiem bērniem, apdāvinātam skolotājam ir svarīgi gūt ieskatu. Ieskats attiecas uz dziļām zināšanām vai izpratni par kādu. Katrs apdāvināts bērns ir atšķirīgs, tāpēc apdāvināto bērnu skolotājam ir jāvelta laiks, lai iepazītu apdāvinātos skolēnus kā veselus cilvēkus.

Ieskats ir svarīgs visiem skolotājiem, kuri strādā ar visu veidu skolēniem, bet, runājot par apdāvinātiem bērniem, tā ir nepieciešamība.

Un visbeidzot, apdāvinātiem bērniem ir nepieciešami skolotāji ar izcilām komunikācijas prasmēm. Apdāvināto bērnu skolotājam jāspēj atpazīt apdāvinātos bērnus, dot viņiem augstākas spējas uzdevumus, pamanīt garlaicību vai apātiju, prast saprast un strādāt ar viņu stiprajām pusēm. Apdāvinātu bērnu skolotājiem katru dienu ir jāizmanto aktīva klausīšanās savās klasēs, tāpat arī apdāvinātu bērnu vecākiem. Nepieciešams uzklaut apdāvinātu bērnu, vecāku, skolotāju sniegto informāciju un pastāvīgi atspoguļot to ikvienam, lai sasniegtu labākos rezultātus bērna izglītībā.

Zīm 6. Apdāvinātu studentu efektīva skolotāja galvenās īpašības

Apdāvinātu bērnu skolotāji ir vairāk orientēti uz sasniegumiem un intelektuālāki nekā normatīvās grupas skolotāji.

Apdāvinātu skolēnu skolotājiem ir nepieciešamas šādas īpašības:

- padziļināta kompetence akadēmiskajā specialitātē,
- spēja pielietot zināšanas, lai atrisinātu reālas dzīves problēmas,
- elastība,
- atvērtība,
- augsta enerģija,
- apņemšanās sasniegt izcilību,
- spēja paust aizraušanos ar priekšmetu.
- Ir svarīgi saprast, ka apdāvinātu bērnu skolotāji:
- tiks vairāk uzskatīti par skolēnu partneriem, nevis skolotājiem,
- ir entuziastiski mācīties, spēj atzīt, ka nezina,
- ir spēcīgi, pārliecinoši, pazemīgi, taktiski, ar stabilu personību
- var redzēt kopainu, nākotnes orientāciju.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Apdāvinātā klases audzinātāja emocionālās vajadzības

Skolotāji apdāvinātajās klasēs bieži piedzīvo emocionālus plūdus un dažreiz pat ciešanas. Nav viegli būt par skolotāju šajās klasēs. Tāpat kā apdāvinātajiem ir vajadzīgs pastāvīgs emocionāls atbalsts, arī skolotājiem šajās klasēs. Skolu sistēma ir atbildīga par to, lai viņi to iegūtu. Īstermiņā ļoti noderīgas ir savstarpējās atbalsta grupas skolā. Šādu skolotāju apmācības neatņemamai daļai vajadzētu tikt galā ar mācīšanas emocionālo pusi.

3.1.1 Atbilstoša skolotāja pamats apdāvinātiem bērniem

Apdāvinātiem bērniem piemērotu skolotāju pamats ir balstīts uz zināšanu, prasmju, attieksmju un pieeju kombināciju, kas ir pielāgota apdāvinātu audzēkņu unikālajām vajadzībām. Šeit ir apkopoti vienpadsmit būtiski pamati skolotājam, kas strādā ar apdāvinātiem bērniem:

1. **Pieredze apdāvinātā izglītībā:** Apdāvinātu bērnu skolotājam ir jābūt dziļai izpratnei par apdāvinātās izglītības principiem, teorijām un praksi. Viņiem ir jāzina dažādi apdāvinātības modeļi un stratēģijas, kas vislabāk darbojas, lai izaicinātu un iesaistītu šos skolēnus.
2. **Diferencēšanas prasmes:** Apdāvināti bērni bieži mācās ātrāk un viņiem ir dažādi mācīšanās stili. Prasmīgs skolotājs var diferencēt savus norādījumus, lai tie atbilstu katra skolēna individuālajām vajadzībām, nodrošinot progresīvākus materiālus un iespējas izpētīt.
3. **Elastīgums un pielāgošanās spēja:** Apdāvinātam bērnu skolotājam jābūt elastīgam savās mācību metodēs un jāvēlas pielāgoties savu audzēkņu mainīgajām vajadzībām. Viņiem, iespējams, būs jāpielāgo mācību programma, temps vai uzdevumi, lai neatpaliktu no apdāvinātu bērnu straujā mācīšanās tempa.
4. **Mācīšanās aizraušanās:** Entuziastisks skolotājs, kurš patiesi aizraujas ar savu priekšmetu, var iedvesmot apdāvinātus skolēnus dziļāk iedziļināties viņu interesēs. Skolotājs, kurš iemieso mīlestību uz mācīšanos, var radīt vidi, kurā tiek veicināta zinātkāre un izpēte.
5. **Problēmu risināšanas prasmes:** Apdāvinātiem bērniem bieži patīk risināt sarežģītas problēmas un domāt kritiski. Skolotājs, kurš var uzdot izaicinošus jautājumus un vadīt skolēnus to risināšanas procesā, var veicināt intelektuālo izaugsmi.
6. **Spēcīgas komunikācijas prasmes:** Efektīvai komunikācijai ir izšķiroša nozīme jebkurā skolotāja lomā. Apdāvinātam bērnu skolotājam jāspēj skaidri izskaidrot sarežģītus jēdzienus, aktīvi klausīties skolēnus un veicināt atklātu dialogu klasē.
7. **Emocionālā inteliģence:** Ir svarīgi izprast apdāvinātu bērnu emocionālās un sociālās vajadzības. Skolotājs, kurš var sniegt atbilstošu atbalstu un norādījumus tādās jomās kā perfekcionisms, asinhronā attīstība un sociālā mijiedarbība, var radīt audzinošu vidi.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

8. **Radošums un inovācijas:** Apdāvinātie skolēni uzplaukst, ja viņiem tiek dota iespēja radoši domāt un izpētīt netradicionālas idejas. Skolotājs, kurš mudina eksperimentēt un inovācijas, var palīdzēt šiem skolēniem pilnībā izmantot savu potenciālu.
9. **Sadarbības domāšanas veids:** Apdāvinātu bērnu izglītošanā bieži vien būtiska ir sadarbība ar vecākiem, citiem pedagogiem un speciālistiem. Skolotājs, kurš spēj efektīvi strādāt komandā un iesaistīt dažādas ieinteresētās puses, var nodrošināt holistisku un atbalstošu mācību pieredzi.
10. **Pacietība un empātija:** Lai gan apdāvinātiem bērniem ir unikālas spējas, viņi var saskarties arī ar izaicinājumiem. Pacietīgs un empātisks skolotājs var sniegt nepieciešamo emocionālo atbalstu vilšanās vai cīņas laikā.
11. **Nepārtraukta mācīšanās:** Apdāvinātā izglītība ir joma, kas pastāvīgi attīstās. Īpašam skolotājam ir jābūt apņēmības pilnam savā profesionālajā attīstībā, būt informētam par jaunākajiem pētījumiem, mācību metodēm un resursiem apdāvinātās izglītības jomā.

Skolēni, kas identificēti kā apdāvināti un talantīgi, akadēmiski, intelektuāli vai radoši uzrāda augstāku pakāpi. Skolotājiem, kuri strādā ar apdāvinātiem un talantīgiem bērniem, ir jāprot mācīt sarežģītu materiālu un jāzina, kā skolēnus "pabīdīt" atbilstoši katra vajadzībām. Skolotājam, kas strādā ar apdāvinātiem bērniem, ir jābūt noteiktām prasmēm, piemēram, efektīvām komunikācijas spējām un būtiskai izpratnei par mācību priekšmetu, ko viņi izvēlējušies savai izglītības jomai.

Strādājot ar apdāvinātiem bērniem, **skolotājiem ir jāizmanto stratēģijas, kas veicina produktivitāti, radošumu, pašdisciplīnu un vadību.** Šīs jomas skolotājiem jābūt gataviem pielāgot apmācību apdāvinātu skolēnu specifiskajām vajadzībām un pēc vajadzības tās individualizēt. Mācot augstus sasniegumus, skolotājam jāapzinās iespēja, ka skolēns var būt intelektuāli nobriedis pēc saviem gadiem, bet attīstīties līdzīgā tempā kā vienaudžiem. Skolotājam jāspēj sazināties ar skolēnu šajā intelektuālajā līmenī, neaizmirstot par bērna faktisko vecumu. Turklāt daļa apdāvināto studentu var būt divreiz izcili, kas nozīmē, ka viņiem ir gan izcilas spējas, kas padara viņus izcilus, gan uzvedības, emocionālas vai fiziskas grūtības, kas viņus klasificē kā skolēnus ar īpašām vajadzībām.

Apdāvinātie skolēni apzinās īpašības, kurām jāpiemīt "labiem" skolotājiem gan attiecībā uz rakstura un personības iezīmēm, gan mācīšanas prasmēm. Literatūra un izglītības sistēma atzīst, ka apdāvinātu skolēnu skolotājiem ir jāpiemīt unikālām profesionālajām īpašībām un attieksmēm. Ņemot vērā to, ka skolēnu atbildes norāda uz nepieciešamību pēc daudzveidīgas un netradicionālas mācīšanas, skolotāja "instrumentu kastes" paplašināšana šķiet būtiska. Pirmkārt, tas izglīto par talantīgu skolēnu raksturu, un, otrkārt, tas izglīto skolotājus, apmācot viņus, izmantojot progresīvas mācību metodes, mācīšanos no vienaudžiem un tehnoloģiju.

Dažos veidos apdāvinātu skolēnu vajadzības neatšķiras no viņu vienaudžu vajadzībām. Tāpat kā jebkuram citam skolēnam, viņiem būs nepieciešama detalizēta instrukcija un novērtējums.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Tomēr daudzos citos veidos apdāvinātu audzēkņu vajadzības ir pilnīgi atšķirīgas. Apdāvinātās izglītības skolotājiem ir jāapzinās līdzības un atšķirības starp saviem skolēniem.

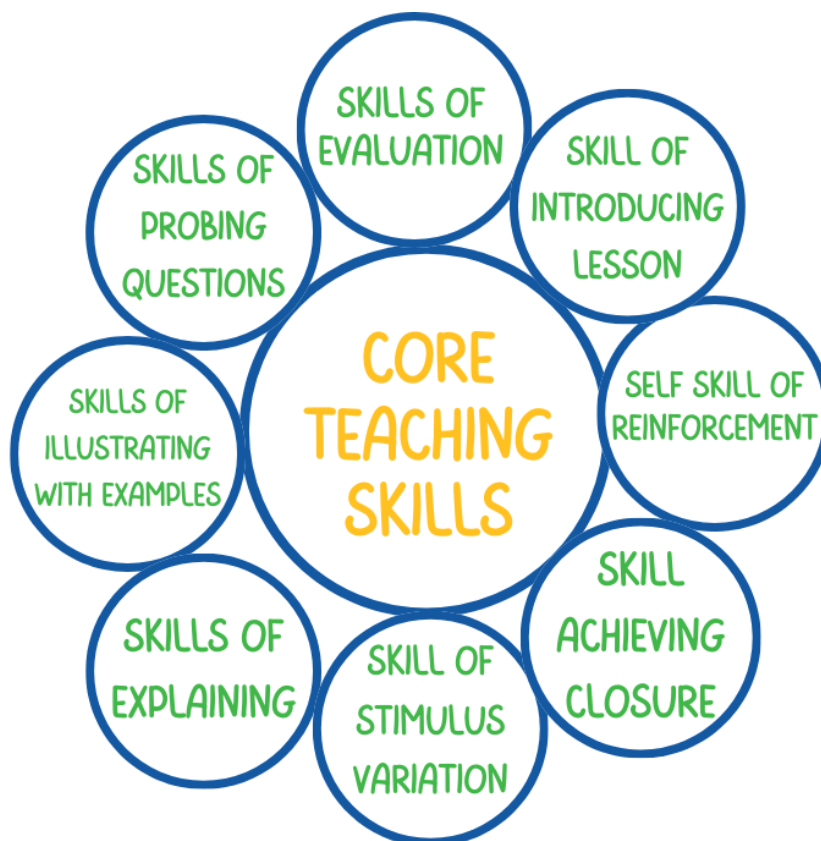
Apdāvinātiem audzēkņiem ir unikālas prasmes, bet daudziem no viņiem ir arī īpašas vajadzības. Patiesībā šīs personas bieži piedzīvo emocionālas un sociālas grūtības to pašu faktoru dēļ, kas viņiem ļauj attīstīties akadēmiski un radoši. Dažreiz, kad izcilības apzīmējums bērnam tiek piešķirts agrīnā dzīves posmā, tas rada līmeni vai spiedienu, ar kuru citi bērni nesaskaras.

Lai apmierinātu visu šo skolēnu vajadzības, ne tikai izglītības vajadzības, skolotājiem ir jābūt modriem un iejūtīgiem. Skolotājiem ir arī jāatzīst apdāvinātu audzēkņu sarežģītās prasības, organizējot viņu stundu plānus, klases un attieksmi. Lai gan konkrētā taktika ļoti atšķirsies atkarībā no klases, apdāvinātie izglītības skolotāji parasti vienojas par tālāk sniegto izcilo praksi.

a. Skolotāja profesionālās un didaktiskās spējas (21. gadsimta skolotāja prasmju kopums)

Lai skolotājs būtu labs skolotājs, viņam ir vajadzīgas vairākas profesionālās pilnveides prasmes papildus zināšanām un pieredzei mācību priekšmetā. Mācīšana ir smags darbs, kas prasa dziļu atdevi, kā arī plašu izsmalcinātu zināšanu un spēju klāstu.

Līdzīgi kā tie ietekmē mūsu ikdienas dzīvi, straujie tehnoloģiju sasniegumi ietekmē arī to, kā skolēni mācās un skolotāji sniedz zināšanas. Mūsdienu pedagogiem papildus pamata spējām ir jābūt jaunām prasmēm.

Zīm 7. Galvenās mācīšanas prasmes

Izglītības jomā ir daudz lomu, kas prasa dažādas prasmju kopas. Ir dažas pamatprasmes, kurām vajadzētu būt katram skolotājam – komunikācija, pacietība, radošums, entuziasms, pārliecība, centība, konfliktu risināšana, organizācija, vadība, pielāgošanās spēja. Tālāk ir sniegti piemēri profesionālajām prasmēm – vai, kā mēs vēlētos uz tām atsaukties, "mūsdienu prasmēm", kurām vajadzētu būt skolotājiem mūsdienu laikmetā:

Pielāgošanās spēja

Skolotājiem ir jābūt pielāgojamiem un daudzpusīgiem mūsdienu modernajā digitālajā vidē, lai viņi varētu pārvaldīt visu, kas notiek. Tāpat administratori pārskata un atjaunina mācību standartus un cerības. Katram mūsdienu skolotājam ir jāspēj pielāgoties tam, kā viņa skolēni mācās, kā viņš/viņa izturas klasē vai viņu stundu idejām.

Pārliecība

Katram skolotājam ir jābūt pašapziņai, kā arī uzticībai saviem skolēniem un kolēģiem skolotājiem. Pašpārliecināts cilvēks mudina citus būt pārliecinātiem par sevi, un skolotāja pašpārliecinātība var ietekmēt skolēnus kļūt par labākiem cilvēkiem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Komunikācija

Būtisks talants ir spēja sazināties ne tikai ar skolēniem, bet arī ar vecākiem un citiem darbiniekiem. Ir svarīgi prast runāt skaidri un kodolīgi, jo skolotājs visu dienu pavada sarunās ar bērniem un citiem darbiniekiem.

Komandas spēlētājs

Labi strādāt komandā vai grupā ir prasme, kas ir jāpiemīt skolotājiem. Kad skolēni strādā komandā, viņiem ir lielāka iespēja mācīties un izklaidēties. Panākumus var gūt tikai, veidojot tīklus ar citiem pedagogiem (pat elektroniski) un risinot problēmas komandā. To darot, skolotāji palīdz radīt kopības sajūtu ne tikai savā klasē, bet arī visā skolā.

Nepārtraukts izglītojamais

Mācīšana ir mūžizglītības process. Pasaule nepārtraukti mainās, līdz ar mācību programmām un izglītības tehnoloģijām. Katra skolotāja ziņā ir sekot līdzi izmaiņām. Skolotājs, kurš vienmēr cenšas mācīties, vienmēr ir efektīvs un veiksmīgs skolotājs.

Izdomas bagāts

Veiksmīgākais rīks, ko pedagogs var izmantot, ir viņu radošās spējas. Instruktoriem ir jābūt izgudrojošiem un jādomā par īpašiem veidiem, kā noturēt savus apakšstudijus mācībās, īpaši šobrīd. Daudzi instruktori uzskata, ka jebkuri studiju programmās ieviestie kritēriji atņem visu radošumu un jautrību mācībās, tāpēc pasniedzēji atrod radošus veidus, kā atkal veidot mācību prieku.

Vadība

Efektīvi skolotāji ir mentori un zina, kā virzīt skolēnus pareizajā virzienā. Jūs rādat piemēru un esat labs paraugs. Viņi motivē studentus un ved uz panākumiem.

Organizācija

Skolotāji mūsdienās spēj plānot uz priekšu un būt gatavi uz visu. Viņiem nekad netrūkst sagatavošanās visam, ko var dot jauna diena. Pētījumi liecina, ka labi organizēti pedagogi rada produktīvāku mācību vidi. Tāpēc, ja vēlaties, lai bērni sasniegtu augstāku līmeni, daudz svarīgāk ir būt strukturētam.

Inovatīvitate

Novatorisks pedagogs ir gatavs uzņemties modernas lietas, sākot no modernām pamācošām lietotnēm līdz spēju izglītošanai un elektroniskiem sīkrīkiem. Būt izgudrojumam nozīmē nevis mēģināt modernizēt lietas, bet gan pievērsties mazmācībām, veidot reālas asociācijas un attīstīt iztēles mentalitāti. Tas liek studentiem uzņemties risku un iemācīties sadarboties ar citiem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Apņemšanās

Nodošanās darbam ir tradicionāla izglītības prasme, taču tā ir arī mūsdienu prasme. Mūsdienu skolotājam vienmēr ir jāiesaistās savā profesijā. Skolēniem ir jāpārlicinās, ka viņu skolotāji ir klāt un ir gatavi viņus apkalpot.

Spēja pārvaldīt tiešsaistes reputāciju

Šī modernā 21. gadsimta izglītības prasme ir jauna. Šajā digitālajā laikmetā lielākā daļa, ja ne visi skolotāji ir tiešsaistē. Tātad viņiem ir "tiešsaistes reputācija". Mūsdienu skolotājiem ir jāzina, kā pārvaldīt savu tiešsaistes reputāciju un kuri sociālie tīkli viņiem ir piemēroti.

Spēja iesaistīties

Mūsdienu skolotāji zina, kā atrast saistošus resursus. Mūsdienās ir svarīgi atrast materiālus un resursus, kas interesē skolēnus. Tas ietver jaunāko izglītības rīku un tehnoloģiju versiju izmantošanu, vietņu apmeklēšanu un mijiedarbību ar citiem pedagogiem. Jebkurā gadījumā ir jāspēj piesaistīt studentus un saglabāt lietas interesantas.

Izpratne par tehnoloģijām

Tehnoloģijas strauji attīstās. Tikai pēdējo piecu gadu laikā mēs esam panākuši milzīgu progresu un turpināsim augt. Sekot līdzi šīm norisēm var būt grūti, taču tas ir jādara visiem mūsdienu skolotājiem. Papildus izpratnei par jaunākajām tehnoloģijām ir nepieciešams zināt, kuri digitālie rīki ir piemēroti skolēniem. Šis process var būt laukietilpīgs, taču tas būtiski ietekmē studentu panākumus.

Spēja dot spēku

Skolotājiem vajadzētu iedvesmot. Tā ir tikai viena no īpašībām, kas nāk ar titulu. Mūsdienu pasniedzēji var dot skolēniem iespēju kritiski domāt, būt izgudrojošiem, radošiem, elastīgiem,

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

entuziasma un adaptācijas spējas. Viņi ļauj risināt problēmas, pārdomāt un vadīt sevi. Viņi dod instrumentus, lai gūtu panākumus gan skolā, gan dzīvē.

21 st Century Skills & Attributes		
 Oral & written communication ✓ Do you provide learners with lots of opportunities to speak and write using their own unique and genuine voices? ✓ Do you help learners create focus, energy, passion around the oral & written communications they want to make?	 Critical thinking problem-solving ✓ Do you promote and reinforce doing things that haven't been done before, where you and your learners have to rethink or think anew? ✓ Do you ask learners to generate & ask their own unique essential questions?	 Collaboration across networks ✓ Do you facilitate global communication and collaboration with your learners? ✓ Do you give learners opportunities to collaborate face-to-face and virtually? ✓ Do you assist your learners in developing their own personal learning networks?
 Curiosity and imagination ✓ Do you promote, encourage, and reinforce inquisitiveness? ✓ Do you encourage your learners to add their own "personal touches" to their learning experiences?	 Initiative & entrepreneurialism ✓ Do you assist learners in becoming involved in meaningful work? ✓ Do you provide opportunities for learners to take risks; take their own initiative to do things?	 Agility & adaptability ✓ Do you accept change as normal & natural; and assist your learners in doing so, too? ✓ Are you and your learners flexible? ✓ Do you and your learners use a variety of tools to solve new problems?
 Hope & Optimism ✓ Do you model, teach, reinforce positive self talk? A Can Do attitude? ✓ Do you assist learners in enhancing their personal agency thinking? ✓ Do you expose learners to stories that portray how others have succeeded or overcome adversity?	 Self-Regulation ✓ Do you model and assist learners in developing and understanding their own metacognitive processes? ✓ Do you help learners develop their own ability to self-motivate? ✓ Do you assist learners in reflecting on and evaluating their learning experiences?	 Empathy & Global Stewardship ✓ Do you provide learners with opportunities for perspective taking? ✓ Do you assist learners in understanding the interdependence of all living systems? ✓ Do create opportunities for learners to put empathy into action; engage in pro-social behavior intended to benefit others?
 Resilience ✓ Do you help learners see failures as opportunities for growth? ✓ Do encourage and reinforce learners' own innate resiliency? ✓ Do you insure that each and every learner knows "You Matter?"	 Grit ✓ Do you give learners opportunities to work on long-term, complex projects? ✓ Do assist learners in identifying and acknowledging the rewards of persevering through tough times?	 Vision for the Future ✓ Do you give learners the time, resources, opportunity to identify and pursue their dreams? ✓ Do you assist learners in developing the steps and strategies needed to achieve their dreams?

Zim 8. 21. gadsimta pedagoga prasmes,

<https://usergeneratededucation.wordpress.com/2015/01/16/the-other-21st-century-skills-educator-self-assessment/>

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Skolotājam pastāvīgi jāuzdod sev šādi jautājumi: Kā plānot mācību darbību, kā vadīt mācību procesu? No šī aspekta didaktika veido savu vīziju kā disciplīnu, kas ļauj interpretēt skolotāju apmācību. Tādā veidā skolotājam ir jāapgūst un jāievieš praksē virkne prasmju un kompetenču, kas viņu apliecina kā spējīgu apvienot apmācībā sasniegto vai iegūto ar to, kas konkrētajā mācīšanas brīdī patiešām ir jārealizē. Šīs prasmes varētu saukt par didaktiskajām prasmēm. Didaktiskās prasmes koncentrējas uz starpniecību, vadīšanu un apmācību. Tādā veidā skolēni/dalībnieki nodrošina pragmatisku apmācību, pieļaujot brīvu izpausmi, bet balstoties uz teorētiskām zināšanām. Šīs zināšanas var pielietot praksē ar atbildību un zināmu vieglumu atkarībā no katra indivīda prasmēm un spējām.

Didaktiskajām prasmēm ir jākoncentrējas uz skolotāju un viņu sniegtajām zināšanām. No skolēna viedokļa didaktiskās prasmes ietver klausīšanos, lasīšanu un instrukciju pieņemšanu. Šī pieeja izmanto plānošanu, organizāciju un struktūru. Tā ir metodiska un akadēmiska pieeja izglītībai. Pie tipiskām prasmēm pieder strukturētas nodarbības, konkrētu mācību mērķu noteikšana, periodiska snieguma vērtēšanas izstrāde, lekciju lasīšana, grupu diskusijas. Didaktika ir orientēta uz praktisko pieeju: kā izglītēt skolēnus. Šīs prasmes paredz izmantot šādus rīkus: demonstrēšana, skaidrošana, novērošana, problēmas, vingrinājumi, sadarbība klasē, praktiskā mācīšanās, tehnoloģiju izmantošana klasē, vizualizācija un modelēšana. Lai nu kā, didaktika un pedagogija ir viena otru papildinošas mācību metodes.

Vissvarīgākais faktors, kas ietekmē apdāvināta skolēna akadēmiskos panākumus, ir skolotājs, jo skolotājiem parasti ir liela ietekme uz saviem skolēniem. Kolandželo un Deiviss (2003) norāda, ka dažas īpašības, kas tiek prasītas no apdāvinātu skolēnu skolotājiem, kopumā ir prasības labiem skolotājiem. Tāpēc ir vērts saprast, kas ir nepieciešams, lai no klasiskā skolotāja kļūtu par apdāvinātu un talantīgu bērnu skolotāju.

c. Novērst nepilnības: no klasiska skolotāja kļūstot par apdāvinātu

Iepriekšējais laikmets bija prasījis izglītību par stabilitāti, nākošais laikmets prasa izglītību par nestabilitāti. Mācīšana ir ārkārtīgi sarežģīts uzdevums, taču apdāvinātu/talantīgu/radošu izglītojamo mācīšana rada vēl lielākus izaicinājumus. Ir ļoti svarīgi, lai visi skolotāji spētu atpazīt augsti spējīgu skolēnu, kuram var būt nepieciešama padziļināta un sarežģītāka apmācība vai kurš tiek nosūtīts tālākai novērtēšanai un pakalpojumiem (Shaughnessy & Senior, 2022).

Kādām īpašībām jāpiemīt "izciliem" skolotājiem apdāvinātu skolēnu acīs, lai viņus mācītu klasē? Saskaņā ar pētījumiem šajā jomā "apdāvināto" un "izcilo" skolēnu grupai ir unikālas prasības, kas prasa specializētu apmācību un īpaši izstrādātu, garīgi prasīgu mācību vidi.

Papildus īpašībām, kuras vispārējā skolēnu populācija uzskata par nepieciešamu "labam" skolotājam, ir jānosaka specifiskas īpašības un spējas mācīt apdāvinātus skolēnus. Landvogt (2001) un Delisle (2006) apgalvo, ka ideālajam skolotājam apdāvinātiem bērniem ir plašas zināšanas par mācību priekšmetu, viņš mīl izvēlēto priekšmetu un aizraujas ar mācīšanu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Lai kļūtu par apdāvināto un talantīgo skolotāju, vispirms jāiegūst atbilstošs grāds noteiktā mācību jomā vai pamatzglītībā vai vidējā izglītībā. Lai kvalificētos mācīt apdāvinātus un talantīgus, bieži vien ir nepieciešams arī maģistra grāds, kas raksturīgs pieredzējušu izglītojamo mācīšanai. Apdāvinātie un talantīgie skolotāji ir apmācīti identificēt un atlasīt progresīvus skolēnus apdāvinātām un talantīgām programmām, veicot vecāku un skolēnu intervijas un veicot novērtējumus. Strādājot ar apdāvinātiem skolēniem, skolotājiem ir vajadzīgas prasmes, kas nepieciešamas, lai plānotu un īstenotu izaicinošu mācību programmu, kā arī jāspēj pārbaudīt un novērtēt skolēnus viņu snieguma līmenī. (N/A, 2024) Vidusskolas vidē skolēnu mentorings un konsultēšana par karjeras un pēcvidusskolas izglītības izvēli ir kopīgs pienākums. Visiem skolotājiem ir jāspēj:

- atpazīt mācīšanās atšķirības, attīstības pavērsienus un kognitīvās/emocionālās īpašības apdāvinātiem skolēniem, tostarp skolēniem ar dažādu kultūras un valodu izcelsmi, un noteikt viņu attiecīgās akadēmiskās un sabiedriski emocionālās vajadzības.
- izstrādāt piemērotas mācīšanās un veiktspējas modifikācijas, kas uzlabo radošumu, paštrinājumu, dziļumu un sarežģītību savā akadēmiskajā un profesionālajā jomā.
- atlasīt, pielāgot un pielietot uz pierādījumiem balstītu izglītības stratēģiju repertuāru, lai atvieglotu mācīšanos apdāvinātiem skolēniem.

Labā skolotāja īpašības un prasmes apdāvinātiem bērniem var iedalīt divās atšķirīgās kategorijās: profesionālajā-pedagoģiskajā un personiskajā-emocionālajā. Pēc skolēnu domām, ideālajiem skolotājiem ir plašas zināšanas savā kompetences jomā, aizraušanās ar izvēlēto jomu un liels mācīšanas prieks. Viņi varēs pielāgot mācību programmu un mācību metodes, lai apmierinātu savu skolēnu dažādo mācīšanās un domāšanas stilu unikālās vajadzības, jo viņiem ir dziļa "izpratne par skolēnu kognitīvo, sociālo un emocionālo psiholoģiju un attīstību" (Khalil & Accariya (2016). Literatūra liecina, ka „labie” skolotāji pārzina dažādas pieejas, lai definētu, ko nozīmē būt apdāvinātam, un spēj saprast un saistīt vides ietekmi uz savu skolēnu apdāvinātības attīstību. Izstrādāt īpašu ietvaru apdāvinātajiem un normatīvajiem regulējumiem skolās un kopienās. Turklāt „labie” skolotāji ir gatavi riskēt un eksperimentēt ar veidiem, kā dalīties mācību procesā ar saviem skolēniem. Mevarech & Blass (1999) norādīja, ka apdāvinātu skolēnu skolotājiem mācīšana ir jāuzskata par zinātni, mākslu un morālu aicinājumu. Viņi arī uzskaitīja spējas un sadalīja tās četrās daļās: a) pareizi noteikt, ko bērns zina vai nezina šajā brīdī; b) izskaidrot piedāvātos jēdzienus veidā, kas izraisa interesi, izaicina un aizrauj skolēnus; c) sniegt konstruktīvu atgriezenisko saiti, dodot studentam iespēju pielāgot savas mācību metodes, lai nodrošinātu pilnīgu materiāla kontroli; un d) audzināt skolēnos motivāciju un pašcieņu. Apdāvinātu audzēkņu skolotājiem ir jābūt personīgām prasmēm – mīlestībai pret priekšmetu, saviem audzēkņiem un izglītību kopumā. Intelekti, intelektuālā attapība, oriģinalitāte, radošums, organizētība, elastība, atvērtība, emocionālā stabilitāte, briedums, līdzjūtība, tolerance, empātija, uzmanība pret skolēniem. Godīgums, optimisms un prieks, enerģija un motivācija meklēt jaunus materiālus un mācību kanālus. Pārlicība, neatkarība,

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

atbildība, uzticēšanās. Liela nozīme ir zināšanu mācīšanai, tajā skaitā pedagoģiskajām zināšanām – mācīt tā, lai tas būtu vispiemērotākais skolēnu mācībām; satura zināšanas-jaunākās zināšanas mācāmajā disciplīnā; pedagoģiskā satura zināšanas – informācijas interpretācija, izmantojot bagātīgo informācijas pasniegšanai pieejamo materiālu klāstu (analogi, vizualizācija, demonstrācijas, skaidrojumi, attēlveidošana un piemēri); un mācību programmas zināšanas – zināšanas par mācību programmas alternatīvām un konkrēto priekšmetu mācīšanai pieejamiem izglītības materiāliem un programmām. Mācību satura veidošana un sasniegumu mērķu noteikšana, kas palīdz izvēlēties informācijas avotus, izstrādāt produktu un veikt vērtējumus – tā ir vēl viena apdāvināto skolotājam nepieciešama prasme.

Apdāvinātu audzēkņu skolotājiem ir jābūt īpašām spējām līdzās dažādām administratīvajām prasmēm, kas ļauj pielāgot parastas klases aktivitātes saviem skolēniem, lai spilgti skolēni varētu strādāt savām spējām atbilstošā tempā un līmenī, tomēr neatkāpjoties no grafika, satura un citām prasībām izglītības sistēmā (Khalil & Accariya (2016).

Tādējādi apdāvinātiem un talantīgiem bērniem ir jābūt no skolotājiem, kuri ir gatavi sniegt atbilstošu mācību programmu, izmantojot visefektīvākās stratēģijas, lai nodrošinātu šīs mācīšanās norisi. Skolai jābūt arī vietai, kur tiek izprastas un apmierinātas apdāvinātu un talantīgu bērnu sociālās un emocionālās vajadzības. Apdāvināti un talantīgi bērni uzplaukst, ja viņus māca skolotāji, kuri saprot, kā viņu mācīšanās un sociālās un emocionālās vajadzības atšķiras no viena vecuma vienaudžiem un kuri zina, kā šīs vajadzības risināt (Pasaules apdāvinātu un talantīgu bērnu padome, 2021).

3.2. Modeļi, kas identificē efektīvu skolotāju

3.2.1 Efektīvas mācīšanas izpakošana: raksturlielumi un ietekme uz skolēnu sniegumu

Pētnieki un pedagogi ir vienprātīgi, ka skolotājiem ir nozīmīga loma skolēnu dzīvē un ka skolēnu sniegums var ievērojami atšķirties atkarībā no tā, ar kādu skolotāju viņi ir norīkoti strādāt. Tomēr iepriekš minētie eksperti ne tuvu nav vienprātīgi jautājumā par to, kuras īpašības atšķir efektīvākos skolotājus no visiem pārējiem un kas ir par šīm īpašajām īpašībām, kas palielina efektivitāti.

Ir bijuši mēģinājumi izstrādāt modeļus skolotāju efektivitātes novērtēšanai, kas iet uz modeļiem jebkura cita veida profesijas efektivitātes novērtēšanai. Salīdzinot literatūru, kas paredzēta skolotājiem un citiem, tiek izmantoti trīs galvenie termini: efektivitāte, kas ir pakāpe, kādā noteikts profesionālis rada rezultātus, kas saistīti ar organizācijas izvirzītajiem mērķiem; darbinieka īpašības, piemēram, personība, kognitīvās spējas un izglītība; un efektivitātes modeļi, kas nosaka attiecības starp efektivitāti un darba ņēmēja īpašībām (Harris & Rutledge, 2007).

Termins efektivitāte palīdz mums izvairīties no netiešām novirzēm, salīdzinot ar tādiem terminiem kā "ražīgums", kas ir cieši saistīti ar ekonomistu perspektīvām. Efektivitātes mērīšana var notikt objektīvi – izmantojot skolēnu pārbaudes rezultātu rezultātus – vai subjektīvi – ar vienaudžu vai vadītāju vērtējumiem. Ņemot vērā lielāku pāreju uz skolēnu sasniegumiem kā izglītības centrālo uzsvāru un mērķi, nav pārsteigums, ka priekšroka tiek dota objektīvajām efektivitātes mērīšanas iespējām.

Modeļi ilustrē hipotēzes sakarības starp darbinieku īpašībām un efektivitāti. Empīriskie testi parāda, vai hipotēzes "paredzētāji" darbojas, lai prognozētu efektivitāti. To izmanto, lai apstiprinātu piedāvātos modeļus (Harris & Rutledge, 2007).

Mācīšana, neskatoties uz tās unikalitāti, tomēr ir nodarbošanās, un tajā iesaistītie ir vērtēšanas subjekti, kuru "smagās prasmes" mēra un novērtē ekonomisti un psihologi, bet "mīkstās prasmes" (saistītas ar komunikāciju un attiecībām) mēra un novērtē sociologi un organizāciju uzvedības speciālisti. Klasiskais darbinieku efektivitātes modelis dominē profesijās, kas nav saistītas ar skolotāju. Saskaņā ar to darbinieku efektivitāti nosaka, pamatojoties uz darba zināšanām, kas ir kognitīvo spēju un darba pieredzes funkcija. Citiem vārdiem sakot, augstākas kognitīvās spējas ļauj darbiniekam ātrāk un precīzāk apgūt darbu, un darba pieredze dod laiku praktiskajai mācīšanās daļai (Harris & Rutledge, 2007).

Divi citi modeļi ir vērsti uz to, cik cilvēks ir piemērots noteiktam darbam (person-job fit) vai noteiktai organizācijai (person-organization fit). Saskaņā ar cilvēka un darba piemērotības modeli svarīgas ir īpašības, kas atbilst darbam, kas nozīmē, ka daži darbinieki ar izcili augstām kognitīvajām prasmēm joprojām var nebūt piemēroti noteiktam darbam. Personas un organizācijas atbilstības

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

modelis nosaka, ka darbinieka panākumi un iespēja palikt darbā ir tiešā saistībā ar organizācijas kultūru un vērtībām.

3.2.1 Efektivitātes prognozētāji

Trīs prognozes, kurām mēs ātri pārdzīvosim, ir personība, kognitīvās spējas un izglītība.

Personība ir viens no izplatītākajiem darba efektivitātes prognozētājiem, kas rada nopietnas problēmas, pateicoties “pieejamajam personības mērījumu klāstam” (Day, Bedeian & Conte, 1998). Tā sauktais “Lielais piecinieks” veido sistēmu, kas šobrīd ir plaši pieņemta. Tas mēra apzinīgumu, emocionālo stabilitāti, ekstraversiju, pieklājību un atvērtību (Goldberg, 1990), saskaņā ar pētnieku teikto, apzinīgums ir labākais rādītājs no pieciem.

Sociāli pievilcīgi skolotāji saņem augstākus vērtējumus, tomēr vienīgā tiešā saikne starp ekstraversiju un skolēnu mācīšanos ir tas, cik ērti skolēni jūtas, tuvojoties un pārrunājot vairākas tēmas vai problēmas ar saviem pedagogiem, kādu atmosfēru šāda komunikācija varētu radīt klasē un kāda ir sadarbība starp studentiem, ko tas varētu radīt. Mēs nevaram nepamanīt, ka efektivitātes vērtējumus var piesārņot tas, kā vērtētāji uztver skolotāju personības.

Apzinīgums, kas dažos pētījumos tiek attēlots arī kā rakstura stingrība vai stiprums, apzīmē neatlaidību un aizraušanos ar ilgtermiņa mērķiem. Saikne starp efektivitāti un apzinīgumu ir daudz vienkāršāka, jo šādas personas paliek uzticīgas saviem izvēlētajiem mērķiem neatkarīgi no apstākļiem un mēdz strādāt vairāk nekā mazāk apzinīgas, bet tikpat spējīgas personas.

Kognitīvās spējas ir vissvarīgākais faktors, kas ietekmē efektivitāti. Lai gan dažreiz tiek pieņemts, ka tas ir raksturīgs, ir pārliecinoši pierādījumi, ka tas laika gaitā var mainīties un ka to ietekmē arī vides faktori (Petrill et al., 1998).

Atšķirībā no personības un izziņas spējām, izglītību var viegli izmantot darbinieku atlasei, kā arī jau pieņemto darbinieku efektivitātes uzlabošanai.

Visi trīs prognozētāji tiks aplūkoti no skolotāja profesijas viedokļa, kas prasa šo dubulto uzticību gan skolai, gan skolēniem, prasot, lai profesionālis darbotos gan savā klasē, gan arī lielākas skolas organizācijas loceklis. Mācību vērtēšanas modeļos tiek ņemti vērā lēmumu veidi, ko skolotāji pieņem savās klasēs, viņu zināšanu būtība un līmenis un, visbeidzot, administrācijas noteiktās kontroles pakāpe, pārvēršot organizatorisko faktoru par svarīgu. Ņemot vērā arī to, ka dažādiem akadēmiskajiem līmeņiem, dažādiem skolēnu vecumiem un dažādām skolēnu vajadzībām ir vajadzīgas dažādas mācīšanas metodes (prasmju un zināšanu kombinācijas, ko pielieto praksē) dažādos kontekstos, efektīvu mācīšanu nevar uzskatīt ne par vienkāršu, nedz fiksētu.

To sakot, mūsu līdz šim izveidotajam sajaukumam ir jāpievieno vēl viens prognozētājs, un tā ir **apmierinātība ar dzīvi** – subjektīvā labklājība, kas atspoguļo to, cik apmierināts viens cilvēks uzskata savu dzīves situāciju. Mēs apspriežam apmierinātību ar dzīvi atsevišķi no ekstraversijas, jo abas ne vienmēr ir saistītas.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Ļubomirskis un kolēģi (2005) skaidro, kā labklājība ietekmē panākumus un efektivitāti: "Pirmkārt, tā kā laimīgi cilvēki bieži piedzīvo pozitīvu noskaņojumu, viņiem ir lielāka iespēja aktīvi strādāt jaunu mērķu sasniegšanai, vienlaikus piedzīvojot šīs noskaņas. Otrkārt, laimīgiem cilvēkiem ir pagātnes prasmes un resursi, kurus viņi laika gaitā ir uzkrājuši iepriekšējo patīkamo noskaņojumu laikā" (804. lpp.). Tagad, runājot par skolotāju nodarbošanos, un paralēli tam, kas tika teikts par ekstraversiju, mēs varam arī piebilst, ka apmierinātību ar dzīvi var saistīt ar labāku sniegumu, jo bērnus piesaista un iesaista skolotāji, kas ļauj viņiem apmierināt dzīvi, enerģiju un pozitīva attieksme, lai ietekmētu visas klases noskaņojumu.

Apmierinātība ar dzīvi var izraisīt optimismu vai būt tā rezultāts, un optimisms ir pretējs tam, ka nepatīkamus notikumus parasti piedēvē stabiliem un globāliem cēloņiem un labus notikumus īslaicīgiem un specifiskiem cēloņiem (pesimisms) (Abramson, Metalsky, & Alloy, 1989). Pesimistiski noskaņoti cilvēki ir pakļauti lielākam riskam piedzīvot tā saukto mācīto bezpalīdzību (t.i., pārliecību, ka rezultāti nav saistīti ar cilvēka rīcību) (Maier & Seligman, 1976.).

No tā izriet saistība starp optimismu un apzinīgumu vai lielāku apzinīgumu – saskaroties ar grūtībām, optimistiem ir mazāka iespēja samazināt piepūli, jo viņi ir pārliecināti, ka gala iznākumi lielā mērā ir atkarīgi no viņu pūlēm un, visticamāk, saglabās savu subjektīvo izjūtu, augstāku apmierinātību ar dzīvi (Duckworth et al., 2009).

3.2.2 Efektivitātes pasākumi skolotāja profesijā

Neapšaubāmi, visbiežāk izmantotais skolotāju efektivitātes rādītājs ir skolēnu pārbaudes darbu rezultāti, kam cieši seko direktora, mācībspēku, citu vienaudžu, pašu skolēnu un skolēnu vecāku vērtējumi. Ņemot vērā, ka sasniegumi ir svarīgs izglītības procesa rezultāts, akadēmiskie rezultāti tiek uztverti kā viegli pieejami mēri.

Galvenais novērtējums ir vēl viens efektivitātes pasākums. Tiešās zināšanas, kas direktoram ir par katra skolotāja praksi, dod šim pasākumam priekšrocību salīdzinājumā ar statistisko "pievienotās vērtības" metodi skolēnu pārbaudes rezultātu iegūšanai.

Skolotāja personības mērs tomēr ir pētīts no profesijā ienākošo cilvēku tipu un ne tik daudz no viņu efektivitātes viedokļa. Divi galvenie pieejas veidi, ko izmanto skolotāju personību pētīšanai, ir 16 personības faktoru uzskaitē un Meyers-Briggs tipa indikators. Dažādu pētījumu rezultāti liecina, ka skolotāju efektivitāte ir pozitīvi saistīta ar apzinīgumu, ārīgumu (ekstraverts), eksperimentētību (uzņēmīgumu), kā arī ar paškontroli. Dažos jaunākos pētījumos, piemēram, Sparks & Lipka (1992), mēģinot atšķirt skolotājus no tā sauktajiem meistarskolotājiem, teikts, ka pēdējie ir sirsnīgāki un izlaidīgāki, cienpilnāki, dāsnāki, motivētāki, uzmanīgāki, spēj uzturēt kont aktus un grūti apmānīt.

Kā norāda Veins un Jangs (2003), kuri balstīja savu pētījumu par 21 "pievienotās vērtības" pētījumu par saistību starp skolēnu ieskautes rezultātu ieguvumiem un skolotāju īpašībām: (1) "pastāv zināma saistība starp koledžas vērtējumiem un skolēnu sasniegumu pieaugumu" (lpp. .97);

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

(2) pastāv saistība starp skolotāju matemātikas kursu darbiem un skolēnu matemātikas rezultātu pieaugumu vidusskolā, taču šāda ietekme nav pamanāma pamatklasēs vai nevienā citā priekšmetā.

Saskaņā ar Raisa (2003), kura koncentrējas uz vienu un to pašu skolotāju īpašību grupu, secinājumi ir līdzīgi ar nelielām atšķirībām saistībā ar to, ka Raisa ir vairāk pārliecināta par darba pieredzes pozitīvo ietekmi uz efektivitātes paaugstināšanu, kā arī to, ka viņa uzskata, ka skolotāja kursa darbs pedagogijā un attiecīgajā mācību priekšmeta jomā ir pozitīvi saistīts ar izglītības rezultātiem, īpaši, ja tie ir apvienoti kopā (satura pedagogija).

Īpaši ziņkārīgi ir tas, ka skolotāju kognitīvās spējas nav īsti bijušas efektivitātes pētījumos, jo saprot, ka par skolotāju neklūsti, bet par tādu piedzimsti. Tāpat kā visās citās profesijās, kognitīvo spēju neņemšana vērā ir izlaidums, jo tās nav iedzimtas un, kā jau minēts iepriekš, tās var mainīt vides faktori (attieksme, lēmumu pieņemšanas brīvība, apmācības iespējas utt.), un tāpēc tās var mainīties laika periodā.

3.2.3 Skolotāju efektivitātes novērtēšanas modeļi

Vērtīgie režīmi palīdz vadībai un tālredzīgajiem lēmumu pieņēmējiem izglītības iestādēs, vai tās būtu skolas vai apdāvināto skolēnu izglītības centri, pieņemt pareizos lēmumus attiecībā uz personālu. Šādus modeļus var izmantot arī konstruktīvas atgriezeniskās saites sniegšanai skolotājiem, lai palīdzētu viņiem attīstīties profesijā un veikt uzdevumus, kas saistīti ar skolēnu mācīšanu ar īpašām prasībām.

Pirms sākam prezentēt dažus esošos modeļus, vispirms ir jāuzskaita daži elementi, kas jāņem vērā, lemjot par to, vai konkrēts modelis ir vai nav efektīvs.

Vispirms jums ir jāpārliecinās, vai modelis ir konsekvents, kas nozīmē, ka bez būtiskām mācību metožu izmaiņām vienam un tam pašam skolotājam jāsaņem rādītāji, kas būtiski neatšķiras.

Modelis ir vērtīgs, ja tam uzticas paši skolotāji. Pretējā gadījumā viņi neņems vērā atsauksmes.

Vēl viens rādītājs, vai modelis ir vērtīgs vai nē, ir neobjektivitāte vai aizspriedumi. Kā jau minēts iepriekš, vizizplatītākā tendence, kad direktori veic novērtējumus, ir uzpūsts. Negatīvas vai draudzīgas attiecības kolēģu vērtētāju komandā vai starp skolotāju un vadību var izraisīt neprecīzus neobjektīvus vērtējumus. Ja šāda veida attiecības ir daļa no organizācijas biomas, subjektīvos vērtēšanas modeļus nevajadzētu izmantot.

Pievienotās vērtības modelis

Pievienotās vērtības modelis (VAM) mēra, kā skolotājs veicina skolēnu progresu, iegūstot iepriekšējo gadu pārbaudes darbu rezultātus, kā arī informāciju par skolēnu pagātņi un paredz, kādam jābūt pārbaudes rezultātam nākamajā gadā. Vērtība, ko skolotājs pievieno, tiek mērīta, atrodot vidējo atšķirību starp faktiskajiem un prognozētajiem studentu rezultātiem. Acīmredzot, ja

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

skolēnu rezultāti ir vienādi vai zemāki par prognozētajiem, tas nozīmētu, ka skolotājam ir jāmaina mācīšanas metodes, jāiegūst papildu kvalifikācija vai jāizvērtē savas prasmes, piemēram, ar skolēniem no citas vecuma grupas. Ja skolēnu rezultāti ir labāki par prognozēto, tad atbildīgais skolotājs patiešām rada pievienoto vērtību un izmanto mācību metodes, kas dod pozitīvus rezultātus. Šis modelis ir vienkāršs, pārāk vienkāršots. Skolotāju efektivitātes salīdzinājumi, pamatojoties uz viņu rezultātiem no viena pārbaudes perioda uz otru, šķiet nedaudz mākslīgi, un ir daudz jautājumu, kas joprojām nav atrisināti.

VAM modeļa priekšrocību nav pārāk daudz. Lielākais no tiem ir tas, ka tas ir vienkāršs aprēķins – pēc tam, kad to ieskaitīs, nebūs nepieciešams daudz resursu un pūļu, lai sekotu līdzi skolēnu rezultātiem un izdarītu automātiskus secinājumus par skolotāju efektivitāti. Arī skolotāju salīdzinājumus būtu vieglāk izdarīt.

Modelim ir trūkumi, kurus nevar nepamanīt. Pirmkārt, kā pierādījuši Šočets un Čiangs (2010), pastāv līdz pat 35% iespēja kļūdaini nepareizi klasificēt skolotāju sniegumu, izmantojot šo modeli – jo īsāks uzraudzības periods, jo lielāka ir kļūdas iespēja. ar 10 gadu uzraudzību kļūdu iespējamība nav zemāka par 12%. Turklāt VAM skolotāju vērtējumi varētu būt skolotājam piešķirto audzēkņu īpašību rezultāts, nevis tik daudz viņa mācību metožu efektivitātes rezultāts. Ieejot to pašu domāšanas ceļu, kas notiek ar VAM reitingiem, kad studentu grupu rezultāti jau ir augsti un tiek saglabāti tādā līmenī gadiem ilgi?

Vidējais pieaugums no prognozētajiem līdz faktiskajiem testa rezultātiem būtu minimāls. Tas, ko mēs varētu novērot, ir tas, ka dažu nepārbaudītu fona iezīmju dēļ konkrētam skolotājam, kas novērtēts kā ārkārtīgi efektīvs, vienkārši ir paveicies, ka viņam tika piešķirta augsto sasniegumu grupa (Kane et. al., 2013). Lai iet vēl vienu soli dziļāk, ja VAM tiek īstenots ar skolēnu grupu, kurai tiek izsniegti izlases uzdevumi – piem. 1/3 klases saņem īpašu uzdevumu – un šo uzdevumu rezultāti tiek ņemti par skolotāja efektivitātes mērījumu, mēs nevaram izslēgt citu klases skolēnu ietekmi, pat ja viņi nav daļa no uzdevuma. Tie varētu ietekmēt dalībnieku sniegumu uzdevumā, tādējādi no jauna ieviešot neobjektivitāti un dodot rezultātus, kas varētu būt nevis efektīvāka skolotāja darba rezultāts, bet gan pozitīvāka vienaudžu ietekme un otrādi.

Neapšaubāmi, skolotāji ir vissvarīgākais skolas sniegtais izglītības ieguldījums, un viņu efektivitāte atšķiras gan skolās, gan starp tām. Šis ir apgalvojums, ko parasti pierāda visi un visi skolotāju efektivitātes mērīšanas modeļi. Parasti VAM ir neefektīvs, ja tas netiek atzīmēts vai netiek izmantots bez papildu modeļiem skolotāju efektivitātes novērtēšanai. Tomēr matemātikas un valodu gadījumā tas kopā ar citiem modeļiem apstiprina, ka efektīvi skolotāji uzlabo skolēnu sasniegumus un pārbaudītu rezultātus standartizētos gada beigu pārbaudījumos. Taču šī nav vienīgā metrika, ar kuru būtu jāmēra skolotāju efektivitāte, jo ir skolotāji, kuri “māca, lai sasniegtu augstus punktus”, viņi māca tikai to, kas parādīsies ieskaitē. Ir arī citi galvenie mācīšanas elementi, kurus VAM atstāj nekontrolētu, un tas darbojas tikai tiktāl, ciktāl tas varētu darboties, ar skolotājiem, kuri ir mācījuši vairākus gadus, tādējādi izslēdzot sākumskolas skolotājus un daudzus vidusskolas skolotājus.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Fakts, ka to skolotāju skaits, kuri ir uzlabojuši skolēnu pārbaudes darbu rezultātus, ne vienmēr ir uzlabojuši viņu neakadēmiskos rezultātus, apmeklējuma paradumus, nekognitīvās prasmes un attieksmi, pastiprina domu, ka efektīva mācīšana ir daudzdimensionāla (Gershenson, 2021).

Skolotāja vai klases novērojumi

Nākamais modelis, par kuru mēs šeit runāsim, ir skolotāju vai klases novērojumi. Redzot, kā skolotājs pārvalda klasi, viņu radīto atmosfēru, saturu, ko viņš izvirza un piedāvā skolēniem utt., šķiet uzticams vērtēšanas instruments. Tomēr novērojums ir tikpat uzticams kā cilvēks, kas to dara.

Šī modeļa priekšrocības ir tādas, ka tas dod administratoriem iespēju reģistrēt informāciju, kas citādi paliktu nepārbaudīta, piemēram, skolotāja attieksmi pret skolēniem un attiecības ar viņiem. Turklāt, ja novērotājs ievēro labi izstrādātu rubriku, ir liela varbūtība, ka rezultāti būs uzticami. Vēl viena priekšrocība ir saistīta ar to, ka šo modeli var piemērot visiem skolotājiem un tā rezultātus var nekavējoties sniegt atpakaļ skolotājiem, kuri tiek novēroti, kā rezultātā tiek veikti korigējoši pasākumi procesa laikā, nevis tā beigās.

Šim modelim, protams, ir trūkumi, un tie ir saistīti ar neobjektivitāti (novērotā persona tiek pozitīvi vai negatīvi, profesionāli vai neprofesionāli ietekmēta novērotāju, un tas tiek saglabāts ilgtermiņa novērtējumos). Ir konstatēts, ka direktori mēdz dot saviem skolotāju kolēģiem uzpūstus vērtējumus, padarot modeļa rezultātus nereālus. Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad novērotājam un novērojamajam ir līdzīgas personības (Sprague, 1997). Novērošana prasa daudz laika un pūļu, kas administratoram, fakultātes loceklim neatkarīgi no tā, kam šis uzdevums ir uzticēts, ir jāatbrīvo no savām galvenajām darbībām. Saskaņā ar tā saukto Hotorna efektu, būtisks šī modeļa trūkums ir saistīts ar to, ka trešās personas klātbūtne klasē var nopietni ietekmēt gan skolotāja, gan skolēnu uzvedību, liekot viņiem papildus nervozēt vai pieņemt kādu attieksmi, kas ir tālu no parastā. Interesanti, ka novērojumam nevarēja būt šādas ietekmes (nervozitāte, ierobežotas vai pilnveidotas reakcijas, uzvedība, kas nav reprezentatīvs attiecībā uz konkrēto personu un tāpēc nav uzskatāms par vērtējamo) uz atsevišķiem skolēniem klases sastāvā, kuri ir dumpīgs un ārpus skolotāja kontroles.

Tomēr klases dinamikas novērojumi sniedz administratoriem tādu ieskatu, kādu nevar sniegt neviens cits modelis. Tāpēc trūkumu pārvarēšana un izmantošana ir vairāk nekā ieteicama. Piemēram, vairumā mācību telpu ir videokameras, kuru uzņemto var izmantot reizēm, kas ir ērti vērotājam. Šādas kameras parasti tiek uzstādītas, lai uzraudzītu dinamiku klasēs un mudinātu skolēnus izturēties pēc iespējas labāk nodarbību laikā un atturēties no iebiedēšanas. Skolu uzraudzība ir izrādījusies veiksmīga ikdienas darbības uzlabošanā, un, ja vien konkrētai izglītības iestādei nav skaidras pret to vērstas politikas, gan skolotāji, gan administratori, gan vecāki uzskata, ka tā ir labāka. Izmantojot kameru ierakstus skolotāju efektivitātes nolūkos nejaušos intervālos un stundās, gan skolotāji, gan skolēni būtu paši savās parastajās nodarbībās vai, kas ir vēl labāk, vienmēr cenšas būt labākie varianti, jo var tikt nejauši izvēlēti. novērošanai. Vairāku novērotāju

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

iesaistīšana un novērošanas periodu saīsināšana (piemēram, līdz 15 minūtēm no vienas nodarbības), ar skaidrām rubrikām par to, kas ir jāpārbauda un kā informācija jāinterpretē, varētu samazināt neobjektivitāti, samazināt individuālo slogu. novērotājus un palielināt rezultātu precizitāti.

TRU sistēma

Sākotnēji TRU sistēma tika izveidota kā paraugs matemātikas apmācības novērtēšanai. Tomēr tai ir arī vispārīga priekšmeta interpretācija, ko var izmantot jebkurā klasē. Šī modeļa originalitāte slēpjas faktā, ka tas aicina vērtētāju iejusties skolēnu ādā un apsvērt, kā viņi piedzīvo nodarbības. TRU sistēma izmanto studentu skatījumu, lai fiksētu veiksmīgas apmācības kvalitatīvās iezīmes (James, 2020).

Tas, ko šī sistēma novērtē, ir:

- Saturs
- Kognitīvs pieprasījums
- Vienlīdzīga piekļuve saturam
- Aģentūra, īpašumtiesības, identitāte
- Formatīvs novērtējums

Novērotāji katrai kategorijai pieiet tā, it kā viņi būtu skolēni, kuri mācās materiālu.

Jautājumi, uz kuriem novērotājiem ir jāatbild, ir sekojošo varianti:

- Kāpēc es to mācos? Kāda jēga?
- Vai man ir pietiekami daudz laika, lai izskatītu materiālu? (t.i., nodarbību vadīšana nepalīdz saprast un, ja mēs skrienam, vai man ir pietiekami daudz pamatinformācijas, lai ātrāk saistītu šo saturu ar?)
- Vai esmu jēgpilni saderinājusies? (piem., ja es mācos vizuāli, vai man ir nodrošināts pietiekami daudz vizualizāciju, lai viegli uztvertu saturu vai ja man ir jāveic praktiski eksperimenti, vai man ir nodrošinātas šādas iespējas?)
- Vai man ir atļauts veiksmīgi izskaidrot savus uzskatus un idejas? (t.i., vai man ir nodrošinātas adekvātas izteiksmes iespējas, lai parādītu, ko esmu iemācījies, un dalītos savos viedokļos?)
- Vai klases atmosfēra liek man justies kā vērtīgam dalībniekam, kura viedoklis tiek apsveicams diskusiju laikā?
- Šo jautājumu izskatīšana no skolēna viedokļa sniedz lielisku ieskatu par skolotāju vispārējo efektivitāti bez pašu skolēnu aizspriedumiem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Marzano fokusētais skolotāju vērtēšanas modelis

Nākamais modelis, par kuru šeit tiks runāts, ir **Marzano fokusētais skolotāju vērtēšanas modelis**, ko izstrādājuši Dr. Roberts Marzano un Dr. Beverlijs Karbo. Šis modelis izmanto divdesmit trīs būtiskās kompetences, kas ir daļa no mācīšanas mākslas, kas sakārtotas četrās dažādās kategorijās (Raudys, 2018):

- uz standartiem balstīta plānošana
- Standarta instrukcija
- Mācību nosacījumi
- Profesionālie pienākumi

Marzano modelis ietver 5 pakāpju skolotāju novērtēšanu, kurā tiek “noteikti mācīšanas stratēģijas elementi, kas tiek ievēroti”, “novērošana, vai skolotāji uzrauga savas mācīšanas rezultātus, izmantojot noteiktas metodes”, “noskaidro to skolēnu daļa, kuri pierāda, ka viņi sekmīgi sasniedz vēlamos rezultātus”, “novēro, vai skolotājs veic kādus pielāgojumus viņu metodēs skolēnu rezultātu novērošanai” un visbeidzot “gala punktu piešķiršana, pamatojoties uz skolēnu rezultātiem”.

Līdzīgi kā FFT modelī, kas tiek prezentēts tālāk, arī šajā modelī aplūkoti vairāk skolotāju darba aspekti, nevis faktiskās instrukcijas. Tas pārbauda klases atmosfēru un sagatavošanās darbus, kas jāveic pirms stundas nodošanas. Šis modelis palīdz skolotājiem augt profesionāli, uzzināt, kā labāk iesaistīt savus skolēnus, kā arī plānot un izveidot mācību mērķus. Tas ir saistīts ar detalizētām, uz pierādījumiem balstītām atsauksmēm, kuras viņiem tiek sniegtas mērķtiecīgākās diskusijās ar administratoriem. Piemēram, saskaņā ar modeļa pielietošanas rezultātiem var kļūt acīmredzams, ka kāds skolotājs neproporcionāli daudz laika velta lekciju lasīšanai un recenzēšanai un nepietiek laika skolēnu iesaistīšanai kritiskās domāšanas aktivitātēs..

Marzano modelī ir daži ieteikumi attiecībā uz studentu iesaistīšanos, kurus ir vērts pieminēt un kuri nav skaidri norādīti FFT modelī. Piemēram, saskaņā ar Marzano modeli augsta iesaistīšanās līmeņa saglabāšanu var atbalstīt “izmantojot akadēmiskās spēles”, “izmantojot fiziskas kustības”, “uzturot dzīvīgu tempu”, “izmantojot draudzīgas polemikas”, “intrigējošas vai neparastas informācijas pasniegšanu” un „iespējas nodrošināšana skolēniem runāt par sevi” (Learning Sciences Marzano Center, 2013).

Viena modeļa izvēle un pieturēšanās pie tā gadiem ilgi nav izrādījusies noderīga pareizai skolotāju efektivitātes novērtēšanai. Pieredze rāda, ka daudz labāks risinājums ir metožu kombinācija, kas prasa papildu pūles, laiku un resursus. Piemēram, apvienojot pievienotās vērtības metodi (jo ir jāuzrauga studentu akadēmiskie rezultāti un par tiem ir jāziņo) ar skolēnu viedokļiem par skolotājiem un skolotāju novērojumiem, kas balstīti uz Marzano modeli vai FFT, var radīt skaidru izpratni par dinamiku un profesionalitāti skolā un to, kā šī dinamika ietekmē skolēnus.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Mācību sistēmas (FFT) modelis

Šis pēdējais modelis, kuru šeit ir ļoti vērts pārskatīt, ir tā sauktais Framework for Teaching (FFT) modelis, ko sākotnēji izstrādāja Šarlote Danielsone 1996. gadā. FFT aptver četras dažādas jomas, kas, pēc modeļa izstrādātāja domām, ietver būtiskākos skolotāja pienākumus. Četras jomas, kas ir: plānošana un sagatavošana; Klases vide; Instrukcija; Profesionālie pienākumi, ietver 22 sastāvdaļas un kopā 76 mazākus mācību elementus. Šis detalizācijas līmenis ir izrādījies ļoti noderīgs skolu administratoriem (lai sniegtu adekvātu un uz pierādījumiem balstītu atgriezenisko saiti un objektīvus uzlabojumu ieteikumus), skolotājiem (lai labāk pārdomātu savas mācīšanas metodes un uzlabotu konkrētus sava darba aspektus) un skolēniem (lai gūtu labumu no savām iespējām). Skolotāju efektivitāte ilgtermiņā). Vislabākie šī modeļa rezultāti ir tajās iestādēs, kurās modeļa lietotāji ir profesionāli apmācīti un viņiem ir padziļinātas zināšanas par modeli. Atšķirības, kā darbinieki interpretē FFT, var samazināt modeļa izmantošanas rezultātus.

Ņemot vērā to, cik tuvu ir FFT un Marzano modeļi, šeit mēs prezentēsim FFT modeli, kas ir nedaudz detalizētāks, ļaujot administratoram padziļināti izpētīt četras jomas un atklāt jomas, kurās skolotāji nav pietiekami efektīvi vai kurās skolotājiem vajadzētu palielināt savu efektivitāti. Ja Marzano modelim ir kaut kas interesants un atšķirīgs, ko pievienot tam, kas jau ir FFT, mēs uz to nepārprotami atsauksimies.

1. domēns: plānošana un sagatavošana

Kā jau īsi minēts iepriekš, pirmais domēns FFT modelī ir PLĀNOŠANA UN SAGATAVOŠANA. Saskaņā ar šo jomu skolotājam, lai viņš varētu veikt mācību uzdevumus, ir jāorganizē mācīšanās un jāsagatavo mācību aktivitātes. Šī sagatavošanās prasa, lai skolotājs ne tikai izprastu mācību programmu, bet arī pārzinātu savus skolēnus un viņu vajadzības, lai pielāgotu savu satura pasniegšanu (mācību metožu buķeti) un viņa/viņas cerības attiecībā uz formām, kādās skolēniem būtu jāatskaitās par to, ko viņi ir iemācījušies. Tāpēc skolotāji, kas ir izcili šajā jomā, lieliski pārvalda disciplīnu, ko viņi māca, un zina, kā sagatavoties konkrētai skolēnu grupai (kultūru, rasu, izpratnes līmeņu, praktisko iemaņu, valodu uc sajaukums). Šajā sagatavošanā ir ietverta arī motivācijas tēma – atbildes uz lielo jautājumu, kāpēc mums ir jāmācās un kā tas noderēs mūsu turpmākajā dzīvē (The Danielson Group, 2022).

Šī domēna sastāvdaļas:

1a: Satura un pedagoģijas zināšanu pielietošana (apgūstot mācāmo zinātnisko saturu, izprotot starpdisciplinārās saiknes, zinot, kādas mācību metodes pastāv attiecīgajai disciplīnai, un izvēlēties tās, kas ir vispiemērotākās noteiktas grupas virzībai, apzinās lielāko daļu skolēnu nepareizo priekšstatu un to, kā tos atrisināt)

1.b: studentu pazīšana un vērtēšana (svinēt un sagatavoties dažādībai, izprast dažādus pastāvošos mācīšanās stilus un sagatavoties mācībām, ievērojot UDL principus)

1c: Mācību rezultātu iestatīšana (kas ir tas, kas skolēniem būtu jāapgūst pieredzes dēļ)

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

1d: Resursu efektīva izmantošana (gan materiāli, gan instrumenti, kas noder noteiktu prasmju praktizēšanai vai noteiktu jēdzienu izpratnei, kā arī cilvēki, kas sniedz papildu atbalstu par tēmu – piemēram, STEM – vai skolēnam – kādam, kam nepieciešami materiāli, kas pielāgoti maņu vai fiziski traucējumi, kuru gadījumā skolotājiem nepieciešama palīdzība)

1e: saskaņotas apmācības plānošana (visi dažādie mācību plāna elementi – rezultāti, materiāli, aktivitātes, studentu grupas, metodes – ir jēgas kopā un atbalsta viens otru)

1f: Vērtējumu veidošana un analīze (novērtēšanas veids, kas sniedz informāciju gan skolotājiem, gan skolēniem par paveikto, parasti ir veidojošs, bieži vien tiek papildināts ar dažādām neformālās vērtēšanas formām. Efektīvs skolotājs zina, kā analizēt vērtēšanas rezultātus un tos izmantot lai pielāgotu savas apmācības metodes, nevis tikai piedēvētu studentiem sliktus rezultātus).

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

2.domēns: Mācību vides

Otrais domēns – Mācību vides – apraksta īpašības un nosacījumus, kas palīdz vadīt mācīšanos un atbalsta skolēnu panākumus. Tas ir par drošas un cieņpilnas klases iekārtošanu, apzinoties un reaģējot uz skolēnu identitāti, un papildus tam radot ar mācībām saistītu aizrautības un iedvesmas atmosfēru.

Šī domēna sastāvdaļas:

2.a: Cieņpilnas un apstiprinošas vides veidošana (tās ir obligātas, ja vēlamies sagaidīt sociālo un emocionālo labklājību un akadēmiskos panākumus)

2.b: Mācīšanās kultūras veicināšana (apraksta un sagaida, ka tiks ievērotas normas, kas regulē mijiedarbību, novērtējot smagu darbu, neatlaidību, satura apguvi un personīgo izaugsmi)

2.c: Mērķtiecīgas vides uzturēšana (izmantojot rutīnas un procedūras, kas noteiktas, lai atbalstītu citus mācīšanās aspektus)

2.d: Pozitīvas skolēnu uzvedības atbalstīšana (lai mācīšanās noritētu veiksmīgi un skolēni justos droši un apliecinātu viņu cieņu)

2e: Mācību telpu organizēšana (kas ir izstrādātas, lai uzlabotu izglītības procesus un atbalstītu studentu kopdarbu)

Un no Marzano modeļa šeit varam piebilst: Svinam panākumus!

3. domēns: Mācīšanās pieredze

Trešais domēns – “Mācīšanās pieredze” – atspoguļo skolu primāro misiju, kas ir veicināt skolēnu mācīšanos. Pieredze, ko skolotāji sagatavo un pasniedz stundā, ir balstīta uz dziļu izpratni par saturu, un tā konsultējas ar citiem zinātnes priekšmetiem, ir saskaņota ar atbilstošiem standartiem un ir paredzēta, lai iesaistītu visus skolēnus neatkarīgi no viņu mācīšanās stila un balstoties uz skolēnu stiprajām pusēm un talantiem. Skolotāji, kuri ir efektīvi šajā jomā, var viegli pāriet no vienas pieejas uz citu, savos skaidrojumos iekļaut jēdzienus no citām mācību programmas daļām, uzraudzīt skolēnu izpratni un iesaistīšanos un, sajūtot grūtības vai uzmanības trūkumu, pielāgoties.

Šī domēna sastāvdaļas aptver:

3.a Saziņa par mērķi un saturu (lai atbalstītu skolēnu iesaistīšanos un viņu akadēmisko izaugsmi)

3.b Jautājumu un diskusiju metožu izmantošana (kas veiksmīgi iesaista visus studentus, aicinot atbildēt uz prasmīgi formulētiem jautājumiem, kas pakāpeniski noved visu grupu līdz vajadzīgajai pievienotā satura izpratnei)

3.c Skolēnu iesaistīšana mācībās (veidā, kas pārsniedz vienkāršu atbilstību, bet rada izpratni, izmantojot bagātīgu mācību pieredzi, sadarbību un pārdomas)

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

3D novērtēšanas izmantošana mācībām (lai pastāvīgi uzraudzītu, vai un ar kādiem soļiem studenti virzās uz savu mērķu sasniegšanu)

3e Elastīga reaģēšana uz skolēnu vajadzībām (pielāgojoties notiekošās mācīšanās gaitā, lai reaģētu uz izmaiņām stundas norises scenārijā)

4.domēns: Principu mācīšana

Ceturtais un pēdējais FFT domēns ir "Principu mācīšana" domēns, kas sniedzas ne tikai skolotāju klasēs, bet arī citās jomās, kas arī ir būtiskas skolēnu panākumiem. Lai skolotāji būtu efektīvi šajā jomā, skolotājiem ir jāpaliek pastāvīgajiem izglītojamajiem, lielākas kolēģu un vecāku kopienas locekļiem, kuri ir kolektīvi atbildīgi par skolēnu izaugsmi un veicina to.

Šī domēna sastāvdaļas aptver:

4.a Iesaistīšanās reflektīvajā praksē (kas ietver pašnovērtējumu un attīsta pašu skolotāju zināšanu bāzi un mācību metožu kopumu)

4.b Skolēnu progresu dokumentēšana (lai pārraudzītu, kur studenti tiek salīdzināti ar to, kur viņi vēlētos būt vai viņiem ir potenciāls būt atbilstoši viņu mērķiem un spējām)

4c Ģimeņu un kopienu iesaistīšana (lai būtu lielāks skolēnu izaugsmes procesa potenciālo atbalstītāju pulks, padarot vecākus par daļu no mācību kopienas)

4d Ieguldījums skolas sabiedrībā un kultūrā (pozitīvas un savstarpēji bagātinošas mijiedarbības ar kolēģiem veicināšana)

4e Profesionāla izaugsme un attīstība (ar zinātkāri par jaunākajiem sasniegumiem savās disciplīnās, uzlabojot savas prasmes, lai veicinātu skolēnu iesaistīšanos un vēl labāku izpratni par viņu kopienām)

4.f Rīcība skolēnu labā (vienmēr vadoties pēc katra skolēna interesēm, rūpēties par skolēnu labklājību un būt pietiekami atbalstošam, lai būtu skaidrs, kad noteikta prakse liek skolēniem justies atstumtiem vai nedroši)

Šī vērtēšanas modeļa priekšrocības ir tā sarežģītība un fakts, ka dažādie mācīšanas elementi ir sadalīti lielās detaļās, kas var novest pie tā, ka atsevišķās jomās ir nepieciešami uzlabojumi. Šāda specifiska atgriezeniskā saite, kas tiek sniegta skolotājiem mācību gada laikā, nevis tā beigās, var dot skolēniem labvēlīgus rezultātus.

Kopsavilkums

Skolotāju efektivitātes novērtēšanai jau sen tiek izmantots tā sauktais pievienotās vērtības modelis. Tas ir objektīvs modelis, kas atšķiras no vairuma efektivitātes modeļu, ko izmanto vairākās citās profesijās, kas balstās uz subjektīviem augstākiem vērtējumiem. Taču ar mācīšanu, kā jau minējām, ir daudz vairāk nekā tikai punktu vērtēšana, un pret katru skolēnu ir jāizturas, jāpieiet un jā rūpējas par viņa unikalitāti un individualitāti, ja ir sagaidāmi ilgtermiņa mācību rezultāti.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Apvienojot VAM ar citiem modeļiem, kas ietver direktoru/kolēģu novērojumus un skolēnu vērtējumus, kopā ar vienu no detalizētākiem FFT vai Marzano modeļiem, tiktu iegūti visplašākie un precīzākie rezultāti un daudz dziļāka izpratne par organizācijas biomu – nosacījumi un attiecības, kurās darbinieki darbojas, kā arī atsevišķu locekļu īpašības un efektivitātes līmenis.

Pat ja VAM var būt lēts un viegli apkopjams organizācijas gada rutīnas ietvaros, tas notiek pēc fakta un nesniedz konkrētus ieteikumus uzlabojumiem. Pedagoģiskā potenciāla izniekošana, jo atsakās palīdzēt tai attīstīties, nav ceļš, ko atbildīgajam administratoram vajadzētu izvēlēties savai izglītības iestādei.

3.3 Apdāvināto izglītības programmu pamati un īstenošana

Atslēgas vārdi: efektivitāte; vērtēšana; modelis; skolotājs; pievienotā vērtība; mācību sistēma

Šajā daļā ir apkopotas turpmākajās apakšnodaļās aplūkotās būtiskās sastāvdaļas, uzsverot gan teorētiskos pamatojumus, piemēram, apdāvinātās izglītības galvenos aspektus, gan praktiskas stratēģijas. Tas atspoguļo apdāvinātu izglītojamo izcilības veicināšanas izpēti visaptverošo raksturu.

3.3.1 Apdāvinātās izglītības galvenie aspekti

Mācību priekšmeta vai aktivitātes pielāgošana katra apdāvinātā bērna individuālajām vajadzībām un interesēm ir apdāvināto bērnu skolotāja primārais uzdevums. Lai to paveiktu efektīvi, izmantojiet teorētiskās un praktiskās zināšanas, ar kurām dalās starptautiski pētnieki, kā arī savu pieredzi, kas gūta darbā ar bērniem. Kāda izglītība tad vislabāk atbilst apdāvinātu bērnu vajadzībām un kā tā tiek organizēta?

- Uz izmeklēšanu balstīta mācīšanās. Mudiniet skolēnus uzdot jautājumus, lai pēc iespējas dziļāk izpētītu tēmas un izveidotu saikni starp mācāmo un reālo pasauli.
- Praktiskas un uz projektiem balstītas aktivitātes. Ļaujiet studentiem jēgpilni un saistošā veidā pielietot savas zināšanas.
- Problēmu risināšanas un kritiskās domāšanas vingrinājumi. Mudiniet skolēnus domāt radoši, analizēt informāciju un pieņemt lēmumus.
- Paātrināts temps. Ātrāk pārskatiet teorētisko materiālu tiem, kas ātri uztver jēdzienus.
- Pašmācība. Ļauj skolēniem patstāvīgi veikt individuālus vai komandas pētījumus/projektus, darbojoties kā konsultants vai padomdevējs priekšmetā.
- Mentoringa programmas. Mērķis ir savienot skolēnus ar profesionāliem viņu interešu jomās, lai palīdzētu viņiem iegūt pieredzi un zināšanas.
- Mācīšanās sadarbībā. Mudiniet skolēnus strādāt kopā mazās grupās, lai dalītos ar idejām, perspektīvām un risinājumiem.
- Bagātināšanas pasākumi. Nodrošiniet skolēniem papildu iespējas izpētīt savas intereses un attīstīt jaunas prasmes, piemēram, izmantojot klubus, konkursus un ekskursijas.

3.3.2 Pasākumu organizēšana

Šajā nodaļas daļā ir sniegti divu partnerības valstu piemēri - Izraēla, kur apdāvinātu bērnu izglītībai ir spēcīgi ceļi un tā tiek uzturēta vairāk nekā 30 gadus, un Lietuva, kur apdāvināto bērnu

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

izglītība sākas pirms vairākiem gadiem un mūsdienās ir atsevišķa. Apdāvinātu bērnu izglītības centrā mēs varētu dalīties ar labu praksi un to, kā tas darbojas patiesībā.

Izglītojoši pasākumi VDU Apdāvināto centrā 2022.-2023.mācību gadam paredzēti no pirmdienas līdz ceturtdienai no plkst.16.00. līdz 18:30. 1.-12.klašu skolēniem, savukārt sestdienās no plkst.10.00 līdz 13.00. pirmsskolas/pirmsskolas izglītības iestāžu audzēkņiem. Skolēnu brīvlaikā izglītojoši pasākumi netiek organizēti.

Apdāvināto centra skolotāji plāno aktivitātes, organizējot atsevišķus izglītības moduljus, kas sastāv no 5-6 nodarbībām 5.-12.klasēm un 6 nodarbībām zemāko klašu skolēniem un pirmsskolas/pirmsskolas vecuma bērniem..

Skolotāji pirms mācību gada sākuma nosūta nodaļas koordinatorei visus to moduļu aprakstus, kurus viņi mācīs gada laikā. Uzņemot Apdāvināto centrā, moduļu grafiks tiek savstarpēji saskaņots mācību gada garumā.

Pirms katra moduļa sākuma skolotājs nosūta ievadvēstuli savas grupas bērnu vecākiem, kurā skolotājs īsi iepazīstina ar sevi un moduli, iekļaujot tēmu, galvenos jautājumus, mērķus un sagaidāmos rezultātus. Moduļa beigās vecākiem tiek nosūtīta pārdomu lapa, kas sniedz pārskatu par grupas darbu moduļa laikā. Tas ietver grupas iesaistīšanos aktivitātēs, motivāciju, emocionālo mikroklimatu un citus aspektus.

Kopējais kopā ar skolotāju pavadīto izglītojošo pasākumu ilgums ir 2,5 stundas (ieskaitot pārtraukumus, kuru biežumu nosaka katrs skolotājs individuāli, atkarībā no bērnu vecuma). Visā šajā periodā grupas skolotājs ir atbildīgs par skolēnu drošību. Izglītības aktivitāšu un starpbrīžu laikā visai Centra sabiedrībai – tai skaitā skolotājiem, administratīvajam personālam un apkalpojošajam personālam – ir svarīgi nodrošināt skolēnu drošību un emocionāli drošu mācību vidi. Viņiem jāatpazīst vardarbības un iebiedēšanas situācijas un jāreaģē uz tām un jāveic preventīvi pasākumi, lai nodrošinātu, ka tās nenotiek.

Organizējot izglītības pasākumus, ir svarīgi ņemt vērā skolēnu spējas un kompetences, kā arī viņu motivāciju mācīties. VDU Apdāvināto centrā organizētās aktivitātes paredzētas skolēnu motivācijas paaugstināšanai. Turklāt skolotājiem jāspēj izstrādāt efektīvas mācīšanas un mācīšanās stratēģijas, izstrādāt augstas kvalitātes moduljus un izplatīt labu pedagoģisko praksi.

Ja ir kādas aizdomīgas pazīmes, piemēram, apātija aktivitātēs, agresija pret citiem grupas bērniem vai skolotāju, motivācijas trūkums u.tml., vēlams vērsties pie Centra psihologa. Tāpat kā skolotājs, psihologs strādā ar katru grupu un tiekas ar viņiem katra moduļa beigās. Psihologs var sniegt konsultācijas gan skolotājam, gan skolēnam, gan skolēna vecākiem.

Ņemot vērā skolēnu spēju koncentrēties un saglabāt uzmanību dažādos vecumos, ir svarīgi organizēt aktivitātes intervālos, sabalansējot darbu un atpūtas laiku.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Tā kā audzēkņi uz centru ierodas no dažādām izglītības iestādēm un ierodas pēc mācību stundām, sesijas sākumā vēlams atvēlēt kādu laiku iepazīšanai ar aktivitāti, bet nodarbības beigās – pārdomām un pašnovērtēšanai.

Apdāvināti bērni, tāpat kā visi bērni, ir indivīdi ar savām unikālām interesēm un vēlmēm. Tomēr mēs varam uzskaitīt dažas aktivitātes, kas patīk lielākajai daļai apdāvinātu bērnu. Tos var ņemt vērā, plānojot savas aktivitātes:

1. Izaicinājumi: apdāvinātiem bērniem bieži patīk mīklas, prāta spēles un citi intelektuāli izaicinājumi.
2. Radošā izpausme: apdāvinātiem bērniem var patikt tādas mākslinieciskas aktivitātes kā gleznošana, zīmēšana, rakstīšana un izpildītājmāksla.
3. Neatkarīgi projekti: apdāvinātiem bērniem var patikt nodarboties ar savām interesēm un padziļināti studēt kādu priekšmetu vai tēmu.
4. STEM aktivitātes. Apdāvinātus bērnus bieži interesē zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika, un viņiem var patikt praktiski eksperimenti, kodēšana un būvniecības projekti.
5. Diskusijas. Apdāvinātie bērni var ar prieku iesaistīties dzīvās debatēs un diskusijās par aktuāliem notikumiem, politiskiem jautājumiem un filozofiskām tēmām.
6. Sacensības. Dažiem apdāvinātiem bērniem patīk draudzīgas sacensības, piemēram, šahs, debates un dabaszinību olimpiādes.

Ir svarīgi atcerēties, ka ne visiem apdāvinātiem bērniem būs vienādas intereses un ka ir ļoti svarīgi piedāvāt dažādas aktivitātes, lai palīdzētu viņiem atklāt savas intereses un stiprās puses.

3.3.3 Individuālais un grupu darbs ar apdāvinātiem bērniem

Gan individuālajam, gan grupu darbam ir plusi un mīnusi, priekšrocības un trūkumi. Ir svarīgi tos novērtēt un ņemt vērā, plānojot izglītības aktivitātes un nosakot to mērķus.

Individuālā darba priekšrocības:

1. Ļauj skolēniem strādāt savā tempā.
2. Veicina individuālo atbildību.
3. Dod intravertiem skolēniem iespēju spīdēt.
4. Attīsta patstāvību un pašapziņu.
5. Grupā darba priekšrocības:
6. Veicina sadarbības un komunikācijas prasmes.
7. Sniedz iespējas gūt pieredzi no vienaudžiem un atbalstīt vienu otru.
8. Palīdz attīstīt sociālās prasmes un kopības sajūtu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

9. Sniedz iespējas izpētīt dažādus problēmu risinājumus.

Rezumējot, individuālā un grupu darba kombinācija var sniegt vispusīgu izglītojošu pieredzi apdāvinātiem bērniem, ļaujot viņiem attīstīt plašu prasmju un iemaņu klāstu.

Grupu darba organizēšanas galvenie aspekti un piemēri

Darbs grupās uzlabo attiecības starp skolēniem, rada uzticības un atbalsta atmosfēru, un personiskā ieguldījuma nozīmes atzīšana stiprina pašcieņu un iesaistīšanos. Studenti var attīstīt radošumu, kā arī mācību priekšmeta, komunikācijas un sociālās prasmes. Organizējot grupu darbu, uzdevumi jāveido tā, lai mudinātu skolēnus strādāt kopā, apvienot savus spēkus un izprast savu individuālo ieguldījumu un lomu sadarbības darba efektīvā izpildē. Vērtēšanā arī vairāk jākoncentrējas uz grupas, nevis indivīda sniegumu. Skolēni sekmīgāk iemācīsies efektīvi strādāt kopā, ja viņiem tiks dota iespēja reflektēt par grupas darba procesu.

Jigsaw

Šī ir kooperatīva mācību metode, kurā katrs grupas dalībnieks kļūst par ekspertu citā mācību materiāla daļā un māca to citiem. Aktivitātes sākumā tiek izveidotas nelielas grupas (3-4 skolēni). Tās sauc par "kooperatīvām" grupām. Katram "kooperatīvās" grupas dalībniekam tiek dots atšķirīgs materiāls (tēma, jautājums vai uzdevums), ko mācīties patstāvīgi un pēc tam mācīt citiem grupas dalībniekiem. "Kooperatīvā" grupā skolēni iepazīstas ar savu materiāla daļu un dalās tēmās, pie kurām viņi strādā. Pēc tam studenti pārgrupējas "ekspertu" grupās, no kurām katra sastāv no studentiem ar vienu un to pašu piešķirto materiālu. Kopā viņi pēta materiālu un plāno, kā mācīt savus "sadarbīgos" grupas biedrus un pasniegt informāciju tā, lai citi to saprastu. Skolotājs var ieteikt pārbaudīt, vai visi grupā ir gatavi mācīt citus. Pēc šī uzdevuma izpildes skolēni atgriežas savās "kooperatīvajās" grupās un māca viens otru. Komandas mērķis ir, lai visi grupas dalībnieki apgūtu visu iesniegto materiālu. Lai nodrošinātu, ka skolēni ir sapratuši un saglabājuši galvenos punktus, skolotājs var lūgt, lai katras tēmas/jautājuma būtību izklāsta "kooperatīvās" grupas locekļi, nevis "eksperti". Nodarbība noslēdzas ar apgūtā un kā gāja izvērtējumu. Skolēnus var mudināt pārdomāt stundā izmantotās mācību metodes priekšrocības, trūkumus un iespējamās pielietojumus.

(Pamatojoties uz šādiem avotiem: Bennett et al. "Mokymasis bendradarbiaujant". Viļņa: Garnelis, 2000; Teresevičienė, M., Gedvilienė, G. "Mokymasis bandradarbiaujant". Viļņa: Garnelis, 2000.)

Sešu cepuru metode

Lai labāk izprastu citas personas viedokli vai skatītu parādību vai faktu no citas perspektīvas, mums ir jāiet tālāk par parasto domāšanu. Šeit tiek izmantots jēdziens "domāšanas cepures". Ideju ierosināja Edvards de Bono, kurš identificēja sešus domāšanas veidus, no kuriem katrs bija saistīts ar dažādu krāsu cepuri: baltu, sarkanu, melnu, dzeltenu, zaļu un zilu. Lai redzētu parādību no jauna perspektīvas, mums ir garīgi jāpārslēdzas no vienas "cepures" nēsāšanas uz citu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Baltā cepure. Kad mēs to valkājam, mēs koncentrējamies uz faktiem, paliekam neitrāli un bez emocijām, kā arī varam racionāli analizēt faktus un parādības. Mums rūp, kāda informācija mums ir, kādas informācijas trūkst un kur un kā mēs to varam iegūt.

Zaļā cepure. Zaļā krāsa simbolizē kaut kā jauna izaugsmi. Nēsājot šo cepuri, mēs kļūstam radoši un cenšamies darīt interesantas un neparastas lietas. Mēs ģenerējam jaunas idejas, piedāvājam dažādus netradicionālus risinājumus un pētām alternatīvus ceļus un iespējas.

Dzeltenā cepure. Dzeltenā krāsa atgādina sauli un siltas, priecīgas dienas. Valkājot šo cepuri, mēs pozitīvi vērtējam parādības, domas un idejas; mēs esam nekritiski un varam nepamanīt slēptās briesmas. **Melnā cepure.** Melns apzīmē negatīvu domāšanu, redzot tikai parādības vai domas negatīvos aspektus un kritisku attieksmi. Šāds domāšanas veids palīdz izvairīties no iespējamām kļūdām.

Sarkanā cepure. Sarkanā ir silta, pat karsta krāsa, kas simbolizē domāšanu, ko virza emocijas. Izmantojot šo cepuri, mēs maz uzmanības pievēršam faktiem un argumentiem, tā vietā koncentrējoties uz emocionālām reakcijām uz lietām (laimīgas, skumjas, mīlestība, nepatika, patīk utt.), un nespējam racionāli analizēt faktus un argumentus.

Zilā cepure. Tāpat kā zilas debesis klāj visu planētu, domāšana ar šo cepuri uzvilktu savieno un apkopo citu cepuru domāšanu. To parasti nēsā aktivitātes sākumā un beigās. Sākumā mēs definējam situāciju un nosakām, kas ir jāpaveic. Noslēgumā, uzvelkot zilo cepuri, mēs sniedzam secinājumus un lēmumus un ieskicējam turpmākos soļus.

Sešu cepuru metode fokusē domāšanu, veicina radošās domāšanas apstākļus un veicina labāku komunikāciju grupā un lēmumu pieņemšanu. Tas prasa koncentrēties uz vienu uzdevumu vienlaikus. Visi dalībnieki vienlaikus koncentrējas uz informāciju (baltā cepure), paredz briesmas (melnā cepure), ģenerē jaunas idejas (zaļā cepure) vai pauž jūtas (sarkanā cepure). Šī paralēlā domāšana, kurā visi dalībnieki vienlaikus valkā vienas krāsas "cepuri", nostiprina visu dalībnieku pieredzi un inteliģenci un palīdz novērst nekonstruktīvus strīdus.

"Cepures" var izmantot atsevišķi vai secīgi. Viena no šādām secībām varētu būt šāda: vispirms noskaidrojam situāciju un diskusijas gaitu (zilā cepure); tad sniedzam faktus, kas saistīti ar aplūkojamo tēmu (baltā cepure); pēc tam mēs ģenerējam idejas, kas saistītas ar tēmu (zaļā cepure); pēc tam izvērtējam idejas, apzinot iespējamās priekšrocības (dzeltenā cepure) un trūkumus un šķēršļus (melnā cepure); tad mēs izsakām jūtas saistībā ar dažādām alternatīvām (sarkanā cepure); un visbeidzot mēs apkopojam un pieņemam lēmumu (zilā cepure).

(Pamatojoties uz De Bono, E. "Mąstyłk kitaip!". Viļņa: Alma littera, 2008.; "Mokymosi pagrindai". Viļņa: Kronta, 2007)

Stūri

Šī ir kooperatīva mācību metode, kas ļauj studentiem izvēlēties un apspriest konkrētu tēmas aspektu. Katrs klases stūris atbilst noteiktam tēmas aspektam. Studenti izvēlas konkrētu aspektu,

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

atbildot uz skolotāja uzdoto jautājumu, un pāriet uz atbilstošo stūri. Nokļuvuši izvēlētajā stūrī, viņi savienojas pāri un apspriež savas izvēles iemeslus.

Skolēni var arī uzdot papildu jautājumus, kas veicina kritisku domāšanu par tēmu. Pēc diskusijas skolotājs nejauši lūdz pārus no katra stūra dalīties savos viedokļos ar visu klasi.

Šo metodi visbiežāk izmanto debašu tēmām, taču to var izmantot arī citās situācijās, kad skolēniem ir jāizdara izvēle un jāpaskaidro savas izvēles iemesli.

(Pamatojoties uz Bennett et al. "Mokymasis bendradarbiaujant". Vilņa: Garnelis, 2000. 214. lpp.)

Praktiskā darbība

Praktisko aktivitāšu vadīšana dabaszinātņu stundās ir ļoti nozīmīga skolēnu prasmju un kompetenču attīstīšanai. Šīs aktivitātes var būt interesantas un aktīvas, motivējot skolēnus labāk izprast apkārtējo vidi un pielietot iegūtās zināšanas un prasmes dažādu problēmu risināšanā.

Praktiskās darbības vadīšana ir interesantāka un aktīvāka, ja skolēniem ir atļauts to veikt patstāvīgi. Viņi mācās izvirzīt jautājumus un problēmas un formulēt hipotēzes.

Lai pārbaudītu hipotēzi, var izmantot dažādas metodes. Metožu izvēle ir atkarīga no:

- o praktiskās darbības mērķi un uzdevumi.
- o skolotāja kompetence.
- o skolēnu sagatavotības līmenis.
- o pieejamie rīki.
- o uzdevuma izpildei atvēlētais laiks.

Pareiza plānošana ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu skolēniem veiksmīgu mācību pieredzi praktiskās darbības laikā. Plānojot praktisko darbību, skolotājam jāapsver šādi jautājumi:

- o cik sagatavoti skolēni ir praktiskajai darbībai?
- o vai skolēni ievēros skolotāja norādījumus, vai arī paši mēģinās atrast pareizo pieeju?
- o vai viņi strādās individuāli vai grupās?

Ja trūkst instrumentu un aprīkojuma, sadaliet skolēnus grupās un lieciet vienai grupai veikt praktiskās aktivitātes, kamēr pārējās apmeklē nodarbību kā parasti. Vai rotējieties starp vairākiem dažādiem praktiskiem uzdevumiem.

Izlemiet, ko tieši vēlaties sasniegt ar šo nodarbību, un pēc tam plānojiet to rūpīgāk nekā parasti:

- o vai ir kādi konkrēti aspekti, kuriem skolēniem jāpievērš uzmanība?

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

o vai vēlaties, lai skolēni kaut kādā veidā apraksta darbību?

o vai būs jādemonstrē piemēri?

o vai esat pietiekami uzsvēris drošības prasības?

Pārliecinieties, ka nav skolēni, kuriem nav ko darīt. Iespējams, vēlēsieties dot papildu beztermiņa uzdevumu tiem, kuri pabeidz ātrāk.

(Pamatojoties uz šādiem avotiem: "Eksperimentas biologijos pamokose: metodinės rekomendacijos praktikos darbams". Viļņa: Pedagogų profesinės raidos centras, 2006; Petty, G. "Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas". Viļņa: Tyto alba, 2007)

Digitālo mācību līdzekļu izmantošana

Virtuālā mācību vide sniedz iespējas ne tikai iesaistīt skolēnus, bet arī iesaistīt viņus interaktīvās mācībās. Pareiza digitālo mācību līdzekļu izmantošana var uzlabot mācību efektivitāti, veicināt skolēnu neatkarību un mudināt viņus izpētīt, atklāt un izjust atklāšanas prieku. Šie rīki sniedz arī iespējas diferencēt un individualizēt mācīšanos, efektīvāk sadalīt stundu laiku un izmantot metodes, kas veicina kooperatīvu mācīšanos.

Skolās digitālos mācību līdzekļus var izmantot kā:

- rīki kooperatīvai mācībām.
- rīki tīkla izveidei.
- rīki informācijas meklēšanai un datu bāzu pārlūkošanai un izveidei.
- saziņas līdzekļi.
- instrumenti materiāla prezentēšanai.
- pētniecības instrumenti.
- instrumenti radošuma veicināšanai.
- administratīvie rīki.
- tālmācības līdzekļi.
- datu vākšanas un analīzes rīki.
- pārvaldības rīki.
- personīgie mācību līdzekļi.

(Based on Norman Longworth, 2007)

Digitālie mācību rīki palīdz skolēniem mācīties pētīt, atpazīt un izprast objektus gan dzīvā, gan nedzīvā dabā, kurus ir grūti saskatīt ar neapbruņotu aci, uztvert vai novērot ilgstošu procesu

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

laikā vai redzēt rezultātus, kas nav uzreiz pamanāmi. Tādā veidā skolēni attīsta ne tikai dabaszinātņu kompetences, bet arī prasmes mācīties, kā mācīties, un kognitīvās spējas.

(Pamatojoties uz šādiem avotiem: "Kaitq skelbia gamtos mokslai. Projekto "Ugdymo satura IKT pagrindu kūrimas ir diegimas, remiantis gamtos mokslų kurso 5–6 klasės mokiniams pavyzdžiū konsultantų geroji patirtis". Viļņa: Švietimo plėtotės centras, 2007; "Pedagogo kompetencijų kompetencija". tobulinimas integruojant IKT į ugdymo procesą: metodinės rekomendacijos". Viļņa: Pedagogų profesinės raidos centras, 2007; Longworth, N. "Švietimo kaita XXI amžiūje". Viļņa: Kronta, 2007.)

Koncepcijas karte

Jēdzienu kartes metode literatūrā ir pazīstama ar dažādiem terminiem, piemēram, "Uztveres karte", "Zināšanu karte" un citiem. Tā ir konstruktīvas mācīšanās metode – shematika, kas vizuāli attēlo objektu, notikumu, parādību vai atsevišķu to aspektu izpratni. Jēdzienu kartes izveide rosina padziļināti izpētīt konkrētu jēdzienu, palīdz vizuāli sakārtot zināšanas, identificē izpratnes nepilnības un palīdz precīzi noteikt jomas, kurās nepieciešamas papildu zināšanas.

Secīgā apaļā galda ābece

Alfabētiskā secīgā apaļā galda stratēģija ir piemērota, ja skolēniem ir stabils zināšanu pamats. Viņiem ir jāizdomā un jāuzraksta pēc iespējas vairāk vārdu vai asociāciju, kas attiecas uz pētāmo tēmu. Mērķis ir aizpildīt pēc iespējas vairāk tabulas režģu. Katrā režģī var būt vairāk nekā viens vārds. Aizpildot tabulu, skolēni var aplūkot dažādus literatūras avotus, lai atklātu nepazīstamus vārdus, ko var saistīt ar tēmu. Šo tabulu var izmantot arī skolēnu iesaistīšanai.

(Pamatojoties uz Buehl, D. "Interaktyviojo mokymosi strategijos". Viļņa: Garnelis, 2004, p. 37.)

K-W-L

Ko es zinu — ko es gribu zināt — ko es uzzināju (KWL) ir lasīšanas metode, kas lasīšanas laikā veicina aktīvu domāšanu. Aktīvie lasītāji prognozē, par ko viņi lasīs, atceras, ko viņi jau zina par tēmu, un apsver, ko viņi vēlas uzzināt vai uzzināt pirms lasīšanas. Pēc tam viņi lasīšanas laikā pārbauda, vai viņu prognozes bija pareizas, un pieraksta, kādu jaunu informāciju viņi ir uzzinājuši. Tādējādi KWL metode ļauj skolēniem attīstīt spēju paredzēt, ko viņi zina par konkrēto tēmu un par ko viņi lasīs tekstā; viņi mācās izvirzīt jaunus jautājumus un aktīvi lasīt, meklējot atbildes. Šī metode arī māca skolēniem jēgpilni apstrādāt jaunu informāciju un novērtēt un koriģēt savu izpratni.

Šīs metodes pamatā ir grafiskais organizators – trīs kolonnu KWL tabula. Nodarbības vai teksta galvenā tēma ir uzrakstīta tabulas augšpusē. Pirmā kolonna — Tas, ko es zinu — ir aizpildīta vispirms. Vidējā slejā — Ko es gribu zināt — ir uzskaitīti skolēnus interesējošie jautājumi. Trešajā ailē — Ko es uzzināju — ir ierakstīta jauna informācija, ko skolēni ir uzzinājuši, lasot tekstu. Šī tabula kalpo kā ceļvedis skolēniem pirms lasīšanas, lasīšanas laikā un apkopojot informāciju pēc lasīšanas. Tabulu var nodrošināt katram skolēnam vai grupai uz papīra vai izlikt uz tāfeles, izmantojot multimediju projektoru, aicinot skolēnus to zīmēt savās piezīmju grāmatiņās.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

(Pamatojoties uz Buehl, D. "Interaktyviojo mokymosi strategijos". Vilņa: Garnelis, 2004, p. 73–75.)

3.3.4 Cerības attiecībā uz aktivitāšu kvalitāti

Novērtēsim sekojošo:

- Vai dominē akadēmiskais pasniegšanas stils?
- Vai lielākā daļa skolēnu saņem individuālu atbalstu?
- Vai mācīšana tiek attiecināta uz izpēti citās vidēs?
- Vai tiek izpildīta mācīšanās uzsākšanas pamatfunkcija, kas nodrošina apmācāmā intelektuālo, emocionālo un praktisko darbību? "Atnāca ar jautājumu un aizgāja ar jautājumu."
- Vai tiek izvirzīti izaicinoši mērķi, nodrošinot drošu atgriezenisko saiti un dialogu par virzību uz šo mērķu sasniegšanu?
- Vai tiek izstrādāta strukturēta pieeja informācijai un tās nozīmei?
- Vai mācībām un pārskatīšanai ir atvēlēts pietiekami daudz laika un vai tiek mācītas gan prasmes, gan saturs?
- Vai tiek mēģināts izmantot iespējas, kas rodas konkrētās situācijās, izmantot tās savā veidā, sajūst personīgās pilnvaras un piedzīvot tās autentisku paplašināšanos?

Izmantotie informācijas avoti

1. Abramson, L.Y., Metalsky, G.I., & Alloy, L.B. (1989). *Hopelessness depression: A theory-based subtype of depression*. Psychological Review, 96, 358–372.
2. Colangelo, N. & Davis, G. A. (Eds) (2003). Handbook of Gifted Education. Boston, MA: Pearson Education Press.
3. Day, D. V., Bedeian, A. G., & Conte, J. M. (1998). *Personality as predictor of work related outcomes: Test of a mediated latent structural model*. Journal of Applied Social Psychology, 28, 2068-2088
4. Duckworth A., Quinn, P. & Seligman, M. (2009) *Positive predictors of teacher effectiveness*, The Journal of Positive Psychology: Dedicated to furthering research and promoting good practice, 4:6, 540-547.
<http://dx.doi.org/10.1080/17439760903157232file:///C:/Users/User/Downloads/ValeniZuljanetal.Didacticcompetenciesofteachers.pdf>
5. Gershenson, S., (2021) *Identifying and producing effective teachers*. IZA Institute of labor economics Discussion paper series
6. Goldberg, L. R. (1990). *An alternative description of personality: The Big-Five factor structure*. Journal of Personality and Social Psychology, 59, 1216-1229.
7. Harris, D., Rutledge, St. (2007), *Models and Predictors of Teacher Effectiveness: A Review of the Literature with Lessons from (and for) Other Occupations*, United States Department of Education, Institute for Education Sciences
8. Heward, W.L. (2009). Exceptional Children: An Introduction to Special Education (9th ed.). New Jersey: Pearson.
9. https://humanjourney.us/health-and-education-in-the-modern-world/education-in-the-modern-world-solving-for-the-future/?gclid=EAlaIQobChMIjePp4sDO-wlVUgCiAx0YUwFbEAMYASAAEgKd_PD_BwE
10. <https://resources.finalsite.net/images/v1571945339/lpisdorg/o0f5bwbbpuds9wqwy a5m/GTTeacherGuidebook.pdf>
11. <https://usergeneratededucation.wordpress.com/2015/01/16/the-other-21st-century-skills-educator-self-assessment/>
12. <https://www.teachhub.com/professional-development/2019/11/15-professional-development-skills-for-modern-teachers/>
13. James, S. (2020). *A Complete Guide To Classroom Observation Frameworks*, <https://educationwalkthrough.com/a-complete-guide-to-classroom-observation-frameworks/>
14. Kane, Th., McCaffrey, D., Miller, T., Staiger, D. (2013) *Have we identified effective teachers? Validating measures of effective teaching using random assignment*. Bill and Melinda Gates Foundation

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

15. Khalil M., Accariya Z. (2016). Identifying "Good" Teachers for Gifted Students. *Creative Education*. Vol.7 No.3
(<https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=64495>)
16. Learning Sciences Marzano Center, 2013 *Developing a Passion for Professional Teaching: The Marzano Teacher Evaluation Model*,
<https://www.learningsciences.com/wp-content/uploads/2020/06/The-Marzano-Teacher-Evaluation-Model.pdf>
17. Lyubomirsky, S., King, L., & Diener, E. (2005). *The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success?* *Psychological Bulletin*, 131, 803–855.
18. Maier, S.F., & Seligman, M.E. (1976). *Learned helplessness: Theory and evidence*. *Journal of Experimental Psychology: General*, 105, 3–46.
19. Mevarech, Z. R., & Blass, N. (1999). Science, Research, and Policy Making in Educational Systems. In E. Peled (Ed.), *Fifty Years to Israel Educational System* (pp. 441-453).
20. N/A (2024). <https://www.teachercertificationdegrees.com/careers/gifted-talented-teacher/>
21. Peter Z. Schochet & Hanley S. Chiang (July 2010) *Error Rates in Measuring Teacher and School Performance Based on Student Test Score Gains*, *Mathematica Policy Research*
22. Petrill, S. A., Saudino, K., Cherny, S. S., & Emde, R. N. (1998). *Exploring the genetic and environmental etiology of high general cognitive ability in fourteen- to thirty-sixmonth-old twins*. *Child Development*, 69(1), 68-74.
23. Raudys J., (2018) *4 Teacher Evaluation Models to Use (With Examples!)* -
<https://www.prodigygame.com/main-en/blog/teacher-evaluation/>
24. Rice, J.K. (2003). *Teacher quality: Understanding the effectiveness of teacher attributes*. Washington, D.C.: Economic Policy Institute.
25. Savenkov, A.I. (2010) *Children Giftedness Psychology*. Genesis, Moscow, 440.
26. Shaughnessy, M.F., & Senior, J. (2022). Teachers of gifted children: the essential core competencies. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 9(2), 219-225.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2276493>
27. Sparks, R., & Lipka, R. P. (1992). *Characteristics of master teachers: Personality factors, self-concept, locus of contort, and pupil control ideology*. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 5, 303-311.
28. The Danielson Group, 2022, *The framework for teaching: Students' needs have evolved, just as teachers have evolved alongside them*,
<https://danielsongroup.org/the-framework-for-teaching/>
29. Wayne, A. J., & Youngs, P. (2003). *Teacher characteristics and student achievement gains*. *Review of Educational Research*, 73(1), 89 -122.

APMĀCĪBAS METODES, TEHNIKA UN STRATĒGIJAS APDĀVINĀTO IZGLĪTĪBĀ

*Dr. Yehuda Hamovitz (Ron Vardi Centrs), Doina Prisacaru
(VšĮ "eMundus")*

levads

Apdāvināta izglītība ir pedagoģisko inovāciju priekšgalā, kuras mērķis ir attīstīt intelektuāli progresīvu skolēnu izcilos talantus un potenciālu. Viens no galvenajiem izaicinājumiem ir izstrādāt un ieviest mācību metodes, paņēmienus un stratēģijas, kas ir piemērotas apdāvinātu izglītojamo daudzveidīgajām un sarežģītajām vajadzībām. Apdāvinātie izglītojamie nav viendabīga grupa; viņiem ir dažādas spējas, intereses, vēlmes un mācīšanās stili. Tāpēc apdāvinātai izglītībai ir nepieciešama stratēģiska pedagoģija, kas ir elastīga, pielāgojama un atbilst katra skolēna individuālajām īpašībām un mērķiem.

Stratēģiskā pedagoģija apdāvinātā izglītībā ir māksla un zinātne par efektīvas un saistošas mācīšanās pieredzes plānošanu, piegādi un novērtēšanu apdāvinātiem audzēkņiem. Tas ietver atbilstošu pedagoģisko pieeju atlasīšanu un piemērošanu, lai tās atbilstu mācību saturam, procesam un produktam. Tas ietver arī dažādu paņēmienu un stratēģiju izmantošanu, lai atvieglotu un uzraudzītu mācību rezultātus. Turklāt tas ietver atbalstošas un iekļaujošas mācību vides izveidi, kas veicina apdāvinātu izglītojamo kognitīvo, emocionālo un sociālo attīstību un sniedz apdāvinātiem skolotājiem iespējas un resursus viņu profesionālajai attīstībai, emocionālajām vajadzībām un laika pārvaldībai.

Šīs daļas mērķis ir vispusīgi analizēt mācību metožu, paņēmienu un stratēģiju aspektus apdāvinātā izglītībā. Tajā aplūkota kompleksā mijiedarbība starp stratēģisko apdāvināto pedagoģiju un apdāvinātu skolēnu holistisko attīstību. Tā ir sadalīta trīs galvenajās sadaļās: apdāvinātā klase, apdāvinātā mācīšana un apdāvinātā mācību programma.

Pirmajā sadaļā tiek pētīta apdāvinātās klases koncepcija un īpašības gan kā dabiskas attīstības arēna, gan kā iekļaujoša vide. Tajā arī apskatīti izaicinājumi un iespējas, kā izprast un apmierināt apdāvinātu izglītojamo vajadzības dažādos kontekstos.

Otrajā sadaļā galvenā uzmanība pievērsta apdāvinātās mācīšanas pedagoģiskajām praksēm un principiem, kā arī tam, kā kļūt par apdāvinātu skolotāju. Tas iepazīstina ar metožu, paņēmienu un stratēģiju savstarpējo saikni un sniedz visaptverošu ietvaru efektīvu mācīšanas pieeju izstrādei apdāvinātiem audzēkņiem. Tas aptver arī dažādus stratēģiskās apdāvinātās pedagoģijas aspektus, piemēram, holistiski-kognitīvo pieeju, sociāli emocionālo pieeju, psihopedagoģisko pieeju, kā arī piedāvā stundas kartēšanas modeli un analīzi.

Trešā sadaļa ir veltīta apdāvināto mācību programmai un tam, kā to izstrādāt un strukturēt atbilstoši apdāvinātās izglītības specifiskajiem procesiem, mērķiem un uzdevumiem. Tajā aplūkota arī mācību metožu un priekšmetu krustpunkts apdāvinātu mācību programmā un kā tās pielāgot apdāvinātu izglītojamo daudzveidīgajām un sarežģītajām vajadzībām.

Līdz šīs daļas beigām lasītājam jāspēj saprast un pielietot galvenos mācīšanas metožu, paņēmienu un stratēģiju jēdzienus un principus apdāvinātu izglītībā, kā arī izstrādāt un īstenot efektīvu un saistošu mācīšanās pieredzi apdāvinātiem audzēkņiem.

4.1. Apdāvinātā klase

Šajā daļā tiek pētītas labākās iespējamās mācību vides izveides smalkums un dinamika apdāvinātiem skolēniem.

Apdāvinātu skolēnu izglītošana ir daudzpusīgs un sarežģīts process, kas prasa dziļu izpratni par viņu vajadzībām un īpašībām. Ir svarīgi izveidot un veicināt atbilstošu izglītības vidi.

Nodaļā ir uzsvērts, ko pārstāv apdāvinātā klase kā unikāla izglītības vide, kuras uzdevums ir apmierināt dažādas intelektuāli attīstītu skolēnu vajadzības, vienlaikus izvirzot prioritāti viņu holistikajai labklājībai. Tā spēja piedāvāt rūpīgu izglītojošu reakciju, kas atzīst apdāvinātības daudzpusīgo raksturu. Tā funkcionalitāte kā kognitīvās un emocionālās attīstības centrs, veicinot izsmalcinātu izpratni par mijiedarbību starp šīm jomām kā izglītības sistēmas pamatkomponentu.

4.1.1. Saprātne

Izglītības jomā ir unikāla telpa, kas pazīstama kā apdāvinātā klase. Šī ir dinamiska vide, kas audzina apdāvinātu un talantīgu skolēnu prātus, nevis tikai fiziska telpa.

Apdāvināto klasi raksturo dinamiska intelektuālā atmosfēra. Tā ir vieta, kur tiek veicināta zinātkāre, kur jautājumi ir tikpat svarīgi kā atbildes un kur mācīšanās nav tikai zināšanu iegūšana, bet arī jēdzienu izpratne dziļākā līmenī.

Šajā klasē jūs atradīsiet skolēnus, kuri iesaistās pārdomas rosinošās diskusijās, risina sarežģītas problēmas un strādā pie projektiem, kas pārsniedz standarta mācību programmu. Šīs aktivitātes ir paredzētas, lai izaicinātu skolēnus, virzītu viņu robežas un risinātu viņu progresīvās kognitīvās spējas. Apdāvinātās programmas ir izstrādātas, lai iesaistītu skolēnus augstāka līmeņa domāšanā, praktiskā apmācībā un problēmu risināšanas aktivitātēs, kas ir būtiskas viņu potenciāla attīstīšanai (Fredricks et al., 2009).

Apdāvinātā klase izceļas arī ar tās elastību. Izmantotās mācīšanas stratēģijas ir daudzveidīgas un pielāgojamas, ņemot vērā unikālos mācīšanās stilus un apdāvināto skolēnu vajadzības.

Turklāt apdāvinātā klase ir droša vieta apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem. Tā ir vieta, kur viņi var izteikt savas idejas, nebaidoties no sprieduma, kur tiek atzīti viņu unikālie talanti un tiek veicināta viņu attīstība, un kur viņi var sazināties ar vienaudžiem, kuriem ir līdzīgas spējas un intereses.

Būtībā apdāvinātā klase ir vairāk nekā tikai telpa ar galdiem un tāfeli. Tā ir audzinoša vide, izglītojamo kopiena un intelektuālās izpētes centrs.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

4.1.2. Apdāvinātā klase kā dabiska attīstības arēna

Divas galvenās sastāvdaļas noenkuro šo vidi: apdāvinātais skolēns un skolotājs. Katrai no tām ir būtiska loma klases dinamikā.

Apdāvināti skolēni, kas demonstrē izcilu spēju vai kompetences līmeni vienā vai vairākās jomās, kuriem ir unikālas mācību vajadzības un bieži vien ir nepieciešamas diferencētas mācības, lai pilnībā realizētu savu potenciālu. Viņu intelektuālā zinātkāre, radošums un spēja risināt sarežģītas problēmas atšķir viņus. Lai gan viņi var saskarties arī ar unikālām problēmām, piemēram, asinhronu attīstību, paaugstinātu jutību un sociāli emocionālām vajadzībām. Šo īpašību izpratne ir galvenais, lai efektīvi izglītotu apdāvinātus skolēnus.

Apdāvināti skolotāji, kuru loma apdāvinātā klasē pārsniedz tradicionālos izglītības pienākumus, jo viņiem ir jābūt veicinātājiem, ceļvežiem un aizstāvjiem. Viņiem jāspēj atpazīt un izkopt katra skolēna unikālos talantus un potenciālu. Tas bieži prasa specializētu apmācību apdāvinātu izglītības stratēģiju jomā. Skolotāji arī uzņemas atbildību par apdāvinātu skolēnu sociāli emocionālo vajadzību risināšanu, palīdzot viņiem pārvarēt ar apdāvinātību saistītās problēmas.

Apdāvinātā klase ir dinamiska ekosistēma, kurā apdāvinātais skolēns un skolotājs mijiedarbojas simbiotiskās attiecībās. Skolotājs sniedz nepieciešamos norādījumus un atbalstu, savukārt apdāvinātais skolēns sniedz tādu intelektuālās vitalitātes līmeni, kas var stimulēt bagātīgu un atalgojošu mācību vidi. Abas sastāvdaļas ir būtiskas, lai apdāvinātā klase efektīvi darbotos kā apdāvinātu skolēnu dabiska attīstības arēna.

Jēdziens “apdāvinātā klase” kā “dabiskas attīstības arēna” attiecas uz ideju, ka klasei apdāvinātiem skolēniem ir jābūt telpai, kas dabiski veicina viņu intelektuālo, sociālo un emocionālo izaugsmi.

Apdāvinātās klases bieži nodrošina bagātīgu, stimulējošu vidi, kas izaicina skolēnus intelektuāli. Mācību programma šajās klasēs parasti ir veidota tā, lai pārsniegtu standarta prasības, ļaujot studentiem padziļināti izpētīt priekšmetus. Tas var ietvert sarežģītus problēmu risināšanas uzdevumus, radošus projektus un neatkarīgas izpētes iespējas. Šāda vide dabiski veicina apdāvinātu skolēnu intelektuālo attīstību, ļaujot viņiem pilnībā izmantot un paplašināt savas kognitīvās spējas.

Apdāvinātās klases kalpo arī kā sociālās attīstības arēna. Sadarbojoties ar vienaudžiem, kuriem ir līdzīgas attiecības un intereses, apdāvinātie skolēni var attīstīt sociālās prasmes un veidot tās jēgpilnas. Grupu projekti un sadarbības pasākumi var vēl vairāk uzlabot šo sociālo mijiedarbību. Skolotāji arī apdāvinātās klasēs bieži tiek apmācīti, lai risinātu apdāvinātu skolēnu unikālās sociālās vajadzības, piemēram, izolētības sajūtu vai sinhronu sociālo attīstību.

Apdāvinātu skolēnu emocionālā attīstība ir vēl viens apdāvinātās klases aspekts. Apdāvinātie skolēni bieži piedzīvo intensīvas emocijas un jūtīgumu, un viņi var saskarties ar unikālām emocionālām problēmām, piemēram, perfekcionismu vai paaugstinātu trauksmi. Atbalstoša vide klasē var palīdzēt skolēniem pārvarēt šos izaicinājumus un attīstīt emocionālo noturību. Tas var

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

ietvert tādas stratēģijas kā sociāli emocionāla mācīšanās, apzinātības prakse un individuāls atbalsts no skolotājiem un konsultantiem.

"Apdāvinātās klases" kā "dabiskas attīstības arēnas" koncepciju atbalsta dažādi pētījumi apdāvinātās izglītības jomā. Klases prakses novērošanas pētījumā, ko veica Nacionālais apdāvināto un talantīgo pētījumu centrs (NRC/GT), tika pētīta mācību prakse, ko izmanto apdāvinātiem un talantīgiem skolēniem parastajās pamatklasēs visā ASV, uzsverot, cik svarīgi ir izprast klases vidi apdāvinātiem skolēniem (Westberg et al., 1993). Turklāt kvalitatīvs pētījums par pašpietiekamām apdāvinātajām klasēm uzsvēra plānošanas nozīmi, pamatojoties uz skolēnu interesēm, spējām un vajadzībām, norādot, ka klase kalpo kā vieta pielāgotai programmēšanai un mācību programmu atlasei (Linn-Cohen & Hertzog, 2007). Turklāt klases skolotāju izpratne par apdāvinātību ir ļoti svarīga veiksmīgai programmēšanai apdāvinātiem bērniem, uzsverot klases kā dabiskas attīstības arēnas lomu apdāvinātu audzēkņu potenciāla audzināšanā (Lamb-Milligan, 2019).

Šie pētījumi kopumā uzsver klases kā dabiskas attīstības arēnas nozīmi apdāvinātiem studentiem, uzsverot nepieciešamību pēc pielāgotas prakses, izpratnes par apdāvinātību un interešu aizstāvību izglītības vidē.

Sastāvdaļas

Izglītības procesa dabiskai attīstībai apdāvinātā klasē ir jāņem vērā šādi komponenti:

- Klase kā telpa kopīgai attīstībai visām pusēm, gan skolēniem, gan skolotājam, kur visi var mācīties viens no otra, dalīties ar savām stiprajām un vājajām pusēm un atbalstīt viens otra izaugsmi. Skolotājs ir ne tikai instruktors, bet arī apmācāmais, koordinators un mentors. Skolēni ir ne tikai izglītojamie, bet arī skolotāji, līdzstrādnieki un vadītāji.
- Vieta, kur izaugsme tiek dalīta un balstās uz savstarpēju atkarību, kur ikviens sniedz ieguldījumu kolektīvā mācībā un grupas panākumos un atzīst, respektējot katra indivīda dažādību un unikalitāti. Vieta, kur visi novērtē un atzīmē viens otra sasniegumus un izaicinājumus.
- Telpa, kurā visi – skolēni un skolotāji – mācās, nevis tikai mācību materiālu. Uzziniet par sevi un dzīvi kā indivīdiem, komandu, klasi un sabiedrību. Uzziniet ne tikai faktus un prasmes, bet arī jēdzienus un principus, ne tikai to, ko domāt, bet arī to, kā domāt, ne tikai iegūt zināšanas, bet arī radīt zināšanas.
- Apdāvināta klase kā atvērtības un uzticības telpa, jo tas ir izaicinājums apdāvinātiem skolēniem, kuri ir kritiski domājoši, analītiski un dažreiz šaubīgi. Telpa, kurā ikviens jūtas ērti, lai paustu savu viedokli, idejas un emocijas, uzklausu un respektē viens otra viedokli un ir godīgs, autentisks un atbildīgs.
- Kā iespēju piedzīvot uzticēšanos aizsargātā vidē, kur ikviens jūtas droši riskēt, kļūdīties un mācīties no tām, kur ikviens jūtas atbalstīts, iedrošināts un pilnvarots, pieņemts, novērtēts un novērtēts.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

- Kā “atvērtas klases durvis” skolotājam, dodot iespēju tikt novērotam, novērtētam, vadītam un sniegt atgriezenisko saiti. Tā ir vieta, kur skolotājs var pārdomāt savu praksi, saņemt konstruktīvu atgriezenisko saiti un meklēt profesionālu izaugsmi, var sadarboties ar citiem skolotājiem, ekspertiem un ieinteresētajām pusēm un tādējādi demonstrēt savu darbu, dalīties pieredzē un iedvesmot citus.
- Kā telpa, kur ikviens var izmantot novērošanu, novērtēšanu un spriedumu kā instrumentus mācībām un pilnveidošanai un kur ikviens var izmantot atgriezenisko saiti kā dāvanu un iespēju, kā arī pašregulāciju un pašvērtējumu kā prasmes izaugsmei un attīstībai.
- Kā vieta, kur ikviens var kļūdīties, apdāvinātais un skolotājs neveiksmes uztver kā daļu no mācīšanās no savām un citu kļūdām. Tā ir vieta, kur ikviens var attīstīt izaugsmes domāšanas veidu, noturību un neatlaidību.

Noslēgumā jāsaņem, ka apdāvinātā klase kalpo kā dabiska attīstības arēna, nodrošinot atbalstošu, stimulējošu vidi, kas apmierina apdāvinātu skolēnu unikālās intelektuālās, sociālās un emocionālās vajadzības. Tā ir vieta, kur apdāvinātie studenti var attīstīties, augt un pilnībā realizēt savu potenciālu. Tā ir telpa, kas veicina intelektuālo, sociālo un emocionālo izaugsmi gan skolēniem, gan skolotājiem, kas aptver daudzveidību, izaicinājumus un radošumu un kultivē mācīšanās un izcilības kultūru.

4.1.3. Iekļaujoša klase

Jauktās klases, kas pazīstamas arī kā neviendabīgas vai iekļaujošas klases, ir izglītības iestādes, kurās skolēni ar dažādām spējām, tostarp apdāvināti un neapdāvināti skolēni, mācās kopā. Šis modelis ir balstīts uz filozofiju, ka ikviens gūst labumu no dažādības un ka visiem skolēniem ir tiesības izglītoties kopā ar saviem vienaudžiem. (Unlu, V. 2017) Dažas no jaukto klašu īpatnībām ir daudzveidīga mācību vide, diferenciacija un iekļaujoša sociāli emocionālā attīstība.

Izmantojot daudzveidīgas mācību vides nodrošināšanas līdzekļus, skolēni ar dažādām spējām, interesēm un izcelsmi mijiedarbojas viens ar otru. Šī daudzveidība var bagātināt mācīšanās pieredzi, veicinot toleranci, empātiju un savstarpēju cieņu starp skolēniem.

Jauktās klasēs skolotāji bieži izmanto diferencētas izglītības metodes, lai apmierinātu skolēnu dažādās mācību vajadzības. Tādējādi ļaujot apdāvinātiem skolēniem strādāt augstākā līmenī jomās, kurās viņi ir apdāvināti, un strādāt citos līmeņos jomās, kurās viņi nav. (USC Rossier, 2024).

Tas ietver satura, procesa, produkta un mācību vides pārveidošanu, lai tas atbilstu katra skolēna unikālajām vajadzībām un spējām. Apdāvinātiem studentiem tas varētu nozīmēt grūtāku uzdevumu nodrošināšanu vai iespēju patstāvīgām studijām.

Iekļaujošas klases var piedāvāt sociāli emocionālus ieguvumus visiem skolēniem. Apdāvinātie skolēni var iemācīties novērtēt dažādas perspektīvas un attīstīt empātiju,

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

mijiedarbojoties ar vienaudžiem, kuriem ir dažādas spējas. Tikmēr neapdāvinātie skolēni var gūt labumu no viņu apdāvināto vienaudžu sniegtās intelektuālās stimulācijas.

Lai gan to īpatnībām ir daudz priekšrocību, tās rada arī zināmas problēmas. Skolotājiem jābūt prasmīgiem, lai pārvaldītu plašu spēju klāstu un nodrošinātu, ka visi skolēni ir iesaistīti un izaicināti. Viņiem jāspēj sniegt norādījumus apdāvināti un intuitīvi. Šāds prasmīgs skolotājs palīdzēs skolēnam izmantot viņa paša apdāvinātību un novirzīs šim studentam resursus un uzlabotas mācīšanās iespējas, kas paplašinās skolēna dabiskās dotības tādā veidā, par kuru esamību skolēni pat nenojauta. (Johnson, B., 2011) Pastāv arī risks, ka apdāvinātu skolēnu unikālās vajadzības var tikt ignorētas, cenšoties uzrunāt lielāko daļu.

Būtībā šīs klases piedāvā daudzveidīgu un iekļaujošu mācību vidi, kas var sniegt labumu visiem skolēniem. Tomēr tiem ir nepieciešama pārdomāta sagatavošanās, prasmīga mācīšana un atbilstoši resursi, lai apmierinātu visu skolēnu, tostarp apdāvināto, vajadzības.

4.2. Apdāvināta mācīšana un apmācība: paņēmieni un stratēģijas

"Apdāvināts skolotājs ir ne tikai gatavs apmierināt mūsdienu bērna vajadzības, bet arī ir gatavs paredzēt cerības un sapņus katra bērna nākotnē." - Roberts Džons Mīhans.

Šajā nodaļā ir aplūkoti apdāvināta skolotāja lomas daudzpusīgie aspekti. Tajā aplūktas metodes – **kāpēc**, paņēmieni – **kā** un stratēģijas – **kas** ir apdāvināta mācīšana, to savstarpējā saistība un efektīvas pedagogijas komplementaritāte, risinot apdāvināto skolēnu nepārspējamās mācīšanās stili.

Tas arī uzsver emocionālās inteligences nozīmi paaugstinātas jutības pārvaldīšanā, kas bieži ir saistīta ar apdāvinātiem skolēniem.

Šīs nodaļas mērķis ir nodrošināt topošos apdāvinātos skolotājus ar zināšanām un prasmēm, kas nepieciešamas, lai palīdzētu apdāvinātiem izglītojamajiem pilnībā realizēt savu potenciālu, vienlaikus veicinot audzinošu un stimulējošu vidi, kas veicina holistisku izaugsmi. Ceļojums var būt sarežģīts, taču ieguvumi, ko sniedz šo izcilo audzēkņu prāta veidošana, padara to par patiesi piepildītu centienu.

4.2.1. Kļūstot par apdāvinātu skolotāju

"Es pieskaros nākotnei. Es mācu." – Krista Makolifa.

Skolotāja veidošanās ceļa uzsākšana apdāvinātiem skolēniem ir bagātinošs ceļojums, kam nepieciešama pilnīga izpratne par intelektuāli progresīvu audzēkņu unikālajām vajadzībām, izaicinājumiem un potenciālu. Tas ietver apņemšanos veicināt ne tikai akadēmisko spožumu, bet arī sociālo un emocionālo izaugsmi populācijā, kas izceļas ar izcilām kognitīvām spējām un paaugstinātu jutīgumu.

Ceļojums sākas ar dziļu iedziļināšanos apdāvinātības jēdzienā. Izpratne par apdāvinātību ir kopējā procesa kodols un rada būtisku atšķirību. Skolotājiem jāiepazīstas ar dažādajiem apdāvinātu audzēkņu profiliem, kas var ietvert tādas jomas kā intelektuālās, radošās, mākslinieciskās un līderības spējas. Apdāvinātības daudzveidības atzīšana ļauj pedagogiem novērtēt unikālās stiprās puses un izaicinājumus, ko katrs skolēns ienes klasē.

Apdāvinātam skolotājam ir jābūt pozitīvam un elastīgam domāšanas veidam, kas aptver apdāvinātu audzēkņu daudzveidību un sarežģītību. Apdāvinātam skolotājam jāspēj atpazīt un novērtēt katra skolēna unikālās stiprās puses, vajadzības un izaicinājumus, kā arī jābūt gatavam atbilstoši pielāgot un diferencēt norādījumus. Realitāte ir tāda, ka jūs savā klasē mācīsiet apdāvinātus skolēnus, taču viņi ne vienmēr labi uzvedas, jo viņiem ir augsts IQ. Tas ir izplatīts nepareizs uzskats, ka mācīt apdāvinātus studentus ir viegli, jo viņi visi ir labi studenti. Bieži vien ir

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

otrādi. Šiem studentiem ir nepieciešama lielāka uzmanība un enerģija, jo viņu mācīšanās ātrums ir lielāks un emocionālās vajadzības ir spēcīgākas. Izpratne par apdāvinātiem skolēniem un to, kas viņus padara ģeksīti, palīdzēs izvairīties no iespējamām uzvedības problēmām un klases vadības izaicinājumiem. (Haberlin, S., 2012)

Apdāvinātam skolotājam arī jāspēj veicināt skolēnos izaugsmes domāšanas veidu, mudinot viņus pieņemt izaicinājumus, mācīties no kļūdām un īstenot savas aizraušanās. (Kroeper, K., 2022)

Skolēni, kuri tiek identificēti kā apdāvināti, bieži piedzīvo dziļas emocijas, tieksmi pēc pilnības, dziļi filozofiski jautājumi un nevienmērīga attīstība dažādās jomās. Tāpēc ir ļoti svarīgi piešķirt prioritāti viņu emocionālajai veselībai. Šajā procesā nozīmīga loma ir skolotājiem un mentoriem. Viņiem ir jāveicina empātijas sajūta, jāattīsta spēja uzmanīgi klausīties un jārada droša un uzmundrinoša atmosfēra klasē. Šādā vidē skolēniem jājūtas novērtētiem, saprastiem un pieņemtiem par savu unikālo būtību. Sociāli emocionālās mācību programmas, apzinātības prakse un personalizētas atbalsta sistēmas var palīdzēt veidot emocionālu noturību un pašapziņu.

Apdāvinātiem skolotājiem jābūt kultūras ziņā kompetentiem un jutīgiem pret savu skolēnu dažādo izcelsmi, pieredzi un identitāti. Stereotipu atpazīšana un risināšana, vienlīdzības un iekļaušanas veicināšana, kā arī uz kultūru atsaucīgas mācību vides izveide ir būtiska visu apdāvināto skolēnu panākumu un labklājības nodrošināšanai.

Apdāvinātu skolēnu mācīšana prasa zināšanas un dažādu pedagogisko metožu, paņēmieni un stratēģiju kopumu, kas pielāgots viņu progresīvajām intelektuālajām spējām un zināšanu slāpēm. Tas var ietvert diferencētu apmācību, uz izpēti balstītu mācīšanos, uz problēmām balstītu mācīšanos un iespējas pašvirzītiem pētījumiem un izpētei. Elastīgums un pielāgošanās spējas ir ļoti svarīgas, jo skolotāji pielāgo apmācības pieejas apdāvinātu skolēnu dažādajām mācību vajadzībām un interesēm.

Apdāvinātu skolēnu skolotāja lomas neatņemama sastāvdaļa ir interešu aizstāvība. Viņi uzņemas atbildību atbalstīt un veicināt apdāvinātības atzīšanu, atbilstošas izglītības iespējas un tādas politikas pieņemšanu, kas risina apdāvinātu skolēnu vajadzības. Lai izveidotu spēcīgu atbalsta sistēmu, kas veicina apdāvinātu skolēnu holistisku attīstību, nepieciešama sadarbība starp vecākiem, kolēģiem, administratoriem un apdāvinātiem izglītības speciālistiem.

Apdāvinātam skolotājam jāspēj efektīvi sazināties ar dažādām ieinteresētajām pusēm, piemēram, skolēniem, vecākiem, kolēģiem un direktoriem, par apdāvinātu izglītojamo vajadzībām un sasniegumiem.

Ceļš uz apdāvinātu skolēnu audzinātāju ir nepārtraukts un mainīgs process. Tas prasa centību nebeidzamām mācībām, profesionālajai izaugsmei un jaunākajiem pētījumiem, sasniegumiem un efektīvām apdāvinātās izglītības stratēģijām. Aktīva dalība dažādās profesionālās pilnveides pasākumos var būtiski veicināt šo mācību ceļojumu. Šīs aktivitātes var ietvert semināru un konferenču apmeklēšanu, kas koncentrējas uz apdāvinātu izglītību, pievienošanās vienaudžu

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

tīkliem zināšanu apmaiņai un atbalstam, kā arī reģistrēšanos progresīvās grādu programmās, kas specializējas apdāvinātā izglītībā.

Šī pieredze ne tikai paplašina skolotāju izpratni par apdāvināto izglītību, bet arī uzlabo viņu mācīšanas prasmes. Turpinot mācīšanos un izaugsmi, skolotāji var nodrošināt, ka viņiem ir nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai efektīvi apmierinātu apdāvinātu skolēnu unikālās vajadzības. Šī apņemšanās nodrošināt mūžizglītību un profesionālo izaugsmi ir apdāvinātās izglītības izcilības stūrakmens.

4.2.2. Pedagoģiskās prakses apdāvinātajā izglītībā

Filozofija

Pamatīga pieeja, kas atzīst apdāvinātu studentu unikālās vajadzības un potenciālu, kā arī mērķtiecīgu mācību metožu nozīmi, veicinot vienlīdzību un iekļautību un integrējot sociāli emocionālo mācīšanos, kā arī vajadzību atbilstoši identificēt apdāvinātību, ir atspoguļota apdāvinātās izglītības filozofija. Tam ir pamats dziļai izpratnei par sarežģītām intelektuālajām, sociālajām un emocionālajām iezīmēm, kas raksturīgas apdāvinātībai.

Studenti, kuri ir apdāvināti, bieži demonstrē augstu radošuma līmeni, zinātkāri, motivāciju interešu jomās un kritiskās domāšanas prasmes. Viņi mācās ātrāk nekā parastie studenti, kā arī mēdz ātrāk pabeigt savus uzdevumus un alkst intelektuāli izaicinošākus uzdevumus. Viņi var arī izklaidēties klasē, ja viņiem ir garlaicīgi vai nepietiekami stimulēti. (Weselby, C., 2014). Rezultātā viņi var nebūt pilnībā iesaistīti vai viņu mācīšanās vajadzības netiek apmierinātas ar tradicionālajām mācību metodēm.

Pamatprincips atbalsta apņemšanos nodrošināt apdāvinātos skolēnus ar instrumentiem, iespējām un atbalstu, kas viņiem nepieciešams, lai pilnībā izmantotu savu potenciālu.

Apdāvinātās izglītības filozofija arī uzsver, cik svarīgi ir veicināt vienlīdzību un iekļautību, nodrošinot, ka apdāvināto izglītības programmas ir pieejamas visiem skolēniem neatkarīgi no izcelsmes vai apstākļiem. Tā atzīst apdāvināto iedzīvotāju daudzveidību un cenšas risināt unikālās problēmas un šķēršļus, ar kuriem var saskarties apdāvinātie skolēni, realizējot savu potenciālu.

Skolēni, kas identificēti kā apdāvināti, neatkarīgi no viņu apdāvinātības jomas ir pelnījuši izaicinājumu un savu potenciālu. Apdāvinātība pastāv visās kultūrās un sociālekonomiskajos līmeņos, un tā ir pareizi jāattīsta, lai tā varētu augt. (Bright Hub Education, iegūts 2024. gada 8. februārī).

Apdāvinātība ietver arī emocionālos un sociālos aspektus, kuriem nepieciešama uzmanība un atbalsts. Sociāli emocionālā mācīšanās ir galvenā apdāvināto izglītības filozofijas sastāvdaļa, jo tā pieņem holistisku pieeju apdāvinātu skolēnu emocionālās attīstības izkopšanai.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Apdāvinātība izpaužas vairākās jomās. Tāpēc vienkāršs tests nevar noteikti identificēt apdāvinātu skolēnu. Apdāvinātās skrīninga un novērtēšanas filozofija ir dažādu metožu apvienošana precīza lēmuma pieņemšanai.

Apdāvinātās izglītības filozofijas kontekstā sarežģītie apdāvinātības aspekti izceļ mācību uzskatu un metodisko koncepciju dinamisko raksturu. Šīs koncepcijas nepārtraukti attīstās gan plašākā mērogā, gan reaģējot uz atsevišķu skolēnu vajadzībām.

Daži skolotāji uzskata, ka apdāvinātiem skolēniem vajadzētu būt pieejamiem sarežģītākiem kursa darbiem parastā klasē vai ka viņi ir jāmudina palīdzēt saviem vienaudžiem apgūt klases līmeņa materiālus. Citi tic diferenciācijai atkarībā no apdāvinātības un spēju jomas, pašmotivētām studijām un ārkārtīgi izaicinošam materiālam, kas pārsniedz to, ko parasti māca klasē ([Bright Hub Education, retrieved February 8, 2024](#))

Tomēr pastāv vienprātība par to, cik svarīgi ir izmantot mērķtiecīgas mācību metodes, paņēmienus un stratēģijas. Ņemot vērā apdāvināto skolēnu izcilās kognitīvās spējas un daudzveidīgos mācīšanās profilus, tiek atzīts, ka tradicionālās mācīšanas pieejas ierobežo viņu unikālo mācību vajadzību efektīvu apmierināšanu.

Būtībā apdāvinātās izglītības filozofija kalpo kā vadmotīvs, kas novērtē izcilību, daudzveidību un iekļaušanu apdāvinātu skolēnu izglītībā.

Metožu, paņēmienu un stratēģiju savstarpējā saistība

Apdāvinātās izglītības kontekstā metodes, paņēmieni un stratēģijas ir savstarpēji saistītas un bieži tiek lietotas savstarpēji aizstājami. Lai gan pastāv loģiska plūsma no metodēm uz paņēmieniem uz stratēģijām, praksē šie elementi ir cieši saistīti. Visaptverošā pieejā apdāvinātam izglītībai tiks ņemtas vērā visas trīs, izmantojot piemērotas metodes, paņēmienus un stratēģijas, lai apmierinātu apdāvinātu studentu unikālās vajadzības.

- **Metodes** ir vispārīgas pieejas vai modeļi, kas nosaka, kā izglītība tiek sniegta apdāvinātiem skolēniem. Viņi atbild uz mācīšanas “kāpēc” – kāpēc mēs izvēlamies noteiktas pieejas, nevis citas. Tas ir balstīts uz izpratni, ka apdāvinātiem skolēniem ir unikālas mācību vajadzības, kuras ne vienmēr tiek apmierinātas ar tradicionālām mācību metodēm. Apdāvinātu skolēnu mācīšanai ieteicamas vairākas metodes, dažas no tām ir paātrināšana, bagātināšana, diferenciācija. Dažas no metodēm ir uzskaitītas zemāk.
- **Paātrināšanas metode** ir tāda, ka skolēnam tiek dota iespēja apgūt izglītības programmu jaunākā vecumā vai ātrāk nekā parasti. Tā ir visvairāk pētījumos atbalstītā iejaukšanās apdāvinātā izglītībā. Paātrinājums visā klasē (“atzīmju izlaišana”) vai viena mācību priekšmeta paātrinājums (piemēram, matemātikas gada izlaišana) ir tikai divi paātrinājuma veidi, kas var pozitīvi ietekmēt skolēna sasniegumus, attieksmi pret skolu un sociālā un emocionālā attīstība. Paātrinājums ir

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

lieliska iespēja, bet vai tā ir pareiza iejaukšanās katram apdāvinātam bērnam? Atbilde ir "nē". IQ rādītājs apdāvinātajā diapazonā negarantē, ka bērns ir labs kandidāts virzībai uz priekšu. Pieņemot šo svarīgo lēmumu, jāņem vērā daudzi faktori. ([Carroll Boham, K., 2020](#))

- **Bagātināšana:** šī metode apdāvinātiem skolēniem sniedz papildu mācību iespējas, kas paplašina vai padziļina viņu zināšanas un prasmes ārpus parastās mācību programmas. Tā ir papildu izglītības programma, kas paredzēta, lai uzlabotu skolēnu akadēmisko pieredzi un izaicinātu viņus akadēmiski. Tas nav pamatprogrammas aizstājējs, bet drīzāk tās papildinājums. Ir daudz dažādu bagātināšanas darbību veidu, ko var izmantot bagātināšanas programmā. Daži piemēri ir mācību braucieni, vieslektori, pakalpojumu mācību projekti, praktiski projekti un problēmu risināšanas vingrinājumi. Izglītība vairs nav tikai mācīšanās lasīt un rakstīt vai saskaitīt un atņemt. Tas ir par iesaistīšanās aktivitāšu izmantošanu, kas izaicina skolēnu gan garīgi, gan fiziski. Mācīšanās notiek ne tikai tradicionālā veidā, kad skolotājs ir pasniedzējs un skolēni kā saņēmējs. Skolēniem ir aktīvi jāiesaistās savā izglītībā, un skolas bagātināšana ir veids, kā to paveikt ([Curacubby Team, 2022](#)).
- **Diferencēšana** ietver satura, procesa, produkta vai mācību vides pārveidošanu, lai apmierinātu apdāvinātu skolēnu individuālās vajadzības un vēlmes. Metodes pamatā ir izpratne, ka mācību programma un apmācība veicina mācīšanos un izaugsmi, ja tie ir saistīti ar iesaistīto izglītojamo specifiskajām, novērtētajām vajadzībām un iespējām. Apdāvinātu skolēnu diferencēšana sastāv no rūpīgi plānotas, koordinētas mācīšanās pieredzes, kas paplašina pamata mācību programmu, apvieno mācību programmas bagātināšanas un paātrināšanas stratēģijas un integrē apmācības stratēģijas, kas iesaista audzēkņus atbilstošā izaicinājumu līmenī ([National Association for Gifted Children \(NAGC\), 2014](#)) Tā tiek uzskatīta par vismazāko iejaukšanos apdāvinātiem skolēniem, jo tas nodrošina klasē vislabāko vidi akadēmisko vajadzību apmierināšanai. Diferencēšana ir izdevīga ne tikai apdāvinātiem skolēniem, bet arī visiem skolēniem klasē.
- **Metodes:** šie ir konkrēti veidi, kā šīs metodes tiek ieviestas klasē. Viņi atbild uz mācīšanas "kā" – kā mēs pielietojam savas metodes praksē. Metodes var ietvert mācību programmas sablīvēšanu, individualizētas programmas, izvelkamas programmas un citas specializētas programmas, neatkarīgus projektus, mentoringus. Dažas metodes, kuras var izmantot, ir uzskaitītas zemāk.
- **Mācību programmas sablīvēšana:** šis paņēmiens sabiezina, modificē vai racionalizē parasto mācību programmu, lai samazinātu iepriekš apgūtā materiāla atkārtējo izpēti. Tas ietver skolēnu apgūšanas jomu noteikšanu un iespēju nodrošināšanu viņiem izlaist vai mainīt jau apgūto saturu, dodot vairāk laika jaunā materiāla padziļinātai izpētei. Definējot konkrētas vienības vai mācību bloka mērķus un rezultātus, nosakot un dokumentējot skolēnus, kuri jau ir apguvuši lielāko daļu vai visus noteiktu mācību

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

rezultātu kopumu, un nodrošinot aizvietošanas stratēģijas materiālam, kas jau apgūts, izmantojot mācību iespējas. kas ļauj izaicinošāk, interesantāk un produktīvāk izmantot studentu laiku. ([Davis, G. A., & Rimm, S. B., 2004](#))

- **Individuālas programmas** apdāvinātiem skolēniem ir galvenais paņēmieni apdāvinātu izglītībā. Tie ir viens no veidiem, kā mācību programmu var pielāgot, lai ņemtu vērā apdāvinātu skolēnu apzinātās izglītības vajadzības, nodrošinot pielāgotu pieeju skolēna unikālajām spējām un interesēm. Šīs programmas ietver plānu izstrādi, kuros tiek plānoti mērķi un aktivitātes, lai pielāgotu skolas un ārpusskolas programmu šo bērnu vajadzībām. Individuālu programmu plānošana apdāvinātiem skolēniem ir atkarīga no skolas likumdošanas, "apdāvinātības" jēdziena, mācību programmas modeļa un skolas un skolēnu sistēmas spējas šīs programmas īstenot ([Željeznov Seničar, M., 2016](#))
- **«Izvelkamas» programmas un citas specializētas** programmas ietver apdāvinātu skolēnu grupēšanu apmācības vai bagātināšanas pasākumiem. Tas var ietvert seminārus mazās grupās, talantu attīstības darbnīcas, mentoringa programmas vai pēcskolas programmu. Tiem jāietver vairāk nekā minimāla laika saistības; tiem jāatspoguļo mijiedarbība ar klases skolotājiem un regulārajai mācību programmai; tiem vajadzētu būt vairāk nekā nejaušam jautrības un spēļu aktivitāšu vai procesa apmācības prasmju kolekcijai; un tiem galvenokārt jābūt balstītiem uz diferencētām mācību metodēm un materiāliem, kas atspoguļo gan horizontālo bagātināšanu, gan vertikālo paātrinājumu. Izvelkamās programmas sniedz apdāvinātiem skolēniem iespējas mijiedarboties ar intelektuāliem vienaudžiem un iesaistīties uzlabotā mācību pieredzē, kas pielāgota viņu unikālajām vajadzībām. ([Renzulli, J. S., 1987](#))
- **Neatkarīgi projekti:** šī metode ļauj apdāvinātiem skolēniem risināt savus jautājumus, mērķus un aizraušanos. Tie ietver tāda produkta plānošanu, izpēti, izveidi un prezentēšanu, kas parāda viņu mācīšanos un izpratni. Neatkarīgus projektus var veikt individuāli vai sadarbībā ar vienaudžiem vai mentoriem.
- **Mentoringi** ir vērtīgs paņēmieni apdāvinātā izglītībā. Tie ietver attiecību nodibināšanu starp apdāvinātiem skolēniem un ekspertiem vai profesionāļiem interesējošā jomā. Mentori var sniegt norādījumus, padomus, atgriezenisko saiti un iespējas mācīties un izaugsmei. Daži veidi, kā mentors var palīdzēt apdāvinātam bērnam:
- **Nodrošina plašumu un dziļumu:** viņi var iepazīstināt skolēnus ar progresīvām tēmām, kā arī paplašināt saiknes starp vienu un otru jomu.
- **Sniegt akadēmisko vai profesionālo karjeras atbalstu:** mentori var sniegt apdāvinātiem studentiem karjeras atbalstu.
- **Atbalstiet unikālas dāvanas un talantus:** tie ļauj bērniem, kas cenšas izprast savas unikālās dāvanas un talantus, kā konstruktīvā, atbalstošā telpā dalīties interesēs, kaislībās, domās un šaubās.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

- **Veicināt personīgo izaugsmi:** viena no vērtīgākajām pieredzēm, ko var iegūt apdāvināts skolēns, ir saskarsme ar mentoru, kurš vēlas dalīties ar personīgajām vērtībām, īpašām interesēm, laiku, talantiem un prasmēm ([Davidson Institute, 2021](#))
- **Stratēģijas:** tie ir īpaši instrumenti vai darbības, ko izmanto, lai sasniegtu metožu mērķus. Viņi atbild uz mācīšanas “ko” — ko mēs darām klasē, lai atbalstītu savus skolēnus. Stratēģijas var ietvert uz interesēm balstītu mācīšanos, uz projektiem balstītu mācīšanos, uz problēmām balstītu mācīšanos un sociāli emocionālu mācīšanos. Šeit ir īsi aprakstītas iespējamās izmantojamās stratēģijas.
- **Interesu balstīta mācīšanās (Interest-Based Learning — IBL):** IBL ir universāla, visaptveroša, viegli ieviešama dizaina sistēma. Tas izmanto bērna intereses kā pamatu, pieņemot lēmumus par to, ko un cik ilgi mācīt. Tas nodrošina izvēli, balsi un atbalstu studentu izmeklēšanā, stiprinot viņu rīcības sajūtu, radošumu un inovācijas. ([Purcell, J. H., Burns, D. E., & Purcell, W. H., 2020](#))
- **Projektos balstīta mācīšanās (PBL)** ir ļoti efektīva stratēģija apdāvinātā izglītībā, kurā studenti iegūst zināšanas un prasmes, strādājot ilgāku laiku, lai izpētītu autentisku, saistošu un sarežģītu jautājumu, problēmu vai izaicinājumu un atbildētu uz tiem ([PBLWorks. \(n.d.\)](#)). Apdāvinātie skolēni bieži uzplaukst PBL vidē, jo viņiem tiek dota brīvība padziļināti izpētīt tēmas un pielietot mācības reālās pasaules kontekstā. Šī pieeja ļauj arī veikt izpēti ārpus klases, ļaujot skolēniem sintezēt mācīšanos no dažādām disciplīnām. ([Marzilli, A., 2018](#)) Tomēr, lai īstenotu PBL apdāvinātā klasē, ir nepieciešama rūpīga plānošana un sastatnes.
- **Problēmās balstīta mācīšanās (PBL)** ir spēcīga mācīšanas stratēģija apdāvinātā izglītībā, kurā apdāvinātie skolēni apgūst priekšmetu, risinot beztermiņa problēmu. Tas radās medicīnas jomā, kur pasniedzēji uzskatīja, ka skolēni gūs labumu no reālajām situācijām, nevis vienkārši iemācītos faktus. Apdāvinātā izglītība ir paplašinājusi šo ideju, mudinot praktizētājus izmantot PBL savās klasēs. ([Presently Gifted. n.d.](#)). Tas ietver skolēnu mācības, izmantojot atvieglotu problēmu risināšanu, kur skolēnu mācīšanās koncentrējas uz sarežģītu problēmu, kurai nav vienas pareizas atbildes. Skolēni strādā sadarbības grupās, lai noteiktu, kas viņiem jāapgūst, lai atrisinātu problēmu. Viņi iesaistās pašmācībā (SDL) un pēc tam pielieto savas jaunās zināšanas problēmai un pārdomā to, ko viņi ir iemācījušies, un izmantoto stratēģiju efektivitāti. Skolotājs rīkojas, lai atvieglotu mācību procesu, nevis sniegtu zināšanas. PBL mērķi ir palīdzēt skolēniem attīstīt 1) elastīgas zināšanas, 2) efektīvas problēmu risināšanas prasmes, 3) SDL prasmes, 4) efektīvas sadarbības prasmes un 5) iekšējo motivāciju. ([Hmelo-Silver, C. E., 2004](#)) Standarta rubrikas un rezultāti var darboties kā griesti apdāvinātiem skolēniem, kad runa ir par pārbaudes rezultātiem. Beztermiņa problēmas ļauj skolēniem, īpaši apdāvinātiem skolēniem, izaicināt sevi.
- **Sociāli emocionālā mācīšanās (SEL)** ir būtisks apdāvinātās izglītības aspekts. Tas pievēršas apdāvinātu skolēnu unikālajām emocionālajām vajadzībām un palīdz

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

viņiem pārvaldīt savas emocijas un sasniegt personīgos mērķus. Apdāvinātu skolēnu unikālo īpašību un vajadzību atpazīšana un palīdzība viņiem paplašināt prasmes, lai attīstītu SEL kompetences, ir priekšvēstnesis viņu akadēmisko sasniegumu uzlabošanai, vienlaikus veicinot viņu personīgo labklājību un veselīgas attiecības. ([Smith, S., 2017](#)). Lai apmierinātu apdāvinātu izglītojamo akadēmiskās un sociāli emocionālās mācīšanās vajadzības, šiem studentiem katrā attīstības stadijā ir jānodrošina: mācīšanās, kas notiek vairākos kontekstos; diferencēta izglītības pieredze, tostarp grupēšanas formas; mācību programmas līmeņa, dziļuma un tempa pielāgošana; un piekļuve informācijai par ārpuskolas programmām. ([American Psychological Association, 2017](#)).

Būtībā metodēm, paņēmieniem un stratēģijām, kā arī citām specializētām programmām, ir būtiska nozīme apdāvinātu audzēkņu daudzveidīgo akadēmisko, sociālo un emocionālo vajadzību apmierināšanā. Ir svarīgi, lai pedagogi, izvēloties un īstenojot atbilstošas apmācības stratēģijas, ņemtu vērā katra skolēna stiprās puses un vēlmes.

Apdāvinātu izglītojamo pakalpojumu nepārtrauktības izveide prasa rūpīgu plānošanu un dažādu metožu un stratēģiju integrāciju, lai nodrošinātu, ka mācību programma atbilst šo skolēnu akadēmiskajām, sociālajām un emocionālajām vajadzībām. ([VanTassel-Baska, 2008](#)). Turklāt efektīva apdāvinātās izglītības pedagogija ietver nevainojamu diferencētu apmācību, bagātināšanas pasākumu, paātrināšanas iespēju un talantu attīstības programmu integrāciju" ([Robinson, A., Shore, B.M., & Enersen, D., 2007](#)).

Atzīstot dažādu pieeju savstarpējo saistību un papildināmību un integrējot tās dažādas, skolotāji var izveidot dinamisku mācību vidi, kas veicina apdāvinātu skolēnu intelektuālo izaugsmi un holistisku attīstību.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Izmantotie informācijas avoti

1. American Psychological Association. (2017). Social-Emotional Learning Teaching Principles for Creative, Talented and Gifted Students, <https://www.apa.org/ed/schools/teaching-learning/top-twenty/creative-talented/social-emotional>
2. Bright Hub Education (Retrieved February 8, 2024). The Philosophy of Gifted Education. (2022, January 11). <https://www.brighthubeducation.com/teaching-gifted-students/59108-philosophy-of-gifted-education/>
3. Carroll Boham, K. (2020, October 27). *Acceleration: Is it right for your child?* Gifted Development Center, <https://gifteddevelopment.org/musings/acceleration>
4. Curacubby Team. (2022, May 23). The Importance Of Enrichment In School & 2022 Best Practices. <https://www.curacubby.com/resources/enrichment-in-school/>
5. Davis, G. A., & Rimm, S. B. (2004). Education of the Gifted and Talented (5th ed.). Pearson. P.369. https://gifted.uconn.edu/schoolwide-enrichment-model/compacting_for_at_risk/
6. Haberlin, S. (2012). Five reasons why all teachers should be trained in gifted education. Education World. <https://www.educationworld.com/content/five-reasons-why-all-teachers-should-be-trained-gifted-education>
7. Hmelo-Silver, C. E. (2004, September). Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn? Educational Psychology Review, 16, 235–2663, <https://link.springer.com/article/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>
8. Kroeper, K. (2022, May 20). Identifying teaching behaviors that foster growth mindset classroom cultures. American Psychological Association. <https://www.apa.org/ed/precollege/psychology-teacher-network/introductory-psychology/growth-mindset-classroom-cultures>
9. Marzilli, A. (2018, October 9). Making project based learning a gift for the gifted. PBLWorks, <https://www.pblworks.org/blog/making-project-based-learning-gift-gifted>
10. Mentoring for gifted middle and high schoolers. (2021, August 13). Davidson Institute. <https://www.davidsongifted.org/gifted-blog/mentoring-for-gifted-middle-and-high-schoolers/>
11. National Association for Gifted Children. (2014). ERIC – ED600146 - Differentiating curriculum and instruction for gifted and talented students. Position statement. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED600146.pdf>
12. PBLWorks. (n.d.). What is PBL? Retrieved February 14, 2024, from <https://www.pblworks.org/what-is-pbl>
13. Presently Gifted. (n.d.). Problem Based Learning, Retrieved February 14, 2024, from <https://presentlygifted.weebly.com/problem-based-learning.html>

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

14. Purcell, J. H., Burns, D. E., & Purcell, W. H. (2020, March 26). A blueprint for interest-based learning. *Educational Leadership*. <https://www.ascd.org/el/articles/a-blueprint-for-interest-based-learning>
15. Renzulli, J. S. (1987). The positive side of pull-out programs. *Journal for the Education of the Gifted*, 10(4), 245-254. https://gifted.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/961/2021/12/The_Positive_Side_of_Pull-Out_Programs.pdf
16. Robinson, A., Shore, B.M., & Enersen, D. (2007). *Best Practices in Gifted Education: An Evidence-Based Guide* (1st ed.). Routledge. P.2. <https://doi.org/10.4324/9781003233244>
17. Smith, S. (2017). Responding to the Unique Social and Emotional Learning Needs of Gifted Australian Students. In *Social and Emotional Learning in Australia and the Asia-Pacific* (pp. 131-156). https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-10-3394-0_8
18. VanTassel-Baska, J. (2008). *Alternative Assessments with Gifted and Talented Students* (1st ed.). Routledge. P. 369. <https://doi.org/10.4324/9781003232988>
19. Weselby, C. (2014, October 8). How to engage gifted and talented students in the classroom. *Resilient Educator*: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/how-to-engage-gifted-and-talented-students-in-the-classroom/>
20. Željeznov Seničar, M. (2016). The challenges of planning individualized programmes for gifted students. *Research in Pedagogy*, 6(2), 138-153. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1149392.pdf>

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

4.2.3. Stratēģiskā apdāvinātā pedagogs: efektīvas mācīšanas pieejas izstrāde

Izglītības jomā mācīšanas un mācīšanās panākumi lielā mērā ir atkarīgi no labi plānotas stratēģijas izstrādes un īstenošanas. Šīs stratēģijas kalpo kā vadlīnijas pedagogiem, nodrošinot veidu, kā orientēties apdāvinātu skolēnu intelektuālās un holistiskās attīstības sarežģītajā ainavā.

Profesionālā pieeja jebkuras problēmas risināšanai un jebkuras dilemmas risināšanai ir stingra, izglītota un adekvāta stratēģija, kuras pamatā ir stratēģijas veidotāja vai uzņēmuma vīzija, kurā viņš ir. Labi izstrādāta stratēģija ir būtiska, lai izstrādātu darba plānus, kas atbalsta stratēģiju un vīziju un ļauj sasniegt atbilstošos mērķus un intereses.

Spēcīga stratēģija neatkarīgi no jomas ir pamats izaicinājumu risināšanai un neskaidrību risināšanai. Tas ietver stratēģu kopīgo redzējumu un mērķus, nodrošinot strukturētu sistēmu, lai virzītu centienus uz vēlamo rezultātu. Mācīšanās stratēģiju kontekstā pedagogi izmanto ieskatu apdāvinātu skolēnu izzīņas procesos un personības iezīmēs, lai izstrādātu pielāgotas pieejas, kas atbilst viņu īpašajām vajadzībām.

Tāpat mācīšanas stratēģijas ir atvasinātas no daudzveidīgas labākās prakses un pedagogisko metožu un paņēmienu klāsta. Pedagogi apvieno šīs pieejas, lai izstrādātu saistošus un efektīvus stundu plānus, kas atbilst dažādiem mācīšanās stiliem un spējām. Neatkarīgi no tā, vai runa ir par abstraktiem jēdzieniem vai konkrētām tēmām, mācību stratēģijas nodrošina strukturētu ietvaru klases aktivitāšu, uzdevumu un diskusiju organizēšanai.

Lai pielāgotu stratēģijas apdāvinātu skolēnu vajadzībām, ir rūpīgi jāizprot viņu individuālās īpašības un mācīšanās stili. Tas ietver labākās prakses sintezēšanu un pielāgošanu, lai izveidotu vienotu sistēmu apdāvinātības audzināšanai skolās. Lai izstrādātu efektīvas mācīšanas stratēģijas apdāvinātai izglītībai, ir jāintegrē labākā prakse, kas pielāgota apdāvinātu skolēnu unikālajām vajadzībām.

GATE projekts atspoguļo profesionālu apņemšanos modernizēt mācīšanas praksi un paaugstināt izglītības standartus, īpaši apdāvinātās izglītības iestādēs.

Tie ir apzināti centieni likt pamatus izcilībai mūsdienu mācību metodoloģijās, dodot pedagogiem iespēju pilnībā atrast apdāvinātu izglītojamo potenciālu un veicināt akadēmiskās izcilības un inovāciju kultūru.

Pamatprincipi

Ieejot klasē, kas piepildīta ar gaišām, dedzīgām sejām, zinot, ka starp šiem skolēniem ir neparastas spējas aptvert sarežģītus jēdzienus, domāt abstrakti un kuriem ir neremdināmas zināšanu slāpes un ka šiem apdāvinātajiem skolēniem ir nepieciešama unikāla pieeja mācībām, aicina skolotājus izvirzīt dziļu izpratni, elastību un apņemšanos radīt vidi, kas atbalsta viņu intelektuālo zinātkāri un izaugsmi.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Pamatprincipi, kas atvieglo apdāvināta skolotāja ceļojumu, sākas ar **iepazīšanos ar apdāvinātību**, kas ļauj pielāgot atbilstošas mācīšanas stratēģijas pamatus. Un turpinās, **atmetot jēdzienu "normāls"**, saprotot, ka katrs skolēns ir unikāls un ka viņu mācīšanās ceļojumam ir jāsākas no tā, kur viņš atrodas, nevis no tā, kur parastajām mācību metodēm viņiem vajadzētu būt. Šī izpratne piešķir dziļāku slāni mācīšanas stratēģijas pamatiem

Tālāk, **Blūma taksonomijas rīks**, kas palīdz skolotājiem veidot savas stundas un aktivitātes, kas stimulē augstākas pakāpes domāšanu, lai iesaistītu apdāvinātos skolēnus uzdevumos, kas ietver radīšanu un novērtēšanu, liekot viņiem paplašināt savas intelektuālās robežas. Piemēram, darbības var ietvert eksperimenta veikšanu, spēles vai mūzikas kompozīcijas izstrādi vai ievadraksta rakstīšanu par aktuālu notikumu tēmu.

Atzīstot, ka apdāvinātie skolēni darbu bieži pabeidz apsteidzot savus vienaudžus, patstāvīgu projektu uzdevums ļaus viņiem dziļāk iedziļināties interesējošās tēmās. Šie projekti viņus ne tikai aizņem, bet arī veicina mācīšanās aizraušanos.

Apdāvinātā izglītībā jautājumi nav tikai informācijas pieprasījumi; tie ir izaicinājumi, kas rosina kritisku un radošu domāšanu. **Rūpīgi izstrādājot un uzdodot intelektuāli stimulējošus jautājumus, viņi izaicinās apdāvinātu skolēnu zinātkāri**, kritisko domāšanu un mudinās viņus aplūkot problēmas no vairākiem skatu punktiem. ([Weselby, C., 2014](#))

Lai vēl vairāk veicinātu intelektuālo zinātkāri, beztermiņa problēmu risināšanas projektu uzdevums prasīs skolēniem radošus risinājumus. Tas ne tikai izaicina viņu problēmu risināšanas prasmes, bet arī veicina radošumu un inovācijas.

Lai bagātinātu mācību pieredzi, studentiem jāļauj **papildināt instrukciju**. Tas var būt prezentāciju, projektu vai pat klases diskusijas vadīšana. Tas ne tikai uzlabo viņu izpratni par mācību priekšmetu, bet arī attīsta viņu vadības un komunikācijas prasmes. Tāpat **bagātināšanas aktivitāšu organizēšana** sniegs iespējas dziļāk izzināt un saprast, ļaujot skolēniem sev interesējošās tēmas izpētīt savā tempā. Visu skolēnu un jo īpaši apdāvināto skolēnu pašmācības prasmju attīstības veicināšana, organizējot regulāras tikšanās, lai palīdzētu skolēniem plānot savu darbu, un sniedzot atbalstu grūtībās un novērtēšanā, koncentrējoties uz jēgpilnu saturu, palīdzēs skolēniem kļūt par izglītojamiem mūža garumā ([Edmentum, 2023](#)).

Tehnoloģijai ir svarīga loma pedagoga mācīšanas stratēģijā. **Iepazīstinot ar tehnoloģijām** risināmām problēmām, tiks piedāvāts mūsdienīgs un atbilstošs mācību konteksts.

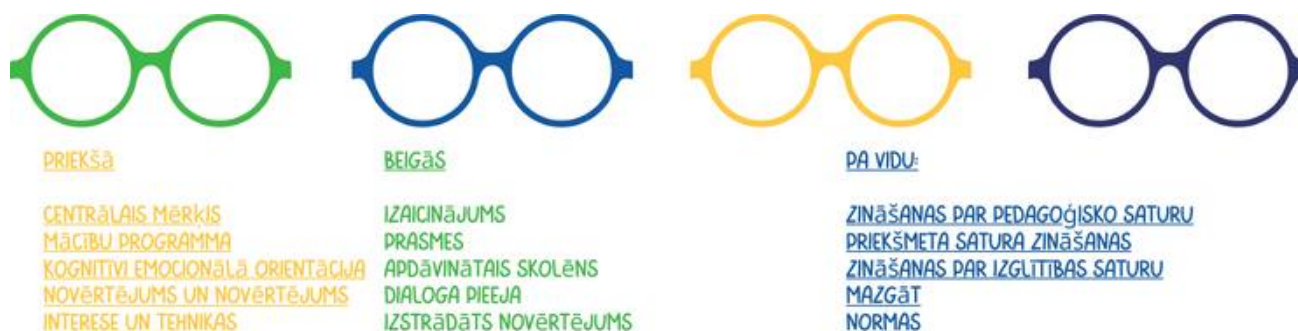
Izprotot mentoringa nozīmi, skolotājs, saņemot vecāku vai juridiskā skolotāja piekrišanu, varētu savienot savus apdāvinātos skolēnus ar mentoriem, kas var viņus vadīt un iedvesmot. Šie mentori, eksperti savās jomās, varētu kalpot kā padomdevēji, padomdevēji un paraugs un varētu sniegt nenovērtējamu ieskatu un pieredzi, ko nevar piedāvāt mācību grāmatas. (Weselby, C., 2014)

Galu galā stratēģiskā apdāvinātā pedagogija uzsver daudzšķautņainu, uz skolēniem vērstu pieeju, kurā audzēkņi ir pilnvaroti uzņemties atbildību par savu izglītību, izpētīt savas aizraušanās un

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

pilnveidot mūžizglītības prasmes. Ievērojot šos pamatprincipus, skolotāji var izveidot dinamisku mācību vidi, kas dod iespēju apdāvinātiem skolēniem.

"Duālo brillu modelis"

Zīm 9.The „Duālo brillu modelis”

“Duālo brillu modelis” mācīšanai apdāvinātajās klasēs ir visaptveroša pieeja, kas ietver izglītības ainavas skatīšanu caur trim atšķirīgiem objektīviem, katrs koncentrējoties uz citu mācību vides aspektu. Šis modelis integrē šīs perspektīvas vienotā ainā, sniedzot holistisku skatījumu uz mācīšanas un mācīšanās procesu.

Aizmugurē: Šī perspektīva koncentrējas uz mācību vides pamatelementiem. Tas ietver izaicinājumu identificēšanu, kas varētu rasties mācību procesa laikā, un izpratni par to iespējamo ietekmi uz skolēniem un vispārējiem mācību rezultātiem. Tas ietver arī efektīvai mācībām un mācīšanai nepieciešamo prasmju novērtēšanu un to, vai šīs prasmes pašlaik ir pieejamas. Šajā posmā ir ļoti svarīgi izprast skolēnus, viņu īpašības un iezīmes. Dialoga pieeja koncentrējas uz komunikācijas stratēģijām, kuras tiks izmantotas, savukārt izstrādātajā novērtējumā ir izklāstīts, kā tiks novērtēta mācību procesa norise un panākumi.

Pa vidu: Šī perspektīva laikā, uz saturu un vērtībām, kas tiks nodotas mācību procesa laikā. Tas ietver esošo zināšanu par pedagoģisko saturu, mācību priekšmetu saturu un izglītības satura novērtēšanu un iespējamo nepilnību noteikšanu, kas jāaizpilda. Tas ietver arī vērtību un normu noteikšanu, kas jāiekļauj mācību procesā, lai radītu labvēlīgu mācību vidi.

Priekšpusē: Šī perspektīva ir vērsta uz mācību procesa mērķiem un rezultātiem. Tas ietver mācību priekšmeta apguves galvenā mērķa noteikšanu un mācību programmas izklāstu, kas vadīs mācību procesu. Tas ietver arī kognitīvi emocionālo attiecību apsvēršanu un to, kā tās tiks ņemtas vērā mācību procesā. Vērtēšanas un vērtēšanas stratēģijas izklāsta, kā tiks mērīti skolēnu un skolotāja panākumi. Visbeidzot, tas ietver izvirzīto interešu un mācību procesa laikā izmantoto paņēmieni noteikšanu.

Rezumējot, “Duālo brillu modelis” nodrošina visaptverošu sistēmu, lai izstrādātu efektīvas mācību stratēģijas apdāvinātajām klasēm. Tas ietver holistisku skatījumu uz mācību vidi, ņemot vērā izaicinājumus, prasmes, skolēnu īpašības, dialoga pieeju, vērtēšanas stratēģijas, satura zināšanas, vērtības, normas, mērķus, mācību programmu, kognitīvās un emocionālās attiecības, kā arī

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

intereses un paņēmienus. Šis modelis kalpo kā ceļvedis pedagogiem, veidojot labvēlīgu mācību vidi, kas apmierina apdāvinātu skolēnu unikālās vajadzības, veicinot viņu intelektuālo izaugsmi un palīdzot viņiem pilnībā izmantot savu potenciālu.

Holistiski-kognitīvā pieeja

Holistiski kognitīvā pieeja apdāvinātu skolēnu mācīšanai ir visaptveroša stratēģija, kas integrē visus skolēna prāta, ķermeņa un personības aspektus. Tās mērķis ir izglītēt visu cilvēku, ne tikai galveno akadēmisko aprindu. Šī pieeja atzīst, ka katrs skolēns ir unikāls un tam ir dažādas stiprās puses un spējas, kuras var kopt un attīstīt.

Tas nodrošina pielāgotu pieeju katram skolēnam, ļaujot viņam parādīt savus dominējošos talantus un spējas neatkarīgi no tā, vai tās ir intelektuālas, uzvedības vai fiziskas.

Skolotājs, izmantojot šo pieeju, katram skolēnam izveido holistisku karti. Šī karte, kuru var periodiski atjaunināt, ņemot vērā skolēna attīstību un skolotāja pieaugošās zināšanas par skolēnu, ir sastādīta, pamatojoties uz novērojumiem, citu cilvēku atsauksmēm un personīgo attieksmi un pieejām. Dažādi skolotāji vienam un tam pašam skolēnam var uzzīmēt nedaudz atšķirīgas kartes, taču šīs atšķirības parasti ir nelielas.

Holistiski kognitīvā pieeja apdāvinātu skolēnu mācīšanai sastāv no deviņām sastāvdaļām:

- **Fiziskā un rupjā motorika:** Šis komponents pārbauda, vai skolēns ir organizēts un var koncentrēties uz tēmu vai koncepciju, vai arī viņš mēdz būt izkliedētāks un nekoncentrētāks.
- **Smalkā motorika:** Šajā komponentā tiek aplūkots, vai skolēns var saistīties ar konkrētiem, dažkārt diktētiem priekšmetiem, vai arī viņš ir novatoriskāks un vairāk koncentrējas uz iekšējiem priekšmetiem. Tas ņem vērā arī skolēna zināšanas un enerģijas avotus.
- **Sensoriskā:** Šis komponents pēta, vai skolēns izmanto savas fiziskās maņas, lai izprastu pasauli visās tās dimensijās, vai arī viņam ir tendence no tā izvairīties. Tā arī cenšas izprast jebkādas izvairīšanās iemeslus.
- **Pašpalīdzība:** Šis komponents novērtē, vai skolēns ir neatkarīgs savā uzvedībā, izturēšanās un mācībās, vai viņš var apgūt informācijas iegūšanu un vai viņš ir izturīgs pret neveiksmēm.
- **Valoda:** Šis komponents novērtē, vai skolēns ir verbāls un cik labi viņš pārvalda valodu, ļaujot saprast sarežģītākus tekstus.
- **Kognitīvā:** Šis komponents nosaka, vai skolēns apzinās savu apkārtni un vai viņš var vispārināt no konkrētā uz vispārīgo.
- **Emocionālā:** Šis komponents aplūko skolēna spējas saglabāt mieru, ierobežot sevi un būt pacietīgam pret skolotāju un apkārtējo vidi. Tas arī ņem vērā skolēna spēju saprast, parādīt un dalīties ar emocijām.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

- **Sociālā:** Šis komponents novērtē skolēna spēju strādāt komandā, sazināties, dalīties un sadarboties ar apkārtējo vidi.
- **Spirituālā:** Šis komponents pārbauda, vai skolēns redz kopainu un vai viņš izstrādā konstruktīvu vērtību kopumu.

Katrs no šiem komponentiem rada jautājumus, kas skolotājam ir jāievēro, jāanalizē un jāatbild, lai efektīvi īstenotu holistiski-kognitīvo pieeju.

Holistiski kognitīvā pieeja ir visaptveroša stratēģija, taču tas, vai tā ir “vissarežģītākā”, var būt atkarīgs no dažādiem faktoriem, piemēram, konteksta, skolēnu īpašajām vajadzībām un skolotāja kompetences. Tomēr tā noteikti ir viena no niansētākajām pieejām, jo tā ir vērsta uz visu cilvēku un integrē vairākus mācīšanās aspektus. Tās priekšrocības ir atkarīgas no pozitīvajiem aspektiem, kas saistīti ar skolēna pilnīgāku izpratni, tādējādi radot efektīvākas mācīšanas stratēģijas.

Sociāli emocionālā pieeja

Sociālā un emocionālā pieeja apdāvinātu skolēnu mācīšanai ir vērsta uz skolēnu vajadzību izpratni, izmantojot piecus galvenos uzvedības vektorus. Katrs vektors atspoguļo atšķirīgu skolēna sociālo un emocionālo iezīmi, veicinot holistisku izpratni par individu.

- **Sevis apzināšanās:** Šis vektors pēta, vai skolēns apzinās savu izskatu, uzvedību un to, kā viņus uztver citi. Tas ietver savu emociju, personīgo mērķu un vērtību izpratni un atzīšanu, kā tas ietekmē uzvedību.
- **Atbildīga lēmumu pieņemšana:** Šis vektors novērtē, vai skolēns pieņem lēmumus, kas kalpo viņa interesēm, un vai viņš šīs intereses apzinās. Tas ietver konstruktīvu izvēli par personīgo uzvedību un sociālo mijiedarbību, pamatojoties uz ētikas standartiem, drošības apsvērumiem un sociālajām normām.
- **Attiecību prasmes:** Šis vektors pēta, kā skolēns mijiedarbojas ar vienaudžiem, viņu apkārtni (kas varētu būt intelektuāli zemāka par viņiem) un autoritātes avotiem. Tas ietver spēju izveidot un uzturēt veselīgas un atalgojošas attiecības ar dažādām personām un grupām.
- **Sociālā apziņa:** Šis vektors nosaka, vai skolēns apzinās savu apkārtni un uz viņu liktās cerības, un kā viņš reaģē uz šīm cerībām. Tas ietver perspektīvas uztveršanu un empātiju pret citiem no dažādām vidēm un kultūrām.
- **Pašpārvalde:** Šis vektors novērtē, vai skolēns var tikt galā ar ikdienas pienākumiem un pienākumiem, un identificē jomas, kurās viņam var būt nepieciešams atbalsts. Tas ietver emociju, stresa, motivācijas pārvaldību un personīgo un akadēmisko mērķu izvirzīšanu un sasniegšanu. ([Harris, A., 2021](#))

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Šie pieci vektori nodrošina pamatu apdāvinātu skolēnu sociālo un emocionālo aspektu izpratnei. Kartējot katru skolēnu atbilstoši šiem vektoriem, skolotāji var iegūt visaptverošu izpratni par skolēna vajadzībām un atbilstoši pielāgot savas mācīšanas stratēģijas.

Šī pieeja atzīst, ka apdāvinātiem skolēniem bieži ir unikālas sociālās un emocionālās vajadzības. Piemēram, nav nekas neparasts, ka apdāvinātie skolēni piedzīvo trauksmi, perfekcionismu, grūtības vienaudžu attiecībās un pašidentitātes problēmas. ([Harris, A., 2021](#))

Koncentrējoties uz sociālo un emocionālo mācīšanos, skolotāji var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem pārvarēt šos izaicinājumus un attīstīties gan akadēmiski, gan personīgi.

Praktiski instrumenti sociāli emocionālai pieejai

- **Domāšanas telpa:** Klasē paredzēta vieta, kur skolēni nomierināties, būt paši un apstrādāt savas jūtas un emocijas. Skolotājs nodrošina skolēnus ar tādiem instrumentiem kā vingrināšanās vai elpošanas vingrinājumi, un pēc tam, kad viņi ir paspējuši pavadīt laiku, viņi sadarbojas ar viņiem 1:1.
- **Atjaunojošie apli:** Ap paklāju apvelciat diskusijas, kas ļauj skolotājiem pārbaudīt skolēnu emocionālo stāvokli un ļauj skolēniem runāt par neakadēmiskām tēmām klasē. Skolotājs izmanto uzvednes un aktivitātes, lai atvieglotu loku un palīdzētu skolēniem atrisināt konfliktus vai apstrādāt aktuālos notikumus.
- **Pašapliecināšanās piezīmju grāmatiņas:** Piezīmju grāmatiņas, ko skolotājs dod skolēniem, kuri cīnās ar trauksmi un depresiju. Skolēni tiek aicināti katru dienu izveidot sarakstu ar vismaz divām lietām, kas viņiem patīk. Skolotājs sazinās ar viņiem reizi nedēļā, lai viņi būtu atbildīgi un aicinātu dalīties, ja tas ir bijis noderīgi.
- **Izaugsmes domāšanas veids un perfekcionisms:** Skolotājs izaicina skolēnu domāšanu, ka intelekts ir fiksēts un kļūdas ir neveiksmes. Skolotājs mudina skolēnus saskatīt kļūdas kā iespējas mācīties un izaugsmei. Skolotājs izmanto resursus un aktivitātes, lai palīdzētu skolēniem pārstrukturēt savas perspektīvas un attīstīt pozitīvu pašefektivitāti.
- **Identitātes vajadzības:** Skolotājs runā ar skolēniem par to, ko nozīmē būt apdāvinātam, un rada viņiem vietu, kur dalīties savās neapmierinātībās un bailēs. Skolotājs rada iespējas skolēniem sadarboties ar vienaudžiem, kuriem ir līdzīgas izziņas spējas vai intereses. Skolotājs arī palīdz skolēniem noteikt un atzīmēt apdāvināšanas priekšrocības. ([Harris, A., 2021](#))

Noslēgumā jāsaprot, ka sociālā un emocionālā pieeja apdāvinātu skolēnu mācīšanai ir pamatīga un niansēta pieeja, kas vērsta uz apdāvinātu skolēnu unikālo sociālo un emocionālo vajadzību atpazīšanu un risināšanu. Tas piedāvā sistēmu, lai izprastu skolēnu kā veselu personu un pielāgotu mācību stratēģijas viņu īpašajām vajadzībām.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Labākā prakse – mehānismi

Stratēģiskā apdāvinātā pedagogija ietver efektīvas un saistošas izstrādi un ieviešanu mācīšanās pieredze apdāvinātiem audzēkņiem. Tomēr tas nav viegls uzdevums, jo ir nepieciešama dziļa izpratne par apdāvinātu izglītojamo vajadzībām un interesēm, kā arī mācību programmas saturs un mērķi. Tāpēc šajā apakšnodaļā ir apskatītas dažas labākās prakses vai mehānismi, kas var palīdzēt apdāvinātiem skolotājiem pielietot stratēģisko apdāvināto pedagogiju savās klasēs

Brīvs, bet tajā pašā laikā prasīgs

“Brīvs, bet tajā pašā laikā prasīgs” apdāvinātā izglītībā ir pedagogiskais mehānisms, kas akcentē mācīšanās procesu, nevis zināšanu uzkrāšanu. Tā atbalsta dinamisku, uz skolēniem vērstu mācību vidi, kurā skolotājs darbojas kā ceļvedis, nevis vadītājs.

Tradicionālā frontālā mācīšana, kur skolotājs ir vienīgais zināšanu avots un skolēni ir pasīvi saņēmēji, nav uzmanības centrā. Tā vietā uzsvars tiek likts uz mācību procesu, un skolotājs uzrauga un veicina šo procesu. Mērķis ir izveidot dinamisku mācību vidi, kas attīstās, pamatojoties uz gan skolēnu, gan skolotāja vajadzībām.

Šī mehānisma galvenie mērķi ir veicināt patstāvīgu mācīšanos un atbildību, audzināt zinātkāri un mācīšanās prieku, attīstīt galvenās mācīšanās prasmes un spējas (piemēram, pētniecību, analīzi, jautāšanu un akadēmisko rakstīšanu) un palīdzēt skolēniem formulēt pamatotu un labi-pamatotu pasaules uzskatu par dažādām tēmām. Šīs pieejas mērķis ir sniegt skolēniem labāku izpratni par pasaules sarežģītību.

Šī mehānisma principi ietver atbrīvotu mācīšanu, kur skolotājs darbojas kā ceļvedis, nevis vadītājs, un prasīga mācīšana, kas ietver lielas cerības un veicina pašmācību. Vēl viens galvenais princips ir klases iekšējās kultūras veidošana, kur skolotājs nav vienīgais zināšanu īpašnieks un skolēni uzņemas atbildību par savu mācīšanos.

Modus Operandi: Šīs pieejas īstenošana ietver mācību programmas izstrādi un priekšmetu un materiālu izvēli, pašmācības veicināšanu, kopīgu sarunu veicināšanu, izpratnes demonstrēšanu, telpas, laika un tehnoloģiju organizēšanu un vērtējumu formulēšanu.

Priekšrocības:

Veicina neatkarīgu mācīšanos: Uzsverot pašmācību un lielas cerības, skolēni tiek mudināti pašiem uzņemties atbildību par savu izglītību. Tas veicina neatkarību un pašpalāvēību, prasmes, kas ir vērtīgas mūžizglītībā.

Vairo zinātkāri un mācīšanās prieku: Tas audzina skolēnu dabisko zinātkāri un mācīšanās prieku. Koncentrējoties uz mācību procesu, nevis tikai uz zināšanu uzkrāšanu, skolēnos, visticamāk, attīstīsies mīlestība pret mācīšanos, kas sniedzas arī ārpus klases.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Attīsta galvenās mācīšanās prasmes: Šī pieeja palīdz skolēniem attīstīt galvenās mācīšanās prasmes, piemēram, pētniecību, analīzi, jautāšanu un akadēmisko rakstīšanu. Šīs prasmes ir svarīgas ne tikai akadēmiskiem panākumiem, bet arī, lai orientētos pasaules sarežģītībā.

Veicina pamatotu pasaules uzskatu: Palīdzot skolēniem formulēt argumentētu un pamatotu pasaules uzskatu par dažādām tēmām, viņi ir labāk sagatavoti, lai izprastu apkārtējo pasauli un iesaistītos tajā.

Veicina uz sadarbību balstītu mācību vidi: Klases iekšējās kultūras veidošana, kurā skolotājs nav vienīgais zināšanu īpašnieks, veicina uz sadarbību balstītu mācību vidi. Tas ne tikai uzlabo mācīšanos, bet arī palīdz skolēniem attīstīt svarīgas sociālās un komandas darba prasmes.

Atvieglo personalizētu mācīšanos: Skolotājs, darbojoties kā ceļvedis, var pielāgot mācību procesu katra skolēna unikālajām vajadzībām un spējām. Šī personalizētā pieeja var nodrošināt efektīvākus mācību rezultātus.

Sagatavo skolēnus nākotnei: Veicinot neatkarību, zinātkāri, galvenās mācīšanās prasmes un labi pamatotu pasaules uzskatu, šī pieeja sagatavo skolēnus turpmākai akadēmiskajai darbībai un karjerai. Tas arī nodrošina viņus ar prasmēm, kas nepieciešamas, lai mācītos visu mūžu.

Izaicinājumi

Skolotāja sagatavotība: Ne visi skolotāji ir sagatavoti vai apmācīti atbalstīt apdāvinātus skolēnus. Lai īstenotu šo pieeju, ir jāpāriet no tradicionālajām mācību metodēm un var būt nepieciešama papildu apmācība un resursi.

Laika un resursu ietilpīgums: Šī pieeja var būt laiktietilpīga un resursietilpīga. Personalizētu mācību programmu izstrāde, pašmācības atvieglošana un dinamiskas mācību vides pārvaldība prasa no skolotājiem ievērojamu laiku un pūles.

Skolēnu iesaistīšanās: Visu skolēnu iesaistīšana klasē, īpaši, ja viņiem ir dažādas spējas un intereses, var būt izaicinājums.

Nevienlīdzības risks: Pastāv risks, ka apdāvinātas programmas var saasināt esošo nevienlīdzību izglītības sistēmā. (Weselby, C., 2014) Jārūpējas par to, lai visiem skolēniem būtu pieejami nepieciešamie resursi un atbalsts.

Nepietiekamu sasniegumu potenciāls: Apdāvinātiem skolēniem bieži ir unikālas sociālās un emocionālās vajadzības, un daži var cīnīties ar tādām problēmām kā trauksme, perfekcionisms un nepietiekami panākumi. (Weselby, C., 2014) Skolotājiem ir jābūt sagatavotiem, lai risinātu šīs problēmas.

Novērtēšanas grūtības: Vērtējumu formulēšana, kas precīzi atspoguļo skolēnu progresu, var būt sarežģīta, jo īpaši, ja galvenā uzmanība tiek pievērsta mācību procesam, nevis zināšanu uzkrāšanai.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Neraugoties uz šiem izaicinājumiem, daudzi pedagogi uzskata, ka šīs pieejas ieguvumi atsver grūtības, jo īpaši, ja runa ir par apdāvinātu skolēnu unikālo vajadzību apmierināšanu.

Zināšanas un informācija pretstatā prasmēm un spējām

Galvenā atšķirība apdāvinātās izglītības stratēģijās un pedagoģijā ir atšķirība starp zināšanām un informāciju pret prasmēm un spējām.

Pamatprincips ir tāds, ka, lai gan zināšanas un informācija ir viegli pieejama un viegli iegūstama, jo īpaši digitālajā laikmetā, prasmes un spējas ir apzināti jā māca, jāveido un jākopj. Tas atspoguļo pāreju mūsdienu izglītībā no fokusa uz iegaumēšanu uz kritiskās domāšanas un problēmu risināšanas prasmju attīstību.

Mācību piramīda ir modelis, kas ilustrē dažādu mācību metožu atšķirīgo efektivitāti. Tas liecina, ka pasīvās mācīšanās metodes (piemēram, lekciju lasīšana vai klausīšanās) rada zemāku aizmācības līmeni, savukārt aktīvās mācīšanās metodes (piemēram, citu mācīšana vai praktiska darba veikšana) rada augstāku noturēšanas līmeni. Šis modelis var palīdzēt izstrādāt mācīšanas stratēģijas apdāvinātiem skolēniem.

Apdāvinātās klases kontekstā tiek izceltas vairākas prakses:

Plašas un skaidras zināšanas: Priekšroka tiek dota plašām un skaidrām zināšanām, nevis minimālām zināšanām ar padziļinātu detaļu izpēti. Šī pieeja mudina skolēnus veidot saikni dažādās zināšanu jomās un veicina vispusīgāku izpratni par pasauli.

Stāsta skaistums: Tas attiecas uz praksi koncentrēties uz pārdomām un sajūtām, pamatojoties uz priekšmeta detaļām (piemēram, vēsturi), nevis tikai detaļām. Šī pieeja mudina skolēnus dziļāk iesaistīties materiālā un attīstīt pašiem savas interpretācijas un izpratni.

Ģildes pieeja: Šī pieeja redz apdāvināto skolēnu kā mācekli, kas mācās no meistara (skolotāja). Tā uzsver praktisku mācīšanos un zināšanu pielietošanu praktiskā kontekstā.

Cross Learning: Šī prakse ietver jaunu priekšmetu sasaisti ar priekšmetiem, kas apgūti iepriekš vai kas tiek apgūti kopā ar citiem skolotājiem citās profesijās, vai saistībā ar tagadnes, nākotnes vai vēsturiskiem notikumiem. Šī pieeja veicina starpdisciplināru mācīšanos un palīdz skolēniem saskatīt zināšanu savstarpējo saistību.

Noslēgumā jā saka, ka mehānisms “Zināšanas un informācija pret prasmēm un spējām” apdāvinātā izglītībā uzsvē, cik svarīgi ir attīstīt prasmes un spējas, nevis tikai sniegt zināšanas un informāciju. Tā atbalsta aktīvāku un aktīvāku mācīšanās veidu, kurā skolēni tiek mudināti domāt kritiski, veidot saiknes starp dažādām zināšanu jomām un pielietot mācības praktiskā kontekstā.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Mācīšanās sadarbībā

Apdāvinātās izglītības mācīšanas prakse ir sarežģīts un daudzpusīgs process, kura īstenošanā ir vairāki galvenie mērķi un principi.

Mācību sadarbībā galvenais mērķis ir sniegt nozīmīgu un izaicinošu mācību pieredzi, kas stimulē apdāvinātu skolēnu intelektuālo zinātkāri. Mācīšanas prakse ir izstrādāta, lai risinātu daudzus klasē esošos intelektus, atzīstot skolēnu atšķirīgos mācīšanās stilus un spējas. Tas arī sniedz iespējas savstarpēji saistītam darbam starp apdāvinātiem skolēniem, veicinot sociālo mijiedarbību un sadarbību.

Mācību prakses pamatprincips: Sadarbības mācīšanās pamatpieeja ir mudināt skolēnus strādāt komandās, veicot pētījumus un radot zināšanas par izvēlēto priekšmetu. Katrs uzdevums ir pārdomāti izstrādāts un sakārtots, lai pieprasītu sarežģītu datu un zināšanu apstrādi, nodrošinot skolēniem būtisku mācību izaicinājumu.

Šī mācību prakse ir strukturēta posmos. Pirmajā posmā skolēni strādā pie apakštēmām komandās. Otrajā posmā skolēni no sākotnējām komandām tiek pārdalīti integrācijas komandās, kas nodarbojas ar visu mācību priekšmeta apjomu. Šī struktūra veicina vispusīgu priekšmeta izpratni.

Sagatavošanas process ietver mācību priekšmeta atlasīšanu, kas būs uzdevuma pamatā, uzdevuma mērķa un mērķu definēšanu, uzdevuma sadalīšanu apakšuzdevumos pirmā posma komandām un skolēnu sadalīšanu otrā posma komandās, pamatojoties uz atbilstošos apakšuzdevumus.

Sadarbības mācīšanās mācīšanas prakse tiek īstenota, izmantojot virkni darbību, sākot ar priekšmeta vai tēmas ievadu, klases sadalīšanu pirmā posma komandās un uzdevuma izpildes uzsākšanu. Komandas organizējas un sadala pienākumus, pēc tam strādā pie izpētes un izpratnes, lai izpildītu savus apakšuzdevumus, pēc tam klase tiek sadalīta otrās pakāpes komandās. Katrs komandas dalībnieks ienes specifiskas zināšanas no savas apakštēmas komandas, un otrā posma komandas strādā, lai izpildītu uzdevuma pēdējo posmu. Galaproduktu apvieno un piegādā katra komanda, kam seko vispārēja rezultātu un procesa izpratne un analīze, kā arī vispārējs piegādes novērtējums.

Uzdodot jautājumus

Stratēģiskā pedagogija apdāvinātā izglītībā bieži ietver efektīvu jautājumu uzdošanas paņēmieni izmantošanu, lai stimulētu kritisko domāšanu, dziļāku izpratni un veicinātu aktīvu mācīšanos.

Efektīvas komunikācijas un informācijas apmaiņas būtība ir uzdot pareizos jautājumus. Tas ir īpaši svarīgi izglītības vidē, kur mērķis ir ne tikai nodot zināšanas, bet arī attīstīt tādas prasmes kā kritiskā domāšana, problēmu risināšana un efektīva komunikācija. Uzdodot pareizos jautājumus,

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

skolotāji var mudināt skolēnus dziļāk domāt, izteikt savas domas un aktīvāk iesaistīties mācību procesā.

Atvērtie un slēgtie jautājumi: Atvērtie un slēgtie jautājumi saskarsmē un mācībās kalpo dažādiem mērķiem. Slēgtie jautājumi, kas parasti rada īsas, faktiskas atbildes, var būt noderīgi, lai pārbaudītu izpratni vai apkopotu konkrētu informāciju. Tomēr apdāvinātās izglītības kontekstā atklātie jautājumi bieži vien ir vērtīgāki. Šie jautājumi, kas parasti sākas ar “kas”, “kāpēc” vai “kā”, mudina skolēnus domāt dziļāk, izteikt savas domas un jūtas un dalīties savās zināšanās un atziņās. Tas var radīt bagātīgākas diskusijas un nozīmīgāku mācību pieredzi.

Uzziņas jautājumi: Aptaujas jautājumi tiek izmantoti, lai iegūtu dziļāku informāciju un iegūtu sīkāku informāciju. Šie jautājumi var palīdzēt noskaidrot izpratni, rūpīgāk izpētīt idejas un apstrīdēt pieņēmumus. Apdāvinātās izglītības kontekstā aptaujas jautājumi var stimulēt kritisko domāšanu un mudināt skolēnus dziļāk iesaistīties materiālā. Tie var arī palīdzēt skolotājiem novērtēt skolēnu izpratni un virzīt viņus uz dziļāku ieskatu.

Piltuvveidīgie jautājumi: Piltuvveidīgie jautājumi ietver, sākot ar vispārīgiem jautājumiem un pakāpeniski sašaurinot līdz konkrētākiem jautājumiem. Šis paņēmiens var būt īpaši efektīvs, lai palīdzētu skolēniem koncentrēties uz koncepcijas vai problēmas detaļām, tādējādi padziļinot viņu izpratni. Tas ir kā sīpola slāņu mizošana – katrs jautājums atklāj jaunu informācijas vai izpratnes slāni. Šis paņēmiens var būt īpaši noderīgs tādos priekšmetos kā zinātne vai vēsture, kur izpratne bieži ietver iedziļināšanos sarežģītās sistēmās vai notikumos.

Kā ATBILDĒT UZ DAŽĀDIEM JAUTĀJUMIEM

JAUTĀJUMS	ATBILDE
Skolēns jautā par kaut ko, kas jau tika apspriests stundā	Nododiet jautājumu klasei un jautājiet: "Kas var atbildēt uz jautājumu?"
Skolēns uzdod precizējošu jautājumu par kaut ko, par ko jūs tagad runājat	Atbildiet, atrodot citus vārdus, lai izskaidrotu to pašu
Skolēns jautā kaut ko, kas novirza sarunu uz vietām, kuras jūs nevēlaties	Atvainojieties par neatbildēšanu un sarunas novirzīšanu atpakaļ
Skolēns uzdod jautājumu, kas nepārprotami attiecas uz pretošanos	Saistībā ar pretošanos un solot skolēnam atbildēt uz viņa jautājumu pēc stundas
Skolēns jautā kaut ko saistītu, bet nesaistītu ar stundas gaitu	Ja atbilde ir īsa, tad turpiniet, ja gara, soliet to apspriest pēc nodarbībām
Skolēns jautā par kaut ko, kas notiek vēlāk, stundas gaitā	Īsi pastāstiet un apsoliet, ka uz šo jautājumu tiks atbildēts vēlāk stundā

Tabula 1. Kā atbildēt uz dažādiem jautājumiem

Būtībā efektīva iztaujāšana ir spēcīgs instruments apdāvinātā izglītībā. Izmantojot dažādas jautāšanas metodes, skolotāji var stimulēt kritisko domāšanu, veicināt dziļāku izpratni un veicināt aktīvu mācīšanos. Tas ne tikai uzlabo apdāvinātu skolēnu mācīšanās pieredzi, bet arī sniedz viņiem svarīgas prasmes mūžizglītībai.

Elastības veidošana

“Emocionālās noturības” būtība apdāvinātās izglītības kontekstā ir ideja, ka būtiska skolotāja lomas daļa ir palīdzēt apdāvinātiem skolēniem attīstīt emocionālo un garīgo noturību. Šis uzdevums var būt biedējošs apdāvinātu skolēnu unikālo emocionālo vajadzību dēļ, un nav nevienas universālas pieejas. Tomēr vairāki galvenie vēstījumi var palīdzēt skolotājiem veicināt apdāvinātu skolēnu emocionālo noturību:

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Vairāki skatu punkti: Mudiniet skolēnus saprast, ka viņu skatījums ir tikai viens no daudzajiem. Šī izpratne var palīdzēt viņiem veidot labākas attiecības ar citiem un veicināt empātiju. Piemēram, klases diskusijā par strīdīgu tēmu skolotāji var mudināt apdāvinātus skolēnus apsvērt un cienīt citu viedokļus. Tas varētu ietvert lomu spēles vingrinājumus, kuros skolēniem tiek lūgts strīdēties no perspektīvas, kas atšķiras no viņu perspektīvas.

Izpratne par pieredzes pagaidu raksturu: Palīdziet skolēniem saprast, ka katra pieredze ir īslaicīga un mainīga. Šī izpratne par dzīves plūstamību un zināšanu un pieredzes uzkrāšanos laika gaitā var palīdzēt viņiem saskatīt izaicinājumus kā izaugsmes iespējas. Skolotāji var izmantot vēsturiskus notikumus vai slavenu personību biogrāfijas, lai ilustrētu, kā pieredze laika gaitā attīstās. Piemēram, Tomasa Edisona dzīves pārrunāšana varētu palīdzēt skolēniem saprast, ka neveiksme bieži vien ir īslaicīgs solis ceļā uz panākumiem. Vai arī stāsts par Nikola Teslas daudzajiem eksperimentiem, no kuriem daudzi neizdevās, kā cerēts, ir lielisks piemērs, lai ilustrētu jēdzienu, ka pieredze ir īslaicīga un mainīga.

Draudzīgums un humors: Apdāvinātie skolēni bieži izrāda tādu nopietnības līmeni, kas var viņus izolēt no vienaudžiem. Viegļprātības un humora veicināšana var palīdzēt viņiem vieglāk iekļauties sabiedrībā. Skolotāji mācību programmā var iekļaut jaunas aktivitātes un spēles. Piemēram, matemātikas skolotājs varētu izmantot humoristiskus vārdu uzdevumus vai mīklas, lai padarītu mācīšanos patīkamāku un mazāk saspringtu.

Redzot pozitīvo: Apdāvinātie skolēni ar savu analītisko prātu bieži koncentrējas uz negatīvo, novirzošo un nepareizo. Šīs tendences līdzsvarošana ar pieredzi, kas izceļ pozitīvo, var palīdzēt viņiem izveidot līdzsvarotāku pasaules uzskatu. Skolotāji var līdzsvarot kritiskās domāšanas vingrinājumus ar aktivitātēm, kas vērstas uz pozitīviem aspektiem. Piemēram, pēc debatēm par vides jautājumiem skolēnus varētu lūgt izpētīt un prezentēt atjaunojamās enerģijas risinājumus.

Kopības un piederības spēks: Individīdi nevar apmierināt visas savas vajadzības vienatnē. Mums ir vajadzīgi citi, un mums ir jāsažņā ar viņiem. Apdāvinātiem skolēniem ir jāizpēta kopīga valoda ar apkārtējo vidi, lai izjustu piederības sajūtu. Grupu projekti var sniegt iespējas apdāvinātiem skolēniem strādāt ar citiem un veidot kopienas sajūtu. Skolotāji var arī izveidot klases kultūru, kas svin daudzveidību un iekļautību.

Ietekmēšanas spēks: Apdāvinātiem skolēniem ir spēja un tieksme uztvert "lielo attēlu", kas dažkārt var izraisīt mazvērtības sajūtu, bezspēcību un izmisumu. Tos var iedvesmot tādi stāsti kā Dāvids pret Goliātu, kur šķietami zemākais, izmantojot gudrību, uzvar varenos. Skolotāji var dalīties stāstos par cilvēkiem, kuri ir devuši nozīmīgu ieguldījumu sabiedrībā, neskatoties uz to, ka ir saskārušies ar grūtībām. Piemēram, Malalas Jusafzai sasniegumu apspriešana var iedvesmot skolēnus ticēt viņu spējai panākt pārmaiņas.

Vairāki veidi, kā pastāvēt pasaulē: Apdāvinātie skolēni bieži uzskata sevi par atšķirīgu un sabiedrībai dīvainu, kas noved pie introversijas. Viņiem ir vajadzīgas vadlīnijas, lai dotos pasaulē un būtu tās daļa, izmantojot savas stiprās puses, lai kļūtu par līdzvērtīgiem un ietekmīgiem savas

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

kopienas locekļiem. Skolotāji var iepazīstināt skolēnus ar dažādiem karjeras ceļiem un dzīvesveidiem. Ekskursijas uz lauka, vieslektori un karjeras izpētes pasākumi var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem redzēt daudzus veidus, kā viņi var dot ieguldījumu sabiedrībā.

Šie ziņojumi sniedz skolotājiem ceļvedi, lai palīdzētu apdāvinātiem skolēniem attīstīt emocionālo noturību. Tomēr ir svarīgi atcerēties, ka katrs apdāvināts skolēns ir unikāls, un šīs stratēģijas ir jāpielāgo, lai tās atbilstu katra skolēna individuālajām vajadzībām. Lai šie ziņojumi būtu salīdzināmāki, tie regulāri jāpastiprina un ilustrēti ar reāliem piemēriem.

Mērķis ir palīdzēt apdāvinātiem skolēniem efektīvi orientēties savā emocionālajā vidē, ļaujot viņiem pilnībā izmantot savu potenciālu. Tā ir apdāvinātu bērnu emocionālās noturības veidošanas būtība. Tas ir sarežģīts uzdevums, taču to var paveikt ar pacietību, izpratni un pareizām stratēģijām.

Klase kā komanda – psihopedagoģiskā pieeja

Apdāvinātā izglītība ir specializēta joma, kas risina apdāvinātu skolēnu unikālas intelektuālās un emocionālās vajadzības. Psihopedagoģiskā pieeja šajā kontekstā ir izrādījusies efektīva. Šī pieeja uzsver kognitīvās un sociāli emocionālās mācīšanās integrāciju, uzskatot abus par nedalāmiem un vienlīdz svarīgiem apdāvinātu skolēnu holistiskai attīstībai.

Tradicionāli skolas ir nošķīrušas mācīšanas un audzināšanas arēnu, kas tiek uztverta kā kognitīvā, intelektuālā un profesionālā, no sociāli emocionālās arēnas, kas bieži tiek uzskatīta par papildu izglītības aspektu. Atbildība par šīm divām arēnām parasti tiek sadalīta starp klases skolotāju un citiem skolas darbiniekiem, piemēram, klases audzinātāju, skolas konsultantu un skolas psihologu.

Tomēr psihopedagoģiskā pieeja izaicina šo atdalīšanu. Tas paredz, ka skolotājiem klasē ir jāapzinās un jāapvieno šīs divas arēnas visās saskarsmēs ar skolēniem. Šī vajadzība kļūst vēl nozīmīgāka, saskaroties ar apdāvinātiem skolēniem, kuriem bieži vien ir paaugstināta emocionālā jutība līdzās viņu attīstītajām intelektuālajām spējām.

Psihopedagoģiskā pieeja aplūko klasi kā komandu, kurā mācību procesa neatņemama sastāvdaļa ir savstarpējās attiecības starp pašiem apdāvinātiem skolēniem un starp viņiem un skolotājiem. Profesionālā tēma ir savstarpēji saistīta ar komandas emocijām pret to, un veids, kā šīs emocijas tiek risinātas, ir būtiska mācību procesa sastāvdaļa. Šī pieeja ietver rūpīgu plānošanu un pārdomas pirms nodarbības, tās laikā un pēc tās.

Psihopedagoģiskā nodarbība integrē gan kognitīvo, gan sociāli emocionālo mācīšanos. Skolotājs ir atbildīgs gan par skolēnu intelektuālo attīstību, gan emocionālo labsajūtu.

Pirms nodarbības, skolotājs, plānojot stundu, ņem vērā sociāli emocionālos aspektus. Tas ietver domāšanu par to, kā skolēni varētu justies par mācību priekšmetu, paredzēt viņu reakcijas uz jaunu materiālu, noteikt skolēnu izpratnes trūkumus, apsvērt nozīmīgus notikumus, kas varētu ietekmēt mācību procesu, un pārdomāt savas jūtas pret mācību priekšmetu. Skolotājs arī pieņem

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

lēmumu par līdzsvaru starp vadīto apmācību un pašmācību, kā arī to, vai izmantot individuālās vai grupas mācīšanās aktivitātes.

Nodarbības laikā skolotājs vada sociāli emocionālu diskusiju par mācību priekšmetu. Tas ietver visu emociju atzīšanu un pārrunāšanu, kas rodas mācību procesā. Skolotājs modelē, kā tikt galā ar šīm emocijām, parādot, ka tās ir normāla mācību procesa sastāvdaļa, nevis blakusefekts, ļaujot spontānām personiskām diskusijām par aplūkotajām tēmām.

Pēc nodarbības skolotājs pārdomā stundu, analizējot ne tikai to, vai visas plānotās tēmas ir apgūtas, bet arī to, cik efektīvi tika pārvaldītas stundā esošās emocijas. Skolotājs jautā sev, vai viņi ir apmierināti ar rezultātu, spēju tikt galā ar uzdotajiem jautājumiem un emocionālo dinamiku.

Izaicinājumu pieņemšana, īpašs aspekts

Apdāvinātie skolēni agrīnā vecumā bieži vien attīsta priekšstatu par izcilām mācīšanās spējām, pamatojoties uz viņu panākumiem un saņemtajām atsauksmēm. Tomēr, pārejot uz vidusskolu, viņi saskaras ar pirmajām reālajām akadēmiskajām problēmām un iespējamām neveiksmēm. Šī pieredze var izraisīt drosmi un izvairīšanos no uzvedības, ja skolēniem trūkst vajadzīgās noturības. Par laimi, šīs neveiksmes var kalpot arī kā izšķiroši brīži, kas veicina briedumu, noturību un spēku.

Psihopedagoģiskās pieejas mācīšanas prakses galvenie mērķi ir attīstīt skolēnu spējas un noturību tikt galā ar grūtībām un neveiksmēm, uzlabot viņu spēju strādāt nenoteiktos apstākļos, veicināt metakognitīvās prasmes un radīt klases vidi, kurā grūtības un neveiksmes netiek pielīdzinātas inteliģences trūcumam. Tas ietver sarežģītu uzdevumu izpildi, saīsinātu vai daļēju mācību metožu izmantošanu, kļūdu uzsvēršanu, nevainojot individu, un saistīto grūtību precizēšanu.

Darbs nenoteiktos apstākļos ir galvenais aspekts. Tas ietver jautājumu atstāšanu atklātu un neatrisinātu, izvairīšanos no tiešu atbildēm un risinājumiem, paņēmienu praktizēšanu, lai panāktu risinājumus, tos pilnībā neizprotot, un problēmu risināšanas vingrinājumu modelēšanu.

Izšķiroša nozīme ir arī labvēlīga klases klimata radīšanai. Tas ietver grūtību un izpratnes trūkuma leģitimizāciju, aizbildnieciskas, snobiskas un augstprātīgas uzvedības kritizēšanu, mācīšanās no kļūdām veicināšanu un jautāšanas prasmju attīstīšanu, nevis atbildēšanu.

Visbeidzot, darbs pie refleksijas un metakognitīvām prasmēm ir neatņemama sastāvdaļa. Tas ietver pašmācības uzdevumu izpildi un pārdomas par procesu, nevis rezultātiem, dalīšanos ar doto uzdevumu pedagoģiskiem apsvērumiem un savstarpējas mācīšanās veicināšanu pirms eksāmena.

Noslēgumā jāsaņem, ka psihopedagoģiskā pieeja apdāvinātā izglītībā akcentē kognitīvās un sociāli emocionālās mācīšanās integrāciju. Tā aplūko klasi kā komandu un atzīst skolotāja lomu gan intelektuālās, gan emocionālās attīstības veicināšanā. Šī pieeja var būt īpaši noderīga apdāvinātiem

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

skolēniem, palīdzot viņiem dziļāk iesaistīties materiālā, attīstīt kritiskās domāšanas prasmes un pārvarēt emocionālās problēmas, kas var būt saistītas ar progresīvu mācīšanos.

Skolēni kā indivīdi — dialogs (vai apdāvinātais dialogs)

Apdāvinātās izglītības kontekstā skolotāja un skolēna dialogs ir būtiska sastāvdaļa. Tas ir dinamisks, divvirzienu komunikācijas process, kas atbalsta apdāvinātu skolēnu kognitīvo un emocionālo attīstību.

Tās būtība ir apdāvinātu skolēnu atpazīšana un attieksme pret viņiem kā indivīdiem ar unikālām intelektuālām un emocionālām vajadzībām. Saruna ar apdāvināto, aptverot līdzīgus priekšmetus kā ar citiem skolēniem, ir jāvada savādāk. Skolotāja loma ir tāda kolēģa loma, kurš apmainās ar domām un pieredzi, nevis tēlam, kurš ir spēcīgāks un kuram ir vairāk resursu.

Dialogam vajadzētu būt sadarbībai starp diviem izglītotiem cilvēkiem, kuri kopā cenšas kaut ko sasniegt. Skolotājs un apdāvinātais skolēns strādā kopā, lai sasniegtu kopīgus mācību mērķus. Sarunām par mācīšanos un akadēmiskajiem sasniegumiem ir jāsniedzas ārpus klases telpām un jāattiecas uz to ietekmi uz dzīvi, sabiedrību un nākotni.

Labai sarunai šajā kontekstā ir jābūt šādām īpašībām:

Vienlīdzība: Sarunā nevajadzētu būt dominējošai. Skolotājs un skolēns ir līdzvērtīgi partneri mācību procesā.

Izpēte: Sarunai jāietver savstarpējs mēģinājums izpētīt apdāvinātā skolēna iekšējo pasauli. Tas ietver viņu domu, jūtu, interešu un centienu izpratni.

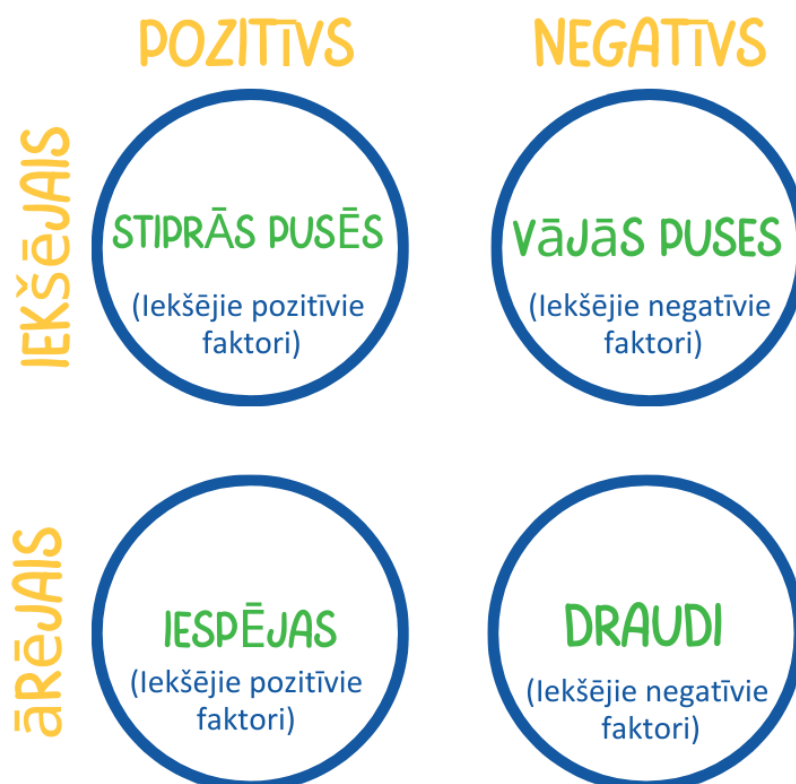
Kontekstuālā atsauce: Sarunai vienmēr jābūt saistītai ar apdāvināto klasi, sabiedrību, pienākumiem, domām un jūtām, draugiem utt. Šie elementi kalpo kā centrālais atskaites punkts sarunai, pamatojot to skolēna realitātē.

Intelektuālā stimulēšana: Dialogam jābūt veidotam tā, lai stimulētu apdāvinātu skolēnu progresīvās intelektuālās spējas, iesaistot sarežģītas, abstraktas un padziļinātas diskusijas, kas izaicina un paplašina skolēnu domāšanu.

Emocionālā iesaistīšanās: Sarunai vajadzētu tieši vai netieši skart emocijas. Lai diskusija būtu pilsoniska un produktīva, ir jāatrod ideāls līdzsvars starp daudzumu un dziļumu.

Navigācija: Sarunai jāvirzās starp iespējām, izredzēm, cerībām un vēlmēm. Tas palīdz skolēnam izpētīt dažādas iespējas un pieņemt pārdomātus lēmumus.

S.W.O.T analīze: S.W.O.T (stiprās puses, vājās puses, iespējas, draudi) analīze var būt noderīga sarunā. Tas var palīdzēt skolēniem izprast savas stiprās un vājās puses, atpazīt iespējas un identificēt iespējamus draudus vai izaicinājumus.

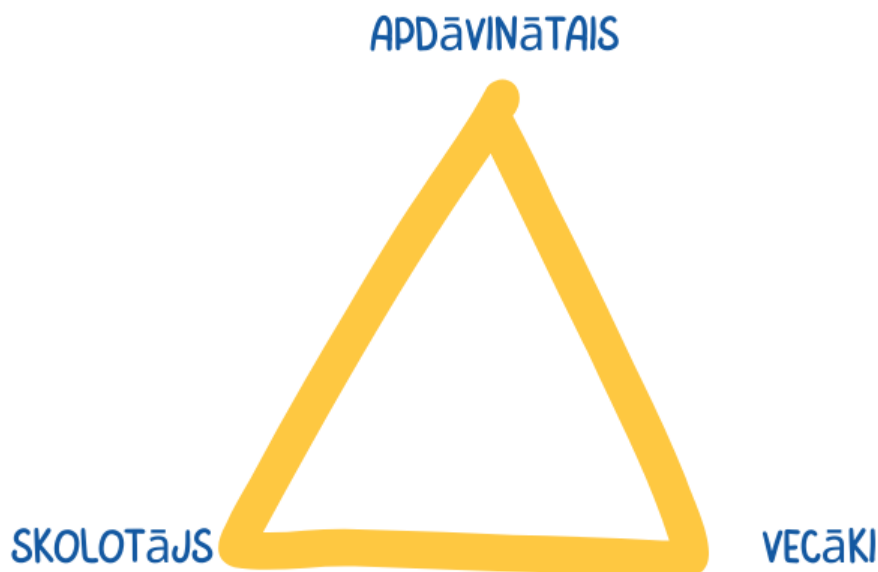
Zīm 10. S.W.O.T. Analīzes piemērs

Jēgpilna komunikācija apdāvinātā izglītībā uzsver individualizēta skolotāja un skolēna dialoga nozīmi. Savstarpējai cieņai jābūt tās pamatā; skolēnam jārespektē skolotāja zināšanas un virziens, un skolotājam jāatzīst skolēna progresīvās spējas un idejas. Uzskatot apdāvinātos skolēnus kā līdzvērtīgus, pētot viņu iekšējo pasauli, iesaistoties emocijās un izmantojot tādas rīkus kā S.W.O.T analīze, skolotāji var izveidot atbalstošu un stimulējošu mācību vidi, kurā skolēni jūtas novērtēti, saprasti un izaicināti.

Trīsstūris: apdāvinātie skolotāji - vecāki

Ceļojums apdāvināta bērna potenciāla attīstīšanai nav vientuļš. Tas ir kopīgs darbs, kurā nepieciešama gan skolotāju, gan vecāku aktīva līdzdalība. Skolotāji ar savām profesionālajām zināšanām un izpratni par apdāvinātā bērna akadēmiskajām vajadzībām nodrošina šiem skolēniem nepieciešamo intelektuālo stimulāciju un izaicinošu mācību vidi. No otras puses, vecāki ar savām intīmajām zināšanām par sava bērna personību, interesēm un emocionālajām vajadzībām sniedz nepieciešamo emocionālo atbalstu un vadību.

Triādiskajām attiecībām starp skolotājiem, apdāvinātiem skolēniem un viņu vecākiem ir galvenā loma apdāvināta bērna holistiskajā attīstībā.

Zīm 11. Trīsstūris: apdāvinātais - skolotājs - vecāki

Tomēr šī sadarbība nav bez problēmām. Apdāvinātiem bērniem bieži piemīt īpašības, kas var būt nepārvaramas gan skolotājiem, gan vecākiem. Viņu ārkārtējā zinātkāre, ātrā domāšana, paaugstināta jutība un lielās cerības dažkārt var izraisīt pārpratumus un konfliktus. Tāpēc skolotājiem un vecākiem ir ļoti svarīgi saprast un efektīvi pārvaldīt šīs unikālās īpašības.

Turklāt apdāvinātu bērnu vecāki bieži saskaras ar īpašām problēmām un kļūmēm. Tie ietver spiedienu pastāvīgi demonstrēt sava bērna apdāvinātību, izturēšanos pret apdāvināto bērnu kā "mazu pieaugušo" un ārkārtējas cerības.

Tālāk sniegts ieskats šajos jautājumos un piedāvātas stratēģijas vecākiem, lai izvairītos no šīm izplatītajām kļūmēm.

Vecāki – bērnu dāvanas un izaicinājumi:

Ārkārtīga zinātkāre: Apdāvināti bērni pēc savas dabas ir zinātkāri un viņiem ir neremdināma vēlme mācīties. Vecākiem ir jāaudzina šī zinātkāre, vienlaikus mācot viņiem ievērot robežas.

Pastāvīgi meklējumi pēc taisnības: Apdāvinātiem bērniem bieži ir spēcīga godīguma un taisnīguma izjūta. Vecākiem ir jāpalīdz viņiem saprast, ka pasaule ne vienmēr ir taisnīga, un jāpalīdz viņiem tikt galā ar netaisnību.

Augsta un dažkārt piekāpīga valoda: Apdāvināti bērni var lietot savam vecumam atbilstošu valodu, kas dažkārt var izrādīties piekāpīga. Vecākiem ir jāiemāca viņiem ar cieņu sazināties ar citiem.

Ārkārtīgi ātra domāšana: Apdāvināti bērni bieži domā ātrāk nekā viņu vienaudži. Vecākiem ir jābūt pacietīgiem un jādod laiks izteikt savas domas.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Spēcīgi reaģē uz stimulu situāciju: Apdāvinātiem bērniem var būt paaugstināta jutība un viņi spēcīgi reaģē uz stimuliem. Vecākiem jāpalīdz viņiem pārvaldīt savas reakcijas un emocijas.

Pārlēkt uz pareizo atbildi bez iespējas izskaidrot, kā un kāpēc: Apdāvināti bērni bieži vien intuitīvi zina atbildi, taču viņiem var būt grūtības izskaidrot savu domāšanas procesu. Vecākiem ir jāmudina viņus formulēt savu domāšanu.

Liela vajadzība pēc autonomijas: Apdāvināti bērni bieži alkst neatkarības. Vecākiem ir jānodrošina viņiem iespējas pieņemt lēmumus un uzņemties atbildību atbilstošās robežās.

Būtiskas nepilnības uzvedībā un funkciju jomās: Apdāvināti bērni dažās jomās var būt izcili, bet citās viņiem ir grūtības. Vecākiem ir jāsniedz atbalsts vajās vietās, neatstājot novārtā savas stiprās puses.

Augsta intelekta savienošana ar briedumu: Apdāvināti bērni var būt intelektuāli attīstīti, bet emocionāli līdzvērtīgi saviem vienaudžiem. Vecākiem ir jāsaprot šī neatbilstība un nav jāgaida, ka viņi rīkosies vecāki, nekā viņi ir.

Lielas cerības, kas var izraisīt vilšanos: Apdāvinātie bērni bieži izvirza sev augstus standartus, izraisot vilšanos, ja viņi neizdodas. Vecākiem jāpalīdz viņiem izvirzīt reālas cerības un tikt galā ar neveiksmēm.

Vecākiem vajadzētu izvairīties no noteiktas uzvedības, kas var negatīvi ietekmēt viņu apdāvinātos bērnus:

Izturēšanās pret apdāvināto kā vecāku centrālo dzīves projektu: Vecākiem jāizvairās dzīvot apdāvināto bērnu dēļ. Katram bērnam jāļauj iet savu ceļu.

Vecāku spiediens, lai parādītu apdāvinātību: Vecākiem vajadzētu izvairīties no pārmērīga spiediena izdarīšanas uz saviem bērniem, lai viņi pastāvīgi uzstātos visaugstākajā līmenī. Ir svarīgi ļaut apdāvinātiem bērniem atpūsties un vienkārši būt bērniem.

Attiekties pret apdāvināto kā "mazu pieaugušo": Neraugoties uz attīstītajām intelektuālajām spējām, apdāvinātie bērni joprojām ir bērni, un pret viņiem ir jāizturas kā pret tādiem.

Izcilas cerības no apdāvinātajiem: Vecākiem jāizvairās izvirzīt nereālas cerības saviem apdāvinātajiem bērniem. Ir svarīgi atzīmēt viņu sasniegumus, neaizmirstot par viņu vecumu un attīstības pakāpi.

Sniedzam vēsti, ka apdāvinātie var būt neatkarīgi: Lai gan ir svarīgi veicināt apdāvinātu bērnu neatkarību, viņiem joprojām ir nepieciešama vecāku vadība un atbalsts.

Apdāvinātu bērnu vajadzības un atbalsts no viņu vecākiem:

Robežas un ierobežojumi: Neskatoties uz progresīvajām spējām, apdāvinātiem bērniem joprojām ir vajadzīga struktūra un robežas. Viņiem ir jāsaprot, ka apdāvinātība viņus neatbrīvo no noteikumiem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Palīdzība ar izpildvaras darbību: Apdāvinātiem bērniem var rasties grūtības organizēt un plānot. Vecāki var palīdzēt, mācot viņiem stratēģijas, kā pārvaldīt savu laiku un uzdevumus.

Patiesas cerības un spēja tikt galā ar neveiksmēm: Vecākiem vajadzētu izvirzīt reālas cerības saviem apdāvinātajiem bērniem un iemācīt viņiem, ka ir pareizi izgāzties. Neveiksmes jāuzskata par mācību un izaugsmes procesa neatņemamu sastāvdaļu.

Atsauksmes, pamatojoties uz ieguldījumiem, nevis tikai uz rezultātiem: Vecākiem vajadzētu uzslavēt savus apdāvinātos bērnus par viņu pūlēm un smago darbu, ne tikai par sasniegumiem. Tas veicina izaugsmes domāšanas veidu.

Došanās ar apdāvinātajām vēlmēm un interesēm: Vecākiem ir jāatbalsta savu apdāvināto bērnu intereses, pat ja tās nesaskan ar savām interesēm. Tas apstiprina bērna individualitāti un aizrautību.

Iespējamie konflikti var rasties arī starp skolotājiem un vecākiem, mērķis ir izmantot efektīvas stratēģijas, lai rastu abpusēji izdevīgu risinājumu. Skolotāji un vecāki apdāvinātajam bērnam var radīt atbalstošu un audzinošu vidi, veicinot atklātu komunikāciju, novērtējot vienam otra viedokļus un strādājot pie kopīga mērķa.

Konflikti, kas varētu pieaugt:

Vecāki, kas paļaujas uz skolu, lai tiktu galā ar apdāvinātajiem un sniegtu risinājumus visam: Vecāki var sagaidīt, ka skola pilnībā apmierinās viņu apdāvinātā bērna vajadzības. Tomēr apdāvināta bērna atbalstīšana ir kopīgs darbs, kurā jāiesaista gan vecāki, gan skolotāji.

Vainot skolu un skolotājus par cerībām un neveiksmēm: Vecāki var vainot skolu vai skolotājus, ja viņu apdāvinātais bērns nepilda viņu cerības. Vecākiem ir svarīgi saprast, ka skolotāji dara visu iespējamo, ņemot vērā savus resursus un ierobežojumus.

Abpusēji izdevīgu risinājumu konfliktos ar apdāvinātu skolēnu ģimenēm var panākt:

Ģimenes situācijas, vajadzību sarežģītības un problēmu identificēšana: Ģimenes unikālo apstākļu izpratne var palīdzēt atrast viņu vajadzībām atbilstošu risinājumu.

Jūsu interešu noteikšana. Ko vēlies paveikt?: Skolotājiem vajadzētu skaidri noteikt savus mērķus un to, ko viņi cer sasniegt mijiedarbībā ar ģimeni.

Faktu un argumentu noteikšana, lai atbalstītu skolas pusi: Skolotājiem ir jāapkopo pierādījumi, lai atbalstītu viņu viedokli un lēmumus.

Domājot par ģimenes kā veseluma un jo īpaši vecāku iespējamām vēlmēm: Ģimenes vēlmju ievērošana var palīdzēt rast abpusēji izdevīgu risinājumu.

Atveriet saziņas līnijas ar visiem ģimenes locekļiem, dodiet iespēju vecākiem: Atklāta un godīga komunikācija ir atslēga konfliktu risināšanā. Vecāku pilnvarošana piedalīties lēmumu pieņemšanā var arī palīdzēt atrast abpusēji izdevīgu risinājumu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Noved pie risinājuma ar pozitīvu rezultātu visām pusēm, vienojoties visiem: Galīgajam mērķim jābūt tāda risinājuma atrašanai, kas sniedz labumu visām pusēm un par kuru visi piekrīt.

Darbs ar apdāvinātu bērnu vecākiem prasa savstarpēju sapratni, empātiju un sadarbību. Tas nozīmē, ka ir jāatzīst unikālie izaicinājumi un stiprās puses, kas piemīt apdāvinātiem bērniem, un jāsadarbjas, lai attīstītu viņu potenciālu.

Izpratne ir pirmais solis šajā procesā. Gan skolotājiem, gan vecākiem ir jāsaprot, ka apdāvināti bērni bieži domā un mācās savādāk nekā vienaudži. Viņiem var būt intensīvas intereses, viņi uzdod pētošus jautājumus un izrāda dziļu zinātkāri par apkārtējo pasauli. Šo īpašību izpratne var palīdzēt pieaugušajiem sniegt pareizo atbalstu un norādījumus.

Empātija ir arī ļoti svarīga. Apdāvināti bērni dažkārt var justies izolēti vai nesapraستی savu attīstīto intelektuālo spēju dēļ. Viņi var cīnīties ar sociālo mijiedarbību un saskarties ar saviem vienaudžiem. Pieaugušajiem ir jāiejūtas šajos izaicinājumos un jāsniedz emocionāls atbalsts.

Sadarbība starp vecākiem un skolotājiem ir galvenais, lai efektīvi atbalstītu apdāvinātus bērnus. Vecākiem un skolotājiem regulāri un atklāti jāsaņem par bērna progresu, izaicinājumiem un sasniegumiem. Viņiem jāstrādā kopā, lai izstrādātu stratēģijas un ievieš pasākumus, kas atbilst bērna unikālajām vajadzībām.

Turklāt īpaša loma ir apdāvinātu bērnu vecākiem. Viņi var palīdzēt saviem bērniem izpētīt viņu intereses, veicināt zinātkāri un nodrošināt intelektuālās stimulācijas iespējas ārpus skolas. Tajā pašā laikā viņiem ir jānodrošina, lai viņu bērniem būtu līdzsvarota dzīve ar laiku spēlēm, atpūtai un sociālajai mijiedarbībai.

Apdāvināta skolotāja emocionālās vajadzības

Skolotāji apdāvinātajās klasēs bieži nonāk emocionāli prasīgās situācijās. Apdāvinātu skolēnu intelektuālā intensitāte dažkārt var būt nepārvarama, izraisot nepietiekamības sajūtu vai stresu. Tāpat kā apdāvinātiem skolēniem ir nepieciešams pastāvīgs emocionāls atbalsts, lai viņi attīstītos, tāpat arī viņu skolotāji. Ir ļoti svarīgi, lai izglītības sistēma atzītu šo vajadzību un sniegtu nepieciešamo atbalstu.

Skolas iekšējās ventilācijas grupas izveide starp skolotājiem var būt noderīga stratēģija šo emocionālo izaicinājumu pārvarēšanai. Šāda grupa var nodrošināt drošu vietu skolotājiem, lai dalītos savā pieredzē, izteiktu savas jūtas un atbalstītu viens otru. Tas var būt īpaši izdevīgi īstermiņā, sniedzot tūlītēju emocionālu atvieglojumu un veicinot draudzības sajūtu starp skolotājiem.

Turklāt skolotāju apmācības neatņemamai sastāvdaļai ir jātiek galā ar mācīšanas emocionālo pusi. Topošajiem skolotājiem jābūt aprīkoti ar prasmēm un stratēģijām, lai efektīvi pārvaldītu savas emocijas, nodrošinot viņu labklājību un dodot viņiem iespēju saviem apdāvinātajiem skolēniem nodrošināt vislabāko iespējamo izglītību.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Skolām var būt nozīmīga loma, atbalstot skolotājus apdāvinātajās klasēs. Dažas stratēģijas, ko skolas var īstenot, ietver:

Pašpalīdzība: Mudiniet skolotājus iesaistīties pašaprūpes aktivitātēs un nodrošināt resursus, lai palīdzētu viņiem pārvaldīt stresu un saglabāt emocionālo veselību.

Direktora atbalsts: Skolu vadītājiem jāsniedz emocionāls atbalsts skolotājiem, atzīstot viņu izaicinājumus un novērtējot viņu centienus.

Līdzcilvēku atbalsts: Veiciniet atbalstošu skolas kultūru, kurā skolotāji var paļauties viens uz otru, lai saņemtu emocionālu atbalstu.

Terapija: Nodrošiniet piekļuvi profesionāliem garīgās veselības pakalpojumiem skolotājiem, kuriem tie varētu būt nepieciešami.

Grupu terapija: Apsveriet iespēju īstenot grupu terapijas sesijas, kurās skolotāji var dalīties savā pieredzē un mācīties viens no otra.

Skolotāju vajadzības var saprast Ābrahama Maslova (1943) vajadzību hierarhijas kontekstā. Saskaņā ar Maslova teikto, indivīdiem ir piecas vajadzību kategorijas: fizioloģiskās, drošības, mīlestības un piederības, cieņas un pašrealizācijas. Apdāvināto klašu mācīšanas kontekstā šīs vajadzības var interpretēt šādi:

Fizioloģiskās vajadzības: Lai efektīvi veiktu savus pienākumus, skolotājiem ir nepieciešama ērta un veselīga darba vide.

Drošības vajadzības: Skolotājiem savā darba vidē jājūtas droši un jāatbalsta. Tas ietver darba drošību, godīgu attieksmi un atbalstošu skolas kultūru.

Mīlestības un piederības vajadzības: Skolotājiem ir jājūt piederības un pieņemšanas sajūta skolas sabiedrībai. Tas ietver pozitīvas attiecības ar kolēģiem, skolēniem un vecākiem.

Cieņas vajadzības: Skolotājiem ir jājūtas novērtētiem un cienītiem par savu darbu. Tas ietver viņu centienu atzīšanu, profesionālās izaugsmes iespējas un sasnieguma sajūtu.

Pašaktualizācijas vajadzības: Skolotājiem ir vajadzīgas iespējas personīgai izaugsmei un papildījumam. Tas ietver iespējas īstenot savas intereses, iesaistīties jēgpilnā darbā un sniegt ieguldījumu savā jomā.

Noslēgumā jāsaņem, ka mācīšana apdāvinātajās klasēs var būt emocionāli izaicinoša, taču ar atbalstošu atbalstu un stratēģijām skolotāji var efektīvi tikt galā ar šiem izaicinājumiem. Izprotot un risinot skolotāju emocionālās vajadzības, skolas var radīt labvēlīgu vidi, kurā skolotāji var attīstīties un nodrošināt vislabāko iespējamo izglītību saviem apdāvinātajiem skolēniem.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Apdāvināta skolotāja laika plānošana

Skolotājs, īpaši apdāvinātās izglītības kontekstā, ir sarežģīta un prasīga profesija. Tas prasa ne tikai dziļu mācību priekšmetu un pedagoģisko stratēģiju izpratni, bet arī efektīvas laika plānošanas prasmes.

Skolotājiem apdāvinātajās klasēs bieži ir daudz uzdevumu, kas patērē viņu laiku. Tie ietver stundu plānošanu un sagatavošanu, darbu un eksāmenu izveidi un vērtēšanu, saziņu ar skolēniem, vecākiem, apmeklētājiem un kolēģiem, darbinieku sapulču apmeklēšanu un piedalīšanos profesionālajās apmācībās. Katrs no šiem uzdevumiem ir būtisks efektīvai klases darbībai un skolēnu akadēmiskajam progresam.

Neskatoties uz to, ka viņu darbs ir prasīgs, skolotājiem ir nepieciešams laiks arī sev, savai ģimenei un savai sociālajai dzīvei. To bieži sauc par dzīves un darba līdzsvaru. Šī līdzsvara sasniegšana var būt sarežģīta, taču tas ir ļoti svarīgi skolotāja labklājībai un efektivitātei.

Lai skolotāji varētu efektīvi vadīt savas nodarbības, viņiem ir jāpārvalda pašiem. Tas ietver viņu uzdevumu organizēšanu, prioritāšu noteikšanu un laika nišu piešķiršanu dažādām aktivitātēm.

Skolotāju uzdevumus var iedalīt proaktīvos un reaktīvos uzdevumos. Proaktīvi uzdevumi ir saistīti ar darba būtību, piemēram, stundu plānošanu un profesionālo attīstību. Reaktīvie uzdevumi ir saistīti ar efektīvu darba plūsmu, piemēram, atbildēšanu uz e-pastiem un neparedzētu problēmu risināšanu.

Uzdevumiem jābūt prioritāriem, pamatojoties uz to svarīgumu un steidzamību. Svarīgi uzdevumi ir tie, kas saistīti ar darba būtību un prasa dziļu pārdomāšanu. Tie parasti ir proaktīvi uzdevumi. Steidzami uzdevumi ir tie, kas jārisina nekavējoties, un parasti tie ir reaģējoši uzdevumi.

Skolotājiem vajadzētu atvēlēt ilgu laiku svarīgu jautājumu un uzdevumu veikšanai, kas parasti ir proaktīvi uzdevumi. Steidzamiem un tūlītējiem jautājumiem un uzdevumiem vajadzētu atvēlēt īsus laika posmus, kas parasti ir reaģējoši uzdevumi.

Ir daži pamata laika noteikumi, kas skolotājiem jāievēro:

- Katrs skolotājs ir pelnījis pārtraukumu. Viņiem ir ļoti svarīgi regulāri ņemt pārtraukumus atpūtai. Skolotājs var iestatīt taimeri katrām 90 minūtēm intensīva darba, lai ņemtu 15 minūšu pārtraukumu. Šajā pārtraukumā viņi var iesaistīties aktivitātēs, kas palīdz viņiem atpūsties un atjaunot sevi, piemēram, doties nelielā pastaigā, meditēt vai lasīt grāmatu.
- Viņiem nevajadzētu tērēt vairāk kā vienu trešdaļu sava pārtraukuma steidzamiem jautājumiem. Pārtraukumi ir paredzēti kā laiks atpūtai, nevis tikai darba pasākumos. Pārtraukuma laikā skolotājs pirmās 5 minūtes var veltīt jebkuru steidzamu problēmu risināšanai. Atlikušās 10 minūtes var veltīt relaksācijas aktivitātēm, lai nodrošinātu, ka tās nav tikai darbs.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

- Viņiem jānosaka konkrēts laiks svarīgu jautājumu risināšanai un jāpaziņo par tiem citiem. Šī stratēģija palīdz pārvaldīt cerības un samazināt pārtraukumus. Skolotājs varētu atļaut savas darba dienas pirmo stundu, lai plānotu un sagatavotos nodarbībām. Viņi varētu darīt zināmu šo grafiku saviem kolēģiem un skolēniem, lai pārvaldītu cerības un samazinātu pārtraukumus.
- Viņiem arī jānosaka konkrēts telefona zvanu laiks, piemēram, pusdienu pārtraukumā vai pēc mācību stundām, un jāpaziņo par šiem laikiem vecākiem un kolēģiem, lai nodrošinātu, ka tālruņa zvani netraucē viņu mācību vai sagatavošanās laiku. Šī pieeja palīdz pārvaldīt saziņu un nodrošina, ka tālruņa zvani netraucē citiem uzdevumiem.
- Tālruņa zvani jāierobežo tikai ar steidzamiem jautājumiem. Nesteidzamus jautājumus var risināt, izmantojot citus saziņas kanālus, e-pastu vai vecāku un skolotāju sapulces laikā. Tas nodrošinātu, ka viņu mācīšanas un sagatavošanās laiks netiek traucēts ar telefona zvaniem, kas nav steidzami.
- Viņiem jāievēro 3 minūšu noteikums: ja saruna ar kolēģi vai vecāku pārsniedz 3 minūtes, tā netiek uzskatīta par steidzamu. Skolotājs var pieklājīgi ieteikt turpināt sarunu vēlāk vai pa e-pastu. Tas palīdzētu saglabāt viņu sarunas koncentrētas un efektīvas, ļaujot viņiem efektīvāk pārvaldīt savu laiku.

Visbeidzot, efektīva laika pārvaldība ir ļoti svarīga skolotājiem apdāvinātajās klasēs.

Organizējot savus uzdevumus, nosakot prioritātes un ievērojot pamata laika noteikumus, skolotāji var pārvaldīt savu darba slodzi, sasniegt veselīgu dzīves un darba līdzsvaru un nodrošināt vislabāko iespējamo izglītību saviem apdāvinātajiem skolēniem.

Apdāvinātās izglītības stundas kartēšanas modelis un analīze

Apdāvinātās izglītības un stratēģiskās apdāvinātās pedagoģijas kontekstā mācību stundas kartēšanas un analīzes modelis apdāvinātā klasē ir visaptveroša pieeja, kas ļauj skolotājiem efektīvi plānot, izpildīt un novērtēt savas stundas.

Lieliski formulētas stundas būtība ir paraugprakses un dažādu modeļu pārņemšanā, kas ļauj diferencēt saturu, procesu, produktu un mācību vidi, pamatojoties uz skolēnu gatavību, interesi un mācīšanās profilu, lai nodrošinātu elastību, pielāgojot mācību tempu apmācībām, nodrošinot dažādus mācīšanās ceļus vai piedāvājot izvēles iespējas uzdevumos, lai iekļautu aktivitātes, kas izaicina apdāvinātu skolēnu kognitīvās prasmes un veicina pašmācīšanos, sniedzot skolēniem iespējas pašiem izvirzīt savus mācību mērķus, izvēlēties savus projektus vai īstenot savas intereses. Modelī būtu jāiekļauj arī tehnoloģiju izmantošana, lai uzlabotu mācīšanos, nodrošinātu piekļuvi uzlabotam saturam vai atvieglotu saziņu un sadarbību.

Efektīvā stundas kartēšanā jāiekļauj mācīšanas stratēģiju kombinācija, piemēram: aptauja, uz kontekstu balstīta, aptaujāšanas tehnika, problēmu risināšana, uz problēmām balstīta mācīšanās, tempu veidošana un biblioterapija strukturētā, slāņveida sistēmā. Katrs slānis ir izmērāms, ļaujot precīzi formulēt visu nodarbību un tās atsevišķās daļas. Šo slāņveida struktūru var izklāt uz galda,

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

atvieglojot stundas norises kontroli un ļaujot veikt turpmāku novērtēšanu, kas ļauj vizuāli noteikt stundas norisi, identificēt iespējamās uzlabošanas jomas un veikt pielāgojumus. nepieciešams apmācības laikā.

**RADOŠĀS PROBLĒMU RISINĀŠANAS, UZZINĀS UN PROBLĒMĀS
BALSTĪTAS MĀCĪŠANĀS SALIDZINĀJUMS**

IZMĒRS	RADOŠĀ PROBLĒMA RISINĀŠANA	IZMEKLĒŠANA	UZ PROBLĒMĀM BALSTĪTA MĀCĪŠANĀS
PROBLĒMAS BŪTĪBA	Sākas ar diskusiju, kurā skolēni cenšas izprast problēmu	Sākas ar mīklainas situācijas prezentāciju	Sākas ar reālās pasaules problēmas izklāstu
SKOLOTĀJA LOMA	Grupas procesa veicinātājs	Jautājuma uzdevējs	Metakognitīvais treneris
IZGLIETOJAMO LOMA	Izveidot nozīmi, ģenerējot idejas	Izveidot nozīmi, izmantojot jautājumus, apkopojot datus un analīzi	Izveidot nozīmi, izmantojot metakognitīvo un zinātnisko izpēti
PIETEIKUMS VAI MĀCĪBU PĀRNEŠANA	Plāna piemērošana darbībai	Pielietojums konceptuālajam	Pielietojums reālajā pasaulē

Tabula 2. Galvenās mācīšanas stratēģijas salīdzināšanas matrica

Šajā tabulā ir sniegts salīdzinājums par četrām dimensijām trīs galvenajās izglītības stratēģijās: radošā problēmu risināšana, aptauja un uz problēmām balstīta mācīšanās.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Problēmas būtība:

- Radoša problēmu risināšana sākas ar diskusiju, kurā skolēni cenšas izprast problēmu.
- Aptauija sākas ar mīklainas situācijas prezentāciju.
- Problēmās balstīta mācīšanās sākas ar reālas problēmas izklāstu.

Skolotāja loma:

- Radošajā problēmu risināšanā skolēni konstruē nozīmi, ģenerējot idejas.
- Aptauijā audzēkņi konstruē nozīmi, izmantojot jautājumus, datu apkopošanu un analīzi.
- Problēmās balstītajā mācībā skolotājs darbojas kā metakognitīvais treneris.

Izglītojamo loma:

- Radošajā problēmu risināšanā skolēni konstruē nozīmi, ģenerējot idejas.
- Aptauijā audzēkņi konstruē nozīmi, izmantojot jautājumus, datu apkopošanu un analīzi.
- Problēmās balstītajā mācībā audzēkņi konstruē nozīmi, izmantojot metakognitīvo un zinātnisko izpēti.

Mācību pielietošana vai pārnese:

- Radošajā problēmu risināšanā galvenā uzmanība tiek pievērsta plāna piemērošanai darbībai.
- Izpētē uzsvars tiek likts uz pielietojumu konceptuālai izpratnei.
- Problēmās balstītajā mācībā lietojumprogramma ir vērsta uz reāliem scenārijiem.

Pirms nodarbības tiek izveidota tabula, kurā izklāstīts mācību priekšmets un uzvedība pirms nodarbības, tās laikā un pēc tās saistībā ar izmantotajām metodēm, atvēlēto laiku un izmantotajiem mācību līdzekļiem. Tas ļauj iegūt visaptverošu pārskatu par stundu un ļauj novērtēt visus matricas vektorus turpmākai attīstībai.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

PIRMS NODARBĪBAS

	METODES	LAIKS	NOZĪME	NOVĒRTĒJUMS
PRIEKŠMETA IZVĒLE				
PIRMS NODARBĪBAS				
NODARBĪBĀ		90 min		
PĒC NODARBĪBAS				
NOVĒRTĒJUMS				

Tabula 3. Pirms nodarbības

Nodarbības laikā tiek veidota cita tabula, kurā sākotnēji ir aprakstīti uzdevumi, uzdevumu sadalījums, nepieciešamais komandas darbs un rezultātu prezentēšanas metode saistībā ar izmantotajām metodēm, atvēlēto laiku un izmantotajiem mācību līdzekļiem. Tas nodrošina stundas vadīšanas ceļvedi un ļauj novērtēt visus matricas vektorus turpmākai attīstībai.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

NODARBĪBĀ - 90 MINŪTES

	METODES	LAIKS	NOZĪME	NOVĒRTĒJUMS
UZDEVUMA PREZENTĒŠANA				
UZDEVUMU SADALĪŠANA				
KOMANDAS DARBS				
REZULTĀTU PREZENTĒŠANA				
NOVĒRTĒJUMS				

Tabula 4. Nodarbībā

Rezumējot, šis modelis nodrošina strukturētu pieeju stundu plānošanai, vadīšanai un novērtēšanai apdāvinātā klasē. Tas nodrošina, ka visi stundas aspekti ir izmērāmi un kontrolējami, tādējādi veicinot nepārtrauktu uzlabošanos un attīstību. Tas arī nodrošina, ka apdāvinātu studentu unikālās mācīšanās vajadzības tiek apmierinātas, izmantojot atbilstošas mācīšanas stratēģijas.

4.3. Apdāvinātā mācību programma

Izglītība ir spēcīgs instruments, kas veido mūsu nākamo paaudžu prātus. Tas ir dinamisks process, kas prasa rūpīgu plānošanu un pastāvīgu izvērtēšanu, īpaši, ja runa ir par apdāvinātu skolēnu mācīšanu.

Studenti, kuriem ir ārkārtējs talants vai potenciāls vienā vai vairākās cilvēka spēju jomās, tiek uzskatīti par apdāvinātiem. Šiem skolēniem ir vajadzīgas klases telpas, kas ne tikai stimulēs viņus akadēmiski, bet arī atbalstīs viņu individuālos talantus un aizraušanos. Mācību programmai ir galvenā loma šīs bagātinošās vides veidošanā. Tas ir vairāk nekā tikai dokuments vai rokasgrāmata; tas ir izglītības programmas mugurkauls. Tajā ir izklāstīti mācību mērķi, mācīšanas stratēģijas un vērtēšanas metodes. Tas nodrošina struktūru, virzienu un mērķa sajūtu. Labi strukturēta mācību programma ir galvenais skolas un programmas veiksmes faktors, kas būtiski veicina mācību programmas, skolēnu un skolotāju panākumus. Šajā nodaļā ir sniegts visaptverošs ceļvedis, kā veiksmīgi veikt šo procesu.

4.3.1. Mācību programmas izstrādes process

Pirmais solis atbilstošas mācību programmas izveidē ir apdāvinātu skolēnu unikālo vajadzību un īpašību izpratne. Šiem skolēniem bieži ir nepieciešams ātrāks mācību temps, izaicinošāks materiāls un iespējas padziļināti mācīties. To var panākt, veicot vajadzību novērtējumu, kurā ir iesaistītas visas ieinteresētās puses, tostarp skolotāji, vecāki un paši skolēni.

Kad vajadzības ir noteiktas, nākamais solis ir noteikt skaidrus, izmērāmus mērķus. Šiem mērķiem ir jāatbilst gan skolēnu vajadzībām, gan apdāvinātās programmas vispārējiem mērķiem. Tiem vajadzētu būt izaicinājumiem, taču sasniedzamiem, mudinot skolēnus pilnībā izmantot savu potenciālu.

Mācību programmas izstrādes process sastāv no trim galvenajiem posmiem: izstrādes, ieviešanas un novērtēšanas un pārskatīšanas fāzes.

Projektēšanas fāzē tiek pieņemts lēmums par saturu, mācību stratēģijām un izmantojamajiem resursiem, ko turpmāk dēvē par struktūru, karkasu un mehānismiem. Tai jāpiedāvā dziļums un sarežģītība, jāveicina radoša un kritiska domāšana, kā arī jānodrošina iespējas patstāvīgām studijām un pielietošanai reālajā pasaulē.

Mācību programmas struktūra attiecas uz apgūstamo tēmu un prasmju organizāciju un secību. Apdāvinātiem skolēniem mācību programmas struktūrai jāļauj paātrināt (ātrā tempā virzīties cauri mācību programmai), bagātināt (nodrošinot lielāku dziļumu un sarežģītību) un diferencēt (integrēt stratēģijas, kas iesaista skolēnus atbilstošā izaicinājumu līmenī).

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Mācību programmas skelets attiecas uz galvenajiem jēdzieniem un prasmēm, kas veido mācību programmas mugurkaulu. Tiem jābūt skaidri definētiem un saskaņotiem ar kursa/programmas mācību rezultātiem.

Mācību programmas mehānisms attiecas uz mācību stratēģijām un metodēm, kas tiek izmantotas mācību programmas īstenošanai. Tas varētu ietvert tādas stratēģijas kā uz problēmām balstīta mācīšanās, uz projektiem balstīta mācīšanās, uz izpēti balstīta mācīšanās, uz interesēm balstīta mācīšanās, sociāli emocionāla mācīšanās un diferencēta apmācība, kas ir īpaši efektīvas apdāvinātiem skolēniem.

Mācību programmas īstenošanas fāze prasa apņemšanos, jo skolotājiem ir būtiska loma mācību stratēģiju pielāgošanā apdāvinātu skolēnu vajadzībām. Tas var ietvert atšķirīgu instrukciju, bagātināšanas darbību nodrošināšanu vai elastīgas padeves rokasgrāmatas ieviešanu. Daudzveidīgam un elastīgam novērtējumam ir precīzi jānovērtē apdāvinātu skolēnu mācīšanās. Tas varētu ietvert veidojošos vērtējumus (lai sniegtu atgriezenisko saiti un sniegtu norādījumus) un apkopojošos vērtējumus (lai novērtētu mācīšanos vienības vai kursa beigās). Šo posmu papildinās pastāvīga skolotāju profesionālā pilnveide.

Visbeidzot, mācību programma būtu regulāri jāizvērtē un jāpārskata, pamatojoties uz atsauksmēm no skolēniem, skolotājiem un vecākiem, kā arī uz pašreizējiem pētījumiem apdāvinātās izglītības jomā, lai nodrošinātu, ka tā joprojām ir atbilstoša un efektīva.

4.3.2. Atbilstoša struktūra

Mācību programmas struktūra nodrošina organizētu ietvaru, kas iezīmē mācīšanās secību un virzību. Tas nodrošina, ka saturs ir loģiski sakārtots un balstās uz iepriekšējo mācīšanos. Labi strukturēta mācību programma ir pietiekami elastīga, lai pielāgotos apdāvinātu skolēnu dažādajām mācību vajadzībām un tempiem.

Mācību programma jāveido, iesaistot apdāvināto klašu skolotājus, pedagogiskos instruktorus un citus svarīgus darbiniekus, lai nodrošinātu, ka tā ir pielāgota apdāvināto skolēnu īpašajām vajadzībām un spējām.

Tai jāapvieno saturs un mācīšanas stili, lai nodrošinātu zināšanu bagātināšanu, padziļināšanu un paplašināšanu, lai risinātu dažādus mācīšanās stilus un apdāvinātu skolēnu augstās kognitīvās spējas.

Mācību programmā ir jāatrod līdzsvars starp mācīšanos komandā un individuālo mācīšanos, lai veicinātu sadarbību un neatkarīgu domāšanu, kas abas ir apdāvinātu skolēnu būtiskas prasmes.

Tai jārada izaicinoša mācīšanās pieredze, kas atbilst skolēnu līmenim un viņu zināšanu apjomam, lai veicinātu radošumu, zinātkāri un kritisku domāšanu, ļaujot padziļināt zināšanas, sarežģītību un savienot dažādas jomas.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Apdāvinātajai mācību programmai vajadzētu pavērt ceļu aktīvai skolēnu iesaistei. To var panākt, iesaistot skolēnu studiju saturu un tā nodošanas veida izvēlē, padarot viņu par pilntiesīgu partneri pedagogiskajā procesā.

Tam ir jāatbilst pētāmajam saturam indivīdam un klasei paātrinājuma, apjoma un prezentācijas metodes ziņā.

Vecāki jāiesaista kā partneri izglītības procesā apdāvinātajās klasēs, izmantojot savstarpēju lēmumu pieņemšanu, atbalstu, atjauninājumus un vispārēju iesaistišanos.

Mācību programmā jāiekļauj iespējamie lomu modeļi. Tas var iedvesmot un motivēt apdāvinātus skolēnus tiekties pēc izcilības.

4.3.3. Skelets

Mācību programmas skelets attiecas uz galvenajiem jēdzieniem, prasmēm un kompetencēm, kuras skolēniem ir jāapgūst. Tie veido mācību programmas kodolu, nodrošinot saturu un dziļumu. Apdāvinātiem skolēniem tiem vajadzētu būt izaicinājumiem un stimulējošiem, liekot viņiem paplašināt savas robežas un pilnībā izmantot savu potenciālu.

Mācību programmā jākoncentrējas ne tikai uz akadēmisko saturu, bet arī jāintegrē emocionālie un sociālie procesi. Tas ietver skolēnu mācīšanu par vērtībām, empātiju un sociālajām prasmēm. Tas nozīmē arī drošas un atbalstošas mācību vides izveidi, kurā skolēni jūtas novērtēti un saprasti. Tai jābūt veidotai tā, lai veicinātu nepārtrauktību gadu no gada, integrējot zinātnes, humanitāro zinātņu un mākslas saturu.

Mācību programma ir jāveido kā daudzgadīga spirāle, katru gadu balstoties uz iepriekšējo, sadarbojoties skolas izglītības darbiniekiem un pedagogiskajam instruktoram. Šī pieeja ļauj sadalīt saturu un prasmes dažādās vecuma grupās un integrēt jaunu saturu un prasmes, skolēniem progresējot programmā, nodrošinot, ka viņi tiek pastāvīgi izaicināti un iesaistīti, un viņu mācīšanās ir nepārtraukta un progresīva.

Tam jābūt pielāgotam apdāvināto skolēnu vajadzībām un interesēm. Tas ietver konkrētu mācību iespēju noteikšanu, kas vislabāk noderēs šiem skolēniem, un mācību programmas izstrādi, lai nodrošinātu šīs iespējas, lai katrā vecuma līmenī skolēnus iepazīstinātu ar dažādām jomām, tostarp dabaszinātnēm, humanitārajām zinātnēm un mākslu.

Jābūt koordinācijai starp apdāvināto klasi parastajā skolā un apdāvināto skolu, kuru skolēni apmeklē reizi nedēļā, lai ļautu skolēniem iegūt konsekventu un visaptverošu izglītības pieredzi un apmainīties ar resursiem un zināšanām starp abām iestādēm.

Mācību programma būtu jāsaista ar ārējām struktūrām un programmām, piemēram, akadēmiskiem semināriem un bagātināšanas programmām, lai nodrošinātu skolēniem papildu mācību iespējas un iepazīstinātu viņus ar plašāku pieredzes un perspektīvu klāstu.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

Tajā būtu jāiekļauj daudznozaru un starpdisciplinārs saturs, lai risinātu apdāvināto skolēnu zinātkāri. Tas ietver savienojumu veidošanu starp dažādām priekšmetu jomām un padziļinātu tēmu izpēti no vairākiem leņķiem.

Papildus tradicionālajam akadēmiskajam saturam mācību programmā jāiekļauj arī 21. gadsimta prasmes. Tie ietver kritisko domāšanu, problēmu risināšanu, radošumu, digitālo pratību un komunikāciju, kā arī retorikas, loģikas un filozofijas elementus, lai veicinātu augstākas pakāpes domāšanu.

4.3.4. Mehānisms

Mācību programmas mehānisms attiecas uz metodēm un stratēģijām, ko izmanto, lai nodrošinātu saturu un atvieglotu mācīšanos. Tas ietver mācību metodes, mācību aktivitātes un vērtēšanas metodes. Mehānismam jābūt dinamiskam, interaktīvam un uz skolēnu vērstam, veicinot aktīvu mācīšanos un kritisko domāšanu.

Apdāvinātā izglītība ir specializēta joma, kas prasa unikālu pieeju mācīšanai un mācībām. Apdāvināto nodarbību mērķis ir izglītēt gan akadēmisko, gan sociālo izcilību. Tas nozīmē ne tikai koncentrēties uz akadēmiskajiem sasniegumiem, bet arī attīstīt skolēnu sociālās prasmes un emocionālo inteliģenci.

Apdāvinātu skolēnu kognitīvās īpašības bieži prasa mācību metožu pielāgošanu klasē. Tas varētu ietvert diferencētu apmācību, izaicinošu un saistošu mācību aktivitāšu nodrošināšanu un kritiskas un radošas domāšanas veicināšanu.

Apdāvinātajā programmā pret apdāvināto klasi jāizturas kā pret kopienu ar unikālām emocionālām un sociālām vajadzībām. Tas ietver atbalstošas un iekļaujošas mācību vides izveidi, kurā skolēni jūtas novērtēti un saprasti. Tas nozīmē arī mācīt skolēniem empātiju, sadarbību un cieņu pret dažādību.

Tai arī jāmudina skolēni izpaust savus talantus sociālajā un kopienas iesaistē un darbībā. Tas varētu ietvert dalību sabiedrisko pakalpojumu projektos, iniciatīvu vadīšanu skolā vai vietējā sabiedrībā vai iesaistīšanos interešu aizstāvības darbā. Mērķis ir paplašināt skolēnu piederības un ietekmes lokus, palīdzot viņiem kļūt par aktīviem un atbildīgiem pilsoņiem.

Izglītības darbiniekiem ir jāiepazīstas ar katru no klases skolēniem. Tas ietver katra skolēna stipro pušu, interešu un mācību vajadzību iepazīšanu. Tas nozīmē arī spēcīgu attiecību veidošanu ar skolēniem un tādas mācību vides radīšanu, kurā skolēni jūtas redzēti un saprasti. Ja nepieciešams, tam jāietver dialogs ar skolēnu un saskaņošana ar viņa vecākiem. Tas varētu ietvert regulāras sanāksmes vai konferences, pastāvīgu saziņu, izmantojot e-pastu vai tālruņa zvanus, un sadarbību individuālu mācību plānu izstrādē.

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

4.3.5. Mācību metožu un priekšmetu krustpunkts apdāvinātajā mācību programmā

Viens no galvenajiem izaicinājumiem, izstrādājot un ieviešot apdāvinātu mācību programmu, ir līdzsvarot satura apjomu un dziļumu, kā arī apmācības tempu un sarežģītību, lai tas atbilstu apdāvinātu audzēkņu dažādajām īpašībām un vēlmēm. Var integrēt un pielāgot dažādas mācību metodes, lai izveidotu bagātīgu un saistošu apdāvinātu mācību programmu.

Mācību metodēm jābūt saskaņotām ar mācāmajiem priekšmetiem. Tas nodrošina, ka mācību metodes ir efektīvas, lai atvieglotu mācību priekšmeta apguvi. Piemēram, praktiskāka, praktiskāka mācību metode varētu būt efektīvāka dabaszinātņu mācīšanai, savukārt uz diskusijām balstīta mācību metode varētu būt efektīvāka humanitāro zinātņu mācīšanai. Mācību metodes arī jāpielāgo apdāvināto skolēnu mācīšanās stiliem un vēlmēm. Tas nodrošina, ka skolēni var mācīties viņiem vispiemērotākajā veidā, tādējādi uzlabojot viņu mācīšanās pieredzi.

Individuāla patstāvīga mācīšanās ļauj apdāvinātiem skolēniem īstenot savas intereses un aizraušanos, kā arī strādāt savā tempā un izaicinājumu līmenī. Tas var uzlabot viņu motivāciju, radošumu un pašregulācijas prasmes. Piemēram, skolotāji var dot skolēniem izvēles iespējas savos uzdevumos, projektos vai mācību tēmās, vienlaikus nodrošinot resursus un rīkus, lai palīdzētu viņiem plānot, pārraudzīt un novērtēt savu mācīšanos.

Izaicinošu starpdisciplināru priekšmetu izvēle un atzīmēšana ar nozīmīgu nozīmi, izvēloties un izceļot tēmas vai jēdzienus, kas ir aktuāli, jēgpilni un sarežģīti un aptver dažādas disciplīnas vai zināšanu jomas. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem attīstīt kritisko domāšanu, problēmu risināšanas un starpdisciplināras prasmes. Piemēram, skolotāji var veidot nodaļas vai nodarbības par reālām problēmām, piemēram, klimata pārmaiņām, sociālo taisnīgumu vai mākslīgo intelektu, vienlaikus uzsverot satura savienojumus un pielietojumu dažādās jomās vai kontekstos.

Stundu un mācību vienību organizēšana ap problēmām, izaicinājumiem un jautājumiem, kas liek skolēniem radoši domāt un mācīties, izmantojot uz izpēti balstītas, uz projektiem, uz atvērtiem jautājumiem vai uz problēmām balstītas mācīšanās pieejas, kur skolēni ir iesaistīti izpētē, izmeklējot un risinot autentiskas problēmas vai jautājumus. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem attīstīt radošās domāšanas, pētniecības un sadarbības prasmes. Piemēram, skolotāji var uzdot atvērtus vai būtiskus jautājumus, lai vadītu mācību procesu, vienlaikus nodrošinot skolēniem iespējas prezentēt un dalīties ar saviem atklājumiem vai risinājumiem ar citiem.

Mācību metožu daudzveidība un elastība ikdienā, izmantojot dažādas apmācības stratēģijas un paņēmienus, lai apmierinātu apdāvinātu skolēnu dažādās vajadzības, vēlmes un spējas. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem palikt iesaistītiem, izaicināt un atbalstīt mācībās. Piemēram, skolotāji var izmantot diferenciaciju, paātrināšanu, bagātināšanu vai sablīvēšanu, lai pielāgotu mācību saturu, procesu, produktu vai vidi, kā arī sastatnes, atgriezenisko saiti vai vienaudžu apmācību, lai sniegtu norādījumus un palīdzību skolēniem atbilstoši viņu individuālajām vajadzībām.

Skaidra iesaistīšanās mācīšanās prasmju un stratēģiju, metakognitīvo prasmju un izglītojamā pašvirzības attīstīšanā un sniegšanā, mācot apdāvinātiem skolēniem, kā efektīvi un

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

produktīvi mācīties, kā uzraudzīt un regulēt savu domāšanu un mācīšanos un kā uzņemties atbildību par saviem mācību mērķiem un rezultātiem. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem attīstīt savas akadēmiskās, sociāli emocionālās un mūžizglītības prasmes. Piemēram, skolotāji var atklāt skolēniem piezīmju veikšanas, apkopošanas vai iegaumēšanas stratēģijas. Viņi var arī iemācīt skolēniem, kā noteikt SMART mērķus, pārdomāt viņu progresu un novērtēt viņu sniegumu, kā arī mudināt viņus meklēt atgriezenisko saiti, uzdot jautājumus un meklēt jaunus izaicinājumus.

Mācību metožu izvēle, kas veicina starppersonu prasmes visās zināšanu jomās, izmantojot mācību metodes, kas veicina sociālo mijiedarbību, komunikāciju un sadarbību starp apdāvinātiem skolēniem un citiem. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem attīstīt savas starppersonu, starpkultūru un līderības prasmes. Piemēram, skolotāji var izmantot kooperatīvo mācīšanos, vienaudžu mācīšanos vai mācīšanos pakalpojumu jomā, lai atvieglotu grupu darbu, vienaudžu atgriezenisko saiti vai sabiedrības iesaistīšanos, kā arī lomu spēles, simulācijas vai debates, lai uzlabotu skolēnu mutvārdu un rakstveida izteiksmi, klausīšanos un perspektīvu prasmju apgūšanā.

Tēmu apstādināšana – līdz ar aktivitāšu maiņu ātrā tempā ir jāuzmanās, lai kavētos pie būtiskiem un smagiem jautājumiem, līdzsvarojot mācīšanās tempu un dziļumu, lai apdāvinātajiem skolēniem nebūtu garlaicīgi vai satura pārņemts. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem attīstīt zinātkāri, interesi un izpratni par saturu. Piemēram, skolotāji var izmantot priekšvērtējumus, veidojošos vērtējumus vai interešu aptaujas, lai noteiktu skolēnu priekšzināšanas, gatavību un intereses. Viņi var arī izmantot elastīgu grupēšanu, daudzpakāpju uzdevumus vai mācību līgumus, lai dažādiem skolēniem nodrošinātu dažāda līmeņa izaicinājumus un sarežģītības līmeni.

Alternatīvās vērtēšanas pielietojums - tādu vērtēšanas elementu pievienošana, kuriem nepieciešams personisks ieguldījums, augsta līmeņa domāšana un izaicinājums, kas mēra ne tikai apdāvinātu skolēnu zināšanas un prasmes, bet arī radošumu, oriģinalitāti un satura pielietojumu. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem jēgpilnā un autentiskā veidā demonstrēt savu mācīšanos. Piemēram, skolotāji var izmantot portfolio, izstādes vai priekšnesumus, lai novērtētu skolēnu produktus vai procesus, kā arī rubrikas, kontrolesarakstus vai pašvērtējumus, lai novērtētu skolēnu kritērijas vai standartus.

Ārpuskolas mācības, tehnoloģijas un tiešsaistes mācības, nodrošinot apdāvinātiem skolēniem iespējas paplašināt un bagātināt mācības ārpus klases, izmantojot tehnoloģijas un tiešsaistes resursus. Tas var palīdzēt apdāvinātiem skolēniem piekļūt plašākai informācijai, izpētīt vairāk tēmu un sazināties ar vairāk cilvēku. Piemēram, skolotāji var izmantot tiešsaistes platformas, piemēram, Khan Academy, Coursera vai EdX, lai piedāvātu skolēniem tiešsaistes kursus, apmācības vai lekcijas. Viņi var arī izmantot tiešsaistes rīkus, piemēram, Google Classroom, Padlet vai Flipgrid, lai veicinātu tiešsaistes sadarbību, saziņu vai atsauksmes, vai tiešsaistes programmas, piemēram, Scratch, Code.org vai Tynker, lai piedāvātu skolēniem kodēšanas vai programmēšanas aktivitātes.

Būtībā atbilstošas mācību programmas izveide apdāvinātu skolēnu mācīšanai ir sarežģīts, bet izdevīgs process. Tas prasa dziļu izpratni par apdāvinātu skolēnu vajadzībām, skaidru mācību

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

mērķu redzējumu un apņemšanos nodrošināt bagātinošu mācību vidi, vienlaikus rūpīgi apsverot dažādus faktoros.

Izmantotie informācijas avoti

1. American Psychological Association. (2017). Social-Emotional Learning Teaching Principles for Creative, Talented and Gifted Students,
<https://www.apa.org/ed/schools/teaching-learning/top-twenty/creative-talented/social-emotional>
2. Bright Hub Education (Retrieved February 8, 2024). **The Philosophy of Gifted Education.** (2022, January 11). <https://www.brighthubeducation.com/teaching-gifted-students/59108-philosophy-of-gifted-education/>
3. Carroll Boham, K. (2020, October 27). *Acceleration: Is it right for your child?* Gifted Development Center, <https://gifteddevelopment.org/musings/acceleration>
4. Curacubby Team. (2022, May 23). The Importance Of Enrichment In School & 2022 Best Practices. <https://www.curacubby.com/resources/enrichment-in-school/>
5. Davis, G. A., & Rimm, S. B. (2004). *Education of the Gifted and Talented* (5th ed.). Pearson. P.369. https://gifted.uconn.edu/schoolwide-enrichment-model/compacting_for_at_risk/
6. Edmentum. (2023, October 23). Classroom strategies for teaching gifted students. Retrieved February 15, 2024, from <https://www.edmentum.com/articles/classroom-strategies-teaching-gifted-students/>
7. Fredricks, J. A., Alfeld, C., & Eccles, J. S. (2009). Developing and fostering passion in academic and non-academic domains. *Gifted Child Quarterly*, 54(1), 18-30.
<https://doi.org/10.1177/0016986209352683>
8. **Haberlin, S. (2012). Five reasons why all teachers should be trained in gifted education.** **Education World.** <https://www.educationworld.com/content/five-reasons-why-all-teachers-should-be-trained-gifted-education>
9. Harris, A. (2021, February 16). Supporting the social and emotional needs of gifted learners in your classroom. **ReadTheory.**<https://readtheory.org/teachers-lounge/supporting-the-social-and-emotional-needs-of-gifted-learners-in-your-classroom/>
10. Hmelo-Silver, C. E. (2004, September). Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn? *Educational Psychology Review*, 16, 235–2663,
<https://link.springer.com/article/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>
11. Johnson, B. (2011, October 10). How to Support Gifted Students in Your Classroom. Helping gifted students achieve their best. Edutopia.
<https://www.edutopia.org/blog/gifted-students-strategies-ben-johnson>
12. Kroeper, K. (2022, May 20). Identifying teaching behaviors that foster growth mindset classroom cultures. American Psychological Association.
<https://www.apa.org/ed/precollege/psychology-teacher-network/introductory-psychology/growth-mindset-classroom-cultures>

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

13. Lamb-Milligan, J. (2019). Classroom teachers. *International Journal for Innovation Education and Research*, 7(12), 196-201. <https://doi.org/10.31686/ijer.vol7.iss12.2031>
14. Linn-Cohen, R. B. and Hertzog, N. B. (2007). Unlocking the gate to differentiation: a qualitative study of two self-contained gifted classes. *Journal for the Education of the Gifted*, 31(2), 227-259. <https://doi.org/10.4219/jeg-2007-677>
15. Marzilli, A. (2018, October 9). Making project based learning a gift for the gifted. [PBLWorks](https://www.pblworks.org/blog/making-project-based-learning-gift-gifted), <https://www.pblworks.org/blog/making-project-based-learning-gift-gifted>
16. Mentoring for gifted middle and high schoolers. (2021, August 13). Davidson Institute. <https://www.davidsongifted.org/gifted-blog/mentoring-for-gifted-middle-and-high-schoolers/>
17. National Association for Gifted Children. (2014). ERIC – ED600146 - Differentiating curriculum and instruction for gifted and talented students. Position statement. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED600146.pdf>
18. PBLWorks. (n.d.). What is PBL? Retrieved February 14, 2024, from <https://www.pblworks.org/what-is-pbl>
19. Presently Gifted. (n.d.). Problem Based Learning, Retrieved February 14, 2024, from <https://presentlygifted.weebly.com/problem-based-learning.html>
20. Purcell, J. H., Burns, D. E., & Purcell, W. H. (2020, March 26). A blueprint for interest-based learning. *Educational Leadership*. <https://www.ascd.org/el/articles/a-blueprint-for-interest-based-learning>
21. Renzulli, J. S. (1987). The positive side of pull-out programs. *Journal for the Education of the Gifted*, 10(4), 245-254. https://gifted.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/961/2021/12/The_Positive_Side_of_Pull-Out_Programs.pdf
22. Robinson, A., Shore, B.M., & Enersen, D. (2007). *Best Practices in Gifted Education: An Evidence-Based Guide* (1st ed.). Routledge. P.2. <https://doi.org/10.4324/9781003233244>
23. Smith, S. (2017). Responding to the Unique Social and Emotional Learning Needs of Gifted Australian Students. In *Social and Emotional Learning in Australia and the Asia-Pacific* (pp. 131-156). https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-10-3394-0_8
24. Unlu, V. (2017, November 15). How to create an inclusive classroom environment. *World of Better Learning*. <https://www.cambridge.org/elt/blog/2017/11/15/create-inclusive-classroom-environment/>
25. USC Rossier 2024, Teaching gifted students in full-inclusion classrooms. <https://www.rossieronline.usc.edu/blog/teaching-gifted-students-in-full-inclusion-classrooms/>
26. VanTassel-Baska, J. (2008). *Alternative Assessments with Gifted and Talented Students* (1st ed.). Routledge. P. 369. <https://doi.org/10.4324/9781003232988>

Project's Ref. No.: 2021-1-LT01-KA220-SCH-000027713

27. Weselby, C. (2014, October 8). How to engage gifted and talented students in the classroom. *Resilient Educator*: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/how-to-engage-gifted-and-talented-students-in-the-classroom/>
28. Westberg, K. L., Archambault, F. X., Dobyys, S., & Salvin, T. J. (1993). The classroom practices observation study. *Journal for the Education of the Gifted*, 16(2), 120-146. <https://doi.org/10.1177/016235329301600204>
29. Željeznov Seničar, M. (2016). The challenges of planning individualized programmes for gifted students. *Research in Pedagogy*, 6(2), 138-153. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1149392.pdf>

**Funded by
the European Union**

METODISKAIS MATERIĀLS

Skolotāju apmācības programma
apdāvināto un talantīgo
studentu atbalstam (GATE)

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie viedokļi un uzskati ir tikai un vienīgi autora(-u) viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai valsts aģentūras viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne Nacionālā aģentūra par tiem nevar uzņemties atbildību.